

MUSIĆ-MAJNARIĆ

GRAMATIKA
GRČKOGA
JEZIKA

ŠKOLSKA KNJIGA — ZAGREB 1980.

GRAMATIKA GRČKOGA JEZIKA

SASTAVILI

dr AUGUST MUSIĆ
dr NIKO MAJNARIĆ

DESETO IZDANJE
PRIREDIO

dr MILIVOJ SIRONIĆ

JEDANAESTO, NEIZMIJENJENO IZDANJE

»ŠKOLSKA KNJIGA« • ZAGREB 1980.

S A D R Ź A J

UVOD

Grčki jezik i njegova narječja

DIO I. GLASOVI

- Glava I. Pismo i izgovor § 1–23.
A. Slova § 1–9. B. Drugi glasovni znaci i znaci za čitanje § 10–16. C. Naglasci § 17–22. D. Rečenični znaci § 23.
- Glava II. Rastavljanje i količina slogova § 24–30.
A. Rastavljanje slogova § 24–27. B. Količina § 28–30
- Glava III. Naglašivanje § 31–43.
- Glava IV. Glasovi § 44–46.
A. Dioba samoglasnika § 44–45. B. Dioba suglasnika § 46.
- Glava V. Najznatniji glasovni zakoni § 47–75.
A. Samoglasnici § 47–51. B. Suglasnici § 52–60. C. Slogotvorne likvide i nazali § 61–64. D. Promjene samoglasnika na kraju riječi § 65–69. E. Promjene samoglasnika u riječima § 70–73. F. Promjene suglasnika na kraju riječi § 74–75.

DIO II. OBLICI

A. Deklinacija

Opće bilješke § 76–80.

- Glava VI. Deklinacija imenica i pridjeva. § 81–188.
A. Vokalska deklinacija § 82–112. I. *o*-deklinacija § 82–89. II. *a*-deklinacija 90–102. 1. Ženske riječi § 90–99. 2. Muške riječi § 100–102. III. Pridjevi

vokalske deklinacije § 103–106. IV. Stegnute riječi vokalske deklinacije § 107–110. V. Atička deklinacija § 111–112. B. Konsonantska deklinacija § 113–186. I. Konsonantske osnove § 115–164. 1. Osnove na grlene i usnene suglasnike § 115–122. 2. Osnove na zubne i nosne suglasnike § 123–145. 3. Osnove na tekuće suglasnike § 146–152. 4. Osnove na σ § 153–164. II. Vokalske osnove § 165–186. 1. Osnove na ι i ϵ § 165–166. 2. Osnove na υ i ϵ § 167–172. 3. Osnove na υ § 173–174. 4. Osnove na dvoglasnike § 175–186. III. Dodaci deklinaciji imena § 187–188. 1. Dualni oblici § 187. 2. Nastavci nalik na padežne § 188.

Glava VII. Pridjevi § 189–204.

A. Pridjevi konsonantske deklinacije § 189–196.
B. Komparacija ili poređenje § 197–203. C. Prilozi od pridjeva § 204.

Glava VIII. Zamjenice § 205–222.

Glava IX. Brojevi § 223–224.

B. Konjugacija

Opće bilješke § 225–230.

Glava X. Prva glavna konjugacija ili glagoli na ω § 231–301.

I. Prezentska osnova § 231–253. A. Sprezanje prezent-ske osnove § 231–233. B. Augment § 234–242. C. Verba contracta § 243–244. D. Razlika prezentske osnove od glagolske § 245–253.

II. Jaka aorisna osnova § 254–257.

III. Futurska osnova § 258–264.

IV. Osnova slaboga aorista § 267–271.

V. Perfektna osnova § 272–291. A. Perfekt aktivni § 276–282. I. Jaki perfekt § 277–279. II. Slabi perfekt § 280–282. B. Pluskvamperfekt aktivni § 283. C. Perfekt medijalni i pasivni § 284–289. D. Pluskvamperfekt medijalni i pasivni § 290. E. Futur egzakti § 291.

VI. Jaka pasivna osnova § 292–295.

VII. Slaba pasivna osnova § 296–299.

Glagolski pridjevi § 300.

Glagoli koji, izvodeći vremena, ne produljuju krajnjega samoglasnika osnove § 301.

Pregled glagolskih oblika str. 108–115. Glagoli poređani po završnom glasu osnove, str. 116–119.

Glava XI. Druga glavna konjugacija ili glagoli na μ § 302–319.

Uvodne bilješke § 302–304.

I. Prvi razred glagola na μ § 305–317. A. Glagoli s osnovom na α § 312. B. Ostali glagoli prvoga razreda glagola na μ § 314–315. 1. $\epsilon\lambda\mu\iota$ § 314. 2. $\epsilon\lambda\mu\iota$ § 315. 3. $\kappa\acute{\alpha}\theta\eta\mu\alpha\iota$ 4. $\kappa\epsilon\tilde{\iota}\mu\alpha\iota$ 315. b. Bestematski aoristi § 316. Mješoviti perfekti § 317.

II. Drugi razred glagola na μ § 318–319.

Glava XII. Glagoli prve glavne konjugacije s osobitim oblicima § 320–327. b.

Peti ili nazalni razred § 321. Šesti ili inhoativni razred § 324. Sedmi ili e -razred § 325. Osmi ili mješoviti razred § 327. Defektivni glagoli § 327. b. Nepravilno značenje § 328–329. A. Aktivno, medijalno i pasivno značenje § 328. B. Prelazno i neprelazno značenje § 329.

Kako se naglašuju glagolski oblici § 331–333.

A. Infinitivi. B. Participi. C. Oblici imperativa § 333.

DIO III. POSTANJE RIJEČI

Glava XIII. § 334–358.

A. Proste riječi § 334–353. A. Nastavci kojima postaju imenice § 336–344. B. Nastavci kojima postaju pridjevi § 345–351. C. Kako postaju glagoli § 325. D. Kako postaju prilozni § 353. B. Složene riječi § 354–358.

DIO IV. SINTAKSA

Glava XIV. Kongruencija § 361–369.

Glava XV. Član § 370–379.

Glava XVI. Padeži § 380–416.

A. Akuzativ § 380–391. B. Genitiv § 392–409.

C. Dativ § 410–416.

Glava XVII. Prijedlozi § 417–437.

Pregled prijedloga § 418. I. Prijedlozi s jednim padežom § 419–427. II. Prijedlozi s dva padeža § 428–431. III. Prijedlozi s tri padeža § 432–437.

Glava XVIII. Zamjenice § 438–446.

Glava XIX. Vrste glagolske § 447–449.

I. Aktiv § 447. Medij § 448. III. Pasiv § 449.

Glava XX. Vremena § 450–459.

A. Indikativi § 451–458. B. Načini (konj., opt., impt.), infinitivi i participi § 459.

Glava XXI. Načini § 460–489.

A. Načini u samostalnim rečenicama § 460.b–465.

1. Indikativ § 460.b–462. 2. Konjunktiv § 463. 3. Optativ § 464. 4. Imperativ § 465.

B. Načini u zavisnim rečenicama § 466–489. Bilješke § 466. I. Zavisne izrične rečenice § 467. II. Zavisne

uzročne rečenice § 468. III. Zavisne upitne rečenice § 469. IV. Namjerne rečenice § 470–472. V. Posljedične

rečenice § 473. VI. Pogodbene rečenice § 474–479. VII. Dopusne rečenice § 480. VIII. Relativne rečenice

§ 481–486. IX. Vremenske rečenice § 487–488. Neupravni govor § 489.

Glava XXII. Infinitiv § 490–497.

A. O infinitivu uopće § 490. B. O subjektu i predikatu kod infinitiva § 491. C. Kako se upotrebljava infinitiv § 492–496. D. Infinitiv s članom § 497.

Glava XXIII. Particip § 498–505.

A. O participu uopće § 498. B. Atributni particip § 499. C. Predikatni particip § 500–502. D. Adver-

bni particip § 503. E. Apsolutni particip § 504–505. Infinitiv i particip sa žv § 506.

Glagolski pridjevi § 507.

Glava XXIV. Negacije § 508–511.

Glava XXV. Partikule § 512–521.

A. Usporedni veznici § 513–517. I. Sastavni veznici § 513. II. Rastavni veznici § 514. III. Suprotni veznici § 515. IV. Zaključni veznici § 516. V. Uzročni veznici § 517.

B. Zavisni veznici § 518.

Uzvične partikule § 519.

Partikule u pitanjima i odgovorima § 520–521.

DODATAK

I. Epski heksametar § 522–528.

II. Pentametar § 529–530.

III. Jampski trimetar § 531–534.

IV. Najobičnije mjere, težine i novci § 535–537.

Hrvatskosrpsko kazalo str. 257–262.

Grčko kazalo str. 263–276.

U V O D

Grčki jezik i njegova narječja

Grci koji su živjeli u Grčkoj, na grčkim otocima i u mnogim kolonijama nazivali su se sami već od 7. st. pr. n. e. Helenima ("Ἕλληνες), a po tom i svoju zemlju Helada ("Ἑλλάς), pa se tako zovu i današnji Grci. Ime Grci i Grčka (*Graeci, Graecia*) nadjenuli su im Rimljani po nekom starom sjevernogrčkom plemenu Γραῖς, Γραικοί. Taj se naziv održao do danas. Grčki je jezik srodan s jezikom Indâ, Armenaca, Arbanasa, Italaca, Keltâ, Germanâ, baltijskih naroda i Slavenâ. Svi su ti jezici ogranci indoevropskoga jezičnog stabla, kome su naučna istraživanja pridala početkom 20. st. još dva jezika: toharski i hetitski.

Grčki je narod bio od starine podijeljen na plemena, od kojih je svako govorilo svojim narječjem ili dijalektom. U starije vrijeme svako pleme upotrebljavalo je svoje narječje i u pjesmi i u nevezanu govoru. Glavna su narječja grčkoga jezika dorsko, eolsko i jonsko.

1. Dorski su govorili Dorani u Peloponezu, na Kreti i u kolonijama na Siciliji i u donjoj Italiji. S tim su dijalektom srodna mnoga sjeverozapadna grčka narječja (u Epiru, Akarnaniji, Etoliji, Lokridi, Fokidi), pa u Ahaji i Elidi. Dijalekt Pindarov i Teokritov u jezgri je dorski; i tragedija ima dorskih oblika u svojim korskim pjesmama.

2. Eolski su govorili Eoljani u Maloj Aziji, Tesaliji, Beotiji i na otoku Lezbu. Taj se dijalekt rado naziva i sjevernoahejski, za razliku od južnoahejskoga dijalekta koji se prije dorske seobe govorio po čitavom Peloponezu, a kasnije se sačuvao u Arkadiji pa u elejskim pokrajinama Pizatidi i Trifiliji, a najčistije na otoku Kipru. Eolskim su dijalektom pjevali na otoku Lezbu Alkej i Sapfa.

3. Jonski je govorilo jonsko pleme u Maloj Aziji, u Atici i na nekim otocima Egejskoga mora. U tom se dijalektu najprije zametnula knjiga i najljepše se razvila. Najznatniji su literarni spomenik, koji ovamo pripada, Homerove pjesme. Ali njihov jezik nije narodan, nego umjetan; on se doduše osniva na elementima starojonskoga dijalekta, ali u njemu ima i eolskih i atičkih oblika (eolizmi, aticizmi), pa umjetnih tvorbi, izazvanih potrebama stiha.

Jonski su pisali povjesničar Herodot, liječnik Hipokrat i dr. To se narječje rado naziva novojonsko, za razliku od starojonskoga (epskog).

Ogranak je jonskoga dijalekta atički, kojim se govorilo u Atici i u njezinu glavnom gradu Ateni. U tom su dijalektu napisana mnoga pjesnička i prozna djela, što su postala u Ateni dok je cvala. Najznatniji su pisci toga dijalekta tragici Eshil, Sofoklo i Euripid; komik Aristofan; povjesničari Tukidid i Ksenofont; filozof Platon i ugledni govornici Demosten i Eshin. Važnost grada Atene za čitavu Grčku pa vrlina atičke književnosti bile su uzrok da je atički dijalekt postao prvi i najglavniji od svih. I od toga doba, kad se kaže grčki, zna se da je to atički.

I onda kad je Atenu minula slava da je najznatniji grčki grad, ostao je atički jezik jezikom svih uglađenih i obrazovanih Grka. Kad je Makedonija zavlada prednjom Azijom i grčka prosvjeta stala sve dalje prodirati, razvio se iz njega opći grčki dijalekt (ἡ κοινὴ διάλεκτος), tj. međunarodni jezik Istoka i Zapada.

U sredini među atičkim i općim grčkim dijalektom stoji veliki filozof Aristotel. Od potonjih su pisaca najznatniji: povjesničari Polibije, Plutarh, Arijan, Dion Kasije, geograf Strabon, učitelji govorništva Dionizije Halikarnašanin i Lukijan.

DIO PRVI

GLASOVI

Glava I

PISMO I IZGOVOR

A. Slova

Grčki alfabet ima ova 24 slova:

§ 1.

Velika:	Mala:	Naziv:	Izgovor:
A	α	alpha	a (kratko i dugo)
B	β	bēta	b
Γ	γ	gamma	g
Δ	δ	delta	d
E	ε	epsílon	ě (*E ψιλόν)
Z	ζ	zēta	z (§ 5)
H	η	ēta	ē (dugo)
Θ	θ	thēta	th (§ 7)
I	ι	iōta	i (kratko i dugo)
K	κ	kappa	k
Λ	λ	lambda	l
M	μ	my	m
N	ν	ny	n
Ξ	ξ	ksi	ks
O	ο	om íkron	ō (*O μικρόν)
Π	π	pī	p
P	ρ	rhō	r
Σ	σ ς	sigma	s
T	τ	tau	t
Υ	υ	ypsílon	ü (*Υ ψιλόν, kratko i dugo)
Φ	φ	phī	f (§ 6)
X	χ	chī	h
Ψ	ψ	psí	ps
Ω	ω	omēga	ō (*Ω μέγα)

§ 2. Za *s* su dva mala slova: σ u početku i u sredini riječi, a ς na kraju, dakle $\sigma\nu\nu$, $\sigma\epsilon\omega$, $\eta\sigma\alpha\nu$, ali $\pi\acute{o}\nu\omicron\varsigma$, $\kappa\acute{\epsilon}\rho\alpha\varsigma$. Ako se u sastavljenoj riječi prva svršava s glasom *s*, može se pisati ς kao da nije u sredini: $\pi\rho\sigma\text{-}\acute{\epsilon}\rho\chi\omicron\mu\alpha\iota$, $\delta\acute{\upsilon}\varsigma\text{-}\beta\alpha\tau\omicron\varsigma$.

§ 3. Od naziva prvih dvaju slova postala je riječ *alfabet* ($\acute{\alpha}\lambda\phi\acute{\alpha}\beta\eta\tau\omicron\varsigma$).

Bilješka. U grčkom se pismu u prastaro doba upotrebljavao znak *F*, nazvan od svoga oblika *digamma* ($\delta\iota\gamma\alpha\mu\mu\alpha$, dvostruko *gamma*), a od izgovora *Fau* (*vau*), jer se izgovaralo kao latinsko i naše *v*: $\text{Fo}\acute{\iota}\nu\omicron\varsigma$ vino, lat. *vinum*.

§ 4. Za izgovor slovâ vrijedi ovo:

Sva se grčka slova izgovaraju svuda jednako; tako je *iota* (ι) uvijek samoglasnik, nikada suglasnik (kao naše *j*): $\text{I}\acute{\omega}\nu\iota\alpha$ izgovaraj *Iōnia*, ne *ĵōnia*; $\tau\iota$ se uvijek izgovara kao *ti*, nikada (poput lat. *ti* pred samoglasnikom) kao *ci*: $\acute{\alpha}\lambda\tau\iota\omicron\varsigma$ izgovaraj *aitios*, a ne *aicios*.

Jedino slovo γ izgovaraj pred γ , κ , χ i ξ kao naše ili latinsko *n*: $\tau\acute{\epsilon}\gamma\gamma\omega$ izgovaraj *tengō*, $\sigma\upsilon\gamma\kappa\alpha\lambda\acute{\omega}$ izgovaraj *sūnkalō*, $\lambda\acute{\omicron}\gamma\chi\eta$ izgovaraj *lonhē*, $\phi\acute{\omicron}\rho\mu\iota\gamma\xi$ izgovaraj *forminks*.

Ni slovo σ ne izgovara se uvijek kao naše *s*, nego i kao naše *z*, ali samo pred β , γ , δ i μ , inače uvijek glasi kao naše *s*; po tom treba npr. $\acute{\alpha}\sigma\beta\epsilon\sigma\tau\omicron\varsigma$, $\acute{\alpha}\sigma\mu\epsilon\nu\omicron\varsigma$ izgovarati kao *azbestos*, *azmenos*, ali npr. $\acute{\epsilon}\lambda\upsilon\sigma\alpha$ kao *eliisa* (ne kao *eliiza*).

§ 5. Z ζ izgovaraj kao u nas *z*: $\acute{\omicron}\zeta\omicron\varsigma$ izgovaraj *ozos* (ali u najstarije doba izgovaralo se ovo slovo *zd*).

§ 6. Φ ϕ izgovaramo kao *f*; no u Grkâ se čulo *p* i *h*, zato Rimljani grčko ϕ ne zamjenjuju svojim *f*, nego pišu *ph*: $\phi\iota\lambda\omicron\sigma\phi\iota\alpha$ *philosophia*, $\Phi\iota\lambda\omicron\kappa\acute{\tau}\eta\tau\eta\varsigma$ *Philoctētēs*.

§ 7. Θ θ treba razlikovati od T τ pa izgovarati tako da se za čistim *t* čuje još i oštar hak: *th*, $\theta\epsilon\acute{\omicron}\varsigma$ = *theos*.

§ 8. Dvoglasnike *ai*, *ei*, *oi*, *au*, *eu*, $\eta\upsilon$ i $\upsilon\iota$ treba izgovarati tako da se čuju oba glasa, ali da je slog ipak jedan; υ kao drugi dio dvoglasnika glasi kao *u*; $\omicron\upsilon$ je dugačko *ū*.

Potpisano *iota* (*iota subscriptum*) u nepravim dvoglasnicima α , η , ω ne čuje se u izgovoru; kod velikih slova ne piše se ispod njih, nego pokraj njih (*iota adscriptum*): $\text{A}\iota$, $\text{H}\iota$, $\text{O}\iota$; $\phi\acute{\delta}\eta$ = *ōdē*, $\text{O}\iota\delta\epsilon\acute{\iota}\omicron\nu$ = *Ōdeion*.

§ 9. Treba li dva samoglasnika, koji redovno čine dvoglasnik, rastavljeno izgovarati, stavlja se na drugi znak *dijereze* ($\delta\iota\alpha\iota\rho\epsilon\iota\varsigma$, rastava); $\pi\acute{\alpha}\tau\iota\varsigma$ izgovaraj *pa-is*, $\acute{\alpha}\upsilon\pi\omicron\varsigma$ izgovaraj *a-ūpnos*.

B. Drugi glasovni znaci i znaci za čitanje

Osim navedenih slova ima u grčkom pismu još znak $\prime$, koji se § 10. stavlja nad početni samoglasnik ako se piše malim slovom, a pred njega ako je slovo veliko; izgovara se kao *h*: ἔξ izgovaraj *heks*, Ἑρμῆς izgovaraj *Hermēs*. Taj se znak zove *spiritus asper*, oštri hak.

Zbog jasnijeg razlikovanja bilježe se na početku riječi i oni samo- § 11. glasnici koji nemaju takvoga haka znakom $\prime$, koji se zove *spiritus lenis*, tihi hak. Taj znak, koji se stavlja kao i *spiritus asper*, ne izgovara se nikako: ἄγω izgovaraj *agō*, Ἀθῆναι izgovaraj *Athēnai*.

Kod dvoglasnika spiritus stoji nad drugim samoglasnikom: οὔτος § 12. izgovaraj *hūtos*, Αἴγυπτος izgovaraj *Aigyptos*. Ali kad se nepravi dvoglasnici α, η, ω pišu velikim slovima, spiritus stoji pred prvim samoglasnikom: Ἀιδῆς izgovaraj *Hādēs*, Ὠιδεῖον izgovaraj *Ōdeion*.

Spako početno ρ dobiva spiritus asper: ῥᾶψωδός, ῥεῦμα. U latin- § 13. skom pismu iza *r* dodaje se još *h*: *rhapsōdus*, *rheuma*. Kad se u sredini riječi sastanu dva ρ, često se prvo bilježi tihim, a drugo oštrim hakom: Πύρρος, Καλλιρρόη. U latinskom pismu *h* se dodaje samo drugomu *r*: *Pyrrhus*, *Callirrhōē*. U izgovoru nema tome haku ni traga.

Bilješka. Mnogi pišu dvostruko ρ bez ikakva znaka: Πύρρος, Καλλιρρόη.

Kao u latinskom pismu, tako se i u grčkom znakom $\smile$ bilježi § 14. dužina, znakom $\smile$ kratkoća, a znakom $\asymp$ neizvjesnost sloga, tj. da je slog sad dug, sad kratak. Budući da se kod samoglasnika ε, η, ο, ω dužina i kratkoća poznaju već po obliku (§ 1), trebaju nam ti znakovi samo kod α, ι, υ.

Među dvije riječi znak $\prime$ pokazuje da je ondje, gdje on stoji, § 15. otpao krajnji ili početni samoglasnik ili dvoglasnik; taj se znak zove apostrof (ἡ ἀπόστροφος): παρ' ἐκείνω umjesto παρὰ ἐκείνω, ἐπ' ἀριστερᾷ umjesto ἐπὶ ἀριστερᾷ, μὴ γῶ umjesto μὴ ἐγώ.

Isti se znak zove koronida (χορωνίς, gen. χορωνίδος, kvačica) § 16 kad stoji u sredini takve riječi u kojoj su dvije riječi stegnute u jednu: τοῦνομα umjesto τὸ ὄνομα, κάγαθός umjesto καὶ ἀγαθός. Takvo stezanje dviju riječi u jednu zove se kraza (κράσις, miješanje). Kod dvoglasnika stoji koronida, kao i spiritus lenis, nad drugim samoglasnikom: ταῦτό — τὸ αὐτό.

C. Naglasci

- § 17. Grci bilježe i naglasak ili akcent (προσῳδία) riječi. Znak ' na samoglasniku znači oštar naglasak, *accentus acutus* (ὄξεῖα προσῳδία; ' na kratkim slogovima kao hs. `', a na dugima kao hs. '): λόγος, τούτων, παρά, ἕτερος (kao lōgos, tūtōn, parā, hēteros; isp. brāča, rāzbōj, prījatelj).

Riječ koja ima oštar naglasak na posljednjem slogu zove se oksitona (ὀξύτονον): παρά, εἶπέ, βασιλεύς.

Riječ koja ima oštar naglasak na pretposljednem slogu zove se paroksitona (παροξύτονον): λέγω, φαίνω.

Riječ koja ima oštar naglasak na trećem slogu od kraja zove se proparoksitona (προπαροξύτονον): λέγεται, εἴπετε.

- § 18. Bilješka. Proparoksitonu kojoj je pretposljednji slog dug izgovaraj tako da se čuje i naglasak trećega sloga od kraja i dužina pretposljednega sloga: βέβηκα, ἀπόβαινε; isp. idēmo.

- § 19. Znak ` na samoglasniku znači težak naglasak, *accentus gravis* (βαρεῖα προσῳδία). Tako se bilježi oslabljeni oštar naglasak svake oksitone u sredini govora: ἀπό, ali ἀπό τούτου; βασιλεύς, ali βασιλεύς ἐγένετο. Oksitone zadržavaju akut samo pred interpunkcijom ili kad stoje same za se.

- § 20. Znak ~ na samoglasniku zove se zavnut naglasak *accentus circumflexus* (περισπωμένη προσῳδία) jer mu je oblik takav. On pokazuje da se glas oteže, tj. najprije diže pa onda spušta (hs. ~): σῦκον (isp. zdrāvlje), ἀνδρῶν, τοῖς, εὖρε.

Riječ sa zavnutim naglaskom na posljednjem slogu zove se perispomena (περισπώμενον): ἀγαθοῖς, σκιαῖς.

Riječ sa zavnutim naglaskom na pretposljednem slogu zove se properispomena (προπερισπώμενον): φεύγε, βῆτε.

- § 21. Riječ koja nema naglasak na posljednjem slogu zove se baritona (βαρύτονον): λέγω, ἕτερος, βῆτε.

- § 22. Na dvoglasnike stavlja se naglasak upravo onako kao i spiritus po § 12: φεύγει, τοῦτο.

Kad se zavnuti naglasak i spiritus sastanu na istom samoglasniku, dolazi naglasak na spiritus: οὔτος, ἦθος; sastanu li se oštar naglasak i spiritus, piše se spiritus naglasku s lijeve strane: ἄγε, ἔρχομαι; ako su početna slova velika, stoje oba na lijevoj strani: ὤτος, Ἴων.

Bilješka. Kad se znak dijereze (§ 9) i oštar naglasak sastanu na jednom slogu, dolazi naglasak među obje tačke: ἀίδιος.

D. Rečenični znaci

Rečenice i periode razdjeljuju Grci zarezom i tačkom kao i § 23. Rimljani i sadašnji narodi. Znak pitanja piše se ovako: ; npr. τί εἶπας; što reče? Tačka nad retkom vrijedi onoliko koliko u nas dvije tačke ili tačka i zarez: ἔρωτῶ ὑμᾶς· τί ἐποιήσατε; pitam vas: što učinite? — ἐσπέρα ἦν· τότε ἦλθεν ἄγγελος večer bijaše; tada dođe glasnik.

Glava II

RASTAVLJANJE I KOLIČINA SLOGOVA

A. Rastavljanje slogova

Samoglasnik pred samoglasnikom čini za se slog ako nisu oba § 24. stopljena u dvoglasnik: ἰ-α-τρόος je trosložna riječ.

Suglasnik među dva samoglasnika pripada drugom slogu: ἔ-χει, § 25. οὖ-τος, ἰ-κα-νός.

Dva ili više suglasnika, ako se s njima može počinjati grčka riječ, § 26. pripadaju drugom samoglasniku: ἄ-πλοῦς, ἔ-σχον, κά-μνω, ἄ-πτομαι; ali ἄρ-μα, ἀδελ-φός, ἔν-δον, ἄμ-φω, ἱπ-πος, Βάκ-χος, Σαπ-φώ.

Ako je riječ sastavljena, rastavlja se na svoje sastavine: συν-έχω, § 27. ἐξ-άγω.

B. Količina

Za količinu (dužinu i kratkoću) slogova vrijede u grčkom jeziku § 28. ista pravila kao i u latinskom. Jedina je bitna razlika što samoglasnik pred samoglasnikom ne mora biti kratak: θωή, λαός.

Slog je po naravi dug ako je u njemu dug samoglasnik ili dvo- § 29. glasnik: ἦρωος, ὑμεῖς ἄδω.

Kratak slog postaje položajem (*positione*) dug ako su za njim § 30. dva ili više suglasnika ili sastavljen suglasnik: ἐχθός, ἄξων, ἔζος (ζ = *zd*, isp. § 5).

Glava III

NAGLAŠIVANJE

Za naglašivanje riječi vrijede ova pravila:

- § 31. 1. Svaka riječ treba da ima jedan naglasak (*accentus*), a više od jednoga ne može imati: πολυπραγμοσύνη, ἀπαρασκεύαστος. Isp. §§ 17–22.
- Bilješka. Izuzetke od toga pravila vidi u § 38. i d.
- § 32. 2. Oštar naglasak (*acutus*) može biti i na dugim i na kratkim slogovima, a zavinut (*circumflexus*) samo na onakvima koji su po naravi dugi: λέγω, λήγω, κάλός, ἀληθής, ἄνθρωπος, σῶμα, εὖ.
- § 33. 3. Oštar naglasak može stajati samo na jednom od tri posljednja sloga, a na trećem od kraja samo onda kad je posljednji kratak: ἄποικος, ali već ne može biti ἀποικου (gen.); ἔγραφον, ali ne ἔγραφη.
- § 34. 4. Zavinut naglasak može uopće stajati samo na jednom od dva posljednja sloga, a na pretposljednem samo onda kad je posljednji po naravi kratak: σῦκον, ali ne σύκου (gen.); σῶμα, ali ne σῶματος (gen.).
- § 35. 5. Pretposljednji slog, ako je po naravi dug, a posljednji po naravi kratak, ne može imati drugi nego zavinut naglasak: φεύγε, a ne φεύγε, ἦρχον, a ne ἦρχον.
- § 36. 6. Složene riječi imaju redovno naglasak na pretposljednem dijelu riječi koliko je to po § 33. moguće: ἄπ-ιθι, ἄ-φιλος, φιλό-γυνος, ἀπό-δος, παρ-έν-θεος.
- § 37. 7. Svakoј oksitoni, ako odmah za njom ne dolazi interpunkcija, slabi oštar naglasak, te umjesto oštrog dolazi težak (*gravis*). Jedini je izuzetak τις (tko?) § 217.

Bilješka. Neki dvosložni prijedlozi premještaju naglasak s krajnjega sloga na prvi kad stoje za onom riječju kojoj pripadaju (u prozi samo περί: τούτων περί, ali περί τούτων). To premještanje naglasaka zove se anastrofa.

- § 38. Bezglasne (atone ili proklitike) zovu se jednosložne riječi koje su tako nesamostalne da se naglaskom naslanjaju na onu riječ koja je za njima. Evo ih:

1. Od člana oblici ὄ, ἦ, οἶ, αἶ.
2. Prijedlozi ἐν (u, s dat.), εἰς (u, s ak.), ἐκ ili ἐξ (iz).
3. Veznici εἰ (ako) i ὡς (kao, da); ὡς i kad je prijedlog (k).
4. Niječna riječ οὐ ili οὐκ (οὐχ). Kao posljednja riječ u rečenici negacija οὐ je naglašena.

Enklitike su jednosložne i dvosložne riječi koje ponajviše nemaju svoga naglasaka, nego se zajedno izgovaraju s onom naglašenom riječju koja stoji pred njima. Među enklitike idu ove riječi:

1. Neodređena zamjenica *τις, τι* (netko, nešto) u svim oblicima (§ 217).

2. Ovi oblici ličnih zamjenica: *μοῦ, μοί, μέ* (*mei, mihi, me*), *σοῦ, σοί, σέ* (*tui, tibi, te*), *οὗ, οἱ, ἐ* (*sui, sibi, se*).

3. Indikativ prezenta glagola *εἶμι* (jesam) i *φημί* (velim) u svim dvosložnim oblicima (§ 312, 315).

4. Neodređeni prilozi: *πού* (negdje), *ποῖ* (nekamo), *πώς, πῆ* (nekako), *ποθέν* (odnekud), *ποτέ* (nekad).

5. Čestice *γέ* (*quidem*), *τέ* (*-que*), *τοί* (doista), *νύν* (dakle), *πέρ* (veoma), *πώ* (još) pa *-δε*, kad znači smjer i kad je pokazni dodatak: *οἰκόνδε* (kući), *ὅδε* (ovaj); isp. § 188, 3. i § 212.

Te se riječi naslanjaju na pređašnju ovako:

§ 40.

a) Pređašnjoj oksitoni oštar naglasak ne slabi u težak (§ 19), a enklitika nema naglasak: *ἀγαθόν τι, αὐτός φησιν*.

b) Za perispomenom enklitika gubi naglasak: *ὄρω τινας, εὗ ἐστιν, τιμῶ σε*.

c) Za paroksitonom jednosložne enklitike gube naglasak, a dvosložne ga zadržavaju: *φίλος μου, λόγος τις*, ali *λόγοι τινές, λόγων τινῶν* (gen. plur.).

d) Proparoksitone i properispomene zadržavaju svoj naglasak, a osim toga primaju od enklitike oštar naglasak na krajnji slog: *ἄνθρωπός τις, βέβαιοι εἰσιν, σῶμά γε, παῖδές τινες, πόλεώς τινος*.

e) Bezglasne riječi (atone § 38) dobivaju od enklitike oštar naglasak: *οὗ φησιν, ὧς τε*.

Bilješka. Više jednosložnih riječi sraslo se s enklitikama u jednu riječ, kao § 41. *ὥστε* (tako da), *εἴτε* (*sive*), *οὔτε-οὔτε* (*μήτε-μήτε*) (*neque-neque*), *ὅστις* (tko), *οὔτις* (nitko), *ὥσπερ* (kao), *ἦτοι* (doista), *καίτοι* (ipak); amo ide i *-δε* spomenuto u § 39, 5: *οἰκαδε* (kući), *ὅδε* (ovaj). Te se riječi prividno izuzimaju od pravila u § 35.

f) Ako ima više enklitika jedna za drugom, svaka stavlja svoj naglasak na pređašnju: *εἴ τις μοί φησί ποτε* (ako mi tko kad reče).

Katkad enklitike zadržavaju naglasak (ortotoniraju se), i to: § 43

1. Ako je enklitika prva riječ u rečenici te se ne može naslanjati na drugu: *τινές λέγουσι* (neki vele); ali toga ima malo.

2. Ako je na enklitici sila govora: σὲ λέγω (mislim tebe i nikoga drugoga), σὺν σοί (s tobom § 206. b), εἰ ἔστιν (ako doista jest, isp. § 315. Bilj. 2).

3. Iza elizije: καλὸν δ' ἔστιν (ali je lijepo) umj. καλὸν δέ ἔστιν.

4. Dvosložne enklitike u prilici spomenutoj u § 40. c.

Glava IV

GLASOVI

A. Dioba samoglasnika

- § 44. Samoglasnici se po kvantiteti dijele na kratke i duge, a po kvaliteti na tvrde i meke. Kratki su ε, ο, dugi η, ω, a kratki ili dugi α, ι, υ. Tvrđi su α, ε, η, ο, ω, meki ι, υ.
- § 45. Kad se tvrđi spoje s mekima, postaju dvoglasnici (διφθογγοί):
- a) Spajanjem kratkih tvrđih samoglasnika sa ι postaju dvoglasnici: αι, ει, οι. Ovamo pripada i dvoglasnik υι, u kojem su spojena oba meka samoglasnika. On se nalazi samo pred samoglasnicima: μυῖα (čitaj: müja), muha.
- b) Spajanjem kratkih tvrđih samoglasnika sa υ postaju dvoglasnici: αυ (au), ευ (eu), ου (ū).
- c) Spajanjem dugih tvrđih samoglasnika sa ι postaju dvoglasnici: α, η, φ (Αι, Ηι, Ωι), kojima se ι *subscriptum* (*adscriptum*) ne čuje u izgovoru (§ 8).
- d) Spajanjem dugih tvrđih samoglasnika sa υ postaju dvoglasnici: ηυ (ēu), ωυ (ōu).

B. Dioba suglasnika

- § 46. Pregled grčkih suglasnika neka objasni ova tablica:

Naziv glasova	Zatvorni (<i>explosivae</i> ili <i>mutae</i>)			Trajni (<i>continuae</i>)		
	tvrđi (<i>tenues</i>)	meki (<i>mediae</i>)	haknuti (<i>aspiratae</i>)	tekući (<i>liquidae</i>)	nosni (<i>nasales</i>)	predušni (<i>spirantes</i>)
grleni (<i>gutturales</i>)	κ	γ	χ	—	nosno γ	spiritus asper (§ 10)
usneni (<i>labiales</i>)	π	β	φ	—	μ	—
zubni (<i>dentales</i>)	τ	δ	θ	λ, ρ	ν	σ

NAPOMENE

1. U svakom je haknutom suglasniku tvrd suglasnik s oštrim hakom (*spiritus asper*); dakle je $\chi = \kappa'$ ili kh, $\theta = \tau'$ ili th, $\phi = \pi'$ ili ph.

2. Često se likvide zovu prave likvide i nazali μ , ν , tj. glasovi λ , μ , ν ρ .

3. Kao suglasnici upotrebljavali su se nekada u grčkom jeziku i glasovi *i*, *u*. U toj upotrebi bilježe se ponajviše znakovima *j* (*i*), *w* (*u*).

Glava V

NAJZNATNIJI GLASOVNI ZAKONI

A. Samoglasnici

1. Stezanje samoglasnika. Za stezanje samoglasnika vrijede § 47. ova pravila:

a) Ako su samoglasnici, koji se stežu, kakvoćom jednaki, stežu se u duljinu iste kakvoće: $\text{ἰστάᾱσι} > \text{ἰστᾱσι}^*$, $\text{φιλῆητε} > \text{φιλῆτε}$, $\text{ζηλώω} > \text{ζηλῶ}$.

Od toga se pravila izuzimaju samoglasnici $\epsilon\epsilon$ i $\omega\omega$: prva dva stežu se u $\epsilon\iota$, a druga dva u $\omega\upsilon$; npr. $\text{ποίηε} > \text{ποίη}$, $\text{πλόος} > \text{πλοῦς}$.

b) Ako samoglasnici, koji se stežu, nisu kakvoćom jednaki, nastaje stezanjem dvoglas (diftong) ili jedan glas (monoftong). Diftong nastaje ako je prvi samoglasnik koji od glasova *a*, *e*, *o*, a drugi *i* ili *u*: $\text{πάϊς} > \text{παῖς}$, $\text{γένεσ-ι} > \text{γένει} > \text{γένει}$; monoftong pak nastaje ako se sastanu *o-*, *a-* ili *e-* glasovi. Tu treba pamti ti ovo:

α) da je u atičkom *o*-glas jači od *a*-glasu i *e*-glasu: $\text{τιμάομεν} > \text{τιμῶμεν}$, $\text{αἰδόα} > \text{αἰδῶ}$. Kod glasova $\epsilon\omega$ i $\omega\epsilon$ nastaje najprije asimilacija *e*-glasu s *o*-glasom: $\omega\omega$, a od toga postaje po prvom pravilu $\omega\upsilon$: $\text{φιλέομεν} > \text{φιλόομεν} > \text{φιλῶμεν}$.

β) da je pri stezanju *a*-glasu s *e*-glasom jači onaj koji je naprijed: $\text{τιμάετε} > \text{τιμᾶτε}$, $\text{γένεα} > \text{γένη}$.

* Znak $>$ znači: „prelazi u”.

§ 48. Za naglašivanje vrijedi pri stezanju ovo pravilo: Ako je u nestegnutom obliku bio prvi slog naglašen, stegnuti oblik ima zavnut naglasak: τιμάοντες > τιμῶντες; ako je drugi slog bio naglašen, stegnuti oblik ima oštar naglasak: τιμαόντων > τιμώντων.

§ 49. 2. Prijevoj. Prijevoj je pravilno izmjenjivanje samoglasnika u korijenima, osnovama i nastavcima (sufiksima). On je dvojak: kvalitativan i kvantitativan; npr. ταῦρε – ταῦρος je kvalitativni prijevoj, a πάτερ – πατήρ je kvantitativni prijevoj. Pored toga događa se kod prijevoja i to da samoglasnik posve iščezne: ἔ-σχ-ο-ν, gene-tr-ix. Te izmjene samoglasnika u istom slogu zovu se prijevojni stupanj. Prijevoj ima ovih šest stupnjeva:

1. Punina (P): πατέρ-ες
2. Punina „o” (P⁰): προ-πάτορ-ες (praoci)
3. Duljina (D): πατήρ
4. Duljina „o” (D⁰): προ-πάτωρ
5. Praznina (Pr): πατρ-ός
6. Slabina (S): φᾶ-μέν (prema φᾶ-μί = φη-μί).

Isp. još:

P	P ⁰	D ⁰	Pr
γεν-έσθαι	γέ-γον-α	—	γί-γν-εσθαι
λείπ-ω	λέ-λοιπ-α	—	λιπ-εῖν
φέρ-ω	φór-ος (danak)	φῶρ (tat)	δί-φρ-ος (bojna kola)
πέτ-ομαι	ποτ-έομαι	πωτ-άομαι	ἔ-πτ-όμην

Prema samoglasniku *e* u punini zove se navedeni prijevojni red kratki *e*-red. Taj je prijevojni red najviše zastupan i najbolje razvijen, ali ima u punini i drugih samoglasnika, pa se javljaju i ovi prijevojni redovi: *ǎ*-red, *ǫ*-red; *ē*-red, *ō*-red, *ā*-red; na primjer:

P	P ⁰	D ⁰	S
ἄγ-ω	ῃγ-μος (brazda)	ἄγ-ωγ-ή (vođenje)	—
τί-θη-μι	θω-μός (hrpa)	—	θα-τός (θε-τός)
φᾶ-μί (jon. atič. φη-μί)	φω-νή	—	φᾶ-μέν

Bilješka: Prijevojni stupnjevi Pr, P, P⁰ rado se zovu i nizina, sredina, visina.

3. Naknadno produljivanje. Naknadno se produljivanje § 50. zove ono produljivanje koje dolazi kao naknada za ispale suglasnike. Pri tom *ǣ*, *ǐ*, *ǔ* prelaze u *ā*, *ī*, *ū*, a *ε* i *ο* u *ει* i *ου*; npr. παντ-ς > πᾶς, ἐκρῖν-σα > ἔκρινα, ἐσ-μι > εἰμί, διδοντ-ς > διδούς.

Bilješka 1. Razvitak je tekao upravo ovako: παντ-ς prelazi u πανς, a suglasnik *ν* sa samoglasnikom *α* u dug nazalni samoglasnik. Nazalnost se gubi, i ostaje πᾶς. Vidi § 270.

Bilješka 2. Pri naknadnom produljivanju gube se pred *σ*, pored glasovnog skupa *ντ*, i glasovni skupovi *νδ* i *νθ*.

4. Metateza kvantitete. Zamjena količine kod samoglasnika § 51. (metateza kvantitete) nastaje u atičkom kad iza glasa *η* slijede samoglasnici *ο* i *ǣ*, tj. *ηο* > *εω*, a *ηα* > *εᾶ*: npr. βασιληF-ος > βασιλῆ-ος (hom.) > βασιλέως; βασιληF-ᾶ > βασιλῆα (hom.) > βασιλέᾶ.

Bilješka. Premještanja (metateze) bilo je i kod suglasnika; npr. τίκτω od τί-τκ-ω (τκ je Pr od osnove τεκ-), ali neke su metateze samo prividne jer se osnivaju na glasovnim zakonima: θάρσος (smionost) prema θρασύς (smion); βέβλη-κα prema β-βαλ-ον. Isp. § 50. i 62.

B. Suglasnici

1. Izjednačivanje (asimilacija) zatvornih glasova. Za- § 52. tvorni se glasovi izjednačuju po ovom pravilu: Zubni suglasnik dopušta pred sobom samo grleni i usneni iste vrste: δκτώ — ὄγδοος, λέγω — λεκτός — λεχθῆναι, τύπτω — τυφθῆναι, τρίβω — τρίτριπται, γράφω — γραπτός.

2. Razjednačivanje (disimilacija) zubnih suglasnika. § 53. Među dva zubna suglasnika razvio se u grčkom jeziku glas *s*, a prvi zubni je razjednačivanjem ispao: ἀνυτ-τος > ἀνυστός, οἰδ-θα > οἰσθα, πειθ-θῆναι > πεισθῆναι.

3. Promjene zatvornih glasova pred *μ*. Pred *μ* prelazi § 54. grleni u *γ*, usneni u *μ*, a zubni u *σ*: πεπλεκ-μαι > πέπλεγμαι, ὀπ-ματα > ὀμματα, ἰδ-μεν > ἴσμεν.

4. Promjene zatvornih glasova pred *σ*. Svi grleni pre- § 55. laze sa *σ* u *ξ*, svi usneni u *ψ*, a svi zubni u *σσ*, azatim u *σ*: ἄγω — ἄκσω — ἄξω, τρίβω — τρίπσω — τρίψω, ποδ-σι — ποσσί (hom.) — ποσί.

§ 56. 5. Zakon o disimilaciji haknutih suglasnika. Od dvije aspiracije koje slijede jedna za drugom gubi se prva: θιθημι > τίθημι, φεφυκα > πέφυκα, ἔχω > ἔχω (isp. fut. ἔξω).

Jednako se objašnjavaju oblici: θριξ – θριχός > τριχός, θρέψω – θρέφω > τρέφω, θάττων – θαχός > ταχός.

Bilješka 1. Kadšto je djelovanje zakona spriječeno analogijom: χέω – ἐχύθην umjesto ἐκύθην, ali perfekt je κέχυμαι.

Bilješka 2. Kod imperativa slaboga pas. aorista ostala je prva aspiracija da bi se sačuvala karakteristika toga aorista: σώθητι, umjesto σώτηθι od σωθηθι.

§ 57. 6. Vežanje suglasnika s glasom *j*. Kad se glas *j* sastaje sa suglasnicima, nastaju ove glasovne promjene:

a) *kj*, *χj* prelaze u *ττ* (jonski *σσ*): φυλάττω od φυλακ-*j*ω, φύλαξ, -ακος (jon. φυλάσσω); ἐλάττων od ἐλαχ-*j*ων, ἐλαχός (jon. ἐλάσσαν).

b) *γj* i *δj* prelaze u *ζ*: ἀρπάζω od ἀρπαγ-*j*ω, ἀρπαξ, ἀρπαγ-ος; ἐλπίζω od ἐλπιδ-*j*ω, ἐλπεις, ἐλπιδ-ος.

c) *τj* i *θj* prelaze u *σ*: πᾶσα od παντ-*j*α, φέρουσα od φεροντ-*j*α.

d) *λj* prelazi u *λλ*: ἄλλος od ἄλ-*j*ος (lat. *alius*), ἄλλομαι od ἄλ-*j*ομαι (lat. *sal-io*).

e) U glasovnim skupovima *vj ρj*, ako je pred njima samoglasnik *a* ili *o*, tj. u skupovima *avj*, *ovj*, *apj*, *opj* umekšava *j* suglasnik koji je pred njim pa prelazi u predašnji slog i čini sa samoglasnikom diftong: αιν, οιν, αιρ, οιρ (**epenteza, diozmoza**); npr. φαίνω od φαν-*j*ω, μέλαινα od μελαν-*j*α, κοίρανος od κορj-ανος.

Iza ostalih samoglasnika asimilirao se *j* predašnjem suglasniku, a onda je jedan od dva jednaka suglasnika ispao uz naknadno produljivanje: φθερ-*j*ω > φθέρω > φθειρώ, κρῖν-*j*ω > κρῖνω > κρῖνω.

§ 58. 7. Promjene glasa *v* pred zatvornim, predušnim i tekućim suglasnicima. Kad se *v* nađe pred zubnim suglasnikom, ne mijenja se; pred grlenim prelazi u guturalni nazal (*γ*), a pred usnenim u usneni (*μ*); pred *σ* se gubi, a s tekućima se izjednačuje: συν-καλω > συγκαλῶ, ἐν-πειρος > ἔμπειρος, δαιμον-σι > δαίμοσι, συν-λεγω > συλλέγω.

Bilješka 1. Često glas *v* nestaje pred *σ* tako da prelazi s predašnjim samoglasnikom u dug nazalni vokal, što dovodi do naknadnoga produljivanja. (§ 50. Bilj. 1): λυο-ντι > λυσι > λύουσι (§ 59).

Bilješka 2. U glasovnom skupu *νσ* + suglasnik gubi se *v* bez traga: συν-στημα > σύστημα, συν-σκευάζω > συσκευάζω.

8. Asibilacija. Glas τ postaje u jonskoatičkom pred ι često § 59. σ (asibilacija); poslije σ ostaje τ : $\pi\lambda\upsilon\sigma\iota\omicron\varsigma$ od $\pi\lambda\upsilon\tau\iota\omicron\varsigma$ ($\pi\lambda\upsilon\tau\omicron\varsigma$), $\lambda\acute{\epsilon}\gamma\omicron\upsilon\sigma\iota$ od $\lambda\epsilon\gamma\omicron\upsilon\upsilon\tau\iota$ (*legu-nt*), ali $\acute{\epsilon}\sigma\text{-}\tau\acute{\iota}$.

9. Promjene glasa σ . Glas σ mijenja se u grčkom jeziku ovako: § 60.

a) Na početku riječi pred samoglasnicima σ prelazi u oštar hak:

$\acute{\epsilon}\pi\tau\acute{\alpha}$, lat. *septem*, $\iota\sigma\tau\eta\text{-}\mu\iota$ od $\sigma\iota\text{-}\sigma\tau\acute{\alpha}\text{-}\mu\iota$, lat. *si-sto*, $\upsilon\varsigma$ pored $\sigma\upsilon\varsigma$, lat. *sus*.

b) U sredini riječi među samoglasnicima σ se gubi (u latinskom postaje r): $\gamma\epsilon\upsilon\sigma\text{-}\omicron\varsigma$ > $\gamma\acute{\epsilon}\nu\omicron\epsilon\omicron\varsigma$ > $\gamma\acute{\epsilon}\nu\omicron\upsilon\varsigma$, $\lambda\epsilon\gamma\epsilon\text{-}\sigma\alpha\iota$ > $\lambda\acute{\epsilon}\gamma\epsilon\alpha\iota$ > $\lambda\acute{\epsilon}\gamma\eta$.

Bilješka 1. I ovdje prelazi σ najprije u h , i h se gubi među samoglasnicima.

Bilješka 2. Među samoglasnicima gube se i glasovi j i F koji u nenaglašenim slogovima pred samoglasnicima često postaju od ι i υ : $\pi\acute{\omicron}\lambda\epsilon\text{-}\epsilon\varsigma$ od $\pi\omicron\lambda\epsilon\acute{j}\text{-}\epsilon\varsigma$ (= $\pi\acute{\omicron}\lambda\epsilon\iota\varsigma$); $\Delta\iota\acute{\omicron}\varsigma$ od $\Delta\iota F\text{-}\acute{\omicron}\varsigma$.

c) Glas σ nestaje i između dva suglasnika: $\gamma\epsilon\gamma\omicron\alpha\phi\text{-}\sigma\theta\alpha\iota$ > $\gamma\epsilon\gamma\acute{\omicron}\alpha\phi\theta\alpha\iota$, $\acute{\epsilon}\sigma\pi\alpha\rho\text{-}\sigma\theta\alpha\iota$ > $\acute{\epsilon}\sigma\pi\acute{\alpha}\rho\theta\alpha\iota$.

C. Slogotvorne likvide i nazali

Kao što u našem jeziku r , premda nije samoglasnik, može tvoriti § 61. slog kao da je samoglasnik, tako su u davnini mogli tvoriti slog i likvide i nazali: l , r , m , n , naročito pred suglasnicima i na kraju riječi.

Slogotvorne (sonantske) likvide l i r prelaze u grčkom jeziku § 62. u $\acute{\alpha}\lambda$ $\acute{\alpha}\rho$ ili $\lambda\acute{\alpha}$ $\rho\acute{\alpha}$, poglavito u prijevornoj praznini (nizini, isp. § 49); npr. $\pi\alpha\tau\rho\text{-}\sigma\iota$ > $\pi\alpha\tau\rho\acute{\alpha}\sigma\iota$; $\acute{\epsilon}\tau\rho\pi\omicron\nu$ > $\acute{\epsilon}\tau\rho\alpha\pi\omicron\nu$.

Slogotvorni (sonantski) nazali m i n prelaze u grčkom jeziku § 63. pred suglasnicima i na kraju riječi u α , a pred samoglasnicima i pred j u $\alpha\nu$, poglavito u prijevornoj praznini (nizini, § 49); npr. $\acute{\epsilon}\pi\eta\theta\omicron\nu$ > $\acute{\epsilon}\pi\alpha\theta\omicron\nu$, $\pi\omicron\delta m$ > $\pi\acute{\omicron}\delta\alpha$, $\delta\epsilon\kappa m$ > $\delta\acute{\epsilon}\kappa\alpha$.

Od sonantskoga nazala razvilo se tzv. α -**privativum**. Ta je, naime, § 64. čestica etimologički srodna s negacijom *ne* (lat. *ne-scio*), koja u prijevornoj praznini dobiva oblik n ; od toga pak n postaje pred suglasnikom α , a pred samoglasnikom $\alpha\nu$; npr.

$\delta\acute{\iota}\kappa\alpha\iota\omicron\varsigma$ — $\eta\text{-}\delta\iota\kappa\omicron\varsigma$ > $\acute{\alpha}\delta\iota\kappa\omicron\varsigma$

$\acute{\alpha}\xi\iota\omicron\varsigma$ — $\eta\mu\alpha\acute{\xi}\iota\omicron\varsigma$ > $\acute{\alpha}\nu\acute{\alpha}\xi\iota\omicron\varsigma$.

D. Promjena samoglasnika na kraju riječi

§ 65. Kad se sastanu dva samoglasnika jedan do drugoga u istoj riječi ili kad se jedna svršava, a druga počinje sa samoglasnikom, nastaje zijev (*hiatus*). Od prve pojave Grci nisu toliko zazirali, ali hijata među riječima nisu podnosili, pa su nastojali da mu se po mogućnosti uklone. To su postizali na ova četiri načina:

§ 66. a) krazom, tj. stapanjem (κράσεις) dvaju samoglasnika (dvo-glasnika) u jedan dug samoglasnik ili dvoglasnik. Kraza se drži pravila koja su za stezanje samoglasnika navedena u § 47. Ona ima svoj znak koji je jednak tihom haku (*spiritus lenis*), a zove se *koronida* (§ 16); npr. τάλλα od τὰ ἄλλα, τοῦνομα od τὸ ὄνομα, οὐπιχώριοι od οἱ ἐπιχώριοι.

§ 67. b) sinalefom, tj. spajanjem (συναλοιφή) dvaju dugih samoglasnika u jedan slog. Dugi završni vokal prve riječi i dugi početni vokal druge riječi zadrže doduše svaki svoj osobiti zvuk, ali se pokrate tako da imaju zajedno vrijednost samo jedne metričke dužine; npr. ἦ οὐκ αἰεῖς, (ᾠ υ υ -); ἐγὼ οὐτ' ἐμαυτόν (υ ᾠ υ - υ).

§ 68. c) elizijom, tj. izbijanjem (*elidere*) prvoga, kratkog samoglasnika. Izbijanje se označuje apostrofom (§ 15). Eliziju dopušta i dvoglasnik *αι* u ličnim nastavcima u kojima je za akcent kratak, a ne dopuštaju je: *υ*; *ι* u τί, τὶ, ὅτι, περί, ἄχρι, μέχρι; *ο* u πρό; npr. ἐπ' αὐτῷ umjesto ἐπὶ αὐτῷ; τὰ σ' αὐτῆς ἔργα (τὰ σά); βούλομ' ἐγὼ (βούλομαι).

Bilješka. Kod elizije oksitonirani prijedlozi i veznici gube naglasak, a sve druge riječi premještaju ga na predašnji slog kao oštar: ἐπὶ αὐτῷ > ἐπ' αὐτῷ, οὐδὲ ἐδυνάμην > οὐδ' ἐδυνάμην, ἐπτα ἦσαν > ἐπτ' ἦσαν.

§ 69. d) aferezom, tj. uklanjanjem (ἀφαίρεσις) drugoga, kratkog samoglasnika pred kojim je dug samoglasnik. Afereza je dakle upravo obrnuta elizija (*elisis inversa*), pa se i ona označuje apostrofom; npr. ἄ μὴ ᾿θιγες (ἔθιγες); μὴ ᾿ζω παρήκειν (ἔζω).

E. Promjene samoglasnika u riječima

Zijev u riječima u atičkom ukida se stezanjem samoglasnika gotovo svagdje. Poezija se služi u toj prilici:

§ 70. a) sinicezom, tj. sjedanjem (συνίζω) dvaju samoglasnika, od kojih je prvi kratak (ponajviše *ε*), a drugi dug, na jedan slog; npr. Πηληιάδεω (— υ υ ᾠ, čitaj Πηληϊαδῶ); χρυσέω ἀνά σκῆπτρω (— ᾠ υ — —, čitaj χρυσῶ).

b) hiferezom, tj. „potajnim” oduzimanjem (ὀφάιρσεις) kratkoga § 71. samoglasnika pred kratkim samoglasnikom; npr. νηλεί od νηλεεί, μυθέαι od μυθέαι.

Promjene samoglasnika u riječima nastaju još:

a) apokopom, tj. odsijecanjem (ἀποκοπή) kratkoga završnog § 72. samoglasnika pred početnim suglasnikom, osobito kod prijedloga ἀνά, παρά, κατά; npr. πᾶρ νηῶν od παρὰ νηῶν, κάπ πεδίων od κατὰ πεδίων (asimilacija).

b) sinkopom, tj. istiskivanjem (συγκοπή) samoglasnika između § 73. dva suglasnika; npr. τίπτε od τίποτε.

F. Promjene suglasnika na kraju riječi

Grčke riječi koje se svršavaju na suglasnik mogu imati na § 74. kraju samo ν, ρ ili ζ (ξ, ψ). Izuzeci: οὐκ (οὐχ, pred suglasnicima οὐ) i prijedlog ἐκ.

Prvotno svršetno *m* postalo je ν: *Musa-m* Μοῦσα-ν, *agrum* ἀγρόν, *domum* δῶρον.

Tvrđi (*tenues*) suglasnici pretvaraju se na kraju riječi, ako se druga riječ počinje s oštrim hakom, u haknute (*aspiratae*): κατὰ ἡμέραν > κατ' ἡμέραν (§ 68) > καθ' ἡμέραν; ἀπὸ ἐστίας > ἀπ' ἐστίας > ἀφ' ἐστίας.

Svi se ostali konsonanti na kraju izbacuju: gen. γάλακτ-ος, (*lact-is*), nom. γάλα (*lac*).

Pokretljivo ν (ἐφελκυστικόν) pristupa k završecima s kratkim § 75. samoglasnikom ε i ῖ. To im se ν dodaje pred riječima koje počinju sa samoglasnikom (a tim se ukida hijat), pa pred znatnijim interpunkcijama: ἔσωσεν αὐτούς, ali ἔσωσε τοὺς φίλους; πᾶσιν ἔδωκα, ali πᾶσι δοκεῖ οὕτως εἶναι; λέγουσιν εὔ, ali λέγουσι τοῦτο; εἴκοσιν ἄνδρες, ali εἴκοσι γυναῖκες.

Bilješka 1. Negacija οὐ glasi pred samoglasnicima οὐκ, a pred oštrim hakom οὐχ: οὐ φησιν; οὐκ αὐτός, οὐχ οὕτως.

Bilješka 2. Prijedlog ἐκ glasi pred samoglasnikom ἐξ (lat. *ex*): ἐκ τῆς πόλεως, ἐξ ἀκροπόλεως.

DIO DRUGI

OBLICI

A. DEKLINACIJA

Opće bilješke

§ 76. U riječima koje se mijenjaju (dekliniraju) razlikujemo u grčkom jeziku, kao i u latinskom, osnovu i nastavak, korijen i svršetak; npr.

φίλος prijatelj: osnova φίλο-, nastavak -ς
korijen φιλ-, svršetak -ος

U grčkoj se deklinaciji razlikuju:

1. tri broja: *singularis* (jednina), *dualis* (dvojina) i *pluralis* (množina).

2. pet padeža: nominativ, genitiv, dativ, akuzativ, vokativ. U dualu su samo dva padežna oblika, jedan za nominativ, akuzativ i vokativ, a drugi za genitiv i dativ.

3. tri roda: *masculinum* (muški), *femininum* (ženski), *neutrum* (srednji).

§ 77. Muškoga su roda imena muškaraca, rijekâ, vjetrova i mjeseci (ὁ μῆν mjesec).

§ 78. Ženskoga su roda imena ženâ, stabala, zemalja, otoka, mnogih gradova i najviše apstraktnih imenica: ἡ ἐλπὶς (nada), ἡ νίκη (pobjeda).

§ 79. Srednjega su roda najviše deminutivi muških i ženskih riječi: τὸ γερόντιον (starčić) dem. od riječi ὁ γέρων (starac).

U grčkom jeziku ima i član (*articulus*) kao i u nekim modernim § 80. jezici ma. Oblici su mu $\acute{\omicron}$, $\acute{\eta}$, $\tau\acute{\omicron}$. Ostale oblike vidi u § 82. i 90.

Član nema vokativa; pred vokativnim oblicima svih brojeva dolazi uzv ik $\acute{\omega}$ koji ne treba uvijek prevoditi.

Glava VI

DEKLINACIJA IMENICA I PRIDJEVA

S obzirom na posljednji glas osnovne (samoglasnik ili suglasnik) § 81. razlikuju se dvije deklinacije:

A. vokalska deklinacija,

B. konsonantska deklinacija.

A. VOKALSKA DEKLINACIJA

I O-deklinacija

§ 82.

Primjeri	$\acute{\omicron}$ σοφός	φίλος	ἑταῖρος	ἄνθρωπος	$\tau\acute{\omicron}$ ἔργον		
Osnove	mudrac σοφο	prijatelj φιλο	drug ἑταιρο	čovjek ἄνθρωπο	djelo ἔργο		
Sg. N.	$\acute{\omicron}$	σοφός-ς	φίλο-ς	ἑταῖρο-ς	ἄνθρωπο-ς	$\tau\acute{\omicron}$	ἔργο-ν
G.	τοῦ	σοφοῦ	φίλου	ἑταίρου	ἀνθρώπου	τοῦ	ἔργου
D.	τῷ	σοφῷ	φίλῳ	ἑταίρῳ	ἀνθρώπῳ	τῷ	ἔργῳ
A.	τὸν	σοφός-ν	φίλο-ν	ἑταῖρο-ν	ἄνθρωπο-ν	τὸ	ἔργο-ν
V.	$\acute{\omega}$	σοφέ	φίλε	ἑταῖρε	ἄνθρωπε	$\acute{\omega}$	ἔργο-ν
Pl. N.	οἱ	σοφοί	φίλοι	ἑταῖροι	ἄνθρωποι	$\tau\acute{\alpha}$	ἔργα
G.	τῶν	σοφῶν	φίλων	ἑταίρων	ἀνθρώπων	τῶν	ἔργων
D.	τοῖς	σοφοῖς	φίλοις	ἑταίροις	ἀνθρώποις	τοῖς	ἔργοις
A.	τούς	σοφούς	φίλους	ἑταίρους	ἀνθρώπους	$\tau\acute{\alpha}$	ἔργα
V.	$\acute{\omega}$	σοφοί	φίλοι	ἑταῖροι	ἄνθρωποι	$\acute{\omega}$	ἔργα

Drugi su primjeri: $\nu\acute{\omicron}\iota\acute{\omicron}\varsigma$ (sin), νόμος (zakon), κίνδυνος (pogibao), ταῦρος (bik), ποταμός (rijeka), πόνος (trud), βίος (život), θάνατος (smrt), σῦκον (smokva), μέτρον (mjera), ἡμάτιον (haljina).

NAPOMENE

- § 83. 1. Po *o*-deklinaciji sklanjaju se one riječi kojima se osnova svršava na *o*, a te su uglavnom muškoga i srednjega roda. Ženskoga su roda, prema općim pravilima o rodu (§ 78), one *o*-osnove koje znače imena ženâ, stabala, zemalja, otoka i gradova: ἡ παρθένος djevojka, ἡ ἄμπελος loza, ἡ Αἴγυπτος (zemlja), ἡ ἠπειρος kopno, ἡ Δῆλος (Del), ἡ νῆσος otok, ἡ Κόρινθος (Korint); k tome i neke druge riječi: ἡ βίβλος knjiga, ἡ ὁδός put, ἡ ψῆφος kamenčić, ἡ νόσος bolest, ἡ τάφος jarak.
- § 84. 2. Naglasak ostaje dotle na istom slogu na kojem je u nom. sing. dok to dopuštaju opća pravila o naglasku (§ 32. i d.); inače se primiče kraju riječi koliko je po pravilima nužno: ἄνθρωπος, ali ἀνθρώπου, ἀνθρώπων, a u akuzativu opet ἀνθρώπων.
- § 85. 3. Genitivi i dativi svih brojeva mogu na krajnjem slogu, ako je dug i naglašen, imati samo zavnut naglasak: σοφοῦ, σοφῶ, σοφῶν, σοφοῖς.
- § 86. 4. Svršetak *oi* za naglasak je kratak: ἄνθρωποι, ἑταῖροι.
- § 87. 5. Vokativ plurala jednak je nominativu plurala: ὦ ἑταῖροι, ὦ ἀνθρώποι.
- § 88. 6. Riječima srednjega roda su nom., ak. i vok. singulara jednaki, a u pluralu se svršavaju na *ā*: ἔργον — ἔργα.
- § 89. Bilješka 1. Grčka *o*-deklinacija odgovara latinskoj 2. deklinaciji: *taurus* (stariji oblik *tauro-s*) — ταῦρος bik, *taurō* — ταῦρω, *taurum* — ταῦρον (§ 74), *taurē* — ταῦρε, *tauri* — ταῦροι, *tauris* — ταῦροις, *taurōs* — ταῦρους, *dona* — δῶρα.
- Bilješka 2. U vok. sing. sačuvana je čista osnova u prijevornoj punini (P): ταῦρε — ταῦρο-ς (kvalitativni prijevaj, § 49).
- Bilješka 3. U Homera svršava se gen. sing. na *oio*, od čega je gubitkom glasa *i* postalo *oo*; npr. Αἰόλοο, antič. ov. — Dat. pl. na *-οισι(v)*: βροτοῖσι(v) odgovara dativnom nastavku u konsonantskoj deklinaciji; npr. δαίμοσι(v).
- Bilješka 4. Svršetak *-ους* u ak. pl. postao je od *ovs* gubitkom glasa *v* i produljivanjem vokala *o* u *ou* (naknadno produljivanje § 50); isp. *taurōs* od *taurōns*.

Napomene navedene pod tačkom 2, 3, 5. i 6. vrijede za sve deklinacije.

II. A-deklinacija

1. Ženske riječi

a) Riječi na η

b) Riječi na ā

§ 90.

Primjeri		τῆμῆ časť	μάχη bitka	νίκη pobjeda	θεά božica	οἰκία kuća	χώρᾱ zemlja
Osnove		τῆμα	μαχα	νικα	θεα	οικια	χωρα
Sg. N.	ἡ	τῆμῆ	μάχη	νίκη	θεά	οἰκία	χώρᾱ
G.	τῆς	τῆμῆς	μάχης	νικης	θεᾶς	οἰκιάς	χώρᾱς
D.	τῇ	τῆμῇ	μάχῃ	νικῃ	θεᾷ	οἰκίᾱ	χώρᾱ
A.	τὴν	τῆμῆν	μάχην	νικην	θεᾶν	οἰκίᾱν	χώρᾱν
V.	ᾧ	τῆμῆ	μάχῃ	νικῃ	θεᾶ	οἰκία	χώρᾱ
Pl. N.	αἱ	τῆμαι	μάχαι	νικαι	θεαί	οἰκίαι	χώραι
G.	τῶν	τῆμῶν	μαχῶν	νικῶν	θεῶν	οἰκίῶν	χωρῶν
D.	ταῖς	τῆμαῖς	μάχαις	νικαῖς	θεαῖς	οἰκίαις	χώραις
A.	τάς	τῆμας	μάχᾱς	νικᾱς	θεᾶς	οἰκιάς	χώρᾱς
V.	ᾧ	τῆμαι	μάχαι	νικαι	θεαί	οἰκίαι	χώραι

Drugi su primjeri: πύλη (vrata), λύπη (bol), φύγή (bijeg), ψυχή (duša), στρατιᾶ (vojska), βία (sila), ἀνδρείᾱ (junaštvo).

NAPOMENE

1. Po a-deklinaciji sklanjaju se one riječi kojima se osnova svršava § 91. na -α. To se -α katkad u sing. mijenja u -η. A-deklinaciji pripadaju samo ženske i muške riječi. Ženske se riječi u nom. sing. svršavaju na -η i -α, a muške na -ης i -ας.

2. a) η ostaje u svim padežima singulara (kao kod člana). § 92.

b) ā ostaje u čitavom singularu, pa se zato rado naziva „čisto α” (α *purum*), a dolazi samo iza ε, ι ili ρ.

3. Vokativ ženskih riječi jednak je nominativu i u sing. i u § 93. plur.: ᾧ θεά, ᾧ θεαί.

4. a) Svršeci u pluralu isti su kod svih riječi a-deklinacije. § 94.

b) Svršetak αι je za naglasak kratak kao i οι (§ 86): νικαι, χώραι.

§ 95. 5. a) Nastavak $-ων$ u gen. plur. nastao je stezanjem od $-αων$ (§ 47. b, α); zato je svaki gen. plur. te deklinacije perispomenon.

b) Svršetak $ας$ u gen. sing. i u ak. pl. uvijek je dug.

§ 96. Bilješka 1. Grčka a-deklinacija odgovara latinskoj 1. deklinaciji: $deā$ — $θεᾷ$, dat. $deae$ (od $deāi$) — $θεᾷ$, $deām$ — $θεᾶν$ (§ 74), $deae$ (od $deāi$) — $θεαί$, $deīs$ (od $deāis$) — $θεαίς$, $deās$ — $θεᾶς$. Za gen. sing. na $-ας$ isp. stari lat. svršetak $-ās$ u *pater familiās*.

Bilješka 2. Svršetak $-ων$ postao je od $-ᾶων$ (lat. *ārum*): $σ$ iščezava u grčkom jeziku među samoglasnicima (§ 60. b), a u latinskom postaje r : $θεᾶων$ (hom.) = *deārum*.

Bilješka 3. Svršetak $-ας$ u ak. pl. postao je od $ανς$ gubitkom glasa v i naknadnim produljivanjem (§ 50. i 58. Bilj. 1).

c) Riječi na ᾶ

§ 97. α) na $-ᾶ$, $-ας$

β) na $-ᾶ$, $-ης$

Primjeri		σφαῖρᾶ kugla	βασιλειᾶ kraljica	Μοῦσᾶ Muza	θάλαττᾶ more
Osnove		σφαῖρα	βασιλεια	Μουσα	θαλαττα
Sg. N.	ἡ	σφαῖρᾶ	βασιλειᾶ	Μοῦσᾶ	θάλαττᾶ
G.	τῆς	σφαίρᾶς	βασιλειᾶς	Μούσης	θαλάττης
D.	τῇ	σφαίρᾳ	βασιλείᾳ	Μούσῃ	θαλάττῃ
A.	τὴν	σφαῖρᾶν	βασιλειᾶν	Μοῦσᾶν	θάλαττᾶν
V.	ὧ	σφαῖρᾶ	βασιλειᾶ	Μοῦσᾶ	θάλαττᾶ
Pl. N.	αἱ	σφαῖραι	βασιλειαί	Μοῦσαι	θάλατται
G.	τῶν	σφαῖρῶν	βασιλειῶν	Μουσῶν	θαλαττῶν
D.	ταῖς	σφαίραις	βασιλείαις	Μούσαις	θαλάτταις
A.	τάς	σφαίρᾶς	βασιλειᾶς	Μοῦσᾶς	θαλάττᾶς
V.	ὧ	σφαῖραι	βασιλειαί	Μοῦσαι	θάλατται

Drugi su primjeri: ψάλτριᾶ (igračica), ἀλήθειᾶ (istina), εὐνοιά (sklonost), μοῖρα (sudbina), δόξᾶ (mišljenje), μέλιττᾶ (pčela), γλῶττᾶ (jezik), δέσποινᾶ (gospodarica).

NAPOMENE

1. Kod riječi kakve su *σφαῖρα* i *βασιλειᾶ* ostaje *α* u čitavom § 98. singularu, ali je u nom. i ak. kratko (*ᾶ*), a u gen. i dat. dugo (*ᾷ*). To *α* (tj. *-ᾶ* s gen. *-ᾶς*) dolazi samo iza *ε*, *ι* ili *ρ*. Riječi te vrste često imaju u pretposljednem slogu dvoglasnik: *σφαῖρα*, *μοῖρα*, *ἀλήθεια*.

2. Kod riječi kakve su *Μοῦσα* i *θάλαττα* ostaje *ᾶ* samo u nom. § 99 i ak., a u gen. i dat. mijenja se u *η* (to je dakle „nečisto *α*“, *α impurum*). To *α* (tj. *-ᾶ* s gen. na *-ης*) dolazi samo iza suglasnika, izuzevši, dakako, suglasnik *ρ*.

2. Muške riječi

a) na *-ης*b) na *-ᾶς*

§ 100.

Primjeri		κρίτης sudac	πολίτης građanin	Ἄτρείδης Atrejević	νεᾶνιάς mladić
Osnove		κρίτα	πολίτα	Ἄτρεϊδα	νεᾶνῖα
Sg. N.	ὁ	κριτής	πολίτης	Ἄτρείδης	νεανίας
G.	τοῦ	κριτοῦ	πολίτου	Ἄτρείδου	νεανίου
D.	τῷ	κριτῇ	πολίτῃ	Ἄτρείδῃ	νεανίᾳ
A.	τὸν	κριτήν	πολίτην	Ἄτρείδην	νεανίαν
V.	ὃ	κριτᾶ	πολιτᾶ	Ἄτρείδῃ	νεανιά
Pl. N.	οἱ	κριταί	πολιταί	Ἄτρεῖδαι	νεανίαι
G.	τῶν	κριτῶν	πολιτῶν	Ἄτρειδῶν	νεανιῶν
D.	τοῖς	κριταῖς	πολίταις	Ἄτρεΐδαις	νεανίαις
A.	τούς	κριτάς	πολίτᾶς	Ἄτρεΐδᾶς	νεανιάς
V.	ὧ	κριταί	πολιταί	Ἄτρεΐδαι	νεανίαι

Drugi su primjeri: *ὄπλιτης* (oklopnik), *στρατιώτης* (vojniki), *ναύτης* (brodar), *ποιητής* (pjesnik), *μαθητής* (učenik), *ταμίης* (blagajnik).

NAPOMENE

§ 101. 1. Deklinacija muških riječi razlikuje se od deklinacije ženskih riječi na η i ā samo tim:

a) što one u nom. sing. imaju ζ: πολίτη-ς, νεανία-ς;

b) što im je gen. sing. na ου, prema ο-osnovama (§ 82): πολίτου: ἑταίρου.

c) što im vok. sing. nije jednak nominativu, nego odbacuje nominativno ζ: ὦ Ἀτρείδη, ὦ νεανία.

Samo riječi na -της i imena naroda na -ης imaju u vokativu ἄ: ὦ πολῖτᾶ, κριτᾶ, Πέρσᾶ (od Πέρσης Perzijanac). Riječ δεσπότης (gospodar) glasi u vok. ὦ δέσποτᾶ (naglasak!).

§ 102. 2. Mnoga dorska i tuđa vlastita imena svršavaju se u nom. sing. na -ᾱς umjesto na -ης: Λεωνίδας, Εὐρώτᾱς, Ὀρόντᾱς. Ona se i u genitivu svršavaju na -ᾱ: Λεωνίδᾱ (pored Λεωνίδου), Εὐρώτᾱ, Ὀρόντᾱ. Ti su genitivi postali stezanjem od αο; isp. hom. oblik Ἀτρείδᾱο (gen. na -οο našli smo i kod ο-osnova, § 89. Bilj. 3), od toga Ἀτρείδηο pa Ἀτρείδew (metateza kvantitete § 51).

§ 103.

III. Pridjevi vokalske deklinacije

Primjeri	m. σοφός	ž. σοφή mudar	sr. σοφόν	m. δικαιος	ž. δικαία pravedan	sr. δικαιον
Osnove	m. sr. σοφο	ž. σοφα		δικαιο	δικαία	
Sg. N.	σοφός	σοφή	σοφόν	δικαιος	δικαία	δικαιον
G.	σοφοῦ	σοφῆς	σοφοῦ	δικαίου	δικαίας	δικαίου
D.	σοφῶ	σοφῇ	σοφῶ	δικαίῳ	δικαίᾳ	δικαίῳ
A.	σοφόν	σοφῆν	σοφόν	δικαιον	δικαίαν	δικαιον
V.	σοφέ	σοφή	σοφόν	δικαίε	δικαία	δικαιον
Pl. N.	σοφοί	σοφαί	σοφά	δικαιοι	δικαίαι	δικαία
G.	σοφῶν	σοφῶν	σοφῶν	δικαίων	δικαίων	δικαίων
D.	σοφοῖς	σοφαῖς	σοφοῖς	δικαίοις	δικαίαις	δικαίοις
A.	σοφούς	σοφάς	σοφά	δικαίους	δικαίας	δικαία

NAPOMENE

1. Najviše pridjeva ima tri svršetka *ος, η, ον* ili *ος, ᾶ, ον*. U žen- § 104. skom rodu dolazi *ᾶ* poslije *ε, ι, ρ*, inače *η*:

<i>ἀγαθός, ἀγαθή, ἀγαθόν</i> dobar	<i>ἱερός, ἱερά, ἱερόν</i> svet
<i>φίλος, φίλη, φίλον</i> mio	<i>νέος, νέᾶ, νέον</i> nov
<i>δῆλος, δήλη, δῆλον</i> očit	<i>πατρώος, πατρῶᾶ, πατρῶον</i> otački.

2. Ženski rod pridjeva sklanja se kao imenice na *η* i *ᾶ*, samo § 105. se u nom. i gen. plur. povodi u naglasku za muškim rodом: *δικαιαι, δικαίων* (ne *δικαῖται, δικαῖων* kako bi po § 84. i 95. trebalo da bude).

3. Složeni pridjevi imaju samo dva svršetka: m. i ž. *ἐν-δοξος*, § 106. sr. *ἐν-δοξον* slavan; *ἄ-δικος, ἄ-δικον* nepravedan.

I neki jednostavni pridjevi imaju samo dva svršetka: *ἡμερος, ἡμερον* pitom, *ἡσυχος, ἡσυχον* miran; drugi, naprotiv, sad dva sad tri svršetka: *βέβαιος* stalan, *ἔρημος* pust, *χρήσιμος* koristan.

IV. Stegnute riječi vokalske deklinacije

Neke riječi vokalske deklinacije koje pred krajnjim glasom osnove § 107. imaju samoglasnik stežu te samoglasnike:

ὁ πλοῦς ploidba, osn. πλοο			τὸ ὀστοῦν kost, osn. ὀστεο		
	Sing.	Plur.	Sing.	Plur.	
N.	πλοῦς (πλόος)	πλοῖ (πλόοι)	ὀστοῦν (ὀστέον)	ὀστᾶ (ὀστέα)	
G.	πλοῦ (πλόου)	πλῶν (πλόων)	ὀστοῦ (ὀστέου)	ὀστῶν (ὀστέων)	
D.	πλῶ (πλόω)	πλοῖς (πλόοις)	ὀστῶ (ὀστέω)	ὀστοῖς (ὀστέοις)	
A.	πλοῦν (πλόον)	πλοῦς (πλόους)	ὀστοῦν (ὀστέον)	ὀστᾶ (ὀστέα)	
osn. ἀπλοο, -οα jednostruk			osn. ἀργυροο, -εα srebrn		
Sg.N.	ἀπλοῦς	ἀπλῆ	ἀργυροῦς	ἀργυρᾶ	ἀργυροῦν
G.	ἀπλοῦ	ἀπλῆς	ἀργυροῦ	ἀργυρᾶς	ἀργυροῦ
D.	ἀπλῶ	ἀπλῆ	ἀργυρῶ	ἀργυρᾶ	ἀργυρῶ
A.	ἀπλοῦν	ἀπλῆν	ἀργυροῦν	ἀργυρᾶν	ἀργυροῦν
Pl.N.	ἀπλοῖ	ἀπλαῖ	ἀργυροῖ	ἀργυραῖ	ἀργυρᾶ
G.	ἀπλῶν	ἀπλῶν	ἀργυρῶν	ἀργυρῶν	ἀργυρῶν
D.	ἀπλοῖς	ἀπλαῖς	ἀργυροῖς	ἀργυραῖς	ἀργυροῖς
A.	ἀπλοῦς	ἀπλᾶς	ἀργυροῦς	ἀργυρᾶς	ἀργυρᾶ

NAPOMENE

§ 108. 1. Ovamo pripadaju:

a) Imenice *o*-deklinacije i pridjevi *o*- i *a*-deklinacije koji pred krajnjim glasom osnove imaju samoglasnik *o* ili *ε*; npr. ὁ νοῦς (νόος) razum; χρυσοῦς (-εος), -ῆ, -οῦν zlatan;

b) Neke imenice *a*-deklinacije:

Ἄθηνᾶ (od -ᾶα) Atena, ἡ μῦθᾶ (od -ᾶα) mina; te se riječi sklanjaju kao ἄργυρᾶ;

ἡ γῆ (od γέα) zemlja, sklanja se kao ἀπλῆ;

Ἑρμῆς (od Ἑρμέας) Hermo: Ἑρμοῦ, Ἑρμῆ, Ἑρμῆν, Ἑρμῆ (isp. Ἀτρείδης).

§ 109. 2. Stezanje biva po pravilima navedenim u § 47, i to ovako:

$$\left. \begin{array}{l} \acute{\alpha} + \bar{\alpha} = \quad \quad \bar{\alpha} \quad \acute{o} + o \\ \acute{\epsilon} + \bar{\alpha} = \left. \begin{array}{l} \bar{\alpha} \text{ (iza } \rho) \\ \tilde{\eta} \end{array} \right\} \acute{\epsilon} + o \end{array} \right\} = ou$$

Pred ostalim se samoglasnicima i diftonzima *α*, *ε* i *ο* gube.

Oblici ὄστᾶ (od -έα umjesto ὄστῆ) i ἀπλᾶ (od -ᾶα umjesto ἀπλῶ) analogne su tvorbe prema ἔργα i σοφά.

§ 110. 3. Proste imenice i svi pridjevi triju svršetaka imaju u svim oblicima perispomenon; složene imenice i pridjevi dvaju svršetaka naglašuju pretposljednji slog: περίπλους (oplovba), εὔνοος (sklon).

Kod tih je pridjeva *οι* u nom. plur. kratko iako je nastalo kontrakcijom od *οοι*: εὔνοι; sr. εὔνοα.

§ 111.

V. Atička deklinacija

Primjeri	ὁ νεώς hram		m. ž. ἡλεως milostiv	
Osnove	νεω		ἡλεω	
Sg. N.	νεώς	Pl. νεῶ	Sg. ἡλεως ἡλεων	Pl. ἡλεω ἡlea
G.	νεώ	νεών	ἡλεω	ἡλεων
D.	νεῶ	νεώς	ἡλεω	ἡλεως
A.	νεών	νεώς	ἡλεων ἡλεων	ἡλεως ἡlea

NAPOMENE

§ 112. 1. Krajnji osnovni samoglasnik *ω* ostaje u svim oblicima; samo pridjevi imaju u nom., ak. i vok. pl. srednjega roda nastavak *ᾶ*: ἡλεᾶ.

2. Naglasak nom. sing. ostaje u svim oblicima; ω je za naglasak baritonâ kratko; zato: ἔλεω.

3. Ak. sing. svršava se katkada na ω; npr. τὸν Ἄθω, Μίνω, τὴν Κέω. Tako se sklanja i riječ ἡ ἔω (zora); ἔω, ἔω, ἔω, ἔω.

B. KONSONANTSKA DEKLINACIJA

Osnove konsonantske deklinacije dijele se na dva skupa:

I. konsonantske osnovne, tj. osnovne koje se svršavaju na § 113. suglasnik, i to:

1. osnovne na grlene i usnene suglasnike
2. osnovne na zubne i nosne suglasnike
3. osnovne na tekuće suglasnike
4. osnovne na -σ;

II. vokalske osnovne, i to:

§ 114.

1. osnovne ι i ε
2. osnovne na υ i ε
3. osnovne na υ
4. osnovne na dvoglasnike.

Bilješka. Konsonantska deklinacija obuhvaća riječi svih triju rodova.

I. Konsonantske osnovne

1. Osnove na grlene i usnene suglasnike,

tj. osnovne na κ, γ, χ — π, β, φ

§ 115.

Primjeri Osnove	ὀ φύλαξ stražar φύλακ	ὀ γόψ jastrijeb γῦπ
Sg. N. V.	φύλαξ (φυλακ-ς)	γῦψ (γῦπ-ς)
G.	φύλακ-ος	γῦπ-ός
D.	φύλακ-ι	γῦπ-ί
A.	φύλακ-α	γῦπ-α
Pl. N. V.	φύλακ-ες	γῦπ-ες
G.	φυλάκ-ων	γῦπ-ῶν
D.	φύλαξι(ν) (φυλακ-σιν)	γῦψί(ν) (γῦπ-σιν)
A.	φύλακ-ας	γῦπ-ας

Drugi su primjeri: ὁ μύρμηξ g. μύρμηκ-ος (mrav), ἡ γλαῦξ g. γλαυκ-ός (sova), ἡ αἰξ g. αἰγ-ός (koza), ἡ φόρμιγγξ g. φόρμιγγ-ος (lira), ὁ Αἰθίοψ g. Αἰθίοπ-ος (Etiopljanin), ὁ Ἄραψ g. Ἄραβ-ος (Arapin).

NAPOMENE

- § 116. 1. Osnova kod riječi konsonantske deklinacije razabire se u gen. sing., jer ono što ostaje kad se odbaci genitivni nastavak-ος drži se za osnovu.
- § 117. 2. Nom. sing. tvori se sigmatski, tj. osnovi se pridijeva nastavak -ς, koji s krajnjim suglasnikom osnove prelazi u ξ ili ψ (§ 55). Iste te promjene događaju se i u dat. plur. kod nastavka σι(ν): φύλαξ od φυλακ-ς, γῦψί(ν) od γῦπ-σι(ν).
- § 118. 3. Jednosložne imenice i pridjevi naglašuju u gen. i dat. svih brojeva padežni nastavak, i to ako je dug, zavnutim naglaskom (§ 85): γῦπός, γῦπί, γῦπῶν, γῦψίν, ali γῦπα, γῦπες, γῦπας.
- § 119. 4. Akuzativ sing. muških i ženskih riječi svršava se na -ᾶ, a ak. pl. na -ᾶς.

Nastavak ᾶ postao je od akuz. nastavka ν (*m* sonant § 63), a tako i -ᾶς od νς.

- § 120. 5. Nastavku za dat. pl. σι dodaje se pred samoglasnicima i znatnijim interpunkcijama pokretljivo ν (§ 75): φύλαξι(ν), γῦψί(ν).
- § 121. 6. Imenica ἡ θριξ (kosa), gen. τριχός, dat. τριχί itd.; dat. pl. θριξίν. — θ je samo u nom. sing. i dat. pl.; svi ostali padeži počinju sa τ.

Ta se pojava objašnjava po zakonu o disimilaciji kod haknutih suglasnika (§ 56).

- § 122. 7. Ovamo pripada i imenica γυνή (žena); svi su ostali padeži od osn. γυναικ, a naglasak je kao kod jednosložnih riječi: γυναικός, γυναικί, γυναικᾶ, γύναι — γυναικῆς, γυναικῶν, γυναιξί(ν), γυναικᾶς.

Vok. γónαι pokazuje čistu osnovu γυναι(κ); isp. § 74.

2. Osnove na zubne i nosne suglasnike

- § 123. a) Osnove na τ, δ, θ

Primjeri	ὁ γυμνής lak oružanik	ἡ ἐπίς nada	τὸ σῶμα tijelo
Osnove	γυμνητ	ἐπιῖδ	σωμαῖτ
Sg. N. V.	γυμνή-ς	ἐπί-ς	σῶμα
G.	γυμνήτ-ος	ἐπιῖδ-ος	σώματ-ος
D.	γυμνήτ-ι	ἐπιῖδ-ι	σώματ-ι
A.	γυμνήτ-α	ἐπιῖδ-α	σῶμα

Primjeri Osnove	ὁ γυμνῆς lak oružanik γυμνητ	ἡ ἐλπίς nada ἐλπιδ	τὸ σῶμα tijelo σωματ
Pl. N. V.	γυμνήτ-ες	ἐλπίδ-ες	σώματ-α
G.	γυμνήτ-ων	ἐλπίδ-ων	σωμάτ-ων
D.	γυμνήσι(ν)	ἐλπίσι(ν)	σώμασι(ν)
A.	γυμνήτ-ας	ἐλπίδ-ας	σώματ-α

Drugi su primjeri: ἡ κακότης g. κακότητ-ος (zloća), ἡ νύξ g. νυκτ-ός (noć), ἡ πατρίς g. πατριδ-ος (domovina), ἡ λαμπάς g. λαμπάδ-ος (svjetiljka), τὸ ὄνομα g. ὀνόματ-ος (ime).

NAPOMENE

1. Nom. sing. muških i ženskih riječi tvori se sigmatski. § 124. Pred ζ (σ) zubni suglasnici nestaju (§ 55): γυμνῆς od γυμνητ-ς, ἐλπίς od ἐλπιδ-ς, σώμασι(ν) od σωματ-σι(ν); *laus* od *lau(d)s*, *virtus* od *virtu(t)s*.

2. Nom., ak., vok. sing. riječi srednjega roda pokazuju § 125. čistu osnovu i gube suglasnike koji po § 74. ne mogu stajati na kraju riječi: τὸ σῶμα od σωματ-, τὸ γάλα od γαλακτ-, gen. γάλακτ-ος (mlijeko).

Kod riječi τὸ ὄνομα postalo je α od sonantskoga ν (isp. lat. *nomen* i § 63).

3. Riječ ποῦς, ποδ-ός noga (*pēs*, *pēdis*) ima nepravilan nom. sing. § 126. Dat. pl. je pravilan: ποσί(ν).

Kod Homera dolazi za dat. pl. oblik. ποσσί od ποδ-σι.

4. Riječ ὄ, ἡ παῖς (dječak, djevojka) sklanja se ovako: παιδός, § 127. παιδί, παιῖδα, ὦ παῖ — παιῖδες, παίδων (naglasak!), παισί(ν), παιῖδας.

5. Neke riječi te deklinacije mijenjaju osnovu; to su: § 128.

τὸ γόνυ koljeno, γόνατ-ος, γόνατι, pl. γόνατα itd.

τὸ δόρυ koplje, δόρατ-ος, δόρατι, „ δόρατα itd.

τὸ ὕδωρ voda, ὕδατ-ος, ὕδατι, „ ὕδατα itd.

τὸ οὖς uho ὠτ-ός, ὠτί „ ὠτα ali gen ὠτων (naglasak!), dat. ὠσί(ν).

§ 129. 6. Baritone (§ 21) na -ις i -υς tvore ak. sing. na -ιν i υν (poput osnova na ι, ε i υ, ε §§ 165. i 167), dakle:

ἡ ἑλπίς (nada) g. ἐλπίδος d. ἐλπίδι ak. ἐλπίδα ali
 ἡ ἔρις (svađa) g. ἔριδος d. ἔριδι ak. ἔριν
 ἡ χάρις (ljubav) g. χάριτος d. χάριτι ak. χάριν
 ἡ κόρυς (kaciga) g. κόρυθος d. κόρυθι ak. κόρυν.

§ 130. 7. Ovamo pripada i particip perf. akt. (isp. § 272): λευκώς, λευκυῖα, λευκός, gen. sing. λευκότη-ος, λευκυῖας, λευκότη-ος, dat. pl. λευκότησι(ν), λευκυῖαις, λευκότησι(ν) itd. Ženski se rod sklanja po a-deklinaciji.

§ 131.

b) Osnove na ν

Primjeri Osnove	ὁ Ἕλλην Helen Ἐλλην	ὁ ποιμὴν pastir ποιμεν	ὁ ἡγεμὼν vođa ἡγεμον	εὐδαίμων (m. ž.) εὐδαιμον (sr.) sretan εὐδαιμον
Sg. N. G. D. A. V.	Ἕλλην Ἕλλην-ος Ἕλλην-ι Ἕλλην-α Ἕλλην	ποιμὴν ποιμέν-ος ποιμέν-ι ποιμέν-α ποιμὴν	ἡγεμὼν ἡγεμόν-ος ἡγεμόν-ι ἡγεμόν-α ἡγεμὼν	εὐδαίμων εὐδαιμον εὐδαίμων-ος εὐδαίμων-ι εὐδαίμων-α εὐδαιμον εὐδαιμον
Pl. N. V. G. D. A.	Ἕλλην-ες Ἕλλήν-ων Ἕλλησι(ν) Ἕλλην-ας	ποιμέν-ες ποιμέν-ων ποιμέσι(ν) ποιμέν-ας	ἡγεμόν-ες ἡγεμόν-ων ἡγεμόσι(ν) ἡγεμόν-ας	εὐδαίμων-ες εὐδαίμων-α εὐδαιμόν-ων εὐδαίμοσι(ν) εὐδαίμων-ας εὐδαίμων-α

Drugi su primjeri: ὁ λιμὴν g. λιμέν-ος (luka), ὁ δαίμων g. δαίμων-ος (božanstvo, demon), ἡ εἰκὼν g. εἰκόν-ος (slika), ὁ ἀγών g. ἀγών-ος (borba), m. ž. ἀπράγμων sr. ἀπραγμαον g. ἀπράγμων-ος (besposlen), m. ž. σῶφρον sr. σῶφρον gen. σῶφρον-ος (razborit).

NAPOMENE

§ 132. 1. Nom. sing. tvori se kod ν-osnova asigmatski, tj. nema nastavka, ali se zato posljednji vokal osnove produžuje (prijevojna duljina): ποιμὴν, osn. ποιμεν; ἡγεμὼν, osn. ἡγεμον. Kod nekih je riječi prešla duljina i u ostale padeže: Ἕλλην, Ἕλληνος; λειμῶν, λειμῶνος (livada).

2. Neke *v*-osnove ipak tvore nom. sing. sigmatski, ali gube *v* § 133. pred *ς*: Σαλαμίς, Σαλαμῖν-ος Salamina; δελφίς, δελφῖν-ος pliskavica.

Takav je i pridjev μέλας, sr. μέλαν crn; ž. r. μέλαινα (kao θάλαττα). U nom. sing. muškoga roda ispalo je *v* pred *ς* uz naknadno produljivanje (§ 50): μέλας od μελᾶν-ς.

3. U dat. pl. gubi se *v* pred *σι(v)* bez traga: ποιμέσι od ποιμε(v)σι; § 134. μέλᾳσι od μελα(v)σι.

4. Kao vok. sing. služi kod oksitona nominativ: ὦ ποιμήν, § 135. ὦ ἡγεμών, a kod baritona čista osnovna: ὦ Ἕλλην, ὦ δαῖμον (od δαίμων, δαίμον-ος božanstvo). U posljednjem slučaju ide naglasak što dalje od kraja: Ἀγαμέμνων, vok. Ἀγάμεμνον.

5. Pridjevi s osnovom na *v* imaju dva svršetka i naglasak što dalje § 136. od kraja: m. ž. εὐδαίμων, sr. εὐδαίμων. Srednji je rod u nom., ak. i vok. sing. jednak osnovi.

6. Ἀπόλλων, Ἀπόλλωνος ima u ak. sg. Ἀπόλλωνα i Ἀπόλλω, § 137. vok. ὦ Ἄπολλον. – Tako i Ποσειδῶν, -ῶνος: ak. Ποσειδῶνα i Ποσειδῶ, vok. ὦ Πόσειδον.

Ἀπόλλω postalo je od Ἀπολλω(v)α gubitkom glasa *v* i stezanjem $\omega + \alpha = \omega$; Ποσειδῶ od Ποσειδω(v)α.

7. Ovamo ide i imenica ὀ ή κύων (pas), koja ima dvije osnovne: § 138. κυον i κύν; od prve postaju nom. κύων (prijevojna dužina) i vok. κύον, a od druge svi ostali padeži: κυν-ός, κυν-ί, κύν-α, κύνες, κυνῶν, κυσί(v), κύνας.

c) Osnove na *ντ*

§ 139.

α) Nom. na -ων β) Nom. na -ς

Primjeri	ὁ γέρων starac	ὁ γίγᾱς div	ὁ ὀδούς zub	m. λυθείς sr. -έν odriješen
Osnove	γεροντ	γίγᾱντ	ὀδοντ	λυθεντ
Sg. N.	γέρων	γίγᾱς	ὀδούς	λυθείς sr. -έν
G.	γέροντ-ος	γίγαντ-ος	ὀδόντ-ος	λυθέντ-ος
D.	γέροντ-ι	γίγαντ-ι	ὀδόντ-ι	λυθέντ-ι
A.	γέροντ-α	γίγαντ-α	ὀδόντ-α	λυθέντ-α sr. -έν
V.	γέρον			

Primjeri	ὁ γέρων starac	ὁ γίγας div	ὁ ὀδούς zub	m. λυθείς sr. -έν odriješen λυθεντ
Osnove	γεροντ	γιγᾶντ	ὀδοντ	λυθεντ
Pl.N.V.	γέροντ-ες	γίγαντ-ες	ὀδόντ-ες	λυθέντ-ες sr. -α
G.	γερόντ-ων	γίγαντ-ων	ὀδόντ-ων	λυθέντ-ων
D.	γέρουσι(ν)	γίγᾶσι(ν)	ὀδοῦσι(ν)	λυθεῖσι(ν)
A.	γέροντ-ας	γίγαντ-ας	ὀδόντ-ας	λυθέντ-ας sr. -α

Drugi su primjeri:

α) Nom. na -ων: ὁ λέων g. λέοντ-ος (lav); m. ἔκων (ž. ἐκοῦσα) sr. ἔκων g. ἐκόντ-ος (dragovoljan); m. ἄκων (ž. ἄκουσα) sr. ἄκων g. ἄκοντ-ος (nedragovoljan); ptc. prez. akt. m. λέγων (ž. λέγουσα) sr. λέγον g. λέγοντ-ος (govoreći).

β) Nom. na -ς: ptc. slab. aor. akt. m. ποιήσᾶς (ž. ποιήσᾶσα) sr. ποιῆσᾶν g. ποιήσᾶντ-ος (učinivši); ptc. aor. pas. m. ποιηθείς (ž. ποιηθείσα) sr. ποιηθέν g. ποιηθέντ-ος; ptc. prez. akt. glagola na -μι: m. διδούς (ž. διδοῦσα) sr. διδόν g. διδόντ-ος (dajući).

NAPOMENE

α) Riječi s nominativom na -ων

§ 140. 1. a) Nom. sing. tvori se asigmatski uz produljivanje osnovnoga samoglasnika (prijevojna duljina): od γερωτ postaje γέρων jer τ ne može stajati na kraju riječi (§ 74).

b) Vok. sing. (γέρον) kod imenica jednak je osnovi (bez τ, § 74), a kod pridjeva i participa nominativu.

c) U dat. pl. gubi se ντ pred σ uz naknadno produljivanje (§ 50): γέρουσι(ν) od γεροντ-σι(ν).

§ 141. 2. Particip prez. sklanja se u muškom rodu (λέγων) posve kao γέρων (osim vokativa sing., § 140 b); u srednjem rodu (λέγον) pokazuju nom., ak. i vok. čistu osnovu: λέγον od λεγον(τ). Ženski rod λέγουσα sklanja se kao θάλαττα. — Kao λέγων sklanja se ptc. fut. akt.: λύσων, λύσουσα, λύσον i ptc. jakoga aor. akt.: βαλῶν, βαλοῦσα, βαλόν (naglasak), gen. βαλόντ-ος, βαλοῦσης itd.

β) Riječi s nominativom na -ς

1. Nom. sing. tvori se sigmatski; ντ gubi se pred ς uz na- § 142. knadno produljivanje (§ 50): γίγᾱς od γιγᾱντ-ς; ὀδοῦς od ὀδοντ-ς; λυθείς od λυθεντ-ς. Isto to biva i u dat. pl. pred nastavkom σι(ν): γίγᾱσι(ν) od γιγᾱντ-σι(ν); ὀδοῦσι(ν) od ὀδοντ-σι(ν); λυθεῖσι(ν) od λυθεντ-σι(ν).

2. Particip aor. pas. sklanja se u muškom rodu (λυθείς) posve § 143. kao ὀδοῦς; u srednjem rodu (λυθέν) pokazuju nom. ak. i vok. čistu osnovu (bez τ, § 74): λυθέν od λυθεν(τ). Ženski rod λυθεῖσα sklanja se kao Μοῦσα. — Ovamo pripada i particip slab. aor. akt. λύσᾱς i sklanja se kao γίγᾱς; žen. r. λύσᾱσα kao θάλαττα; sr. r. λύσαν postao je od λυσαν(τ).

3. Pridjevi na -εις kao χαρίεις, χαρίεσσα, χαρίεν (dražestan), osn. § 144. χαριεντ, gen. χαριεντ-ος, χαριέσσης itd. tvore dat. pl. muž. i sred. roda od kraće osnovne χαριετ; zato i nema naknadnoga produljivanja: χαρίεσι(ν) od χαριετ-σι(ν).

4. Oblici ženskoga roda tvore se kod pomenutih participa § 145. sufiksom ja: λεγοντ-ja prelazi preko λεγονσα (τj daje σ, § 57c) u λέγουσα (naknad. produljivanje); λυσαντ-ja preko λυσανσα u λύσᾱσα; λυθεντ-ja preko λυθενσα u λυθεισα.

3. Osnove na tekuće suglasnike,

tj. osnove na ρ i λ

§ 146.

Primjeri	ὁ ῥήτωρ govornik	ὁ θήρ zvijer	ὁ πατήρ otac	ὁ ἄλλος sđ
Osnove	ῥήτορ	θηρ	πατερ	ἄλ
Sg. N.	ῥήτωρ	θήρ	πατήρ	ἄλ-ς
G.	ῥήτορ-ος	θηρ-ός	πατρ-ός	ἄλ-ός
D.	ῥήτορ-ι	θηρ-ί	πατρ-ί	ἄλ-ί
A.	ῥήτορ-α	θηρ-α	πατέρ-α	ἄλ-α
V.	ῥήτορ	θήρ	πάτερ	ἄλ-ς
Pl. N. V.	ῥήτορ-ες	θηρ-ες	πατέρ-ες	ἄλ-ες
G.	ῥητόρ-ων	θηρ-ῶν	πατέρ-ων	ἄλ-ῶν
D.	ῥήτορ-σι(ν)	θηρ-σί(ν)	πατρά-σι(ν)	ἄλ-σί(ν)
A.	ῥήτορ-ας	θηρ-ας	πατέρ-ας	ἄλ-ας

Drugi su primjeri: ὁ ἀήρ g. ἀέρ-ος (zrak), ὁ αἰθήρ g. αἰθέρ-ος (eter), δωτήρ g. δωτήρ-ος (davalac), σωτήρ g. σωτήρ-ος (spasitelj), δῶτωρ g. δῶτωρ-ος (davalac), ζωστήρ g. ζωστήρ-ος (pojas), κρατήρ g. κρατήρ-ος (vrč), φῶρ g. φῶρ-ός (tat).

NAPOMENE

- § 147. 1. a) Nom. sing. tvore ρ-osnove asigmatiski uz produljivanje osnovnoga samoglasnika (prijevojna duljina): osn. ῥήτορ, nom. ῥήτωρ. Kod nekih je riječi ušla duljina u sve padeže: θήρ, θηρός.
- b) Vok. sing. je kod ρ-osnova jednak čistoj osnovi: ῥήτορ, πάτερ.
- § 148. 2. Tri rodbinske riječi s osnovom na -τερ-: πατήρ otac, μήτηρ mati, θυγάτηρ kći i k tome γαστήρ trbuh pokazuju u sklonidbi prema prvim dvjema obrascima ove osobitosti:
- a) Gen. i dat. sing. tvore od osnove πατρ-, μητρ-, θυγατρ-, γαστρ- (prijev. praznina) i naglašuju padežni nastavak: πατρ-ός, μητρ-ός, θυγατρ-ί itd.
- b) U dat. pl. svršavaju se na -τραῖσι(ν): πατραῖσι(ν) itd.
- I ovdje je osnova πατρ- (prijev. praznina): πατρα-σι(ν) od πατρ-σι(ν), isp. § 62.
- c) Sve ostale padeže tvore od osnove πατερ-, μητερ- itd. (prijev. punina); ε je svagdje naglašeno osim vok. sing. koji je naglašen što dalje od kraja: πατέρ-α, μητέρ-ες, ali ὃ μῆτερ, θύγατερ.
- d) U nom. sing. je osnovni samoglasnik, kao i kod ostalih ρ-osnova, produljen (prijev. duljina): πατήρ, γαστήρ itd.
- Bilješka 1. Tako se sklanja i ἡ Δημήτηρ (Demetra), i to: Δήμητρ-ος, Δήμητρ-ι, Δήμητρ-α, Δήμητερ.
- Bilješka 2. U dat. pl. završava se na -τραῖσι(ν) i riječ ὁ ἄστηρ (zvijezda), g. ἀστέρ-ος dat. pl. ἀστράσι(ν).
- § 149. 3. Riječ ὁ ἀνήρ (čovjek) ima osnovu ἀνερ (prijev. punina), samo u vok. sing.: ἀνερ, a sve ostale padeže tvori od osn. ἄνρ (prijev. nizina), u koju se zbog lakšega izgovora umeće δ: ἀν(δ)ρ-ός, ἀνδρ-ί, ἀνδρ-α itd. (naglasak kao kod jednosložnih riječi). Dat. pl. ἀνδράσι(ν).
- § 150. 4. Riječ ἡ χεῖρ, χεῖρ-ός (ruka) tvori dat. pl. od osnove χερ: χερ-σί(ν).
- § 151. 5. Riječ ὁ ἄλ-ς tvori nom. sing. sigmatiski. To je jedina osnova na λ. U atičkoj se prozi upotrebljava samo u pluralu.
- § 152. 6. Riječ ὁ μάρτυς, μάρτυρ-ος (svjedok) tvori nom. sing. sigmatiski, ali gubi ρ pred σ; isto se događa i u dat. pl.: μάρτυσι(ν).

4. Osnove na σ

a) Osnove na -εσ

§ 153.

Primjeri	τὸ γένος pleme, rod	m. ž. εὐγενής, sr. εὐγενές
Osnove	γενεσ	plemenit εὐγενεσ
Sg. N.	γένος <i>genus</i>	m. ž. εὐγενής sr. εὐγενές
G.	γένους od γένε(σ)-ος	εὐγενοῦς (-έος)
D.	γένει od γένε(σ)-ι	εὐγενεῖ (-έι)
A.	γένος	εὐγενῆ (-έα) εὐγενές
V.	γένος	εὐγενές
Pl. N. V.	γένη od γένε(σ)-α	εὐγενεῖς (-έες) εὐγενῆ(-έα)
G.	γενῶν od γενέ(σ)-ων	εὐγενῶν (-έων)
D.	γένεσι(ν) od γένε(σ)-σι	εὐγενέσι(ν)
A.	γένη od γένε(σ)-α	εὐγενεῖς εὐγενῆ (-έα)
Osnove	Σωκρατεσ	Περικλεεσ
Sg. N.	Σωκράτης	Περικλῆς Περικλέης
G.	Σωκράτους Σωκράτεος	Περικλέους Περιλέεος
D.	Σωκράτει Σωκράτεϊ	Περικλεῖ Περικλέει
A.	Σωκράτη Σωκράτεια	Περικλέᾱ Περικλέεια
V.	Σώκρατες	Περικλείεις Περικλέεις

Drugi su primjeri: τὸ κάλλος (ljepota), τὸ ὄρος (gora), τὸ τεῖχος (zid); ἀληθής 2 (istinit), εὐσεβής 2 (pobožan), σαφής 2 (jasan), πλήρης sr. πλήρες (pun), εὐήθης sr. εὐήθεις (dobročudan, budalast), Διογένης, Ἡρακλῆς.

NAPOMENE

1. a) Nom. sing. kod imeničkih osnova srednjega roda na § 154. -εσ nema nastavka, ali mijenja osnovni samoglasnik ε u o: osn. γενεσ, nom., ak., vok. γένος (prijev. punina „o”, § 49).

b) σ nestaje među samoglasnicima: gen. γένους od γένεσ-ος, γένεος; nom. pl. γένη od γένεσ-α, γένεα itd.

U latinskom jeziku s među samoglasnicima ne iščezava, nego postaje r: od *genes-is* postaje *generis*; od *genes-a* — *genera* itd.

c) Svi samoglasnici, koji su se sastali pošto je σ nestalo, stežu se (§ 47), i to:

ε + ο = ου, ε + ι = ει, ε + α = η, ε + ω = ω, ε + ε = ει.

U dat. pl. od σσ postaje σ: γένεσι(ν) od γένεσ-σι(ν).

- § 155. 2. Pridjevi tvore nom. sing. za muški i ženski rod bez nastavka, ali zato produljuju osnovno ε u η (prijev. duljina); osn. εὐγενες, nom. sing. za m. i ž. rod εὐγενής; srednji rod i vok. sing. za sva tri roda jednaki su čistoj osnovi: εὐγενές. Ak. pl. jednak je nom. pl.: εὐγενεῖς.
- § 156. 3. Vlastita imena na -ης sklanjaju se (izuzevši razliku u naglasku) kao muški rod pridjeva. Akuzativ tvore često na -ην umjesto na -η (po α-deklinaciji) zbog jednakoga svršetka u nom.: Σωκράτης — πολίτης. U vokativu imaju naglasak što dalje od kraja: Σώκρατες, Διόγενες.
- § 157. 4. Vlastita imena na -κλῆς (od -κλέης) imaju osn. -κλεος koja je u vezi s riječju τὸ κλέος slava. Kod tih složenica nastaje u dat. sing. dvoje stezanje (-εῖ od ε + ε-ι), a u ostalim padežima jedno; u ak. steže se εα u ᾶ, jer je pred njim ε: od Περικλέεα postaje Περικλέᾶ — od γένεα: γένη (isp. θεά-τιμή). U vokativu ide i ovdje naglasak što dalje od kraja: Περίκλειε.
- § 158. 5. a) Baritonirani pridjevi na -ης imaju naglasak što dalje od kraja: εὐήθης (budalast): vok. εὐήθεις, sr. rod εὐήθεις, gen. pl. εὐήθων. Tako i πλήρης (pun), ἡ τριήρης (sc. ναῦς lada) (brod s tri reda vesala): gen. pl. τριήρων.

Izuzima se srednji rod pridjeva na -ώδης i -ήρης: εὐώδης sr. εὐῶδες (mirisav); ποδῆρης sr. ποδῆρες (dopétan; koji do nogu seže).

b) Pridjevi koji pred -ης imaju samoglasnike ε, ι, υ stežu (kao i vlastita imena na -κλης) u ak. sing. m. (ž). roda i u nom., ak. i vok. pl. sr. roda εα u α: ἐνδεᾶ (od ἐνδεεσ-α) od ἐνδεής (potreban); ὑγιᾶ od ὑγιής (zdrav); εὐφῶᾶ od εὐφύης (nadaren).

§ 159.

b) Osnove na -ασ

Primjer Osnova	τὸ κρέας meso κρεασ	
N.	Sg. κρέας	Pl. κρέᾶ κρέα(σ)-α
G.	κρέως κρέα(σ)-ος	κρεῶν κρέα(σ)-ων
D.	κρέᾳ κρέα(σ)-ι	κρέᾶσι(ν) κρέα(σ)-σι(ν)
A.	κρέας	κρέᾶ

Drugi su primjeri: τὸ γέρας (ročasni dar), τὸ γῆρας (starost), τὸ κέρας (rog).

NAPOMENE

1. I kod riječi srednjega roda s osnovom na -ασ **nestaje** σ § 160. među samoglasnicima (§ 154 b), i samoglasnici se stežu: α + ο = ω, α + α = ᾱ, α + ω = ω. U dat sing. je α umjesto αι (prema χάρᾱ).

2. Riječ τὸ κέρασ (rog, krilo vojske) tvori oblike i od osnove κε- § 161. ρᾱτ: κέρατ-ος, κέρατι, κέρατα, κεράτων, κέρασι (kao σώματος itd. § 123).

3. Neke osnove na -ασ prešle su u kosim padežima među osnove § 162. na -εσ: τὸ οὐδας (tlo), gen. οὐδεος, dat. οὐδει.

4. Među riječi koje osnovno σ gube pa onda samoglasnike stežu § 163. pripada i jedna -οσ osnova: αἰδοσ, nom. ἡ αἰδώς (prijev. duljina) stid, gen. αἰδοῦς od αἰδο(σ)-ος, dat. αἰδοῖ od αἰδο(σ)-ι, ak. αἰδῶ od αἰδο(σ)-α.

5. Od neke osnove na -σ postaju i neki sporedni oblici u deklinaciji kom- § 164. parativa na -των (m. i ž. r.) -των (sr. r.) koji se inače sklanjaju kao εὐδαιμων, εὐδαιμων (§ 131), a to su:

a) Ak. sing. za muški i ženski rod: μεῖζω (*maior-em*) od μεῖζοσ-α.

b) Nom. pl. za muški i ženski rod: μεῖζους (*maior-es*) od μεῖζοσ-ες. Oblik za nom. pl. prenesen je i u ak. pl.

c) Nom. i ak. pl. za sr. rod: μεῖζω (*maior-a*) od μεῖζοσ-α.

II. Vokalske osnove

1. Osnove na ι i ε

§ 165.

ἡ πόλις grad, osnove πολε(j), πολι	
Sg. N. πόλι-ς	Pl. N. πόλεις
G. πόλε-ως	G. πόλε-ων
D. πόλει	D. πόλε-σι(ν)
A. πόλι-ν	A. πόλεις
V. πόλι	V. πόλεις

Drugi su primjeri: ἡ στάσις (buna), ἡ πράξις (djelo), ἡ δύναμις (moć), ἡ αἰσθησις (osjećanje), ἡ ὑπόθεσις (podloga), ὁ ὄφις (zmiija).

NAPOMENE

1. a) Osnova na -ι (πολι) dolazi samo u nom., ak. i vok. sing., § 166. inače je svuda osnova na ε (πολε, upravo πολεj).

Osnove πολει i πολι u prijevodnoj su odnosu (punina i praznina, § 49). Od osnove πολει postaje osn. πολε gubitkom glasa j među samoglasnicima: πόλε-ες od πολεj-ες (§ 60. b, Bilj. 2).

b) Osnovno ε steže se sa samoglasnikom nastavka samo u dat. sing. (πόλει od πόλε-ι̅) i nom. pl. (πόλεις od πόλε-ες).

c) Genitivni su nastavci -ως i ων za naglasak kratki. Ak. sing. (πόλι-ν) svršava se, kao kod ο- i α-deklinacije, na suglasnik ν. Ak. pl. (πόλεις) jednak je nom. pl.

§ 167.

2. Osnove na υ i ε

Primjeri	ὁ πῆχυς lakat	τὸ ἄστυ grad	m. γλυκός sr. γλυκύ sladak
Osnove	πηχε(F), πῆχυ	ἄστε(F), ἄστυ	γλυκε(F), γλυκυ
Sg. N.	πῆχυ-ς	ἄστυ	γλυκύ-ς γλυκύ
G.	πήχε-ως	ἄστε-ως	γλυκέ-ος
D.	πήχει	ἄσται	γλυκεῖ
A.	πῆχυ-ν	ἄστυ	γλυκύ-ν γλυκύ
V.	—	ἄστυ	γλυκύ
Pl. N. V.	πήχεις	ἄστη	γλυκεῖς γλυκέ-α
G.	πήχε-ων	ἄστε-ων	γλυκέ-ων
D.	πήχε-σι(ν)	ἄστε-σι(ν)	γλυκέ-σι(ν)
A.	πήχεις	ἄστη	γλυκεῖς γλυκέ-α

Drugi su primjeri ὁ πέλεκυς (sjekira), m. ἡδύς (ž. ἡδεῖα) sr. ἡδύ (ugodan), ταχύς (ταχεῖα) ταχύ (brz), βραχύς (βραχεῖα) βραχύ (kratak).

NAPOMENE

§ 168. 1. a) Osnova na -υ (πηχυ, ἄστυ, γλυκυ) dolazi samo u nom., ak. i vok. sing., inače je svuda osnova na ε (πηχε, ἄστε, γλυκε, upravo πηχεF, ἄστεF, γλυκεF).

Osnove πηχευ i πηχυ itd. u prijevornom su odnosu (punina i praznina, § 49). Od osnovne πηχευ itd. postaje osnova πηχε gubitkom glasa F među samoglasnicima: πήχε-ες od πηχεF-ες (§ 60. b, Bilj. 2).

b) Osnovno se ε steže sa samoglasnikom nastavka, i kod imenica i kod pridjeva, samo u dat. sing. (γλυκεῖ od γλυκέ-ι̅) i nom. pl. (γλυκεῖς od γλυκέ-ες).

§ 169. 2. Riječ πῆχυς sklanja se kao γλυκός, a riječ ἄστυ kao γλυκύ, samo gen. sing. i gen. pl. tvore poput osnova na ι i ε (§ 165): πήχεως, ἄστεως — πήχεων, ἄστεων. Mjesto ἄστεα postaje u nom. i ak. pl. stezanjem ἄστη (kao γένη od γένεα).

3. Ženski rod pridjeva svršava se na *-ειᾶ*: γλυκεῖα, ταχεῖα i § 170. stoga se sklanja kao σφαῖρα (§ 97).

4. Riječ πρέσβυς (star, častan) tvori u sing. samo ak. i vok.: § 171. πρέσβυν, πρέσβυ i sve pluralne oblike: οἱ πρέσβεις (poslanici), πρέσβεων, πρέσβεσι(ν), πρέσβεις. Kao singular upotrebljava se k tome riječ ὁ πρεσβευτής, -οῦ poslanik.

5. Riječ ὁ υἰός (sin), gen. τοῦ υἱοῦ tvori uz oblike po *o*-deklinaciji § 172. i oblike kao γλυκός: gen. υἱέ-ος, dat. υἱεῖ, pl. υἱεῖς, υἱέων, υἱέσι(ν), υἱεῖς.

3. Osnove na u

§ 173.

Primjeri Osnove	ὁ, ἡ σῦς svinja σῦ, σῦ	ὁ ἰχθῦς riba ἰχθῦ, ἰχθῦ	ἡ πίτῦς omorika πιτῦ
Sg. N.	σῦ-ς	ἰχθῦ-ς	πίτῦ-ς
G.	σῦ-ός	ἰχθῦ-ος	πίτῦ-ος
D.	σῦ-τ	ἰχθῦ-ι	πίτῦ-ι
A.	σῦ-ν	ἰχθῦ-ν	πίτῦ-ν
V.	—	ἰχθῦ	—
Pl. N. V.	σῦ-ες	ἰχθῦ-ες	πίτῦ-ες
G.	σῦ-ῶν	ἰχθῦ-ων	πίτῦ-ων
D.	σῦ-σί(ν)	ἰχθῦ-σι(ν)	πίτῦ-σι(ν)
A.	σῦς	ἰχθῦς	πίτῦς

Drugi su primjeri: ὁ βότρυς (grozd), ἡ δρῦς (drvo, hrast), ἡ ἰσχυς (snaga), ὁ μῦς (miš), ἡ πλῆθῦς (mnoštvo), ἡ ὄφρυς (obrva), ἡ Ἐριῶνς (Erinija).

NAPOMENE

1. Kod riječi s naglaskom na krajnjem slogu u je dugo pred § 174. suglasnicima i na kraju riječi, a kratko pred samoglasnicima i u dat. pl. (utjecaj nom. i gen. pl.).

2. Ak. pl. svršava se na *-ῦς* (od *-υ-νς*, naknadno produljivanje, § 50): σῦς, πίτῦς.

3. Vok. sing. jednak je osnovi: ὦ Ἐριῶν, ἰχθῦ.

4. Osnove na dvoglasnike

§ 175.

a) Muške riječi na -ευ-ς

ὁ βασιλεύς kralj, osn. βασιλευ (βασιληF)	
Sg. N. βασιλεύ-ς	Pl. N. βασιλεῖς
G. βασιλέ-ως	G. βασιλέ-ων
D. βασιλεῖ	D. βασιλεῦ-σι(v)
A. βασιλέ-ᾱ	A. βασιλέ-ᾱς
V. βασιλεῦ	V. βασιλεῖς

Drugi su primjeri ὁ γονεύς (roditelji), ὁ ἱερεύς (svećenik), ὁ ἵππεύς (konjanik), ὁ κεραμεύς (lončar), ὁ φονεύς (ubilac), Ἀχιλλεύς, Πηλεεύς, Ὀδυσσεεύς.

NAPOMENE

§ 176. 1. Sve su riječi na -ευς oksitone. U gen. sing. svršavaju se na -ως, a u ak. sing. i pl. imaju dugo ᾱ.

Nom. pl. glasi u staroatičkom βασιλῆς; βασιλεῖς je mladi oblik (prema γλυκεῖς).

§ 177. 2. Riječi koje pred -ευς imaju samoglasnik redovno stežu i u gen. i ak. sing. i pl., i to εω u ω, εα u ᾱ; npr. Πειραιεύς (Pirej) gen. Πειραιῶς (od Πειραιέ-ως); Ἐρετριεύς (Eretranin): gen. pl. Ἐρετριῶν od Ἐρετριέ-ων, ak. pl. Ἐρετριᾶς od Ἐρετριέ-ᾱς.

§ 178. 3. Riječ Ζεύς (bog Zeus) sklanja se ovako: Διός, Δί, Δία, Ζεῦ.

Obje, naoko različite, osnove povezane su prijetojem: Ζευ- od Δjev (ΔjeF, punina); Δι- od ΔιF (praznina); dakle je Δι-ός od ΔιF-ός, Δι-Ι od ΔιF-Ι.

§ 179. 4. Osnova βασιληF pokratala se u nom. sing. i dat. pl. u βασιλευ; pred samoglasnicima ostala je osnova βασιληF, pa se potom oblici za gen. i ak. sing. pa ak. pl. objašnjavaju ovako:

od	βασιληF-ος	βασιληF-ᾱ	βασιληF-ᾱς	postalo je
hom.	βασιλη-ος	βασιλη-ᾱ	βασιλη-ᾱς,	a odatle
atički	βασιλέ-ως	βασιλέ-ᾱ	βασιλέ-ᾱς	

(metateza kvantitete § 51; nestajanje F među samoglasnicima § 60. b, Bilj. 2).

b) Osamljene dvoglasničke osnove

§ 180.

Primjeri Osnove	ὀ, ἦ βοῦς goveče βου, βο(F)	ἦ ναῦς brod ναῦ, νᾶ(F)	ὀ ἦρως junak ἦρω(F)
Sg. N.	βοῦ-ς	ναῦ-ς	ἦρω-ς
G.	βο-ός	νε-ός	ἦρω-ος
D.	βο-ῖ	νη-ῖ	ἦρω-ι
A.	βοῦ-ν	ναῦ-ν	ἦρω-α
V.	βοῦ	ναῦ	ἦρω-ς
Pl. N. V.	βό-ες	νη-ες	ἦρω-ες
G.	βο-ῶν	νε-ῶν	ἦρώ-ων
D.	βου-σί(ν)	ναυ-σί(ν)	ἦρω-σι(ν)
A.	βοῦ-ς	ναῦ-ς	ἦρω-ας

NAPOMENE

1. Riječ βοῦς (lat. *bōs bōv-is*) ima pred konsonantskim na- § 181. stavicima osnovu βου, a pred vokalskima osnovu βο(F); stezanja nema nigdje.

Ak. sing. βοῦν načinjen je prema nom. βοῦς, a prema βοῦν opet ak. pl. βοῦς umjesto βόας (od βοF-ας), što kod Homera još dolazi.

2. Riječ ναῦς ima pred konsonantskim nastavcima osnovu ναυ, § 182. a pred vokalskima osnovu νᾶF = νηF (isp. *nāv-is,-*).

Gen. sing. νεός postao je metatezom kvantitete (§ 51) od νηός (hom.), a gen. pl. νεῶν od νηῶν pokraćivanjem samoglasnika pred samoglasnikom.

3. Kao ναῦς sklanja se riječ ἦ γραῦς (starica), osn. γραυ i γρᾶF, § 183. ali bez mijenjanja osnovnoga samoglasnika γρᾶ-ός, γρᾶ-ῖ, γρᾶῦ-ν, γρᾶῦ; pl. γρᾶ-ες, γρᾶ-ῶν, γραυ-σί(ν), γρᾶῦ-ς.

4. Riječ ἦρως ima osn. ἦρωF, pa stoga pripada i ona među dif- § 184. tongičke osnove: ἦρω-ος od ἦρωF-ος itd. Ak. sing. javlja se i u stegnutoj obliku: ἦρω.

§ 185.

c) Ženske riječi na -ω

ή Λητώ osn. Λητοι
Sg. N. Λητώ G. Λητοῦς D. Λητοῖ A. Λητώ V. Λητοῖ

Drugi su primjeri ή ήχώ (jeka), ή πειθώ (nagovor), Γοργώ, Καλυψώ, Κλειώ, Σαπφώ.

NAPOMENE

§ 186. 1. Riječi na -ω su oksitone i ponajviše vlastita imena; dolaze samo u singularu.

2. Osnova se jasno očituje u vokativu: Λητοῖ. Nominativ se tvori bez nastavka, ali produljuje osnovni samoglasnik (prijev. duljina) i gubi ι: Λητώ. I u ostalim se padežima gubi ι jer se nalazi među samoglasnicima: gen. Λητοῦς od Λητό-ος, dat. Λητοῖ od Λητό-ι, ak. Λητώ od Λητό-α. Zavinuti bi naglasak imao biti i u ak., jer je ω postalo od óα (isp. § 48); akut je preuzet iz nominativa.

III. Dodaci deklinaciji imenā

§ 187.

1. Dualni oblici

Nom. Ak.	Gen. Dat.	Nom. Ak.	Gen. Dat.
τῶ ὀδῶ	τοῖν ὀδοῖν	τῶ γῦπε	τοῖν γυποῖν
τῶ ἐταίρω	τοῖν ἐταίροιν	τῶ πόδε	τοῖν ποδοῖν
τῶ δένδρω	τοῖν δένδροιν	τῶ παῖδε	τοῖν παιδοῖν
τῶ τιμᾶ	τοῖν τιμαῖν	τῶ ῥήτορε	τοῖν ῥητόροιν
τῶ χώρᾱ	τοῖν χώραιν	τῶ γένει	τοῖν γενοῖν
τῶ πολίτᾱ	τοῖν πολίταιν	τῶ πόλει	τοῖν πολέοιν

tako i τῶ καλᾶ Μοῦσᾱ, τῶ σοφᾶ Ἑλληνε, τῶ εὐγενεῖ ἄνδρε, τοῖν ἀγαθοῖν φυλάκοιν.

Dual svršava se dakle u o-deklinaciji na -ω, -οιν, u a-deklinacije na -ᾱ, -αιν, a u konsonantskoj na -ε, -οιν.

2. Nastavci nalik na padežne

§ 188.

Neki se nastavci po značenju približavaju padežnim nastavcima, i to:

1. -θεν na pitanje odakle,
2. -ι, -θι u sing., -σι(ν) u plur. na pitanje gdje,
3. -δε, -σε, -ζε na pitanje kamo, npr.

οἴκο-θεν od kuće	οἴκο-ι kod kuće	οἴκᾱ-δε kući
ἄλλο-θεν od drugud	ἄλλο-θι drugdje	ἄλλο-σε drugamo
Ἄθῆνη-θεν iz Atene	Ἄθῆνη-σι(ν) u Ateni	Ἄθῆνα-ζε u Atenu

Bilješka. Oblici na -ι lokativu su sing., oni na -σι(ν) lokativu pl. U grčkom su, naime, dativu udružena tri padeža: dativ, lokativ i instrumental. — Enklitički se nastavak -δε pridijeva akuzativu: Μέγαράδε (§ 39. 5).

Glava VII

PRIDJEVI

A. PRIDJEVI KONSONANTSKE DEKLINACIJE

Najviše je onakvih pridjeva koji se za muški i srednji rod § 189. sklanjaju po *o*-deklinaciji, a za ženski po *a*-deklinaciji; isp. o njima §§ 103. i 107. Pridjevi konsonantske deklinacije jesu ovi:

I. Pridjevi trojakoga svršetka

Pridjevi trojakoga svršetka sklanjaju se za muški i srednji rod § 190. po konsonantskoj deklinaciji, a za ženski po *a*-deklinaciji. Ženski rod postaje nastavkom *ja* koji se pri sastavljanju s osnovom kojekako mijenja (isp. § 145).

1. Osnove na *υ* i *ε* (m. i sr. sklanja se po § 167): § 191.

γλυκύς	γλυκεῖα	γλυκύ (sladak)
--------	---------	----------------

Ženski se rod izvodi od osnove γλυκε(F)-*ja*: ε se steže s nastavkom *ja*: γλυκεῖα.

2. Osnove na *ν* (m. i sr. sklanja se po § 131): § 192.

μέλας	μέλαινα	μέλᾱν (crn)
τάλας	τάλαινα	τάλᾱν (nesretan)

Ženski se rod izvodi od osn. μελαν-*ja*; *j* prelazi u predašnji slog (epenteza § 57. e): μέλαινα.

§ 193. 3. Pridjevi i participi s osnovom na ντ (m. i sr. sklanja se po § 139. i d):

ἐκῶν	ἐκοῦσα	ἐκόν	(dragovoljan)
λέγων	λέγουσα	λέγον	(govoreći)
γραφεῖς	γραφεῖσα	γραφέν	(pisan)
λύσᾶς	λύσᾶσα	λύσᾶν	(odriješivši)

Za tvorbu ženskoga roda isp. § 145.

Osobito treba pamtiti ovdje: πᾶς (omnis) πᾶσα πᾶν:

Sg. N. πᾶς	πᾶσα	πᾶν	Pl. N. πάντες	πᾶσαι	πάντα
G. παντός	πάσης	παντός	G. πάντων	πασῶν	πάντων
D. παντί	πάσῃ	παντί	D. πᾶσιν	πάσαις	πᾶσιν
A. πάντα	πᾶσαν	πᾶν	A. πάντας	πάσας	πάντα

πᾶς naglašuje se izuzetno u gen. i dat. pl.: πάντων, πᾶσι(ν). Ženski rod πᾶσα (od παντ-ja) sklanja se kao Μοῦσα. Srednji rod pokazuje i ovdje čistu osnovu: πᾶν od παν(τ).

Pridjevi na -εις svršavaju se u ženskom rodu na -εσσα: χαρίεις, χαρίεσσα, χαρίεν (dražestan), osn. χαριε(ν)τ. Isp. § 144.

II. Pridjevi dvojakoga svršetka

§ 194. Najznatniji pridjevi dvojakoga svršetka koji se sklanjaju po konsonantskoj deklinaciji jesu ovi:

1. Pridjevi s osnovom na ν (sklanjaju se po § 131):

εὐδαίμων	εὐδαμον	(sretan)	gen.	εὐδαίμονος
σῶφρων	σῶφρον	(razborit)	gen.	σῶφρονος

O naglasku isp. § 136.

2. Pridjevi s osnovom na σ (sklanjaju se po § 153):

σαφής	σαφές	(jasan)	gen.	σαφοῦς
ἀληθής	ἀληθές	(istinit)	gen.	ἀληθοῦς
εὐήθης	εὐήθες	(budalast)	gen.	εὐήθους (§ 158)

3. Pridjevi s osnovom na dental (sklanjaju se po § 123):

εὐελπις, -ι pun nade g. εὐέλπιδος ak. εὐελπιν
 ἄχαρις, -ι neugodan g. ἀχάριτος ak. ἄχαριν.

Osim toga ima pridjeva samo jednoga svršetka, i to za muški § 195. i ženski rod: φυγᾶς (g. φυγάδ-ος) bjegunac, -ica, πένης (g. πένητ-ος) siromašan. – Samo za ženski rod upotrebljavaju se pridjevi na -ις, -ίδος; npr. συμμαχίς saveznički, Ἑλληνίς grčki: πόλεις συμμαχίδες, πόλεις Ἑλληνίδες.

III. Pridjevi s osobitom deklinacijom

§ 196.

μέγας velik osn. μεγα, μεγαλο	πολύς mnogi πολυ,	mnogi πολλο
Sg. N. μέγας μεγάλη μέγα G. μεγάλου μεγάλης μεγάλου D. μεγάλω μεγάληι μεγάλω A. μέγαν μεγάλην μέγα	πολύς πολλή πολύ πολλοῦ πολλῆς πολλοῦ πολλῶ πολλῇ πολλῶ πολύν πολλήν πολύ	πολλοί πολλαί πολλά πολλῶν πολλῶν πολλῶν itd.

Nom. i ak. sing. m. i sr. roda tvore se od osnove μεγα i πολυ, a svi ostali padeži od osnove μεγα-λο(-λα), πολ-λο(-λα).

Bilješka. Pridjev πρᾶος, πρᾶον (blag) uzajmljuje ženski rod od pridjeva πρᾶός, πρᾶία (§ 191), a samo rijetko i oblike za m. i sr. rod, npr. πρᾶέων, πρᾶέσι(ν), πρᾶέα.

B. KOMPARACIJA ILI POREĐENJE

1. Komparativ na -τερος, -ᾶ, -ον, superlativ na -τατος, -η, -ον

Nastavci se pridijevaju osnovi muškoga roda.

a) O-osnove:

§ 197.

δεινός (strašan) osn.	δεινο	δεινό-τερος δεινό-τατος
πονηρός (zao) osn.	πονηρο	πονηρό-τερος πονηρό-τατος
πικρός (gorak) osn.	πικρο	πικρό-τερος πικρό-τατος

αλι σοφός	(mudar)	osn. σοφο	σοφώ-τερος σοφώ-τατος
ἄξιος	(vrijedan)	osn. ἄξιο	ἄξιώ-τερος ἄξιώ-τατος.

Osnovno ο produljuje se u ω ako pređašnji slog nije po naravi ili po položaju dug.

Bilješka 1. Pridjevu παλαιός (starinski) služe kao komparativ i superlativ oblici παλαι-τερος, παλαι-τατος (načinjeni od adverbα πάλαι, od davnine). Te tvorbe od osnovne bez ο prenesene su i na pridjeve γεραίός (star), σχολαίος (spor): γεραίτερος, σχολαίτερος; γεραίτατος, σχολαίτατος (ali pored toga i παλαιότερος, -ότατος).

Bilješka 2. Pridjev φίλος (mio) ima komparativ φίλτερος, superlativ φίλτατος, ali i μᾶλλον φίλος, μάλιστα φίλος (isp. *magis, maxime idoneus*).

§ 198. b) Osnove konsonantske deklinacije:

γλυκύς	(sladak)	osn. γλυκυ	γλυκύ-τερος γλυκύ-τατος
μέλας	(crn)	osn. μελαν	μελάν-τερος μελάν-τατος
σαφής	(jasan)	osn. σαφες	σαφέσ-τερος σαφέσ-τατος

§ 199. c) Nastavci -έστερος, -έστατος (preneseni od εσ-osnova) pridjevaju se:

α) pridjevima na -ων: εὐδαίμων (sretan), εὐδαιμον-έστερος, εὐδαιμον-έστατος.

β) pridjevu ἐρρωμένος (jak) ako se odbaci osnovno ο: ἐρρωμεν-έστερος.

γ) stegnutim pridjevima na -ους: ἀπλοῦς (jednostruk), ἀπλούσ-τερος (od ἀπλο-έστερος), ἀπλούστατος.

Bilješka: πένης (siromašan), g. πένητ-ος ima komp. πενέσ-τερος, a super. πενέσ-τατος; χαρίεις (dražestan) g. χαρίεντ-ος ima χαριέσ-τερος, χαριέσ-τατος.

2. Komparativi na -ίων, -ίων, superlativi na -ιστος, -ίστη, -ιστον

1. Nastavci pristupaju ponajviše korijenu riječi (npr. ἡδύς, § 200. osn. ἡδυ, korijen ἡδ).

Pozitiv	Osnova	Komparativ	Superlativ
1. ἡδύς ugodan	ἡδ-υ	ἡδίων ἡδίον	ἡδιστος
2. ταχύς brz	θᾶχ-υ	θάττων θᾶττον	τάχιστος
3. καλός lijep	καλ(Ϝ)-ο	καλλίων κάλλιον	κάλλιστος
4. αἰσχροός sramotan	αἰσχ-ρο	αἰσχιών αἰσχίον	αἰσχιστος
5. ἐχθρός neprijateljski	ἐχθ-ρο	ἐχθίων ἐχθίον	ἐχθιστος
6. κακός zao	κακ-ο	κακίων κάκιον	κάκιστος
7. μέγας velik	μεγ-α	μείζων μεῖζον	μέγιστος

2. O deklinaciji komparativa na -ίων (m. ž.), -ίων (sr.) isp. §§ 131, § 201 i 164. Naglasak se kod tih komparativa odmiče od kraja, koliko može (§ 136).

Bilješka. Komparativ μείζων postao je analognim produljivanjem (ἀμείνων) od μέζων (jonski oblik), a μέζων je od μεγ-ίων (§ 57. b).

3. Komparacija od drugih osnova

I u grčkom jeziku ima nekoliko pridjeva kojima se komparativ § 202. ne tvori od pozitiv. On je sasvim druga riječ ili je načinjen od druge osnove nego je ona od koje je pozitiv (isp. dobar – bolji; bonus, melior, optimus; gut, besser). Ti komparativi i superlativi dolaze samo u obliku na -ίων i -ιστος.

Pozitiv	Komparativ	Superlativ	Značenje
1. ἀγαθός dobar	ἀμείνων ἀμεινον βελτίων βέλτιον κρείττων κρείττον λῶων λῶον	ἄριστος (ἀρ-ετή) βέλτιστος κράτιστος (τὸ κράτος) λῶστος	sposobniji ćudoredno bolji jači korisniji
2. κακός zao	κακίων κάκιον χείρων χεῖρον ἥττων ἥττον	κάκιστος χείριστος ἥμιστα (adv.)	gori (<i>peior</i>) lošiji (<i>deterior</i>) slabiji (<i>inferior</i>) (adv. = najmanje)
3. μῆκρός malen	μικρότερος μείων μειῶν	μικρότατος —	manji neznatniji
4. ὀλίγος malo	ἐλάττων ἐλαττον	ἐλάχιστος	manji, neznatniji
5. πολύς mnogi	πλείων πλέον	πλείστος	više, najviše (njih)
6. ῥάδιος lak	ῥάων ῥᾶον	ῥᾶστος	lakši

Bilješka 1. Pozitivi koji zbog nesposobnosti za stupnjevanje popunjavu svoju komparaciju oblicima od drugih osnova zajednička su osobina svima indoevropskim jezicima. I značenja su im gotovo svagdje ista, i to: dobar, zao, velik, malen, mnogi, malo i dr. Isp. uz navedene primjere još ove: zao — gori, *malus* — *peior*; malen — manji, *parvus* — *minor*; mnogo — više, *multus* — *plus*, *viel* — *mehr* — *der meiste* itd.

Bilješka 2. Atički komparativ κρείττων vjerojatno je analogna tvorba prema komparativu ἀμείνων, jer mu je oblik, sudeći po jonskom komparativu κρέσσων, glasio prvobitno κρέττων (§ 201. Bilj.). — Komp. ἥττων postao je od ἥρ-γων, a komp. ἐλάττων od ἐλάχ-γων s dugim *ā* kao u θάττων (§ 57. a).

Bilješka 3. Pridjevi koji prave komparaciju od drugih osnova imaju u Homera ove osobite oblike:

- za pojam dobar: ἀρείων, βέλτερος, φέρτερος — φέριστος, φέρτατος;
- za pojam zao: χερείων, κακώτερος, χερείότερος, χειρότερος;
- πολύς: komp. nom. pl. πλέες, ak. pl. πλέας (pored atičkoga πλείων (πλέων), πλείονος itd.);
- ῥήτιδος (ῥάδιος): ῥήτιτερος — ῥήτιστος, ῥήτιτατος.

Bilješka 4. Komparativ i superlativ postaju u Homera češće nego u antičkom nastavkom -ίων, -ιστος, ali je u nastavku -των glas i kratak; npr. γλυκύς: γλυκίων (A 249); ώκύς: ώκιστος (X 325); παχύς: πάσσων (ζ 230), πάχιστος (Π 314); φίλος: φίλων (τ 351); μακρός: μάσσων (θ 203), μήκιστος (Η 155); adverb ἄγχι: ἄσσον (A 335. od ἄγχιον), ἄγχιστα (ζ 152).

4. Nepotpuna komparacija

§ 203.

(πρό pred)	πρότερος (<i>prior</i>)	πρῶτος (<i>primus</i>)
—	ὕστερος (potonji)	ὕστατος (<i>ultimus</i>)
(ἐξ iz)	—	ἔσχατος (<i>extremus</i>)
(ὕπερ preko)	ὕπερτερος (<i>superior</i>)	ὕπερτατος (<i>supremus</i>).

C. PRILOZI OD PRIDJEVA

§ 204.

Pridjev	Gen. pl.	Prilog
καλός (lijep)	καλῶν	καλῶς
δίκαιος (pravedan)	δικαίων	δικαίως
ἄπλοῦς (jednostruk)	ἀπλῶν	ἀπλῶς
εὐδαίμων (sretan)	εὐδαιμόνων	εὐδαιμόνως
πᾶς (sav)	πάντων	πάντως
ταχύς (brz)	ταχέων	ταχέως
σαφής (jasan)	σαφῶν	σαφῶς

1. Prilozi od pridjeva svršavaju se na -ως. Oni se oblikom i naglaskom slažu s gen. pl. od pridjeva za muški rod (samo što se svršavaju na -ων, nego na -ως).

2. Kao prilog upotrebljava se kadšto i srednji rod pridjeva u akuzativu sing., rjeđe pl.: ταχύ (brzo), πολύ (veoma), πάντα (posve).

Bilješka. Stariji je priložni oblik na ᾶ: τάχα (možda), ἅμα (zajedno), μάλα (veoma).

3. U komparativu upotrebljava se kao prilog ak. sing. sr. r., a u superlativu ak. pl. sr. r.: βεβαιότερον, κάλλιον; βεβαιότατα, κάλλιστα. Prema tome i: εὔ, ἄμεινον, ἄριστα; μάλα, μᾶλλον, μάλιστα.

Bilješka 1. I od komparativa postaju katkad prilozi na -ως: καλλιόνως, μειζόνως, πλουσιωτέρως.

Bilješka 2. Prilozi mjesta na -ω, kao ἄνω (gore), κάτω (dolje), nemaju s ni u komp. ni u superl. ἀνωτέρω, ἀνωτάτω. Prilog ἐγγύς (blizu) ima ἐγγυτέρω i ἐγγύτερον; ἐγγυτάτω i ἐγγύτατα; tako i περαιτέρω od πέρα (preko).

Glava VIII

ZAMJENICE

§ 205.

1. Lične zamjenice (*Pronomina personalia*)

Sg. N	ἐγώ ja (<i>ego</i>)	σύ ti (<i>tu</i>)
G.	ἐμοῦ, μου mene, me	σοῦ, σου tebe, te
D.	ἐμοί, μοι meni, mi	σοί, σοι tebi, ti
A.	ἐμέ, με mene, me	σέ, σε tebe, te
Pl. N.	ἡμεῖς mi	ὑμεῖς vi
G.	ἡμῶν nas	ὑμῶν vas
D.	ἡμῖν nam(a)	ὑμῖν vam(a)
A.	ἡμᾶς nas	ὑμᾶς vas

§ 206.

NAPOMENE

1. Pored naglašenih oblika (ἐμοῦ, ἐμοί, ἐμέ – σοῦ, σοί, σέ) imaju lične zamjenice u sing. i enklitične (μου, μοι, με – σου, σοι, σε).

Naglašeni se oblici upotrebljavaju:

a) kad treba zamjenicu istaknuti, osobito u isticanju protivnosti: ἐμοί, οὐ σοί τοῦτο ἀρέσκει (meni se to mili, ne tebi);

b) kad zamjenica stoji iza prijedloga: ἐπ' ἐμοί (na meni), πρὸς σέ (k tebi). U ostalim se slučajevima upotrebljavaju enklitični oblici, ali nikada na početku rečenice.

2. Da bi se oblici ličnih zamjenica jače istaknuli, pridijeva im se enklitična čestica γέ (bar, baš, upravo). Tada se naglasak oblikā ἐγώ i ἐμοί premješta na prvi slog: ἔγω-γε, ἐμοι-γε, ali ἐμοῦ-γε, ἐμέ-γε.

3. Nominativ ličnih zamjenica kao subjekt stoji uz glagolske oblike samo onda kad je zamjenica istaknuta: ἐγώ μὲν σοὶ πιστεύω, σὺ δ' ἐμοί (ja vjerujem tebi, ti meni), ali: πιστεύω (vjerujem), jer nema isticanja, a lice je dovoljno istaknuto nastavkom.

4. O upotrebi genitivā μου, σου, ἡμῶν, ὑμῶν u posesivnom značenju isp. § 211, 2, b.

5. Budući da se oblici lične zamjenice 3. lica:

sing.	–	οὔ,	οἶ,	ἔ
plur.	σφεῖς	σφῶν	σφίσι(ν)	σφᾶς

upotrebljavaju u antičkoj prozi kao indirektni reflektiv (§ 439. b), služi u nominativu kao lična zamjenica 3. lica pokazna zamjenica οὗτος ili ἐκεῖνος (§ 213, 2 i 3), a u kosim padežima ponajviše oblici zamjenice αὐτός (§ 207, 3).

6. Dualni su oblici za 1. lice νῶ, νῶν, a za 2. lice σφῶ, σφῶν.

Bilješka. U Homera dolaze pored antičkih još i ovi oblici:

Sg.	N. G. D. A.	ἐγών ἐμεῖο, ἐμέο, ἐμεῦ ἐμέθεν (§ 188) μεῦ,	τύνη σεῖο, σέο, σεῦ σέθεν (§188), σεῦ (<i>enkl..</i>) τεῖν, τοί	εἶο, ξο, εὔ ξθεν (§ 188) ἔοι, οἶ ἐέ, μίν
Du.	N. A. G. D.	νῶι νῶιν	σφῶι σφῶιν	σφῶέ σφῶν
Pl.	N. G. D. A.	ἄμμες ἡμείων ἡμέων ἄμμι ἡμέας ἄμμε	ὑμμες ὑμείων ὑμέων ὑμμι ὑμέας ὑμμε	σφείων σφέων σφίσι, σφί σφέας, σφάς, σφέ

2. Zamjenica αὐτός

§ 207.

Zamjenica αὐτός, αὐτή, αὐτό sklanja se kao σοφός (§ 103), samo što sr. rod u nom. i ak. sing. ne prima ν: αὐτό (isp. član τό).

Zamjenica dolazi u ovim značenjima:

1. U temeljnom značenju: sám (*ipse*), i to u predikatnom položaju (§ 377), tj. pred imenicom koja ima član, ili za njom: αὐτός ὁ φίλος ili ὁ φίλος αὐτός *amicus ipse*, sam prijatelj.

2. U značenju: isti (*idem*) u atributnom položaju (§ 375), tj. među članom i imenicom: ὁ αὐτός φίλος (*idem*) *amicus*, isti prijatelj.

Bilješka. Oblici člana koji se svršavaju na samoglasnik mogu se stezati s oblicima od αὐτός (kraza § 66): αὐτός, αὐτή, ταυτό(ν); gen. m. i sr. τοῦ αὐτοῦ i ταυτοῦ, ali ž. τῆς αὐτῆς, nom. pl. sr. τὰ αὐτά i ταυτά.

3. U kosim padežima zastupa ličnu zamjenicu 3. lica (kao u lat. zamjenica *is, ea, id*):

αὐτοῦ, -ῆς, -οῦ	(nje)ga, (n)je (<i>eius</i>)	αὐτῶν njih, (<i>eorum, earum</i>)
αὐτῷ, -ῆ, -ῶ	(nje)mu, (n)joj (<i>ei</i>)	αὐτοῖς, -αῖς njima (<i>iis</i>)
αὐτόν, -ήν, -ό	(nje)ga, nju, je (<i>eum, eam, id</i>)	αὐτούς, -άς, -ά njih (<i>eos, eas, ea</i>)

Στέργω αὐτόν. Volim ga. Πιστεύω αὐτῆ. Vjerujem joj. Βαδίζομεν παρ' αὐτόν. Idemo k njemu.

4. Genitivi αὐτοῦ, αὐτῆς, αὐτῶν služe kao posvojna zamjenica 3. lica (ako pripadanje nije refleksivno, tj. ako se ne proteže na subjekt), kao *eius, eorum (earum)*; isp. o tom § 211, 2. a

§ 208.

3. Povratne zamjenice (*Pronomina reflexiva*)

Grčki jezik ima za svako lice osobitu povratnu zamjenicu, pa se po tom znatno razlikuje od hrvatskosrpskoga, koji ima samo jednu za sva lica, za sve rodove i za sve brojeve:

	Subj. ja	Subj. ti	Subj. οη, οηα, οηο	Značenje
Sg. G.	ἐμαυτοῦ, -ῆς	σεαυτοῦ, -ῆς	ἐαυτοῦ, -ῆς	sebe (samoga, -same)
D.	ἐμαυτῷ, -ῆ	σεαυτῷ, -ῆ	ἐαυτῷ, -ῆ	sebi (samomu, -samoj)
A.	ἐμαυτόν, -ήν	σεαυτόν, -ήν	ἐαυτόν, -ήν, -ό	sebe (samoga, -samu, -samo)
	subj. mi	Subj. vi	Subj. οηι, οηε, οηα	Značenje
Pl. G.	ἡμῶν αὐτῶν	ὕμῶν αὐτῶν	ἐαυτῶν ili σφῶν αὐτῶν	sebe (samih)
D.	ἡμῖν αὐτοῖς, -αῖς	ὕμῖν αὐτοῖς -αῖς	ἐαυτοῖς, -αῖς ili σφίσιν αὐτοῖς, -αῖς	sebi (samima)
A.	ἡμᾶς αὐτούς, -άς	ὕμᾶς αὐτούς, -άς	ἐαυτούς, -άς, -ά ili σφᾶς αὐτούς, -άς	sebe (same, -sama)

NAPOMENE

§ 209.

1. Umjesto *σεαυτοῦ, σεαυτῆς* itd. dolazi i *σαυτοῦ, σαυτῆς* itd., umjesto *ἑαυτοῦ, ἑαυτῆς* itd. *αὐτοῦ, αὐτῆς* itd.

2. Povratne su zamjenice postale povezivanjem ličnih sa zamjenicom *αὐτός*. Ta je veza ostala u pluralu nepromijenjena: *ἡμῶν αὐτῶν, ὑμῶν αὐτῶν, σφᾶς αὐτούς* (istom poslije *ἑαυτούς*), a u singularu je došlo do stezanja, ali istom poslije Homera, jer on još ne poznaje antičkih oblika *ἑμαυτοῦ, ἑαυτῶ* itd.

Bilješka. Umjesto povratnih zamjenica dolaze u Homera lične, kojima se katkad, zbog pojačavanja, dodaju oblici zamjenice *αὐτός*; npr. *κατέβην δόμον Ἄιδος εἶσω, | νόστον ἐτάροισιν διζήμενος ἦδ' ἔμοι αὐτῶ (ψ 253)*. Veza *ἔμοι αὐτῶ > ἑμαυτῶ, ἔοι αὐτῶ (N 495) > ἑαυτῶ*, a iz dativa prešlo je *αὔ* u sve oblike. Prema *ἑαυτοῦ, -ῶ, -όν* načinjeni su pluralni oblici *ἑαυτῶν, -οῖς, -οὺς* itd.

3. Povratna se zamjenica upotrebljava kad se proteže na subjekt iste rečenice (direktni refleksiv) i kad se proteže na subjekt u glavnoj rečenici (indirektni refleksiv). Prva je poraba češća: *Σοφός τις ἔλεγεν· Ἐν ἑμαυτῶ φέρω τὴν οὐσίαν u sebi nosim imutak. – Γνωθὶ σαυτὸν spoznaj sebe samoga. – Τύπτει ἑαυτὸν udara sebe. – Πιστεύετε ὑμῖν αὐτοῖς· καὶ γὰρ ἡμεῖς ἡμῖν αὐτοῖς πιστεύομεν pouzđajte se u sebe, ta i mi se pouzđajemo u sebe. – Παρέδσαν οἱ πάντες σφᾶς αὐτούς se tradiderunt. O indirektnom refleksivu isp. § 439.*

4. O upotrebi genitivâ *ἑμαυτοῦ, σεαυτοῦ, ἑαυτοῦ, ἡμῶν αὐτῶν* itd. u posesivnom značenju isp. § 211, 2. c.

5. O refleksivnoj upotrebi lične zamjenice 3. lica *οὗ, οἷ, ἑ* itd. isp. § 206, 5.

4. Posvojne zamjenice (*Pronomina possessiva*)

§ 210.

A. Oblici i deklinacija

U grčkom jeziku ima posvojnih zamjenica samo za prvo i drugo lice:

1. lice	ἐμός	ἐμή	ἐμόν	moj, -a, -e
	ἡμέτερος	ἡμετέρα	ἡμέτερον	naš, -a, -e
2. lice	σός	σή	σόν	tvoj, -a, -e
	ὑμέτερος	ὑμετέρα	ὑμέτερον	vaš, -a, -e

Bilješka 1. Posvojne se zamjenice sklanjaju kao pridjevi na -ος, -ᾶ(η), -ον.

Bilješka 2. Položaj je posvojnim zamjenicama atributan, tj. među članom i imenicom ili s ponovljenim članom za imenicom: ὁ ἐμὸς φίλος ili ὁ φίλος ὁ ἐμὸς.

Bilješka 3. Pored navedenih nalaze se u Homeru a još ove posvojne zamjenice: τῆός τῶν, ἠώτερος nas dvaju, σφωίτερος vas dvaju, ἄμός naš, ἕμός vaš. Posvojnopovratna zamjenica za 3. lice sing. ἔς, ἤ, ὅν (kod Homera i ἐός, ἐή, ἐόν) svoj, -a, -e nalazi se samo kod pjesnikâ; σφέτερος, ᾶ, -ον svoj, -a, -e (za više njih) nalazi se u prozi rijetko i svagda reflektivno.

B. Izričaji za pripadanje

Kako se u grčkom jeziku kazuje pripadanje, vidi se iz ovoga pregleda:

Pripadanje nije reflektivno		
	slabije naglašeno	jače naglašeno
1.	ὁ φίλος μου	ὁ ἐμὸς φίλος
2.	ὁ φίλος σου	ὁ σὸς φίλος
3.	ὁ φίλος αὐτοῦ (-ῆς)	ὁ τούτου φίλος ili ὁ ἐκείνου φίλος
1.	ὁ φίλος ἡμῶν	ὁ ἡμέτερος φίλος
2.	ὁ φίλος ὑμῶν	ὁ ὑμέτερος φίλος
3.	ὁ φίλος αὐτῶν	ὁ τούτων φίλος ili ὁ ἐκείνων φίλος
Pripadanje je reflektivno		
	slabije naglašeno	jače naglašeno
1.	στέργω τὸν ἐμὸν φίλον	τὸν ἐμαυτοῦ (-ῆς) φίλον
2.	στέργεις τὸν σὸν φίλον	τὸν σεαυτοῦ (-ῆς) φίλον
3.	στέργει kao nadesno	τὸν ἑαυτοῦ (-ῆς) φίλον
1.	στέργομεν τὸν ἡμέτερον φίλον	τὸν ἡμέτερον αὐτῶν φίλον
2.	στέργετε τὸν ὑμέτερον φίλον	τὸν ὑμέτερον αὐτῶν φίλον
3.	στέργουσι kao nadesno	τὸν ἑαυτῶν φίλον

1. Prve dvije tablice znače: „moj prijatelj, tvoj, njegov (njezin), naš, vaš, njihov prijatelj”, a druge dvije: „ja ljubim svoga prijatelja, ti ljubiš svoga prijatelja,, itd., „mi ljubimo svoga prijatelja,, itd.

2. Tablice pokazuju:

a) da posvojnu zamjenicu 3. lica zastupa genitiv zamjenice αὐτός (§ 207) u predikatnom položaju: ὁ φίλος αὐτοῦ (-ῆς), ὁ φίλος αὐτῶν (slabije naglašeno) i genitiv zamjenice οὗτος ili ἐκεῖνος (§ 213, 2. i 3) u atributnom položaju: ὁ τούτου φίλος, ὁ τούτων φίλος (jače naglašeno): njegov (njezin), njihov prijatelj; isp. lat. *amicus eius*, *amicus eorum* (*earum*).

b) da se u grčkom jeziku može upotrebljavati genitiv drugih zamjenica u posvojnem značenju i za ona lica za koja postoje posvojne zamjenice, i to genitiv ličnih zamjenica u predikatnom položaju: ὁ φίλος μου itd. (slabije naglašeno) prema ὁ ἐμὸς φίλος itd. (jače naglašeno): moj prijatelj.

c) da se i refleksivno pripadanje (tj. ako se proteže na subjekt) kazuje u grčkom jeziku na dva načina, i to posvojnim zamjenicama ἐμός, σός, ἡμέτερος, ὑμέτερος u atributnom položaju: στέργω τὸν ἐμὸν φίλον itd. (slabije naglašeno) i genitivom povratnih zamjenica u atributnom položaju: στέργω τὸν ἐμαυτοῦ (-ῆς) φίλον itd. (jače naglašeno): ljubim svoga prijatelja.

3. Umjesto τὸν ἡμέτερον (ὑμέτερον) αὐτῶν φίλον, svoga prijatelja, upotrebljava se također τὸν ἡμῶν αὐτῶν φίλον i τὸν ὑμῶν αὐτῶν φίλον, umjesto τὸν ἐαυτῶν φίλον također τὸν σφέτερον αὐτῶν φίλον i τὸν σφῶν αὐτῶν φίλον.

4. Pripadanje naznačuje često i sam član: ὁ σοφὸς ἐν αὐτῷ περιφέρει τὴν οὐσίαν (svoje blago); isp. § 371, Bilj. 1. i § 440, Bilj. 2.

5. Posvojnu zamjenicu zastupa katkad i pridjev φίλος (drag): κατεπλήγη φίλον ἧτορ (Γ 31) njegovo se potrese srce.

O pripadanju v. i § 440.

5. Recipročna zamjenica (*Pronomen reciprocum*)

§ 212

a) ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο drugi, -a, -o (*alius, alia, aliu-d*) sklanja se kao αὐτός; ἄλλοι drugi (*alii*); οἱ ἄλλοι ostali (*ceteri, reliqui*).

b) Udvajanjem zamjenice ἄλλος (isp. *alius alium*): ἄλλοσ-ἄλλον m., ἄλλᾱ-ἄλλᾱν ž., u pl. ἄλλοι-ἄλλους m., ἄλλα-ἄλλα sr. razvila se u grčkom jeziku osnovna recipročne zamjenice ἀλλᾶλλο-, atič. ἀλληλο, koja se po svom značenju ne upotrebljava ni u nom. ni u sing.:

Pl. G.	ἀλλήλων	ἀλλήλων	ἀλλήλων	Du. G. D.	ἀλλήλοι
D.	ἀλλήλοις	ἀλλήλαις	ἀλλήλοις	A.	ἀλλήλω
A.	ἀλλήλους	ἀλλήλας	ἄλληλα		

Bilješka 1. Osnova ἀλλᾶλλο- postala je stezanjem oblika ženskoga i srednjeg roda. Odatle ušla je u sve oblike i sklanjala se, dakako, samo u svom posljednjem dijelu, i to s obzirom na svoje značenje samo u pluralu i dualu. Od ἀλλᾶλλο- postalo je disimilacijom ἀλλᾶλο-, jamačno zbog lakšega izgovaranja, a od toga u atičkom ἀλλήλων itd.

Bilješka 2. Recipročna se zamjenica prevodi riječima: jedan drugi tako da jedan ostaje u nominativu, a drugi se sklanja; npr. dat. du. m. r. ἀλλήλων jedan drugomu; dat. pl. ž. r. ἀλλήλαις jedna drugoj, ili (ako ih je više nego dvije) jedne drugima.

§ 213.

6. Pokazne zamjenice (*Pronomina demonstrativa*)

Najznatnije su pokazne zamjenice ove:

1. ὅδε, ἦδε τόδε ovaj ova, ovo:

Sg. N.	ὅδε	ἦδε	τόδε	Pl. N.	οἷδε	αἶδε	τάδε
G.	τοῦδε	τῆσδε	τοῦδε	G.	τῶνδε	τῶνδε	τῶνδε
D.	τῷδε	τῆδε	τῷδε	D.	τοῖσδε	ταῖσδε	τοῖσδε
A.	τόνδε	τήνδε	τόδε	A.	τούσδε	τάσδε	τάδε

Bilješka 1. ὅδε je postalo od člana ὁ i pokazne enklitične čestice δε (§ 39, 5), pa se zato i sklanja kao član s primetnutim δε.

Bilješka 2. ὅδε (ovaj, *hic*) pokazuje sve ono što je po mjestu i vremenu blizu onome koji govori; što je pred očima, što istom dolazi (pokazna zamjenica 1. lica); npr. Ὁρατ' Ὁρέστην τόνδε (onoga ondje). — Μένων δὲ ἔλεξε τάδε. Ἄνδρες, εἰάν μοι πεισθῆτε, κτλ. — Ὅδε ὁ ἀνὴρ često = ἐγώ.

2. οὗτος, αὕτη, τοῦτο taj, ta, to:

Sg. N.	οὗτος	αὕτη	τοῦτο	Pl. N.	οὗτοι	αὗται	ταῦτα
G.	τούτου	ταύτης	τούτου	G.	τούτων	τούτων	τούτων
D.	τούτῳ	ταύτῃ	τούτῳ	D.	τούτοις	ταύταις	τούτοις
A.	τούτον	ταύτην	τούτο	A.	τούτους	ταύτας	ταῦτα

Bilješka 1. οὗτος se povodi za članom, tj. počinje se s oštrim hakom ili glasom τ ondje gdje se tako počinje i član (§ 80); k tome ima u pretposljednem slogu dvoglasnik ου ondje gdje član ima koji od ο-glasova (ο, ω, οι, ου), inače dvoglasnik αυ: ὁ - οὔτος, ἡ - αὕτη, τό - τοῦτο, οἱ - οὔτοι, αἱ - αὗται, τά - ταῦτα, τῶν - τούτων itd.

Bilješka 2. οὔτος (taj, *iste*) pokazuje sve ono što je po mjestu i vremenu blizu onome komu se govori; ono što je već spomenuto, što je već prošlo (pokazna zamjenica 2. lica); npr. Τοῦτων αἴτιος Χαιρεφῶν ὄδε. — Ἀρτάβανος μὲν ταῦτα ἔλεξε. — Ξέρξης δὲ ἀμείβεται τοισίδε· Οὔτος, τί σιγᾶς; Ti (tu), što šutiš?

3. ἐκεῖνος ἐκείνη, ἐκεῖνο onaj, ona, ono.

Bilješka 1. ἐκεῖνος sklanja se kao αὐτός. U jonskom dolazi i u obliku κεῖνος.

Bilješka 2. ἐκεῖνος (onaj, *ille*) pokazuje sve ono što je po mjestu i vremenu daleko od onoga koji govori i od onoga komu se govori (pokazna zamjenica 3. lica); npr. Ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ onoga dana (tj. onoga prošlog dana). — Κεῖνος ὅγ' ἐν θαλάμῳ onaj tamo u sobi.

4. Sastavljene pokazne zamjenice:

τοσ-οὔτος	τοσαύτη	τοσοὔτο(ν)	} toliki, a, -o (<i>tantus</i>)
τοσόσ-δε	τοσήδε	τοσόνδε	
τοι-οὔτος	τοιαύτη	τοιούτο(ν)	} taki, a, -o (<i>talis</i>)
τοιόσ-δε	τοιάδε	τοιόνδε	
τηλικ-οὔτος	τηλικαύτη	τηλικούτο(ν)	} te dobi, tako znatan
τηλικόσ-δε	τηλικήδε	τηλικόνδε	

Bilješka 1. Zamjenice τοσοὔτος, τοιούτος i τηλικούτος sklanjaju se kao οὔτος, samo odbacuju τ oni oblici zamjenice οὔτος koji se s tim glasom počinju: ταῦτα, ali τοσ-αῦτα.

Bilješka 2. Zamjenice τοσόσδε, τοιόσδε i τηλικόσδε sklanjaju se pred riječcom δε kao pridjevi.

NAPOMENE

§ 214.

1. Ako pokazne zamjenice ὄδε, οὔτος i ἐκεῖνος pristupe k imenici, imaju predikatan položaj (§ 377); npr. ὄδε ὁ ἀνὴρ ili ὁ ἀνὴρ ὄδε, οὔτος ὁ φίλος ili ὁ φίλος οὔτος, ἐκεῖνο τὸ τέκνον ili τὸ τέκνον ἐκεῖνο.

2. Pokaznoj se zamjenici često pridijeva zbog pojačanja dugo naglašeno t pred kojim se kratki samoglasnici izostavljaju: (οὔτος-ι =) οὔτοσί, αὐτηί, τουτί, τουτούι, ταυτί, ἐκειωνί, τοισδί. Isp. *ce* u *his-ce*, *has-ce*. I u nas ima takvih pridjevaka: tomu-j, njoj-zi itd.

3. Prilog od ὄδε glasi ὡδε ovako (kako slijedi), a od οὔτος: οὔτω(ς) tako (kako je prije rečeno).

4. Kako kod člana (§ 187), tako i kod ovih zamjenica stoje dualni oblici muškoga roda umjesto dualnih oblika ženskoga roda: τῶδε — τοῖνδε, τοῦτω — τοῦτοι.

5. Pokazna zamjenica ὅς ἢ taj, on (koja u Homera dolazi vrlo često) javlja se u prozi još samo u nekim izričajima: καὶ ὅς i οὐδὲ, ὅς καὶ ὅς ovaj i onaj, ἢ δ' ὅς reče on (§ 312, 9).

6. U Homera je član ὅ, ἡ, τό često još pokazna zamjenica s oblicima: gen. sing. τοῦο, nom. pl. τοί, ταί, gen. ž. r. τᾶων, dat. τοῖσι(ν), τῆσι(ν). Zamjenici ὅδε pripada dat. τοῖσδεσ(σ)ι.

§ 215.

7. Odnosna zamjenica (*Pronomen relativum*)

Sg. N.	ὅς (koji) ἢ (koja) ὅ (koje)	Pl. N.	οἱ	αἱ	ἄ
G.	οὗ ἧς οὗ	G.	ῶν		
D.	ᾧ ἧ ᾧ	D.	οἷς αἷς οἷς		
A.	ὄν ἦν ὄ	A.	οὔς ἄς ἄ		

§ 216.

NAPOMENE

1. Relativna zamjenica počinje u svim padežima s oštrim hakom; inače se sklanja kao αὐτός.

2. Dualni su oblici rijetki, a glase za sva tri roda: ὄ, οἶν.

3. Relativna zamjenica pojačava se enklitičnom česticom περ: ὄσπερ, ἦπερ, ὅπερ, οὗπερ itd., upravo (onaj) koji itd.

§ 217.

8. Upitna i neodređena zamjenica

(*Pronomen interrogativum et indefinitum*)

	Upitna		Neodređena (enkl.)	
Sg. N.	τίς	τί	τίς	τί
G.		τίνος (τοῦ)		τινός (του)
D.		τίνι (τῷ)		τινί (τω)
A.	τίνα	τί	τινά	τί
Pl. N.	τίνες	τίνα	τινές	τινά (ἄττα)
G.		τίνων		τινῶν
D.		τίσι(ν)		τίσι(ν)
A.	τίνας	τίνα	τινάς	τινά (ἄττα)

Neodređena (generalna) relativna i neupravna upitna				
	singular			plural
N.	ὅσ-τις	ἥ-τις	ὅ τι	οἵτινες αἵτινες ἅτινα
G.	οὗτινος	ἧστινος	οὗτινος	ἧντινων
D.	ᾧτινι	ἧτινι	ᾧτινι	οἷστισι(ν) αἰστισι(ν) οἷστισι(ν)
A.	ὄντινα	ἧντινα	ὅ τι	οὗστινας ἄστινας ἅτινα

NAPOMENE

§ 218.

1. Upitna zamjenica razlikuje se od neodređene samo naglaskom. Upitna naglašuje uvijek samo osnovni slog (ι) i ne prima nikada gravis (§ 37), a neodređena je enklitična: samo je ἄττα uvijek naglašeno.

2. Upitna i neodređena zamjenica upotrebljavaju se imenički i pridjevski:

- a) τίς; τί; (imen.) tko? što?: τίς λέγει; tko govori?
(prid.) koji, (-a, -e)? (kakav?): τίς θεός; koji (kakav) bog?
τίς θεά;
- b) τίς, τί (imen.) netko, nešto: καὶ μισεῖ τις ἐκεῖνον i netko (gdjekoji) mrzi onoga
(prid.) neki, -a, -o: ξεῖνός τις neki tudinac.

3. Umjesto τίνος, τίνι pa umjesto τινός, τινί dolaze i oblici τοῦ, τῷ; kad su neodređeni, onda su i enklitični.

Kod Homera nalaze se pored atičkih i ovi oblici: sing. gen. τέο, τεῦ, dat. τέφ, pl. gen. τέων, ak. srednjeg roda ἄσσα.

4. Dualni su oblici: τίνε, τίνοιν i τινέ, τινοῖν.

5. ὅσ-τις sastavljeno je od relativne zamjenice ὅς i neodređene zamjenice τίς. Obje se osnove sklanjaju usporedo. Osobitosti u naglašavanju objašnjavaju se enklizom zamjenice τίς: ἦτις od ἦ τις, ἧντινων od ἦν τινων (§ 41).

6. ὅστις, ἦτις, ὅ τι: koji (-a, -e) gđd, tko gđd, što gđd (bilo tko, tko mu drago) upotrebljava se: kao neodređena (generalna) relativna zamjenica (lat. *quisquis, quicumque*) i kao neupravna upitna zamjenica; npr. Ὅστις ἂν πεινῆ, οὐ καλῶς ἔδει tko.gđd (svatko tko) gladauje... - Λέγε μοι, οὗστινας (ili τίνας) μάλιστα ἐπὶ ζωγραφίᾳ θαυμάζεις kazuj mi kojima se diviš...

7. Srednji rod ove zamjenice piše se za razliku od veznika ὅτι (da, jer) razmaknuto kao dvije riječi: ὅ τι.

8. I kraći oblici zamjenice τίς (v. tač. 3) sastavljaju se sa ὅς, ali se tada osnova ὅ ne sklanja: gen. ὅτου, dat. ὅτω. Pored ἄτινα ima i ἄττα, koje valja razlikovati od ἄττα = τινά.

9. Dualni su oblici za sva tri roda: ὧτινε, οἷντινοιν.

10. Pored atičkih ima ὅστις kod Homera i ove oblike: sg. nom. ὅτις, ὅττι, gen. ὅττεο, ὅτευ, dat. ὅτεω, ak. ὅτινα, ὅττι; pl. gen. ὅτεων, dat. ὁτέοισι(ν), ak. ὅτινας, ὅτινας, ἄσσα.

11. Neodređena je zamjenica i ὅ, ἡ, τὸ δεῖνα neki (*quidam*), taj i taj. Sklanja se ovako: sg. gen. τοῦ, τῆς, τοῦ δεῖνος, dat. τῷ, τῇ, τῷ δεῖνι, ak. τὸν, τὴν, τὸ δεῖνα, pl. nom. οἱ δεῖνες, gen. τῶν δεῖνων, (dativa nema), ak. τοὺς δεῖνας.

§ 219.

9. Korelativne zamjenice (*Pronomina correlativa*)

Upitna upr. i neupr. (osn. πο-)	Neodređena enkl. (osn. πο-)	Pokazna (osn. το-)	Relativna (isp. § 443)	
			individualna (osn. ὁ-)	generalna i neupr. upitna (osn. ὅπο-)
τίς τκο?	τις netko	ὁδε, οὗτος ἐκεῖνος ovaj, taj, onaj	ὅς koji	ὅστις koji god
πότερος <i>uter</i> ? koji od dvojice?		ἕτερος jedan od dvojice (<i>alter</i>)		ὁπότερος koji god od dvojice (<i>utercumque</i>)
πόσος kolik? (<i>quantus</i> , pl. <i>quot</i> ?)	(ποσός) ne- kolik (<i>aliquantus</i>)	(τόσος), τοσόςδε, τοσοῦτος ovoliki, toliki (<i>tantus, tot</i>)	ὅσος kolik (<i>quantus</i> , <i>quot</i>)	ὁπόσος kolik god (<i>quantuscumque</i> , <i>quotcumque</i>)
ποῖος kakav? (<i>qualis</i> ?)	(ποιός) ne- kakav	(τοῖος), τοιόςδε, τοιούτος ovaki, taki (<i>talís</i>)	οἷος kakav (<i>qualis</i>)	ὁποῖος kakav god (<i>qualiscumque</i>)
πηλίκος koje dobi? kako znatan?		(τηλίκος), τηλι- κόσδε, τηλικού- τος ove, te dobi; ovako, tako znatan	ἡλίκος koje dobi, kako znatan	ὁπηλίκος koje god dobi, kako god znatan

§ 220.

NAPOMENE

1. Zagradene pokazne zamjenice samo su poetičke, a zagradene neodređene veoma su rijetke.

2. Umjesto ὁ ἕτερος kaže se i ἄτερος, umjesto τὸ ἕτερον: θάτερον, umjesto τῷ ἐτέρῳ: θατέρῳ itd. (§ 66).

3. Zamjenice s osnovom ὅπο- upotrebljavaju se kao neodređene (generalne) relativne i kao neupravne upitne zamjenice; isp. § 218, 6. i § 443.

10. Korelativni prilozi (*Adverbia correlativa*)

§ 221.

Upitni upr. i neupr. (osn. πο-)	Neodređeni enkl. (osn. πο-)	Pokazni (osn. το-)	Relativni	
			individualni (osn. ό-)	generalni i neupr. upitni (osn. όπο-)
ποῦ gdje? <i>ubi?</i>	πού negdje <i>alicubi</i>	ἐνθάδε <i>h c</i> ἐνταῦθα <i>ibi</i> ἐκεῖ <i>illuc</i> αὐτοῦ <i>ibidem</i>	οὗ } gdje ἐνθα } <i>ubi</i>	ὅπου gdje god <i>ubicumque</i>
πόθεν odakle? <i>unde?</i>	ποθεν odnekle <i>alicunde</i>	ἐνθενδε <i>hinc</i> ἐντεῦθεν <i>inde</i> ἐκεῖθεν <i>illinc</i> αὐτόθεν <i>indidem</i>	ὅθεν } odakle ἐνθεν } <i>unde</i>	ὅπόθεν odakle god <i>undecumque</i>
ποῖ kamo? <i>quo?</i>	ποῖ nekamo <i>aliquo</i>	ἐνθάδε <i>huc</i> ἐνταῦθα <i>eo</i> ἐκεῖσε <i>illuc</i> αὐτόσε <i>eodem</i>	οἷ } kamo ἐνθα } <i>quo</i>	ὅποι kamo god <i>quocumque</i>
πότε kada? <i>quando?</i>	ποτέ nekada <i>aliquando</i>	τότε tada, <i>tum</i>	ὅτε kad, <i>cum</i>	ὅποτε kad god <i>cum</i>
πηνίκα u koje doba?		τηνικάδε u ovo doba τηνικάυτα u to doba	ήνίκα u koje doba	ὀπηνίκα u koje god doba
πώς kako? <i>quo modo?</i>	πώς nekako	(ὡς tako) ὥδε ovako οὕτως tako	ὡς, ὡσπερ kako, kao (ὅτο)	ὀπως kako god
πῆ kuda? <i>quā kako?</i>	πῆ nekuda, nekako	τῆδε ovuda, ovako ταύτη tuda, tako	ῆ, ῆπερ kuda, kako	ὀπη kuda god, kako god

NAPOMENE

§ 222.

1. ἐνθα i ἐνθεν dolaze s prvotnim pokaznim značenjem u atičkoj prozi samo u nekim izričajima (ἐνθα δὴ baš ovdje, ἐνθα καὶ ἐνθα ovdje i ondje, ἐνθα μὲν – ἐνθα δὲ ovdje – ondje), ali zato pravilno u relativnom značenju: ἐνθα gdje, kamo, ἐνθεν odakle. I pokazno se ὡς u atičkoj prozi nalazi samo u καὶ ὡς (i tako) i οὐδ' (μηδ') ὡς (ni tako).

2. I prilog τότε, koji se naglaskom razlikuje od τότε, upotrebljava se kadšto neodređeno, osobito τότε μὲν – τότε δὲ sad – sad (= ποτέ μὲν – ποτέ δὲ).

3. Relativnim se zamjenicama i priložima mogu dodati čestice δὴποτε i οὖν, koje znače -go d (lat. -cumque): ὅστις δὴποτε (tko god), ὅστισοῦν, gen. οὐτινοσοῦν (tko god, koga kod), ὅπωςοῦν (kako god, *utcumque*).

4. Niječne zamjenice i prilozi jesu: οὐτις, μήτις nitko (običajni οὐδεῖς, μηδεῖς), οὐδέτερος, μηδέτερος nijedan od dvojice (*neuter*), οὐδα-μοῦ, μηδαμοῦ nigdje, οὐδαμῶς, μηδαμῶς nikako.

Glava IX

§ 223.

BROJEVI

Vrijednost	Znak	Glavni	Redni	Priložni
1	α'	εἷς, μία, ἓν jedan	πρῶτος prvi	ἅπαξ jedanput
2	β'	δύο	δεύτερος	δύο
3	γ'	τρεις, τρία	τρίτος	τρίς
4	δ'	τέτταρες, τέτταρα	τέταρτος	τετράκις
5	ς'	πέντε	πέμπτος	πεντάκις
6	ε'	ἕξ	ἕκτος	ἑξάκις
7	ζ'	ἑπτὰ	ἕβδομος	ἑπτάκις
8	η'	ὀκτώ	ὀγδοος	ὀκτάκις
9	θ'	ἐννέα	ἕνατος (ἕννατος)	ἐνάκις
10	ι'	δέκα	δέκατος	δεκάκις
11	ια'	ἕνδεκα	ἑνδέκατος	ἑνδεκάκις
12	ιβ'	δώδεκα	δωδέκατος	δωδεκάκις
13	ιγ'	τρεις(τρία)καιδέκα	τρίτος και δέκατος	τρισκαιδεκάκις
14	ιδ'	τέτταρες και δέκα τέτταρα και δέκα	τέταρτος και δέκατος	τετταρεςκαι- δεκάκις itd.
15	ιε'	πεντεκαιδεκα	πέμπτος και δέκατος	
16	ις'	ἕκκαιδεκα	ἕκτος και δέκατος	
17	ις'	ἑπτακαιδεκα	ἕβδομος και δέκατος	
18	ιη'	ὀκτωκαιδεκα	ὀγδοος και δέκατος	
19	ιθ'	ἕνεακαιδεκα	ἕνατος και δέκατος	
20	κ'	εἴκοσι(ν)	εἰκοστός	εἰκοσάκις
30	λ'	τριᾶκοντα	τριᾶκοστός	τριᾶκοντάκις
40	μ'	τετταράκοντα	τετταρακοστός	itd.
50	ν'	πεντήκοντα	πεντηκοστός	
60	ξ'	ἑξήκοντα	ἑξηκοστός	
70	ο'	ἑβδομήκοντα	ἑβδομηκοστός	
80	π'	ὀγδοήκοντα	ὀγδοηκοστός	
90	ρ'	ἐνενήκοντα	ἐνενηκοστός	
100	ρ'	ἑκατόν	ἑκατοστός	ἑκατοντάκις
200	σ'	διᾶκόσιοι, αι, α	διᾶκοσιοστός	διᾶκοσιᾶκις
300	τ'	τριᾶκόσιοι, αι, α	τριᾶκοσιοστός	itd.
400	υ'	τετρακόσιοι, αι, α	τετρακοσιοστός	
500	φ'	πεντακόσιοι, αι, α	πεντακοσιοστός	
600	χ'	ἑξακόσιοι, αι, α	ἑξακοσιοστός	
700	ψ'	ἑπτακόσιοι, αι, α	ἑπτακοσιοστός	
800	ω'	ὀκτακόσιοι, αι, α	ὀκτακοσιοστός	
900	λ'	ἑνακόσιοι, αι, α	ἑνακοσιοστός	

Vrijednost	Znak	Glavni	Redni	Priložni
1000	,α	χίλιοι, αι, α	χιλιοστός	χιλιαῖκis itd.
2000	,β	δισχίλιοι, αι, α	δισχιλιοστός	
3000	,γ	τρισχίλιοι, αι, α	τρισχλιοστός	
10000	,ι	μύριοι, αι, α	μῦριοστός	μῦριαίκis
11000	,ια	μύριοι και χίλιοι		
20000	,κ	δισμύριοι	δισμυριοστός	δισμυριαίκis

Bilješka. Kao znakovi za brojeve služe slova u alfabetskom redu, ali su među njih umetnuti i neki starinski znakovi: ζ' (stigma) = 6 (znak je postao od F, § 3, Bilj.), ς' (koppa) = 90 i ζ' (sampi) = 900. Sa 1000 počinje se alfabet iznova, samo se crtica meće slijeva pod slovo, npr.: βτμδ' = 2344, ,αζξ' = 1960.

NAPOMENE

§ 224.

1. Glavni se brojevi sklanjaju od 1 do 4 i od 200 dalje, a redni se sklanjaju svi:

N.	1. εἷς	μία	ἓν	2. δύο
G.	ένός	μιάς	ένός	δυοῖν
D.	ένί	μιά	ένί	δυοῖν
A.	ένα	μίαν	ἓν	δύο

N.	3. τρεῖς	τρία	4. τέτταρες	τέτταρα
G.		τριῶν		τεττάρων
D.		τρισί(ν)		τέτταρσι(ν)
A.	τρεῖς	τρία	τέτταρας	τέτταρα

2. Kao εἷς sklanjaju se:

οὐδείς (= οὐδὲ εἷς)

μηδεῖς (= μηδὲ εἷς)

nijedan, nitko, sr. r. ništa.

Sg. N.	οὐδείς	οὐδεμία	οὐδέν	Pl. N.	οὐδένες
G.	οὐδενός	οὐδεμιᾶς	οὐδενός	G.	οὐδένων
D.	οὐδενί	οὐδεμιᾶ	οὐδενί	D.	οὐδέσι(ν)
A.	οὐδένα	οὐδεμίαν	οὐδέν	A.	οὐδένας

3. ἄμφω oba (*ambo*), gen. i dat. ἀμφοῖν (isp. δυοῖν), ak. ἄμφω = ἀμφοτέροι, -αι, -α; npr. ἄμφω τὸ παιῖδες (dual § 187) = ἀμφοτέροι οἱ παιῖδες oba dječaka (predikatan položaj).

4. Jedinice se sastavljaju s deseticama ovako: πέντε καὶ εἴκοσι, εἴκοσι καὶ πέντε ili εἴκοσι πέντε, tj. kad jedinice stoje pred deseticama, stoji uvijek καί, a kad desetice stoje naprijed, može biti i bez njega. To vrijedi i za redne brojeve: εἷς καὶ εἰκοστός ili πρῶτος καὶ εἰκοστός ili εἰκοστός πρῶτος = dvadeset i prvi.

Bilješka. Kaže se i τρισκαίδεκα, ἑπτακαίδεκατος, ὀκτωκαίδεκατος. Sporedni su oblici rednih brojeva: τρίτατος, τέτατος, ἑβδόματος, ὀγδόματος, δωδέκατος.

5. Od osnova glavnih brojeva prave se:

a) brojne imenice na -ἄς, -ἄδος: ἡ δεκάς dekada, ἡ χιλιάς hilijada, ἡ μύριας mirijada; tako i ἡ μονάς jedinica (od μόνος sam), ἡ δυάς dvojtvo, ἡ τριάς trojstvo itd.; npr. τρεῖς μυριάδες στρατιωτῶν = trisumórioi στρατιῶται.

b) umnožni brojevi (*multiplicativa*) na -πλοῦς (od -πλόος § 107, lat. *-plex*) i na -πλάσιος: ἄπλοῦς jednostruk, διπλοῦς (lat. *du-plus*), τριπλοῦς, πενταπλοῦς itd.; διπλάσιος, τριπλάσιος itd.

6. Od μύριοι, μύριαι, μύρια (10 000) razlikuju se naglaskom oblici μυρίοι, μυρίαί, μυρία sa značenjem: veoma velik, nebrojen, neizmjeran, što je, dakako, etimologički ista riječ; isp. u lat. *sescenti* i *mille* u značenju μυρίοι.

7. Razlomci: τρίτον μέρος = $\frac{1}{3}$, τὰ δύο μέρη = $\frac{2}{3}$.

8. Pored μία nalazi se u Homera ἰᾶ, ἰῆς, ἰῆ, ἰᾶν, pored τέσσαρες i πέντε.

B. KONJUGACIJA

Opće bilješke

§ 225. Grci razlikuju u glagolu:

1. tri broja: singular, dual i plural,

2. tri vrste: aktiv: ἔλυσα odriješih,

medij: ἐλύσαμην odriješih sebi (se),

pasiv: ἐλύθην bih odriješen.

Medij ima aktivno značenje, a uz to pokazuje da se glagolska radnja proteže na subjekt: λύομαι odrješujem sebi (ili se tj. sam sebe).

Glagoli koji imaju oblik medijalan ili pasivan, a značenje aktivno, zovu se *deponentia*; ako imaju medijalan oblik, zovu se *d. media (DM)*, imaju li pasivan oblik, zovu se *d. passiva (DP)*.

Bilješka: Osobite oblike za pasiv imaju samo aorist i futur; inače medijalni oblici imaju zajedno i medijalno i pasivno značenje.

3. Dva glavna razreda vremenâ:

A) Glavna vremena

1. **Prezent:** λύω odrješujem
 2. **Perfekt:** λέλυκα odriješio sam
 3. **Futur:** λύσω odriješit ću.

B) Historijska vremena

1. **Imperfekt:** ἔλυον odrješivah
 2. **Pluskvamperfekt:** ἐλελύκειν bijah odriješio
 3. **Aorist:** ἔλυσα odriješih.

4. Četiri načina

- Verbum finitum* { 1. **Indikativ:** λύω odrješujem (2. 1. sing. λύεις)
 2. **Konjunktiv:** λύω *solvam* (2. 1. sing. λύης)
 3. **Optativ:** λύοιμι odrješivao bih
 4. **Imperativ:** λύε odrješuj.

5. Tri glagolska imena

1. **Infinitiv:** λύειν odrješivati
 2. **Particip:** λύων odrješujući
 3. **Glag. pridjev:** λυτέος *solvendus*.

Lični su nastavci osobiti za aktiv i za medij (pasiv), a u § 226. aktivu i u mediju opet osobiti za glavna (primarni) i za historijska vremena (sekundarni).

AKTIV		MEDIJ	
primarni	sekundarni	primarni	sekundarni
Sing. 1. (-μι)	-ν	-μαι	-μην
2. (-σι)	-ς	-σαι	-σο
3. (-τι)	—	-ται	-το
Du. 1. = plur.	-μεν		-μεθα*)
2.	-τον		-σθον
3. -τον	-την	-σθον	-σθην
Plur. 1.	-μεν		-μεθα
2.	-τε		-σθε
3. -ντι	-ν(-σαν)	-νται	-ντο

*) Veoma rijetko dolazi osobit nastavak za 1. du. med. -μεθον.

§ 227. Vremena, načini i glagolska imena razlikuju se po osnovama od kojih se izvode. Vremenske su osnove:

1. prezentska osnova od koje se izvode prezent i imperfekt;
2. jaka aorisna osnova od koje se izvodi jaki aorist (akt. i med.);
3. futurska osnova od koje se izvodi futur (akt. i med.);
4. slaba aorisna osnova od koje se izvodi slabi aorist (akt. i med.);
5. perfektna osnova od koje se izvode perfekt, pluskvamperfekt i fut. egzaktni.

Tih je pet osnova za aktiv i medij. Za osobite pasivne oblike ima:

6. jaka pasivna osnova od koje se izvode jaki pasivni aorist i jaki pasivni futur, i
7. slaba pasivna osnova od koje se izvode slabi pasivni aorist i slabi pasivni futur.

Onaj oblik od kojega se sve vremenske osnove mogu izvesti zove se glagolska osnova.

Bilješka. Ne treba misliti da se sve vremenske osnove mogu izvesti od svake glagolske osnove; naprotiv, vrijedi pravilo da se jaki i slabi oblici ne nalaze jedni pored drugih, pa aorisna osnova za aktiv i medij, a tako isto i pasivna osnova, ili je jaka ili slaba, rijetko se kada nalaze obadvije.

§ 228. Konjunktiv se od indikativa razlikuje produljenim (osnovnim) samoglasnikom pred nastavcima: λύ-ω-μεν *solv-ā-mus*, λύ-η-τε *solv-ā-tis*.

Znak je optativa ι ili ιη (ιε): λύ-ο-ι-μεν odrješivali bismo, τιθε-ί-η-μεν postavljali bismo.

Konjunktiv prima primarne nastavke, a optativ, izuzevši 1. lice sing. akt., sekundarne.

Imperativ ima ove osobite nastavke:

	AKTIV	MEDIJ
Sing.	2. -θι ili -ς	-σο
	3. -τω	-σθω
Dual	2. -τον	-σθον
	3. -των	-σθων
Plur.	2. -τε	-σθε
	3. -ντων ili -τωσαν	-σθων ili -σθωσαν

Bilješka: Oblici na -τωσαν ili -σθωσαν potvrđuju se u prozi istom od kraja 4. st. pr. n. e.

Za naglašivanje glagolâ vrijedi ovo glavno pravilo: naglasak § 229. se odmiče od kraja prema početku riječi što se više može; krajnje *αι*, osim optativa, drži se za kratko: *λύω*, *λύετε*, *λύομαι*.

Od toga se pravila izuzimaju participi koji zadržavaju naglasak na istom slogu na kojem je u nom. sing. muškoga roda, ako tomu nisu protivna opća pravila o naglasku (§ 31–37): part. prez. akt. m. *βασιλεύων* (*regnans*), neutr. *βασιλεῦον*, a ne *βασίλευον* (ni *βασιλεύον*, po § 35), part. fut. akt. m. *βασιλεύσων* (*regnaturus*) neutr. *βασιλεῦσον*. — Izuzeci § 331–333.

Razlikujemo dvije glavne konjugacije. § 230.

1. **Prva**, mnogo običnija, sastavlja lične nastavke s prve dvije vremenske osnove (§ 227) preko samoglasnika, koji pripada osnovi, pa se zove osnovni samoglasnik (tematski samoglasnik); *λύ-ο-μεν* (isp. hs. plet-e-mo). Zato što se u toj konjugaciji 1. lice sing. prez. akt. svršava na *ω*, svi se takvi glagoli zovu glagoli na *ω*: *λύ-ω*.

2. **Druga**, rjeđa konjugacija pridijeva lične nastavke prvima dvjema vremenskim osnovama bez osnovnoga samoglasnika: *ἔσ-μέν* (isp. hs. jes-mo). Budući da prvo lice sing. prez. akt. te konjugacije ima nastavak *μι*, oni glagoli koji se tako sprežu zovu se glagoli na *μι*: *εἰ-μί*.

Oblike ostalih pet vremenskih osnova jedna i druga konjugacija izvode jednako.

Glava X

PRVA GLAVNA KONJUGACIJA ILI GLAGOLI NA *ω*

I. Prezentska osnova

A. Sprezanje prezentske osnove

Od prezentske osnove postaje prezent akt. i med. (pas.) s nači- § 231. nima, infinitivima i participima, pa imperfekt akt. i med. (pas.).

Oblici glagolski koji postaju od prezentske osnove imaju imperfektivno (nesvršeno) značenje.

Prezent	Indikativ		Konjunktiv	
aktiva	odrješujem			
1. sing.	λύ-ω		λύ-ω	[<i>solv-a-m</i>]
2. „	λύ-ει-ς		λύ-η-ς	[<i>solv-ā-s</i>]
3. „	λύ-ει		λύ-η	[<i>solv-a-t</i>]
2. duala	λύ-ε-τον		λύ-η-τον	
3. „	λύ-ε-τον		λύ-η-τον	
1. plur.	λύ-ο-μεν		λύ-ω-μεν	[<i>solv-ā-mus</i>]
2. „	λύ-ε-τε		λύ-η-τε	[<i>solv-ā-tis</i>]
3. „	λύ-ου-σι(ν)		λύ-ω-σι(ν)	[<i>solv-a-nt</i>]
medija i pasiva	odrješujem sebi ili se			
1. sing.	λύ-ο-μαι		λύ-ω-μαι	
2. „	λύ-η ili λύ-ει		λύ-η	
3. „	λύ-ε-ται		λύ-η-ται	
2. duala	λύ-ε-σθον		λύ-η-σθον	
3. „	λύ-ε-σθον		λύ-η-σθον	
1. plur.	λυ-ό-μεθα		λυ-ώ-μεθα	
2. „	λύ-ε-σθε		λύ-η-σθε	
3. „	λύ-ο-νται		λύ-ω-νται	
Imperfekt	aktiva: odrješivah			
1. sing.	ἔ-λυ-ο-ν			plur. ἔ-λύ-ο-μεν
2. „	ἔ-λυ-ε-ς	du. ἔ-λύ-ε-τον		„ ἔ-λύ-ε-τε
3. „	ἔ-λυ-ε(ν)	„ ἔ-λυ-έ-την		„ ἔ-λυ-ο-ν

Optativ	Imperativ		Infinitiv
odnješivao bih	odnješuj		odnješivati λύ-ειν
λύ-οι-μι λύ-οι-ς λύ-οι λύ-οι-τον λυ-οί-την λύ-οι-μεν λύ-οι-τε λύ-οι-εν	λύ-ε*) λυ-έ-τω	[<i>solv-e</i>] [<i>solv-i-to</i>]	Particip odnješujući λύ-ων, -ουσα, λύ-ον*) (osn. λυοντ-) [<i>solvent-</i>] g. λύοντ-ος [<i>solvent-is</i>]
odnješivao bih sebi ili se	odnješuj sebi ili se		Infinitiv odnješivati sebi ili se λύ-ε-σθαί
λυ-οί-μην λύ-οι-ο λύ-οι-το λύ-οι-σθον λυ-οί-σθην λυ-οί-μεθα λύ-οι-σθε λύ-οι-ντο	λύ-ου λυ-έ-σθω λύ-ε-σθον λυ-έ-σθων λύ-ε-σθε λυ-έ-σθων (λυ-έ-σθωσαν)		Particip odnješujući sebi ili se λυ-ό-μενος λυ-ο-μένη λυ-ό-μενον
media i pasiva: odnješivah sebi ili se			
s. έ-λυ-ό-μην έ-λύ-ου έ-λύ-ε-το	du. έ-λύ-ε-σθον „ έ-λυ-έ-σθην	pl. έ-λυ-ό-μεθα έ-λύ-ε-σθε έ-λύ-ο-ντο	

*) υ je u λύω po naravi dugo.

§ 233. 1. Osnovni je samoglasnik pred nosnim glasovima (μ, ν) i u optativu mukli glas-ο (ο, od kojega može postati ου, u konj. ω), a pred drugim suglasnicima (σ, τ) jasni glas -ε (ε od kojega može postati ει, u konj. η).

2. U 1, 2. i 3. licu sing. prez. ind. akt. stopio se nastavak s osnovnim samoglasnikom u završecima: -ω, -εις, -ει. — ου trećega lica plur. postalo je naknadnim produljivanjem (§ 50) od ο: λύ-ου-σι umjesto prvotnoga i dorskoga λύ-ο-ντι (isp. *solu-u-nti*). Isp. § 58, B. 1. i 59. — U 3. licu sing. impf. akt. stoji ε(ν) umjesto prvotnoga ε-τ, jer se τ na kraju nije moglo održati (§ 74); tako i u 3. 1. pl. -ν umjesto -ντ.

3. U 2. licu sing. prez. ind. med. postalo je η od ε(σ)αι: λύη od λύ-ε-(σ)αι po § 60. b i 47; pored starijega η dolazi i mlade ει: λύει.

4. U konjunktivu prelazi svako indikativno ο(ου) u ω, svako ε u η, svako ει u η; η 2. lica sing. med. stegnuto je od η(σ)αι (isp. § 228).

5. U 2. licu sing. impf. akt. nema nastavka; a u 2. licu sing. impf. i imperf. med. postaje ου stezanjem od εσο, εο: λύου = λύε(σ)ο, ἐλύου = ἐλύε(σ)ο (§ 60 b, § 47). — U 2. licu sing. optat. med. postaje οιο od οισο.

B. Augment

§ 234. Augment (*augmentum*, prirastak) znak je prošlosti u indikativu svih historijskih vremena (§ 225, 3, B). Ima pak dva oblika: ili se

a) pred glagol meće ε: silabički (složni) augment; ili se

b) početni samoglasnik produljuje: temporalni (vremenski) augment.

Silabički augment primaju svi glagoli koji počinju sa suglasnikom: ἔ-λυ-ο-ν, ἔ-τυπτ-ό-μην (bivah bijen).

ρ se iza ε podvostručava: ἔρρηπτον od ῥίπτω (bacam).

Bilješka. Umjesto ε može kao silabički augment dolaziti i η u: ἡ-μελλ-ο-ν od μέλλω (kanim se), ἡ-βουλ-ό-μην od βούλομαι (hoću), ἡ-δυνά-μην od δύναμαι (mogu) (ali dolazi i ε).

§ 235. Temporalni augment dobivaju svi glagoli koji počinju sa samoglasnikom imao on na sebi spiritus asper ili lenis.

Temporalnim se augmentom mijenja:

α	u	η	: ἄγω (vodim)	imperf.	ἤγ-ο-ν
ε	,,	η	: ἐλάυνω (tjeram)	,,	ἤλαυν-ο-ν
ο	,,	ω	: ὀνειδίζω (grdim)	,,	ὀνειδίζ-ο-ν
ἴ	,,	ἶ	: ἰκετεύω (molim se)	,,	ἰκέτευ-ο-ν
ὕ	,,	ῦ	: ὑβρίζω (objestan sam)	,,	ὑβρίζ-ο-ν
αι	,,	η	: αἰσχύνω (sramotim)	,,	ἤσχυν-ο-ν
α	,,	η	: ἄδω (pjevam)	,,	ἤδ-ο-ν
αυ	,,	ηυ	: αὐξάνω (množim)	,,	ἠύξαν-ο-ν
οι	,,	ω	: οἰκίζω (naseljavam)	,,	ὠκίζ-ο-ν

Bez augmenta ostaju dugi samoglasnici η, ω, ἶ, ῦ i dvo-glasnik ου; kadšto i dvoglasnici ει, ευ:

οὐτάζω (ranjavam)	impf.	οὔταζ-ο-ν
εικάζω (nagađam)	,,	ἤκαζ-ο-ν (i εἶκαζον)
εὐρίσκω (nalazim)	,,	ἠύρισκ-ο-ν (i εὐρίσκον)

Bilj. Ako glagol bez augmenta ima oštar hak, ostaje mu i na augmentu.

Neki glagoli koji počinju sa samoglasnikom ε ne produljuju § 236. ga u η, nego u ει:

ἔάω puštam,	ἔλκω vučem,	ἔρωπω pužem (<i>serpo</i>),
ἔθιζω privikavam,	ἔπομαι slijedim (<i>sequor</i>),	ἔστιάω gostim,
ἔλισσω valjam,	ἐργάζομαι radim,	ἔχω imam;

impf. εἶων, εἶθιζον, εἶλισσον itd.

Bilješka. Ti su glagoli nekada imali u početku suglasnik pa stoga i sila-bički augment: Ἐργάζ-ο-μαι ἔ-Ἐργαζ-ό-μην, σέχ-ω ἔ-σεχ-ο-ν; zatim je suglasnik ispao: ἔ-εργαζ-ό-μην, ἔ-εχ-ο-ν, a napokon se εε po pravilu stegnulo u ει (§ 47)· εἶργαζ-ό-μην, εἶχ-ο-ν.

§ 237. 1. Silabički augment imaju neki glagoli, premda počinju sa samoglasnikom, zato što su nekad počinjali s digamom, dakle sa suglasnikom:

ὠθήω (turam) ἐ-ώθουν, ὠέομαι (kupujem) ἐ-ωνούμην.

2. Oba augmenta i silabički i temporalni imaju:

ὄραω (gledam) ἑώρα-ο-ν = ἑώρων; ἀν-οίγ-ω (otvaram), ἀν-έωγ-ο-ν.

§ 238. Glagoli složeni s prijedlogom dobivaju augment u sredini riječi odmah iza prijedloga; ako je više prijedloga, iza posljednjega: εἰς-φέρ-ω (unosim) εἰς-έ-φερ-ο-ν; προ-εἰς-άγ-ω (prije uvodim), προ-εἰς-ῆγ-ο-ν. Naglasak ne prelazi nikad preko augmenta. Isp. § 332, 1.

Prijedlog ἐκ (iz) pretvara se pred augmentom u ἐξ (§ 75, B. 2): ἐκ-φέρ-ω (iznosim) ἐξ-έ-φερ-ο-ν; — prijedlozi ἐν (u), σύν (sa), koji u prezentu ν asimiliraju (§ 58) ili gube (§ 58, B. 2), primaju pred ε prvotni oblik: ἐμ-βάλλ-ω (upadam), ἐν-έ-βαλλ-ο-ν, ἐγ-καλύπτ-ω (umotavam), ἐν-ε-καλύπτ-ο-ν, σὺλ-λέγ-ω (sabiram) συν-έ-λεγ-ο-ν, συρ-ράπτ-ω (sašivam) συν-έ-ρραπτ-ο-ν, συ-στέλλ-ω (stežem) συν-έ-στέλλ-ο-ν.

§ 239. Krajnji samoglasnik onih prijedloga koji se svršavaju na samoglasnik izostavlja se pred augmentom: ἀπ-έ-φερ-ο-ν (odnošah) od ἀπο-φέρω; samo περί i πρό ne gube nikad samoglasnika; πρό se sa ε često steže: προῦβαινον od προ-έ-βαιν-ο-ν (stupah naprijed).

§ 240. Neki glagoli složeni s prijedlozima dobili su značenje prostih glagola i primaju augment pred prijedlogom:

ἐναντιόομαι (protivim se)	impf. ἦναντιούμην
καθέζομαι (sjedam, sjedim)	„ ἐκαθεζόμην
καθίζω (posadujem, sjedam)	„ ἐκάθιζον
καθεύδω (spavam)	„ ἐκάθειυδον (pored καθηγῦδον).

Dva augmenta imaju:

ἀν-έχομαι (podnosim)	„ ἦν-ειχόμην
ἐν-οχλέω (dosadujem)	„ ἦν-ώχλου

Glagoli koji nisu složeni s prijedlozima, nego izvedeni od imena slo- § 241
ženih s prijedlozima (*decomposita*), primaju augment ponajviše iza
prijedloga, npr.:

ἐμποδίζω (priječim,	od ἐμποδών)	impf. ἐν-ε-πόδιζον
ἐνεδρεύω (vrebam,	„ ἐνέδρα)	„ ἐν-ἡδρευον
ἐπιορκέω (kunem se krivo,	„ ἐπίορκος)	„ ἐπι-ώρκουν
κατηγορέω (tužim,	„ κατήγορος)	„ κατ-ηγόρουν
ὕποπτεύω (sumnjam,	„ ὑποπτος)	„ ὑπ-ώπτειον
ἀπολογέομαι (branim se)		„ ἀπ-ε-λογούμην
ἐνθυμέομαι (promišljam)		„ ἐν-ε-θυμούμην

Druga *decomposita* koja ne počinju s prijedlogom primaju augment § 242.
naprijed; npr.:

ἀδικέω (činim krivo)	impf. ἡδίκουν	
ἀθυμέω (plašljiv sam)	„ ἡθύμουν	
δυστυχέω (nesretan sam)	„ ἐδυστύχουν	
εὐτυχέω (sretan sam)	„ εὐτύχουν	(bez augm. § 235)
εὐεργετέω (činim dobro)	„ εὐεργέτουν	„ „ „

C. Verba contracta

Glagoli na -ᾶω, -έω, -όω stežu samoglasnike ᾶ, ε, ο u svim obli- § 243.
cima prezentske osnove s osnovnim samoglasnikom pa se zovu
stegnuti glagoli (*verba contracta*). Tu vrijede pravila o stezanju ras-
pravljena u § 47—48.

Naročito vrijede ova pravila:

1. α se steže s glasom -e (ε, η, ει, η) u ᾶ (α).

s glasom -o (ο, ω, ου, οι) u ω (ω).

2. ε se steže sa ε u ει, sa ο u ου, a pred dugim se samoglasnikom
(ω, η) ili diftongom (ει, η, ου, οι) gubi.

3. ο se steže sa ε, ο ili ου u ου, sa η ili ω u ω, s diftongom, u kojem
je ι (ει, η, οι), u οι.

Bilj. Samo u infinitivu gdje ει nije izvorno (nego je -ειν steg-
nuto od -ε-εν) αειν se ne steže u ᾶν, nego u ᾶν, a οειν se ne steže u οῖν,
nego u οῦν.

τιμάω (častim) [isp. lat. am(a)ο]		ποιέω (činim) [isp. lat. moneo]		δουλόω (zarobljujem)			
Osnove: τιμα		ποιε		δουλο			
A K T I V							
Prez. indikativ	s. 1. τιμάω	τιμῶ	ποιέω	ποιῶ	δουλόω	δουλῶ	
	2. τιμάεις	τιμᾶς	ποιέεις	ποιεῖς	δουλόεις	δουλοῖς	
	3. τιμάει	τιμᾶ	ποιέει	ποιεῖ	δουλόει	δουλοῖ	
	d. 2. τιμάετον	τιμᾶτον	ποιέετον	ποιεῖτον	δουλόετον	δουλοῦτον	
	3. τιμάετον	τιμᾶτον	ποιέετον	ποιεῖτον	δουλόετον	δουλοῦτον	
	p. 1. τιμάομεν	τιμῶμεν	ποιέομεν	ποιουῖμεν	δουλόομεν	δουλοῦμεν	
	2. τιμάετε	τιμᾶτε	ποιέετε	ποιεῖτε	δουλόετε	δουλοῦτε	
	3. τιμάουσι(ν)	τιμῶσι(ν)	ποιέουσι(ν)	ποιουῖσι(ν)	δουλόουσι(ν)	δουλοῦσι(ν)	
	Konjunktiv	s. 1. τιμάω	τιμῶ	ποιέω	ποιῶ	δουλόω	δουλῶ
		2. τιμάῃς	τιμᾶς	ποιέῃς	ποιῆς	δουλόῃς	δουλοῖς
3. τιμάῃ		τιμᾶ	ποιέῃ	ποιῆ	δουλόῃ	δουλοῖ	
d. 2. τιμάητον		τιμᾶτον	ποιέητον	ποιῆτον	δουλόητον	δουλῶτον	
3. τιμάητον		τιμᾶτον	ποιέητον	ποιῆτον	δουλόητον	δουλῶτον	
p. 1. τιμάωμεν		τιμῶμεν	ποιέωμεν	ποιῶμεν	δουλόωμεν	δουλῶμεν	
2. τιμάητε		τιμᾶτε	ποιέητε	ποιῆτε	δουλόητε	δουλῶτε	
3. τιμάωσι(ν)		τιμῶσι(ν)	ποιέωσι(ν)	ποιῶσι(ν)	δουλόωσι(ν)	δουλῶσι(ν)	

τιμάω (častim) [isp. lat. <i>am(a)o</i>]	ποιέω (činim) [isp. lat. <i>monéo</i>]	δουλόω (zarobljujem)
Osnove: τιμα	ποιε	δουλο
MEDIJ (PASIV)		
τιμάομαι τιμῶμαι τιμάη, ει τιμᾷ τιμάεται τιμᾶται	ποιέομαι ποιούμαι ποιέη, ει ποιῆ, εἷ ποιέεται ποιεῖται	δουλόομαι δουλοῦμαι δουλόη, ει δουλοῖ δουλόεται δουλοῦται
τιμάεσθον τιμᾶσθον τιμάεσθον τιμᾶσθον	ποιέεσθον ποιεῖσθον ποιέεσθον ποιεῖσθον	δουλόεσθον δουλοῦσθον δουλόεσθον δουλοῦσθον
τιμάομεθα τιμῶμεθα τιμάεσθε τιμᾶσθε τιμάονται τιμῶνται	ποιεόμεθα ποιούμεθα ποιέεσθε ποιεῖσθε ποιέονται ποιούνται	δουλόομεθα δουλοῦμεθα δουλόεσθε δουλοῦσθε δουλόονται δουλοῦνται
τιμάωμαι τιμῶμαι τιμάη τιμᾷ τιμάηται τιμᾶται	ποιέωμαι ποιῶμαι ποιέη ποιῆ ποιέηται ποιῆται	δουλόωμαι δουλώμαι δουλόη δουλοῖ δουλόηται δουλώται
τιμάησθον τιμᾶσθον τιμάησθον τιμᾶσθον	ποιέησθον ποιῆσθον ποιέησθον ποιῆσθον	δουλόησθον δουλώσθον δουλόησθον δουλώσθον
τιμάωμεθα τιμῶμεθα τιμάησθε τιμᾶσθε τιμάωνται τιμῶνται	ποιεώμεθα ποιῶμεθα ποιέησθε ποιῆσθε ποιέωνται ποιῶνται	δουλόωμεθα δουλώμεθα δουλόησθε δουλώσθε δουλόωνται δουλώνται

A K T I V						
Optativ	s. 1. τιμάοιμι	τιμῶμι	ποιέοιμι	ποιοῖμι	δουλόοιμι	δουλοῖμι
	(-αοίην	-ώην)*	(-εοίην	-οίην)	(-οοίην	-οίην)
	2. τιμάοις	τιμῶς	ποιέοις	ποιοῖς	δουλόοις	δουλοῖς
	(-αοίης	-ώης)	(-εοίης	-οίης)	(-οοίης	-οίης)
	3. τιμάοι	τιμῶ	ποιέοι	ποιοῖ	δουλόοι	δουλοῖ
	(-αοίη	-ώη)	(-εοίη	-οίη)	(-οοίη	-οίη)
d. 2. τιμάοιτον	τιμῶτον	ποιέοιτον	ποιοῖτον	δουλόοιτον	δουλοῖτον	
(-αοίητον	-ώητον)	(-εοίητον	-οίητον)	(-οοίητον	-οίητον)	
3. τιμαοίτην	τιμῶτην	ποιεοίτην	ποιοίτην	δουλοοίτην	δουλοῖτην	
(-αοιήτην	-ωήτην)	(-εοιήτην	-οιήτην)	(-οοιήτην	-οιήτην)	
p. 1. τιμάοιμεν	τιμῶμεν	ποιέοιμεν	ποιοῖμεν	δουλόοιμεν	δουλοῖμεν	
(-αοιήμεν	-ωήμεν)	(-εοιήμεν	-οιήμεν)	(-οοιήμεν	-οιήμεν)	
2. τιμάοιτε	τιμῶτε	ποιέοιτε	ποιοῖτε	δουλόοιτε	δουλοῖτε	
(-αοιήτε	-ώητε)	(-εοιήτε	-οιήτε)	(-οοιήτε	-οιήτε)	
3. τιμάοιεν	τιμῶεν	ποιέοιεν	ποιοῖεν	δουλόοιεν	δουλοῖεν	
Imperativ	s. 2. τίμαε	τίμα	ποιεε	ποιεί	δούλοε	δούλου
	3. τιμαέτω	τιμάτω	ποιεέτω	ποιείτω	δουλοέτω	δουλούτω
	d. 2. τιμάετον	τιμάτον	ποιέετον	ποιεῖτον	δουλόετον	δουλοῦτον
	τιμαέτων	τιμάτων	ποιεέτων	ποιεῖτων	δουλοέτων	δουλούτων
p. 2. τιμάετε	τιμάτε	ποιέετε	ποιεῖτε	δουλόετε	δουλοῦτε	
3. τιμαόντων	τιμώντων	ποιεόντων	ποιούντων	δουλοόντων	δουλούντων	
Infin.	τιμάειν	τιμᾶν	ποιέειν	ποιεῖν	δουλόειν	δουλοῦν

*) Bilješka. Štampom istaknuti oblici optativa akt. τιμῶν itd. u sing., τιμῶν-
των itd. u du. i pl. običniji su.

MEDIJ (PASIV)

τιμαοίμην	τιμῶμην	ποιεοίμην	ποιοίμην	δουλοοίμην	δουλοίμην
τιμάοιο	τιμῶο	ποιέοιο	ποιοῖο	δουλόοιο	δουλοῖο
τιμάοιτο	τιμῶτο	ποιέοιτο	ποιοῖτο	δουλόοιτο	δουλοῖτο
τιμάοισθον	τιμῶσθον	ποιέοισθον	ποιοῖσθον	δουλόοισθον	δουλοῖσθον
τιμαοίσθην	τιμῶσθην	ποιεοίσθην	ποιοίσθην	δουλοοίσθην	δουλοίσθην
τιμαοίμεθα	τιμῶμεθα	ποιεοίμεθα	ποιοίμεθα	δουλοοίμεθα	δουλοίμεθα
τιμάοισθε	τιμῶσθε	ποιέοισθε	ποιοῖσθε	δουλόοισθε	δουλοῖσθε
τιμάοιντο	τιμῶντο	ποιέοιντο	ποιοῖντο	δουλόοιντο	δουλοῖντο
τιμάου	τιμῶ	ποιέου	ποιοῦ	δουλόου	δουλοῦ
τιμάεσθω	τιμᾶσθω	ποιεέσθω	ποιεῖσθω	δουλοέσθω	δουλοῦσθω
τιμάεσθον	τιμᾶσθον	ποιεέσθον	ποιεῖσθον	δουλόεσθον	δουλοῦσθον
τιμάεσθων	τιμᾶσθων	ποιεέσθων	ποιεῖσθων	δουλοέσθων	δουλοῦσθων
τιμάεσθε	τιμᾶσθε	ποιεέσθε	ποιεῖσθε	δουλόεσθε	δουλοῦσθε
τιμάεσθων	τιμᾶσθων	ποιεέσθων	ποιεῖσθων	δουλοέσθων	δουλοῦσθων
τιμάεσθαι	τιμᾶσθαι	ποιεέσθαι	ποιεῖσθαι	δουλοέσθαι	δουλοῦσθαι

A K T I V							
Particip	τιμάων	τιμῶν	ποιέων	ποιῶν	δουλόων	δουλῶν	
	τιμάουσα	τιμῶσα	ποιέουσα	ποιουῖσα	δουλόουσα	δουλοῦσα	
	τιμάον	τιμῶν	ποιέον	ποιούν	δουλόον	δουλοῦν	
Imperfekt	s. 1.	ἐτίμαον	ἐτίμων	ἐποίεον	ἐποίουν	ἐδούλοον	ἐδούλουν
	2.	ἐτίμαες	ἐτίμας	ἐποίεες	ἐποίεις	ἐδούλοες	ἐδούλους
	3.	ἐτίμαε(ν)	ἐτίμα	ἐποίεε(ν)	ἐποίει	ἐδούλοε(ν)	ἐδούλου
	d. 2.	ἐτιμάετον	ἐτιμᾶτον	ἐποιέετον	ἐποιεῖτον	ἐδουλόετον	ἐδουλοῦτον
	3.	ἐτιμαέτην	ἐτιμάτην	ἐποιεήτην	ἐποιεῖτην	ἐδουλοήτην	ἐδουλούτην
	p. 1.	ἐτιμάομεν	ἐτιμῶμεν	ἐποιόομεν	ἐποιούμεν	ἐδουλόομεν	ἐδουλούμεν
	2.	ἐτιμάετε	ἐτιμᾶτε	ἐποιέετε	ἐποιεῖτε	ἐδουλόετε	ἐδουλοῦτε
	3.	ἐτίμαον	ἐτίμων	ἐποίεον	ἐποίουν	ἐδούλοον	ἐδούλουν

Drugi primjeri: τομάω (usuđujem se), σιγάω (šutim), βοάω (vičem), εάω (§ 236, puštam). — άσκέώ (vršim), κοσμέώ (kitim),

M E D I J (P A S I V)					
τιμαόμενος τιμώμενος	ποιεόμενος ποιούμενος	δουλοόμενος δουλούμενος			
τιμαομένη τιμωμένη	ποιεομένη ποιουμένη	δουλοομένη δουλουμένη			
τιμαόμενον τιμώμενον	ποιεόμενον ποιούμενον	δουλοόμενον δουλούμενον			
έτιμαόμην έτιμώμην	έποιεόμην έποιούμην	έδουλοόμην έδουλούμην			
έτιμάου έτιμῶ	έποιέου έποιουῖ	έδουλόου έδουλοῦ			
έτιμάετο έτιμᾶτο	έποιέετο έποιεῖτο	έδουλόετο έδουλοῦτο			
έτιμάεσθον έτιμᾶσθον	έποιέεσθον έποιεῖσθον	έδουλόεσθον έδουλοῦσθον			
έτιμαέσθην έτιμάσθην	έποιεέσθην έποιειίσθην	έδουλαέσθην έδουλοῦσθην			
έτιμαόμεθα έτιμώμεθα	έποιεόμεθα έποιούμεθα	έδουλοόμεθα έδουλούμεθα			
έτιμάεσθε έτιμᾶσθε	έποιέεσθε έποιεῖσθε	έδουλόεσθε έδουλοῦσθε			
έτιμάοντο έτιμῶντο	έποιέοντο έποιουῶντο	έδουλόοντο έδουλοῦντο			

ἀριθμέω (brojim). — δηλώω (objavljujem), στεφανόω (ovjenčavam),
ζημιόω (kažnjavam), χρυσόω (zlatim).

§ 244. Bilješke. 1. Jednosložne osnove na -ε stežu se samo ondje gdje stezanjem postaje ει:

Prez.	πλέω (brodim)		πλέομεν
	πλεῖς		πλεῖτε
	πλεῖ		πλέουσι(ν)
Impf.	ἔπλεον	Konj.	πλέω
	ἔπλεις		πλέης itd.
	ἔπλει itd.	Opt.	πλέοιμι itd.
Inf.	πλεῖν	Partic.	πλέων itd.

Δέω (vežem) može se stežati svagdje; δέομαι (trebam) ili se drži pravila ili se ne steže nikako.

2. Neke osnove na -α ne stežu α i glas-e u ā, nego u η; tako na-vlastito: ζάω (živim), διψάω (žednim), πεινάω (gladujem), χράομαι (upotrebljavam):

ζῶ	ζῆς	ζῆ	ζῆτε	ἕζης	ἕζη	ἕζῆτε	ζῆν
χρῶμαι	χρῆ	χρῆται	χρῆσθε	ἐχρῆτο	ἐχρῆσθε	χρῆσθαι.	

3. κᾶω (pored καίω, palim) i κλάω (pored κλαίω, plačem) ne stežu se nigdje (§ 253).

4. U 3. 1. sing. impf. stegnuti oblik nema nikad v ἐφελκ. (§ 75): ἐτίμα od ἐτίμαε(ν).

D. Razlika prezentske osnove od glagolske

§ 245. Glagolskom osnovom nazivamo onaj osnovni oblik glagolski od kojega se mogu izvesti svi oblici glagolski, samo ako se pazi na glasovne zakone: λυ, prez. λύω, perf. λέλυκα, fut. λύσω; τιμα, prez. τιμάω, perf. τετίμηκα, fut. τιμήσω.

Od glagolske osnove postaju redovno i imena: λύ-σι-ς (otkupljivanje), λυ-τήρ (otkupitelj), λύ-τρο-ν (otkupnina); τιμη-σις (procjenjivanje), τιμη-τής (procjenjivalac, censor).

Ako se glagolska osnova niotkuda ne može izvesti, zove se korijen: λυ, a glagol koji je od njega izveden zove se korjenit glagol: λύω; ako li je glagolska osnova već sama nominalnim nastavkom izvedena nominalna osnova, zove se izvedena, a glagol od nje načinjen izveden glagol; tako je τιμα nominalna osnova izvedena od korijena τι nominalnim nastavkom μᾶ; od nje imamo imenicu τιμή (časť); a zajedno je ta osnova glagolska, te imamo od nje glagol τιμάω (častim).

Glagolska osnova nije uvijek jednaka prezentskoj; ova se § 246. od one često razlikuje ili tim da joj samoglasnik dolazi u višem prijevojnem stupnju (ponajviše u sredini, § 49) ili tim da je inače raširena, npr. prez. osn. λειπ (pr. λείπω ostavljam), glag. osn. λῖπ (aor. ἔλιπον), prez. osn. τυπτ (pr. τύπτω udaram), glag. osn. τυπ (τύπος udarac). Kad se odbace prezentski raširci ili samoglasnik prezentske osnove premjesti u niži prijevojni stupanj (u nizinu), dobiva se čista glagolska osnova.

Po razlici među prezentskom i glagolskom osnovom dijele se glagoli ponajprije na četiri razreda s nekim razdjelima.

1. Prvi razred (nerašireni)

§ 247.

Prezentska je osnova jednaka glagolskoj.

Amo idu gotovo sva *verba pura*, tj. oni glagoli kojima se osnova svršava na samoglasnik (§ 243), a osim toga mnoga *impura*: τιμά-ω, δουλό-ω, παιδεύ-ω (odgajam), λύ-ω; — ἀρχ-ω (vladam), ἄγ-ω (vodim), λέγ-ω (govorim).

2. Drugi razred (prievojni)

§ 248.

Samoglasnik je u prezentskoj osnovi u višem prijevojnem stupnju (u sredini) (§ 49).

φεύγ-ω (bježim)	glag. osnova	φῦγ	(φῦγή bijeg, lat. <i>fuga</i>)
λείπ-ω (ostavljam)	„ „	λῖπ	(aor. ἔλιπον § 256)
πειθ-ω (nagovaram)	„ „	πιθ	(πιθ-ανός uvjerljiv)
τήχ-ω (topim)	„ „	τάχ	(aor. pas. ἐτάχην § 294)
τρίβ-ω (tarem)	„ „	τρίβ	(aor. pas. ἐτρίβην § 294).

Ovamo ide još šest glagola na εω:

πλέω (plovim)	glag. osnova	πλυ
πνέω (pušem)	„ „	πνυ
νέω (plivam)	„ „	νυ
ρέω (tečem)	„ „	ρυ
θέω (trčim)	„ „	θυ
χέω (lijevam)	„ „	χυ.

Bilješka. U tim se glagolima ευ pred samoglasnikom pretvorilo u εF; napokon je F ispalo (§ 60. b): πλυ πλευω πλεFω πλέω. Isp. πνεῦ-μα (dah), ῥεῦ-μα (potok).

3. Treći razred (T-razred)

§ 249.

Prezentska osnova postaje dodatkom glasa τ. Ovamo pripadaju samo glagoli kojima se osnova svršava na usneni suglasnik (*verba labialia*):

τύπτω (udaram)	glag. osnova	τυπ	(τύπος udarac)
βλάπτω (škodim)	„ „	βλαβ	(βλάβη šteta)
κρύπτω (krijem)	„ „	κρυφ	(κρούφα kradom)
θάπτω (zakopavam § 56)	„ „	ταφ	(τάφος grob)

i osim toga:

τίκτω (rađam) (umj. τι-τικ-ω) glag. osnova τεκ (τέκνον dijete).

Kako se usneni glasovi mijenjaju pred glasom τ, uči § 52.

§ 250. 4. Četvrti razred (J-razred)

Prezentska osnova postaje dodatkom glasa *j* [isp. lat. *fug-i-o*, osn. *fug*]. Kod te se prilike *j* različno mijenja i premješta, kako je razloženo u § 57. a–e:

a) Grleni glasovi κ χ prelaze sa *j* u ττ (σσ) (§ 57. a):

φυλάττω (čuvam) glag. osnova φυλακ (φυλακή straža)

ταράττω (mutim) „ „ ταραχ (ταραχή smutnja).

Rijetko prelazi dental sa *j* u ττ (σσ):

ἀρόττω (sastavljam) glag. osn. ἀρμοτ (ἀρμοστής uredivač, § 53)

πλάττω (gradim) „ „ πλατ (τὸ πλάσμα tvorba, § 54).

§ 251. b) δ prelazi sa *j* u ζ (§ 57. b):

ἐλπίζω (nadam se) glag. osnova ἐλπιδ (ἐλπίς, -ίδος nada)

καθ-έζομαι (sjedam) „ „ ἐδ (τὸ ἔδος *sedes*)

ὀζω (mirišem) „ „ ὀδ (ὀδμή *odor*).

I gutural γ prelazi sa *j* u ζ; navlastito u glagolima koji znače glas:

στενάζω (uzdišem) glag. osn. στεναγ (στεναγμός uzdisanje)

οἰμώζω (jadikujem) „ „ οἰμωγ (οἰμωγή jadikovanje)

στίζω (bodem) „ „ στιγ (στιγμή *punctum*)

σαλπίζω (trubim) „ „ σαλπιγγ (σάλπιγξ -ιγγος truba).

§ 252. c) λ prelazi sa *j* u λλ (§ 57. d):

ἄλλομαι (skačem) glag. osnova ἄλ (lat. *sal-i-o*)

ἄγγέλλω (javljam) „ „ ἄγγελ (ἄγγελος glasnik).

§ 253. d) kod ν i ρ nastaju ove promjene:

od -ανῶ, -αρῶ

postaje -αίνω, -αίρω (epenteza, § 57. e);

od -ενῶ, -ερῶ; -ἴνῶ, -ἴρῶ; -ῦνῶ, -ῦρῶ

postaje -είνω, -είρω; -ίνω, -ίρω; -ύνω, -ῦρω (izjednačivanje i naknadno produljivanje, § 57. e).

φαίνω	(pokazujem)	glag.	osnova φᾶν (φανερὸς vidljiv)
καθαίρω	(čistim)	„ „	καθᾶρ (καθαρός čist)
τείνω	(napinjem)	„ „	τεν (ἄτενης napet)
σπείρω	(sijem)	„ „	σπερ (τὸ σπέρμα sjeme)
κρίνω	(sudim)	„ „	κρίν
ἄμυνω	(odbijam)	„ „	ἄμυν
πα ὀφείλω	(dugujem)	„ „	ὀφελ.

καίω (pored κᾶω) palim i κλαίω (pored κλᾶω) plačem s osn. καυ (τὸ καῦμα žega) i κλαυ (κλαυθμός plač) postalo je od κᾶF-ιω i κλᾶF-ιω (§ 60, B. 2).

NB. Ostale razrede glagolske vidi u § 320–327 (glagoli s osobitim oblicima).

II. Jaka aorisna osnova

Od jake aorisne osnove izvodi se jaki (ili drugi) aorist aktivni § 254. i medijalni. Jaka je aorisna osnova jednaka glagolskoj.

Oblici koji postaju od ove i od svih drugih aorisnih osnova znače perfektivnu (svršenu) radnju.

Prezent: βάλλω (bacam)				
Osnova: βᾶλ				
AKTIV: bacih				
	Indikativ	Konjunktiv	Optativ	Imperativ
Sing. 1.	ἔ-βαλ-ο-ν	βάλ-ω	βάλ-οι-μι	
	ἔ-βαλ-ε-ς	βάλ-ης	βάλ-οι-ς	βάλ-ε
	ἔ-βαλ-ε(ν)	βάλ-η	βάλ-οι	βαλ-έ-τω
Du. 2.	ἔ-βάλ-ε-τον	βάλ-η-τον	βάλ-οι-τον	βάλ-ε-τον
	ἔ-βαλ-έ-την	βάλ-η-τον	βαλ-οί-την	βαλ-έ-των
Plur. 1.	ἔ-βάλ-ο-μεν	βάλ-ω-μεν	βάλ-οι-μεν	
	ἔ-βάλ-ε-τε	βάλ-η-τε	βάλ-οι-τε	βάλ-ε-τε
	ἔ-βαλ-ο-ν	βάλ-ω-σι(ν)	βάλ-οι-εν	βαλ-ό-ντων (βαλ-έ-τωσαν)
Inf. βαλ-εῖν Partic. βαλ-ών, βαλ-οῦσα, βαλ-όν βαλ-όντ-ος, βαλ-ούσης, βαλ-όντ-ος				

MEDIJ: bacih sebi (se)				
	Indikativ	Konjunktiv	Optativ	Imperativ
Sing. 1.	ἐ-βάλ-ό-μην	βάλ-ω-μαι	βάλ-οί-μην	
	ἐ-βάλ-ου	βάλ-ῃ	βάλ-οι-ο	βάλ-οῦ
	ἐ-βάλ-ε-το	βάλ-ῃ-ται	βάλ-οι-το	βάλ-έ-σθω
Du. 2.	ἐ-βάλ-ε-σθον	βάλ-ῃ-σθον	βάλ-οι-σθον	βάλ-ε-σθον
	ἐ-βάλ-έ-σθην	βάλ-ῃ-σθον	βάλ-οί-σθην	βάλ-έ-σθων
Plur. 1.	ἐ-βάλ-ό-μεθα	βάλ-ώ-μεθα	βάλ-οί-μεθα	
	ἐ-βάλ-ε-σθιε	βάλ-ῃ-σθιε	βάλ-οι-σθιε	βάλ-ε-σθιε
	ἐ-βάλ-ο-ντο	βάλ-ω-νται	βάλ-οι-ντο	βάλ-έ-σθων (βάλ-έ-σθωσαν)
Inf. βάλ-έ-σθαι Partic. βάλ-ό-μενος, -η, ον				

§ 255. 1. Jaka aorisna osnova spreže se sasvim onako kao i prezentska (zato se indikativ toga aorista svršava kao impf., a ostali njegovi oblici, kao isti oblici prezenta), samo joj se drukčije naglašuju ovi oblici:

akt. inf. βαλεῖν, part. βαλόν, βαλοῦσα, βαλόν

med. inf. βαλέσθαι, 2. sg. impt. βαλοῦ;

tako i složeni glagoli: ἀποβαλεῖν, ἀποβαλόν, ἀποβαλέσθαι, ἀποβαλοῦ.

2. Medijalni aorist nema pasivnoga značenja kao medijalni prezent: ἐβαλόμην ne znači: bih bačen, nego bacih sebi (ili se).

O augmentu v. §§ 234—242.

§ 256. U atičkoj prozi upotrebljava se jaki aorist samo još od ovih pravnih glagola:

λείπω (ostavljam)	osn. λῖπ	jaki aor. ἔλιπον
φεύγω (bježim)	„ φῦγ	„ „ ἔφυγον
τίκτω (rađam)	„ τεκ	„ „ ἔτεκον
ἀνα-κράζω (zavikujem)	„ κρᾶζ	„ „ ἀν-ἐκρᾶγον
κατα-καίνω (ubijam)	„ κᾶν	„ „ κατ-ἐκᾶνον
ὀφείλω (dugujem)	„ ὀφελ	„ „ ὠφελον (utinam

§ 461, 3, B).

§ 257. Jaka aorisna osnova razlikuje se od glagolske:

τρέπομαι (obraćam se) osn. τρεπ jaki aor. ἐτραπόμην (§ 49. i 62).
 ἄγω (vodim) „ ἄγ „ „ ἤγαγον (reduplikacija!).

III. Futurska osnova

Od nje se izvodi futur aktivni i medijalni.

§ 258.

Sigmatski futur (prvi f.)		Kontraktni futur (drugi f.)
Prezent	λύω, osnova λῦ Futur. osn. λῦσ	φαίνω (pokazujem), osn. φᾶν Futur, osn. φᾶνε
A K T I V		
Ind.	λύσ-ω (održevivat ću) λύσ-εις itd. kao prez. λύω	φᾶνέ-ω, ᾧ (pokazivat ću) φᾶνέ-εις, εἶς itd. kao prez. ποιῶ
Opt. Inf. Part.	λύσ-οι-μι λύσ-ειν m. λύσ-ων ž. λύσ-ουσα sr. λῦσ-ον gen. λύσ-οντ-ος	φανε-οίην, οίην φανε-ειν, εἶν φανε-ων, ᾧν φανε-ουσα, οὔσα φανε-ον, οὔν φανε-οντ-ος, οὔντος
M E D I J		
Ind.	λύσ-ο-μαι (održevivat ću sebi) kao prez. λύομαι	φανε-ο-μαι, οὔμαι (pokazivat ću se) kao prez. ποιούμαι
Opt. Inf. Part.	λυσ-οί-μην λύσ-ε-σθαι λυσ-ό-μενος, η, ον	φανε-οί-μην, οίμην φανε-ε-σθαι, εἴσθαι φανε-ό-μενος οὔμενος, η, ον

Futurska osnova spreže se sasvim onako kao i prezentska, i § 259. to sigmatska kao obični, a stegnuta kao stegnuti prezent osnovâ na ε (npr. ποιέω) (§ 231, 243). Futur nema ni konjunktiva ni imperativa.

Osnova sigmatskoga futura postaje tako da se glagolskoj § 260. osnovi dodaje σ: λῦ λῦσ. Sigmatski futur imaju sve osnove koje se svršavaju na samoglasnike (*verba vocalia*) ili na bezvučne suglasnike (*verba muta*).

I. Verba vocalia

Vokalske osnove imaju pred σ dug samoglasnik, i to

glagoli na $-\acute{\alpha}\omega$ iza ϵ, ι, ρ :	$\bar{\alpha}$
inače :	η
glagoli na $-\acute{\epsilon}\omega$	: η
glagoli na $-\acute{\omicron}\omega$	: ω
glagoli na $-\acute{\upsilon}\omega$	: $\bar{\upsilon}$; npr.

$\acute{\epsilon}\acute{\alpha}\omega$ (puštam)	futur $\acute{\epsilon}\acute{\alpha}\sigma\omega$
$\acute{\iota}\acute{\alpha}\omicron\mu\acute{\alpha}\iota$ (liječim)	„ $\acute{\iota}\acute{\alpha}\sigma\omicron\mu\acute{\alpha}\iota$
$\theta\eta\rho\acute{\alpha}\omega$ (lovim)	„ $\theta\eta\rho\acute{\alpha}\sigma\omega$
$\tau\iota\mu\acute{\alpha}\omega$ (častim)	„ $\tau\iota\mu\acute{\eta}\sigma\omega$
$\beta\omicron\acute{\alpha}\omega$ (vičem)	„ $\beta\omicron\eta\sigma\omicron\mu\acute{\alpha}\iota$
$\pi\omicron\iota\acute{\epsilon}\omega$ (činim)	„ $\pi\omicron\iota\eta\sigma\omega$
$\delta\omicron\upsilon\lambda\acute{\omicron}\omega$ (zarobljujem)	„ $\delta\omicron\upsilon\lambda\acute{\omega}\sigma\omega$
$\mu\eta\nu\acute{\upsilon}\omega$ (pokazujem)	„ $\mu\eta\nu\acute{\upsilon}\sigma\omega$.

Glagol $\chi\rho\acute{\alpha}\omicron\mu\acute{\alpha}\iota$ (upotrebljavam) ima u futuru η : $\chi\rho\acute{\eta}\sigma\omicron\mu\acute{\alpha}\iota$ (§ 244, 2), naprotiv, $\acute{\alpha}\kappa\rho\acute{\alpha}\omicron\mu\acute{\alpha}\iota$ (slušam) ima $\acute{\alpha}\kappa\rho\acute{\alpha}\sigma\omicron\mu\acute{\alpha}\iota$.

II. Verba muta

§ 261. Glagoli 2. razreda pridijevaju σ prezentskoj, ostali glagol-skoj osnovi. — σ se po § 55. slaže s grlenima u ξ , s usnenima u ψ , a zubni po § 55. ispadaju ispred njega (glagolima 3. razr. svršava se dakle futur na $-\psi\omega$, onima na $-\tau\tau\omega$ svršava se na $-\xi\omega$, a onima na $-\zeta\omega$ svršava se na $-\sigma\omega$):

$\acute{\alpha}\rho\chi\omega$ (vladam)	osn. $\acute{\alpha}\rho\chi$	fut. $\acute{\alpha}\rho\xi\omega$
$\tau\acute{\eta}\kappa\omega$ (topim)	„ $\tau\acute{\alpha}\kappa$	„ $\tau\acute{\eta}\xi\omega$ 2. r.
$\phi\epsilon\acute{\upsilon}\gamma\omega$ (bježim)	„ $\phi\acute{\upsilon}\gamma$	„ $\phi\epsilon\acute{\upsilon}\xi\omicron\mu\acute{\alpha}\iota$ 2. r.
$\acute{\epsilon}\kappa$ - $\pi\lambda\acute{\eta}\tau\tau\omega$ (plašim)	„ $\pi\lambda\acute{\alpha}\gamma$	„ $\acute{\epsilon}\kappa\pi\lambda\acute{\eta}\xi\omega$ (2. i 4. razr.)
$\phi\upsilon\lambda\acute{\alpha}\tau\tau\omega$ (čuvam)	„ $\phi\upsilon\lambda\acute{\alpha}\kappa$	„ $\phi\upsilon\lambda\acute{\alpha}\xi\omega$
$\omicron\acute{\iota}\mu\acute{\omega}\zeta\omega$ (jadikujem)	„ $\omicron\acute{\iota}\mu\omega\gamma$	„ $\omicron\acute{\iota}\mu\acute{\omega}\xi\omicron\mu\acute{\alpha}\iota$ (§ 251)
$\tau\rho\acute{\epsilon}\pi\omega$ (obračam)	„ $\tau\rho\epsilon\pi$	„ $\tau\rho\acute{\epsilon}\psi\omega$
$\tau\rho\acute{\epsilon}\phi\omega$ (hranim)	„ $\tau\rho\epsilon\phi$	„ $\theta\rho\acute{\epsilon}\psi\omega$ (§ 56)
$\tau\rho\acute{\iota}\beta\omega$ (tarem)	„ $\tau\rho\acute{\iota}\beta$	„ $\tau\rho\acute{\iota}\psi\omega$ 2. r.
$\lambda\epsilon\acute{\iota}\pi\omega$ (ostavljam)	„ $\lambda\acute{\iota}\pi$	„ $\lambda\epsilon\acute{\iota}\psi\omega$ 2. r.
$\beta\lambda\acute{\alpha}\pi\tau\tau\omega$ (škodim)	„ $\beta\lambda\acute{\alpha}\beta$	„ $\beta\lambda\acute{\alpha}\psi\omega$
$\theta\acute{\alpha}\pi\tau\tau\omega$ (zakopavam)	„ $\tau\acute{\alpha}\phi$	„ $\theta\acute{\alpha}\psi\omega$ (§ 56)
$\psi\epsilon\acute{\upsilon}\delta\omega$ (varam)	„ $\psi\epsilon\upsilon\delta$	„ $\psi\epsilon\acute{\upsilon}\sigma\omega$ 1. r.
$\pi\epsilon\acute{\iota}\theta\omega$ (nagovaram)	„ $\pi\acute{\iota}\theta$	„ $\pi\epsilon\acute{\iota}\sigma\omega$ 2. r.
$\sigma\chi\acute{\iota}\zeta\omega$ (cijepam)	„ $\sigma\chi\acute{\iota}\delta$	„ $\sigma\chi\acute{\iota}\sigma\omega$
$\acute{\alpha}\rho\mu\acute{\omicron}\tau\tau\omega$ (sastavljam)	„ $\acute{\alpha}\rho\mu\omicron\tau$	„ $\acute{\alpha}\rho\mu\acute{\omicron}\sigma\omega$ (§ 250)
$\sigma\pi\acute{\epsilon}\nu\delta\omega$ (izlijevam žrtvu)	„ $\sigma\pi\epsilon\nu\delta$	„ $\sigma\pi\epsilon\acute{\iota}\sigma\omega$ (§ 58, B. 1).

Glagolima 2. razr. πλέω (plovim), πνέω (pušem) (§ 248) glasi futur πλεύσομαι, πνεύσομαι, a glagol χέω (lijevam) ima futur χέω.

Glagolima καίω (κάω) palim, κλαίω (κλάω) plačem (§ 253) futur glasi καύσω, κλάύσομαι.

III. Za *futurum contractum* postaje osnova tako da se glagol- § 262. skoj osnovi pridijeva εσ, ρα σ između dva samoglasnika ispada (§60. b): glag. osn. φαν, fut. osn. φανεσ, fut. (φανεσω) φανέω = φανῶ. Takav futur imaju osnove na λ, μ, ν, ρ (**verba liquida**), npr.:

βάλλω (bacam)	osn. βᾶλ	fut. βᾶλῶ
ἀγγέλλω (javljam)	„ ἀγγελ	„ ἀγγελῶ
περαίνω (svršavam)	„ περᾶν	„ περᾶνῶ
κρίνω (sudim)	„ κρίν	„ κρίνῶ
δέρω (derem)	„ δερ	„ δερῶ
αἴρω, hom. ἀείρω (dižem)	„ ἄρ (od ἀερ)	„ ἄρῶ.

1. Neki glagoli izbacuju i u sigmatskom futururu σ te se sprežu § 263. kao verba contracta (*futurum atticum*); tako

βιβάζω (donosim)	fut. (βιβάσω)	βιβῶ (kao τιμῶ)
καλέω (zovem)	„ (καλέσω, protiv § 260)	καλῶ (kao ποιῶ)
τελέω (svršavam)	„ (τελέσω, protiv § 260)	τελῶ (kao ποιῶ).

2. Glagoli na -ίζω od više nego dva sloga imaju uvijek *futurum atticum* na -ιῶ, -ιεῖς itd.: κομίζω (nosim) futur κομιῶ (kao ποιῶ), νομίζω (mislím) futur νομιῶ.

Neki glagoli imaju pored futura na -σομαι futur na -σοῦμαι (*futurum* § 264. *doricum*):

φεύγω (bježim)	fut. φεύξομαι i φευξοῦμαι (kao ποιούμαι)
πλέω (plovim)	„ πλεύσομαι i πλευσοῦμαι.

I kod futura trebalo je da -σ- među samoglasnicima po pravilu (§ 60. b) is- § 265. padne, ali je povraćeno analogijom glagola kojima se osnova svršava na suglasnik λύσω, φιλήσω prema δείξω, γράψω.

Mnogi aktivni glagoli imaju medijalni futur s aktivnim značenjem; npr. § 266. ἔδω (pjevam) — ἔσομαι, ἀκούω (slušam) — ἀκούσομαι itd. Ostale takve glagole v. u § 328. 1. — Ista se pojava nalazi često i kod glagola s osobitim oblicima § 320. i d.: βαίνω (idem) — βήσομαι, λαμβάνω (uzimam) — λήψομαι, γιγνώσκω (poznajem) — γνώσομαι itd.

IV. Osnova slaboga aorista

§ 267. Od osnove slaboga aorista izvodi se slabi (ili prvi) aorist aktivni i medijalni.

Prez. Osn.	λύω λύ	φαί-νω φᾶν		
Ind.	1. Sigmatski oblik		2. Naknadni oblik	
	Osnova slaboga aorista λῦσαᾶ		φῆνᾶ	
	AKTIV	MEDIJ	AKTIV	MEDIJ
	ἔ-λῦσα (odriješih)	ἔ-λυσά-μην (odriješih sebi)	ἔ-φῆνα (ροkazah)	ἔ-φῆνά-μην
	ἔ-λυσα-ς ἔ-λυσε(ν) ἔ-λύσα-τον ἔ-λύσα-την ἔ-λύσα-μεν ἔ-λύσα-τε ἔ-λυσα-ν	ἔ-λύσα ἔ-λύσα-το ἔ-λύσα-σθον ἔ-λυσά-σθην ἔ-λυσά-μεθα ἔ-λύσα-σθε ἔ-λύσα-ντο	ἔ-φῆνα-ς ἔ-φῆνε(ν) ἔ-φῆνα-τον ἔ-φῆνά-την ἔ-φῆνα-μεν ἔ-φῆνα-τε ἔ-φῆνα-ν	ἔ-φῆνω ἔ-φῆνα-το ἔ-φῆνα-σθον ἔ-φῆνά-σθην ἔ-φῆνά-μεθα ἔ-φῆνα-σθε ἔ-φῆνα-ντο
Konj.	λύσω λύσης	λύσω-μαι λύση	φῆνω φῆνης	φῆνω-μαι φῆνη
itd. kao konj. prez. akt. i med.				
Opt.	λύσαι-μι λύσαι-ς ili λύσειας λύσαι ili λύσειε(ν) λύσαι-τον λυσά-την λύσαι-μεν λύσαι-τε λύσαι-εν ili λύσειαν	λυσάι-μην λύσαι-ο λύσαι-το λύσαι-σθον λυσάι-σθην λυσάι-μεθα λύσαι-σθε λύσαι-ντο	φῆναι-μι φῆναι-ς ili φῆνειας φῆναι ili φῆνειε(ν) φῆναι-τον φῆναι-την φῆναι-μεν φῆναι-τε φῆναι-εν ili φῆνειαν	φῆναι-μην φῆναι-ο φῆναι-το φῆναι-σθον φῆναι-σθην φῆναι-μεθα φῆναι-σθε φῆναι-ντο
Impt.	λῦσον λυσά-τω λύσα-τον λυσά-ταν λύσα-τε λυσά-ντων (λυσά-τωσαν)	λῦσαι λυσά-σθω λύσα-σθον λυσά-σθων λύσα-σθε λυσά-σθων (λυσά-σθωσαν)	φῆνον φῆνά-τω φῆνα-τον φῆνά-των φῆνα-τε φῆνά-ντων (φῆνά-τωσαν)	φῆναι φῆνά-σθω φῆνα-σθον φῆνά-σθων φῆνα-σθε φῆνά-σθων (φῆνά-σθωσαν)
Inf.	λῦσαι	λύσα-σθαι	φῆναι	φῆνα-σθαι
Part.	λύσαᾶς, λύσαᾶσα, λύσαᾶν gen. λύσαντ-ος	λυσά-μενο-ς, η, ο-ν	φῆναᾶς, φῆναᾶσα, φῆναᾶν gen. φῆναντ-ος	φῆνά-μενο-ς, η, ο-ν

Slabi se aorist poznaje po samoglasniku *ǎ*, koji osim u 3. 1. sing. § 268. ind. akt. i u 2. 1. sing. imp. akt. (έ-λυσε, λῦσον) ostaje nepromijenjen. — U konjunktivu umjesto *α* dolazi *ω* ili *η*, te nema razlike među svršecima konj. aor. i konj. prez. — U optativu akt. za 2. i 3. 1. sing. i za 3. 1. plur. oblici sa *ει* običniji su od onih sa *αι*: λύσειας, λύσειε(ν), λύσειαν. — 2. 1. sing. imp. med. svršava se na *-αι*: λῦσαι. — U 2. 1. sing. ind. med. izbacuje se *σ* od nastavka *-σο* (§ 60. b); tako od έ-λυσα-(σ)ο po § 37. postaje έλῦσω.

-*α* je u 1. 1. sing. postalo od sekundarnoga nastavka *-m* = *-v* (§ 226, 74) — (isp. lat. *era-m*): έλυσα = έλυσ-*m* (§ 63) — pa je odavle prešlo i u druge oblike.

Bilj. 1. Tri su oblika slaboga aorista jednaka: 3. 1. sing. opt. akt., inf. akt. i 2. 1. sing. imp. med., ali se ipak, koliko je moguće, razlikuju naglaskom: *αι* se u opt. drži za dugo (§ 229); zato je taj oblik uvijek paroksitonon: λύσαι, γράψαι (γράφω pišem), παιδεύσαι (παιδεύω odgajam); u inf. naglašen je uvijek pretposljednji slog: λῦσαι, παιδεῦσαι (§ 35), γράψαι; 2. 1. imp. med., ako je moguće, ima naglasak na trećem slogu od kraja: παιδευσαι, ali λῦσαι, γράψαι.

Bilj. 2. — 2. 1. sing. imp. slaboga aorista akt. jednako je srednjemu rodu part. fut.: λῦσον; ipak se ti oblici razlikuju naglaskom ako imaju više od dva sloga: imp. παιδευσον, a neut. part. fut. παιδεῦσον (§ 229, 333).

I. **Verba vocalia i muta** razlikuju osnovu sigmatskoga § 269. aorista od osnove sigmatskoga futura samo dodatkom glasa *α*:

λύω	osn. λῦ	fut. osn. λῦσ	aor. osn. λῦσα
		fut. λῦσω	aor. έλυσα
ποιέω (činim)	osn. ποιε	fut. osn. ποιησ	aor. osn. ποιησα
		fut. ποιήσω	aor. έποίησα
ἄρχω (vladam)	osn. ἄρχ	fut. osn. ἄρξ	aor. osn. ἄρξα
		fut. ἄρξω	aor. ἤρξα
φυλάττω (čuvam)	osn. φυλακ	fut. osn. φυλαξ	aor. osn. φυλαξα
		fut. φυλάξω	aor. έφύλαξα;

o promjeni glasova pred *σ* isporedi dakle § 260. i 261; prema tome glasi od:

χράομαι (upotrebljavam)	prema futuru	χρήσομαι	aor. έχρησάμην
ἀκροάομαι (slušam)	„	ἀκροᾶσομαι	„ ἤκροᾶσάμην
ἐκπλήττω (plašim)	„	ἐκπλήξω	„ ἐξ-έπληξα
οἰμῶζω (jadikujem)	„	οἰμῶξομαι	„ ὤμωξα
τρέφω (hranim)	„	θρέψω	„ ἔθρεψα
θάπτω (pokopavam)	„	θάψω	„ ἔθαψα
ἀρμόττω (sastavljam)	„	ἄρμόσω	„ ἤρμοσα
σπένδω (izlijevam žrtvu)	„	σπέισω	„ ἔσπεισα

πλέω (plovim)	prema futuru	πλεύσομαι aor.	ἔπλευσα
χέω (lijevam)	„ „	χέω „	ἔχεα
			(§ 60, B 2)
καίω (palim)	„ „	καύσω „	ἔκαυσα
κλαίω (plačem)	„ „	κλαύσομαι „	ἔκλαυσα.

Bilj. Za količinu pretposljednega sloga kod verba muta nema pravila: samo osnove na -αδ i -ιδ (prez. -άζω, -ίζω) imaju uvijek kratak samoglasnik: ἐπίτσα (inf. akt.).

§ 270. II. Osnove na λ, μ, ν, ρ (**verba liquida**), koje imaju futur bez σ, izbacuju σ i u slabom aoristu; tako postaje naknadni (supletorski) oblik, tj. kao naknada za izbačeno σ produljuje se (§ 50) samoglasnik osnove ovim načinom:

ǎ se iza	ι i ρ produljuje u ā
	inače „ η
ε se produljuje	„ ει
ι „ „	„ ι
υ „ „	„ υ

περαίνω (svršavam)	osn. περᾶν	fut. περᾶνῶ	aor. ἐπέρᾶνα
φαίνω (pokazujem)	„ φᾶν	„ φᾶνῶ	„ ἔφηνα
ἀγγέλλω (javljam)	„ ἀγγεῖλ	„ ἀγγεῖλῶ	„ ἤγγειλα
δέρω (derem)	„ δερ	„ δερῶ	„ ἔδειρα
κρίνω (sudim)	„ κρίν	„ κρίνῶ	„ ἔκρινα
ἀμύνω (odbijam)	„ ἀμῦν	„ ἀμῦνῶ	„ ἤμῦνα.

Ovi glagoli imaju u aoristu ā umjesto η:

ἄλλομαι (skačem)	osn. ἄλ	f. ἀλοῦμαι
		aor. ἤλάμην (inf. ἄλασθαι)
κερδαίνω (dobivam)	osn. κερδᾶν	f. κερδανῶ
		aor. ἐκερδانا (inf. κερδᾶναι)
		pored ἐκέρδηνα (inf. κερδῆναι)
αἴρω (od αείρω dižem)	osn. ἄρ (od ἄερ)	f. ἄρῶ
		aor. ἦρα (ἄραιμι, inf. ἄραι).

§ 271. Slabi je aorist jedini aorist koji se može izvoditi od onih glagola koji nemaju jakoga. Od glagola τρέπω (obraćam) upotrebljava se u prozi akt. aor. ἔτρεψα, u med. se nalazi ἐτραπόμην obratih se i ἐτρεψάμην odvratih od sebe, pognah (u bijeg).

Slabi medijalni aorist ima kao i jaki samo medijalno značenje, pasivnoga nema nikada.

V. Perfektna osnova

Od te osnove postaje perfekt i pluskvamperfekt aktivni i § 272. medijalni, pa futur egzaktni (III) koji se nalazi samo u medijalnom obliku.

Oblici glagolski koji postaju od perfektne osnove znače gotovu radnju.

I. A K T I V		
Prezent λύ-ω Osnova λύ Perf. osnova λελϋ-κ, § 301, 2. Perfekt 1. slabi		φαίν-ω φαν πεφην 2. jaki
Ind.	λέ-λϋ-κ-α (odriješio sam) λέ-λυ-κ-α-ς λέ-λυ-κ-ε(ν) λε-λύ-κ-α-τον λε-λύ-κ-α-τον λε-λύ-κ-α-μεν λε-λύ-κ-α-τε λε-λύ-κ-ᾱ-σι(ν)	πέ-φην-α (pokazao sam se) πέ-φην-α-ς [§ 278, 2] πέ-φην-ε-(ν) πε-φήν-α-τον πε-φήν-α-τον πε-φήν-α-μεν πε-φήν-α-τε πε-φήν-ᾱ-σι(ν)
Konj.	λε-λύ-κ-ω λε-λύ-κ-η-ς	πε-φήν-ω πε-φήν-η-ς itd. kao konj. prez.
Opt.	λε-λύ-κ-οι-μι	πε-φήν-οι-μι itd. kao opt. prez.
Impt.	λέ-λυ-κ-ε	πέ-φην-ε itd. kao imp. prez.
Inf.	λε-λυ-κ-έ-ναι	πε-φην-έ-ναι
Part.	m. λε-λυ-κ-ώς (odriješio, ž. λε-λυ-κ-υῖα la, lo) sg. λε-λυ-κ-ός gen. λε-λυ-κ-ότ-ος	πε-φην-ώς (pokazao, la lo se) πε-φην-υῖα πε-φην-ός πε-φην-ότ-ος (sklanja se po § 123)

Pluskvamperfekt			
Ind.	έ-λε-λύ-κ-ει-ν (bijah odri- έ-λε-λύ-κ-ει-ς ješio) έ-λε-λύ-κ-ει έ-λε-λύ-κ-ε-τον έ-λε-λυ-κ-έ-την έ-λε-λύ-κ-ε-μεν έ-λε-λύ-κ-ε-τε έ-λε-λύ-κ-ε-σαν	έ-πε-φήν-ει-ν (bijah se po- έ-πε-φήν-ει-ς kazao) έ-πε-φήν-ει έ-πε-φήν-ε-τον έ-πε-φήν-έ-την έ-πε-φήν-ε-μεν έ-πε-φήν-ε-τε έ-πε-φήν-ε-σαν	
II. MEDIJ I PASIV			
Perfekt			
Ind.	λέ-λύ-μαι (odriješio sam sebi ili odriješio sam se) λέ-λυ-σαι λέ-λυ-ται	λέ-λυ-σθον λέ-λυ-σθον	λε-λύ-μεθα λέ-λυ-σθε λέ-λυ-νται
Konj.	λε-λυ-μένος ὦ, ῆς, ῆ itd. § 315.		
Opt.	λε-λυ-μένος εἶην, εἶης, εἶη itd. § 315.		
Impt.	λέ-λυ-σο λε-λύ-σθω	λέ-λυ-σθον λε-λύ-σθων	λέ-λυ-σθε λε-λύ-σθων (λε-λύ-σθωσαν)
Inf.	λε-λύσθαι		
Part.	λε-λυ-μένος, η, ο-ν		
Pluskvamperfekt			
Ind.	έ-λε-λύ-μην (bijah sebi od- riješio ili bijah se odriješio) έ-λέ-λυ-σο έ-λέ-λυ-το	έ-λέ-λυ-σθον έ-λε-λύ-σθην	έ-λε-λύ-μεθα έ-λέ-λυ-σθε έ-λέ-λυ-ντο
Futur egzakti (III)			
Ind.	λε-λύσ-ο-μαι (bit ću odriješen) λε-λύσ-η itd. kao obični med. fut. (§ 258)		
Opt.	λε-λυσ-οί-μην	Inf.	λε-λύσ-ε-σθαι
		Part.	λε-λυσ-ό-μενο-ς

Bitni je znak perfektne osnove **reduplikacija** (isp. πέπηγ-α i § 273. lat. *pe-pig-i*).

Reduplikacija pripada osnovi perfektnoj te ostaje u svima načini ma, infinitivima i participima čim se razlikuje od augmenta.

Ako glagol počinje sa suglasnikom, reduplikacija je u tom da se početni suglasnik sa ε stavi pred osnovu: osn. λυ, red. osn. λελυ, 1. 1. sing. perf. ind. akt. λέ-λυ-κα.

Ali tu treba pamтити:

§ 274.

1. Haknuti se glas zamjenjuje srodnim tvrdim (§ 56, 5): osn. χωρε (χωρῶ uklanjam se) κε-χώρη-κα, osn. θυ (θύω žrtvujem) τέ-θυ-κα, osn. φονευ (φονεύω ubijam) πε-φόνευ-κα.

2. Ako glagol počinje s dva suglasnika, ponavlja se samo prvi, i to samo onda kad je bezvučan, a za njim je λ, μ, ν ili ρ (*muta cum liquida*): osn. γραφ (γράφω pišem) γέ-γραφ-α, βλαβ (βλάπτω škodim) βέ-βλαφ-α.

3. Inače se za reduplikaciju pred osnovu stavlja samo ε (tj. reduplikacija je jednaka silabičkom augmentu, § 234. a): osn. στεφανο (στεφανῶ ovjenčavam) έ-στεφάνω-κα, osn. ψευδ (ψεύδομαι lažem) έ-ψευσαι, osn. ζητε (ζητέω tražim) έ-ζήτη-κα.

4. I one osnove koje počinju sa ρ imaju umjesto reduplikacije samo ε, iza kojega se ρ podvostručava: osn. ρίπ (ρίπτω bacam) έ-ρρῖφ-α (isp. § 234).

Izuzeci: Osn. γνω (γιγνώσκω poznajem) ima protiv 2. tačke u perf.: έ-γνω-κα (§ 324, 12); a osn. κτα (κτάομαι stječem) i μνη (μιμνήσκομαι opominjem se) imaju protiv 3. tačke: κέ-κτη-μαι, μέ-μνη-μαι (*meni-ni*) (§ 324, 11).

Bilješka. Umjesto obične reduplikacije nalazi se ει u συν-εί-λογ-α, συν-εί-λεγ-μαι (συλ-λέγω sabiram), δι-εί-λεγ-μαι (δια-λέγομαι razgovaram se) (§ 327, 7). — Osn. μερ (τὸ μέρος dio) ima pf. pas. εἶ-μαρ-ται sudeno je (ή εἰμαρμένη sudbina).

Početni se samoglasnici produljuju kao u temporal- § 275. nom augmentu (§ 235): osn. ὀρθο (ὀρθῶ uspravljam) ὠρθω-κα.

1. Sva pravila navedena u § 235, 236. i 237. za temporalni augment vrijede i za reduplikaciju kad se osnova počinje s vokalom; po tom impf. ἠύρισκον (εὔρισκον), perf. ἠύρηκα (εὔρηκα), impf. εἴλισσον, perf. med. εἴλιγμαi, impf. ἑώρων (ἑώραον), perf. ἑώρακα.

2. Neke osnove, koje počinju s glasovima α , ϵ ili o , imaju umjesto produljivanja tzv. atičku reduplikaciju, tj. početni se samoglasnik sa suglasnikom ponavlja, a samoglasnik se drugoga sloga produljuje:

ἀκούω (čujem)	osn. ἀκου	perf. ἀκήκοα (§ 60. B. 2).
ἐγείρω (budim)	„ ἐγερ	„ ἐγρήγορα (budan sam)
ἐλέγχω (obličujem)	„ ἐλεγχ	„ ἐλήλεγμαι (§ 286, Bilj.)
ὀρύττω (kopam)	„ ὀρυχ	„ ὀρώρυγμαι.

§ 275.b Reduplikaciji je isto mjesto kao i augmentu (§ 238–242); po tom λέλυκα, ali ἐκ-λέλυκα, ἐκ-στρατεύω (izlazim u rat) ἐξ-εστράτευκα, δυστυχέω (nesretan sam) δεδυστύχηκα.

Naglasak, kao što ne prelazi preko augmenta (§ 238), tako ne prelazi ni preko reduplikacije.

A. Perfekt aktivni

§ 276. Primarni nastavci pridijevaju se perfektnoj osnovi u ind. preko vokala α ; u 1. l. sing. nema nastavka, u 2. je nastavak $-\varsigma$, u 3. umjesto α dolazi $-\epsilon(v)$ (tako su u sing. završeci isti kao u sigm. aor.); u 3. l. plur. postalo je $-\alpha\sigma\iota(v)$ od $-\alpha\text{-ντι}$ (§ 50, 59). – Konjunktiv, optativ i imperativ svršavaju se kao u prezentu; – inf. se svršava na $-\acute{\epsilon}\nu\alpha\iota$ (uvijek paroksitonon), part. na $-\acute{\omega}\varsigma$, $-\upsilon\acute{\iota}\alpha$, $-\acute{\omicron}\varsigma$, gen. $-\acute{\omicron}\tau\omicron\varsigma$ (osn. $-\omicron\tau$ § 130).

Bilješka. Konjunktiv i optativ opisuju se također participom i oblicima glagola εἰμί (jesam): λελυκῶς ᾧ, λελυκῶς εἶην (§ 315).

Imperativ se nalazi vrlo rijetko.

§ 277. I. **Jaki perfekt** (ili drugi perfekt) izvodi se neposredno od reduplicirane osnove dodavanjem vokala α : osn. γράφω prez. γράφω (pišem) perf. γέ-γράφ-α. Imaju ga pak *verba muta* (osobito *verba gutturalia* i *labialia*) i neka *verba liquida*.

§ 278. Za samoglasnik u osnovnom slogu vrijede ova pravila:

1. Nepromijenjen ostaje dug samoglasnik, kratak samo u nekim osnovama koje se svršavaju na aspiratu:

πράττω (činim)	osn. πρᾶγ	perf. πέ-πρᾶγ-α
κῦπτω (sagibam se)	„ κῦφ	„ κέ-κῦφ-α

γράφω (pišem)	osn. γρᾶφ	perf. γέ-γράφ-α
σκάπτω (kopam)	„ σκᾶφ	„ ἔ-σκάφ-α.

2. Inače se kratki samoglasnici mijenjaju tako da dolaze u viši prijevoini stupanj (često u visinu) (isp. § 49):

ǎ u ā: κράζω (vičem)	osn. κρᾶγ	perf. κέ-κρᾶγ-α(vičem)
ǎ u η: μαίνομαι (mahnitam)	„ μᾶν	„ μέ-μην-α (pomahnitao sam)
φαίνομαι (pokazujem se)	„ φᾶν	„ πέ-φην-α (pokazao sam se)
τήκομαι (topim se)	„ τᾶκ	„ τέ-τηκ-α (rastopio sam se)
ε u ο: τρέφω (hranim)	„ τρεφ	„ τέ-τροφ-α
στρέφω (okrećem)	„ στρεφ	„ ἔ-στροφ-α
τίκτω (rađam) (§ 249)	„ τεκ	„ τέ-τοκ-α
ἀπο-κτείνω (ubijam)	„ κτεν	„ ἀπ-έ-κτον-α
ἴ u οι: λείπω (ostavljam)	„ λῖπ	„ λέ-λοιπ-α
πείθομαι (slušam)	„ πῖθ	„ πέ-ποιθ-α (uzdam se)
ǔ u ευ (prema prez. umj. u ου):		
φεύγω (bježim)	„ φϋγ	„ πέ-φευγ-α.

Bilješka. Osn. ἐθ (ἐθ-ίζω privikavam) ima perf. εἴωθα privikao sam se; a osn. ἔκ (εἴκω nalikujem) pf. ἔοικα nalik sam, činim se (part. ἔοικώς sličan, u sr. r. i εἰκός naravno, pravedno, adv. εἰκότως).

ἔοικα stoji umj. *Ἔ-Φοικ-α*, jer je osn. ἔκ nekad glasila *ἔκ* (§ 3. Bilj. i § 60. B. 2).

Osobita je vrsta jakoga perfekta haknuti (aspirirani), koji se §. 279 može izvoditi samo od osnova koje se svršavaju na zatvorne, grlene ili usnene glasove (§ 46), dakle na κ, γ, π ili β, pa onda

1. mnoge osnove na κ, γ, π, β pretvaraju te svoje krajnje suglasnike u aspirate, dakle κ, γ u χ; π, β u φ, a samoglasnici ostaju nepromijenjeni:

φυλάττω (čuvam)	osn. φυλάκ	perf. πε-φύλακ-α
διώκω (progonim)	„ διωκ	„ δε-δίωκ-α

κηρύττω (javljjam)	osn. κηρῦκ	perf. κε-κήρῦκ-α
κόπτω (siječem)	„ κοπ	„ κέ-κοφ-α
ῥίπτω (bacam)	„ ῥίπ	„ ἔ-ρρῖφ-α
ἄγω (vodim)	„ ἄγ	„ ἦχ-α
ἀν-οίγω (otvaram)	„ οἶγ	„ ἀν-έωχ-α (§ 237, 2)
τάττω (ređam)	„ τᾶγ	„ τέ-τᾶχ-α
ἀλλάττω (mijenjam)	„ ἀλλᾶγ	„ ἦλλᾶχ-α
βλάπτω (škodim)	„ βλᾶβ	„ βέ-βλᾶφ-α
τρῖβω (tarem)	„ τρῖβ	„ τέ-τρῖφ-α.

2. Suglasnik se mijenja u haknuti, a osim toga se i samoglasnik po § 278. pretvara u ovim osnovama:

κλέπτω (kradem)	osn. κλεπ	perf. κέ-κλοφ-α
πέμπω (šaljem)	„ πεμπ	„ πέ-πομφ-α
τρέπω (obraćam)	„ τρεπ	„ τέ-τροφ-α
συλ-λέγω (sabiram)	„ λεγ	„ συν-εί-λοχ-α (§ 274, B).

§ 280. II. **Slabi perfekt** (ili prvi perfekt) izvodi se od reduplicirane osnove dodavanjem sloga *κα*: osn. λυ: λέ-λυ-κα. — Slabi perfekt imaju sva *verba vocalia*, od *verba muta* osobito *verba dentalia*, pa pretežno *verba liquida*.

§ 281. Što se tiče samoglasnikâ na kraju osnove, slabi se perfekt drži sigmatskog futura i aorista (§ 260, 269).

Osnove na dentale (τ, δ, θ) izbacuju te suglasnike ispred κ (kao i ispred σ):

θηράω (lovim)	f. θηρᾶ-σω	a. ἐθήρᾶ-σα	pf. τε-θήρᾶ-κα
τιμάω (častim)	„ τιμή-σω	„ ἐτίμη-σα	„ τε-τίμη-κα
ποιέω (činim)	„ ποιή-σω	„ ἐποίη-σα	„ πε-ποίη-κα
δουλόω (zarobljujem)	„ δουλώ-σω	„ ἐδούλω-σα	„ δε-δούλω-κα
πλέω (plovim)	„ πλεύ-σομαι	„ ἔπλευ-σα	„ πέ-πλευ-κα
ali χέω (lijevam)	„ χέω	„ ἔχεα	„ κέ-χῦ-κα
osn. χῦ			
πεῖθω (nagovaram)	„ πεί-σω	„ ἔπει-σα	„ πέ-πει-κα
umj. glag. osn. πῖθ	uzima se prez.	osn. πειθ	

γυμνάζω (vježbam) f. γυμνᾶ-σω a. ἐγύμνᾳ-σα pf. γε-γύμνᾳ-κα
osn. γυμνᾶδ

ἀρμόττω (sastavljam) ,, ἀρμό-σω ,, ἤρμο-σα ,, ἤρμο-κα
osn. ἀρμοτ.

Za ü u λέλυ-κα isp. § 301, 2.

Osnove na likvide ne mijenjaju se:

§ 282.

σφάλλω (varam) osn. σφαλ perf. ἔ-σφαλ-κα

ἀγγέλλω (javljam) ,, ἀγγεῖλ ,, ἤγγεῖλ-κα

αἶρω (dižem) ,, ἄρ ,, ἤρ-κα

φαίνω (pokazujem) ,, φᾶν ,, πέ-φαγ-κα (§ 58).

Jednosložne osnove na λ i ρ koje u osnovnom slogu imaju ε pretvaraju ga u slabom perf. u α (§ 62): στέλλω (šaljem) osn. στεῖλ perf. ἔ-σταλ-κα, στείρω (sijem) osn. σπερ perf. ἔ-σπαρ-κα, δια-φθείρω (kvarim) osn. φθειρ perf. δι-έ-φθαρ-κα.

Kraćem obliku bez ν pridijevaju κα ove osnove na ν: κρῖνω (sudim) osn. κρῖν perf. κέ-κρῖ-κα, κλῖνω (nagibam) osn. κλῖν perf. κέ-κλῖ-κα, τεῖνω (napinjem) osn. τεν perf. τέ-τα-κα (§ 63).

Glagol βάλλω (bacam) osn. βαλ ima perfekt s metatezom (§ 51. B): βέ-βλη-κα.

Razlikuj:

πέφηνα	pokazaó sam se	od φαίνομαι	pokazujem se
i πέφαγκα	pokazaó sam	,, φαίνω	pokazujem
πέποιθα	uzdam se	,, πείθομαι	slušam
i πέπεικα	nagovorío sam	,, πείθω	nagovaram.

B. Pluskvamperfekt aktivni

Pluskvamperfekt dobiva pred perfektnom osnovom augment, a § 283. nastavci su sekundarni. Među perfektnu osnovu i nastavak umeće se u sing. dvoglasnik ει, a u du. i plur. samo ε.

Bilješka 1. Osnove koje počinju sa samoglasnikom ili koje umjesto reduplikacije imaju samo ε (§ 274, 3—4) nemaju augmenta u pluskvamperfektu. Samo α i ο u atičkoj reduplikaciji dobivaju augment: ἠκηκόειν. — Od perf. εἴωθα (privikao sam se) glasi ppf. εἰώθειν, od perf. ἔοικα (nalikujem, činim se): ἐφῆκειν (isp. § 237, 2).

Bilješka 2. Umjesto ειν u 1. l. sing. u starijem se atičkom jeziku nalazi η, umjesto εις u 2. licu ης, umjesto ει u 3. licu ειν [od εα, εας, εε(ν)] (§ 533, 4) — Pored ε dolazi ει i u dualu i pluralu.

Pluskvamperfekt postaje sasvim onako kao i perf. te je po tom kao i perf. jak ili slab, haknut ili nehaknut, ima kao i perf. dug ili kratak, promijenjen ili nepromijenjen samoglasnik.

§ 284.

C. Perfekt medijalni i pasivni

postaje jednim jedinim načinom tako da se redupliciranoj glagolskoj osnovi pridijevaju primarni nastavci: osn. λυ perf. med. λέ-λῦ-μαι.

Infinitiv i particip imaju uvijek naglasak na pretposljednem slogu: λελῦσθαι, λελυμένος; παιδεύω (obrazujem): πεπαιδευῶσθαι, πεπαιδευμένος. Isp. § 333.

§ 285. Sa samoglasnicima biva isto što u slabom perf.: τετίμηκα, τετίμημαι; πέπεικα, πέπεισμαι; ἔφθαρκα, ἔφθαρμαι; βέβληκα, βέβλημαι. — Glagoli τρέφω (hranim), τρέπω (obraćam), στρέφω (okrećem) dobivaju α umjesto ε (§ 62): τέ-θραμ-μαι (inf. τεθράφθαι, θ je ovdje po analogiji drugih oblika sa θ, § 56), τέ-τραμ-μαι (inf. τετράφθαι), ἔ-στραμ-μαι.

§ 286. Krajnji suglasnici konsonantskih osnova mijenjaju se po glasovnim pravilima (§ 52—55):

1. Pred svakim nastavkom koji počinje s glasom μ mijenja se svaki:

grleni	u γ: osn. πλεκ (πλέκω pletem)	πέ-πλεγ-μαι
usneni	„ μ: „ γραφ (γράφω pišem)	γε-γραμ-μένος
zubni (i ν)	„ σ: „ πῖθ (πείθω nagovaram)	πε-πίσ-μεθα
	„ φᾶν (φαίνω pokazujem)	πέ-φασ-μαι

Bilješka. Ako je pred grlenim i usnenim još i nosni glas, ispada nosni glas: osnova καμπ (κάμπω uvijam) κέκαμμαι (umj. κεκαμμαι, ali κέκαμψαι, κέκαμπται), osnova ἔλεγχ (ἐλέγχω obličujem) ἐλήλεγμαi (§ 275, 2) (ali -γῆσαι, -γῆται). — Glagoli koji perf. akt. izvode od kraće osnove (§ 282) čine to i ovdje: κέ-κρῖ-μαι, τέ-τα-μαι; — σπένδω (izlijevam žrtvu), fut. σπείσω, ima ἔσπεισμαι (§ 58, B. 1).

2. Pred σ od nastavka σαι, σο mijenja se svaki

grleni	u κ, pa sa σ u ξ: πέ-πλεξαι
usneni	„ π, pa sa σ u ψ: γέ-γραψαι
zubni (osim ν)	izbacuje se πέ-πεισαι (od πέ-πειθ-σαι).

3. Pred τ mijenja se svaki

grleni	u κ: πέ-πλεκ-ται
usneni	„ π: γέ-γραπ-ται
zubni (osim ν)	„ σ: πέ-πεισ-ται (osn. φαν πέ-φαν-ται).

4. σ od σθ ispada (§ 60, c) između suglasnikâ, a zatim se mijenja

svaki grleni	u χ: πέ-πλεχ-θον	umjesto	πε-πλεχ-σθον
„ usneni	„ φ: γέ-γραφ-θε	„	γε-γραφ-σθε
	κέ-κοφ-θε	„	κε-κοπ-σθε
„ zubni (osim ν)	„ σ: πε-πεῖσ-θαι	„	πε-πειθ-σθαι.

ν, λ i ρ ostaju nepromijenjeni pred θ, koje je postalo od σθ: osn. φαν: πεφάνθαι, osn. ἀγγελ: ἡγγέλθαι.

Nastavak 3. 1. plur. -νται ne mogu primati konsonantske § 287. osnovne. Obično se 3. 1. pl. opisuje participom i glagolom εἰσί(ν): γεγραμμένοι εἰσίν [lat. *scripti sumi*] Isp. § 276, Bilj.

Često se kod vokalskih osnova pred nastavcima, koji počinju § 288. s glasovima μ ili τ, umeće σ; to biva osobito kod onih osnova kojima samoglasnik ostaje kratak (§ 301): osn. τελε (τελέω svršavam) perf. τετέλε-σ-μαι (akt. τετέλε-κα), osn. σπα (σπάω vučem) perf. ἔ-σπα-σ-μαι (akt. ἔσπᾶ-κα), osn. ἀνῦ(τ) (ἀνῦω i ἀνύτω pored ἀνῦω i ἀνύτω svršavam) pf. ἤνυ-σ-μαι (akt. ἤνῦ-κα); ali se nalazi i kod gdjekojih osnova na dug samoglasnik ili dvoglasnik: κελεύω (zapovijedam), σείω (tresem).

Konjunktiv i optativ. postaju opisno od participa i oblikâ glagola εἰμί § 289. [isp. lat. *solutus sim, essem*]. — Samo nekolicke vokalske osnovne imaju i načine: κτάομαι (stječem) κέ-κτη-μαι, opt. κεκτώμεθα; μέμνημαι (*memini*) konj. μεμνώμεθα, opt. μεμνήῃ, μεμνήῃτο, μεμνήμεθα (ili μεμνώῃ, μεμνώμεθα); καλέω (zovem) κέκλημαι, opt. κελῆῃ.

D. Pluskvamperfekt medijalni i pasivni

u svakom se glagolu razlikuje od svoga perfekta samo tim što se do- § 290. daje još augment i što se pridijevaju sekundarni nastavci. Za 3. lice plurala vrijedi ono što je u § 287. rečeno (samo se u opisanom obliku uz particip ne meće εἰσί(ν), nego ἦσαν: γεγραμμένοι ἦσαν *scripti erant*).

E. Futur egzaktni (ili treći futur)

1. pasivni postaje tako da se redupliciranoj glagolskoj osnovi § 291. pridijeva σ, a spreže se kao medijalni futur. Pred σ nastaju iste promjene kao i u običnom medijalnom futuru (§ 260, 261): τετιμήσομαι bit ću počašćen, πεπραξέσεται (od πράττω činim osn. πρᾶγ) bit će učinjeno, γεγράψεται (od γράφω pišem osn. γραφ) bit će napisano.

2. Aktivni futur egz. opisuje se participom perfekta i futurom glagola εἰμί jesam (ἔσομαι): λελυκώς ἔσομαι (*solvero*) bit ću odriješio.

Dva su osamljena futura egz. s aktivnim nastavcima: ἐστήξω stajat ću i τεθνήξω bit ću umro, od perf. ἔστηκα, τέθνηκα (§ 311, 2, 324, 8).

§ 291.b Da bi se bolje vidjelo kako se perfektna osnova mijenja u mediju, evo primjerâ:

1. Verba muta

	Osn. πρᾶγ πράττω (činim)	Osn. κοπ κόπτω (sijeđem)	Osn. ψευδ ψεύδω (varam)
Perf. ind. med.	πέπρᾶγ-μαι πέπραξαι πέπρακ-ται πέπραχ-θον πέπραχ-θον πεπράγ-μεθα πέπραχ-θε πεπραγ-μένοι εἰσί(ν)	κέκομ-μαι κέκοψαι κέκοπ-ται κέκοφ-θον κέκοφ-θον κεκόμ-μεθα κέκοφ-θε κεκομ-μένοι εἰσί(ν)	ἔψευσ-μαι ἔψευσαι ἔψευσ-ται ἔψευσ-θον ἔψευσ-θον ἐψεύσ-μεθα ἔψευσ-θε ἐψευσ-μένοι εἰσί(ν)
Imperativ	πέπραξο πεπράχ-θω itd.	κέκοψο κεκόφ-θω itd.	ἔψευσο ἐψεύσ-θω itd.
Inf. Part.	πεπρᾶχ-θαι πεπραγ-μένος	κεκόφ-θαι κεκομ-μένος	ἐψευῶσ-θαι ἐψευσ-μένος
Pluskvam- perfekt	ἔπεπράγ-μην ἐπέπραξο ἐπέπρακ-το ἐπέπραχ-θον ἐπεπράχ-θην ἔπεπράγ-μεθα ἐπέπραχ-θε πεπραγ-μένοι ῆσαν	ἐκεκόμ-μην ἐκέκοψο ἐκέκοπ-το ἐκέκοφ-θον ἐκεκόφ-θην ἐκεκόμ-μεθα ἐκέκοφ-θε κεκομ-μένοι ῆσαν	ἐψεύσ-μην ἔψευσο ἔψευσ-το ἔψευσ-θον ἐψεύσ-θην ἐψεύσ-μεθα ἔψευσ-θε ἐψευσ-μένοι ῆσαν

2. Verba liquida

	Osn. φᾶν φαίνω (pokazujem)	Osn. ἀγγελ ἀγγέλλω (javljam)
Perf. ind. med.	πέφασ-μαι πέφαν-σαι πέφαν-ται πέφαν-θον πέφαν-θον πεφάσ-μεθα πέφαν-θε πεφασ-μένοι εἰσί(ν)	ἤγγελ-μαι ἤγγελ-σαι ἤγγελ-ται ἤγγελ-θον ἤγγελ-θον ἤγγέλ-μεθα ἤγγελ-θε ἤγγελ-μένοι εἰσί(ν)
Imperativ	πέφαν-σο πεφάν-θω itd.	ἤγγελ-σο ἤγγέλ-θω itd.
Inf. Part.	πεφάν-θαι πεφασ-μένος	ἤγγέλ-θαι ἤγγελ-μένος
Pluskvam- perfekt	ἔπεφάσ-μην ἔπέφαν-σο ἔπέφαν-το ἔπέφαν-θον ἔπεφάν-θην ἔπεφάσ-μεθα ἔπέφαν-θε πεφασ-μένοι ἦσαν	ἤγγέλ-μην ἤγγελ-σο ἤγγελ-το ἤγγελ-θον ἤγγέλ-θην ἤγγέλ-μεθα ἤγγελ-θε ἤγγελ-μένοι ἦσαν

VI. Jaka pasivna osnova

§ 292. Od jake pasivne osnove postaju jaki pasivni aorist i jaki pasivni futur.

Prezent: φαίνω, glag. osn. φᾶν, jaka pas. osn. φᾶνη					
1. Jaki pasivni aorist (ili drugi pas. aor.)					
Ind.	ἐ-φᾶνη-ν pokazahse ἐ-φάνη-ς ἐ-φάνη ἐ-φάνη-τον ἐ-φάνη-την ἐ-φάνη-μεν ἐ-φάνη-τε ἐ-φάνη-σαν	Konj.	φανῶ φανῆς φανῆ φανῆ-τον φανῆ-τον φανῶ-μεν φανῆ-τε φανῶσι(ν)	Opt.	φανείη-ν φανείη-ς φανείη φανείη-τον ili φανεῖτον φανείη-την ili φανεῖτην φανείη-μεν ili φανεῖμεν φανείη-τε ili φανεῖτε φανείη-σαν ili φανεῖεν
Imp.	φάνη-θι φανή-τω φάνη-τον φανή-των φάνη-τε φανέ-ντων (φανή-τωσαν)	Inf.	φανῆ-ναι	Part.	φανείς, φανεῖσα, φανέν gen. φανέ-ντ-ος
2. Jaki pasivni futur (ili drugi pasivni futur)					
Ind.	φανή-σομαι	} itd. sasvim kao medijalni futur			
Opt.	φανη-σοίμην				
Inf.	φανή-σεσθαι				
Part.	φανη-σόμενος, η, ον				

Jaka pasivna osnova postaje od glagolske dodatkom glasa η. — § 293. Lični su nastavci u pas. aoristu aktivni, a u pas. futuru medijalni. — Osnovno se η pred samoglasnicima (u konj. i opt.) i pred ντ (impt., part.) pokraćuje u ε, koje se u konjunktivu s konjunktivnim samoglasnicima (ω, η) steže: φανέ-ω φανῶ, φανέ-η-τε φανήτε; a u opt. se sa znakom toga načina ιη slaže u ειη: φανε-ιη-ν; u dualu i pl. običniji su kraći oblici optativni. — Infinitiv se svršava na ναι te je uvijek properis-pomenon, a particip je u nom. sing. mušk. roda i u nom., ak. sing. sr. roda oksitonon (§ 139).

U atičkoj prozi imaju jaki pasivni aorist ovi glagoli:

§ 294.

γράφω (pišem)	osn. γρᾶφ	pas. aor. ἐγράφην
τρέβω (tarem)	„ τρῖβ	„ „ ἐτρέβην
βλάπτω (škodim)	„ βλᾶβ	„ „ ἐβλόβην
θάπτω (pokopavam)	„ τᾶφ	„ „ ἐτάφην (§ 56)
κόπτω (udaram)	„ κοπ	„ „ ἐκόπτην
σκάπτω (kopam)	„ σκᾶφ	„ „ ἐσκάφην
τήκομαι (topim se)	„ τᾶκ	„ „ ἐτάκην
ἀλλάττω (mijenjam)	„ ἀλλᾶγ	„ „ ἠλλάγην
σφάττω (koljem)	„ σφᾶγ	„ „ ἐσφάγην
σφάλλω (varam)	„ σφᾶλ	„ „ ἐσφάλην
μαίνομαι (mahnitam)	„ μᾶν	„ „ ἐμάνην
φαίνομαι (pokazujem se)	„ φᾶν	„ „ ἐφάνην.

Osnove sa samoglasnikom ε mijenjaju ga u α (isp. § 49. i 62):

§ 295.

τρέπω (obraćam)	osn. τρεπ	pas. aor. ἐτρέπην
στρέφω (okrećem)	„ στρεφ	„ „ ἐστρέφην
τρέφω (hranim)	„ τρεφ	„ „ ἐτρέφην
δέρω (derem)	„ δερ	„ „ ἐδάρην
κλέπτω (kradem)	„ κλεπ	„ „ ἐκλάπην
στέλλω (šaljem)	„ στελ	„ „ ἐστάλην
σπείρω (sijem)	„ σπερ	„ „ ἐσπάρην
δια-φθείρω (kvarim)	„ φθειρ	„ „ δι-εφθάρην
αλι συλ-λέγω (sabiram)	„ λεγ	„ „ συν-ελέγην.

Πλήττω (udaram) ima u pas. aor. ἐπλήγην bih udaren, ali složeni ἐκ-πλήττω i κατα-πλήττω (plašim) imaju ἐξ-επλόγην i κατ-επλόγην uplaših se.

VII. Slaba pasivna osnova

§ 296. Od slabe pasivne osnove postaju slabi pasivni aorist i slabi pasivni futur.

Prez. λύω, λύ, slab. pas. osn. λύθη					
1. Slabi pasivni aorist (ili prvi pas. aorist)					
Ind.	ἐ-λύ-θη-ν (bih odriješen) ἐ-λύ-θη-ς	Konj.	λυθῶ λυθῆς	Opt.	λυθείη-ν λυθείη-ς
itd. kao u jakom pasivnom aoristu					
Imp.	λύθη-τι λυθή-τω	Inf.	λυθη̃-ναι	Part.	λυθείς, λυθείσα, λυθέν gen. λυθέ-ντ-ος
itd. kao u jakom pasivnom aoristu					
2. Slabi pasivni futur (ili prvi pasivni futur)					
Ind.	λυθή-σομαι	Opt.	λυθη-σοίμην	Inf.	λυθή-σεσθαι
		Part.	λυθη-σόμενος, η, ον		

§ 297. Slaba pasivna osnova postaje od glagolske dodatkom sloga θη a spreže se upravo onako kao i jaka, samo što nastavak za 2. sg. impf nije -θι, nego -τι (§ 56. B. 2).

§ 298. 1. Pred θη produljuju se samoglasnici vokalskih osnova kao i u futur, u slabom akt. aoristu i u slabom perfektu.

Za ū u ἐλύ-θην isp. § 301, 2.

2. Glagoli 2. razreda (§ 248) imaju onakvu osnovu kao u prezentu (i u futur § 261).

3. Kako se suglasnici pred θ mijenjaju, to uče glasovna pravila (§ 52, 53):

τιμάω (častim)	osn. τιμᾶ	pas. aor. ἐτιμή-θην
λείπω (ostavljam)	„ λῖπ	„ „ ἐλείφ-θην
πειθώ (nagovaram)	„ πῖθ	„ „ ἐπείσ-θην
πράττω (činim)	„ πᾶγ	„ „ ἐπᾶχ-θην
ἀρμόττω (sastavljam)	„ ἀρμοτ	„ „ ἤρμῶσ-θην
ψεύδω (varam)	„ ψευδ	„ „ ἐψεύσ-θην
σκευάζω (pripravljam)	„ σκευᾶδ	„ „ ἐσκευάσ-θην
ἀγγέλλω (javljam)	„ ἀγγελ	„ „ ἠγγέλ-θην
φαίνω (pokazujem)	„ φᾶν	„ „ ἐφάν-θην.

Kao u perf. med. (§ 288), umeće se σ i pred θ , osobito iza kratkih, ali često i iza dugih samoglasnika: ἐ-τελέ-σ-θην (τελέ-ω svršavam), ἐ-κελεύ-σ-θην (κελεύω zapovijedam). To biva osobito još kod ovih glagola: αἰδέομαι (stidim se): ἠδέσθην, ἀνῶω (ἀνῶω svršavam): ἠνῶσθην, γελάω (smijem se): ἐγελάσθην, κλείω (zatvaram): ἐκλείσθην, καταλεύω (kamenujem): κατ-ελεύσθην, σειώ (tresem): ἐσεισθην, σπᾶω (vučem): ἐσπάσθην, χράομαι (upotrebljavam): ἐχρήσθην, χρίω (pomazujem): ἐχρίσθην. — Naprotiv, postaje pasivni aor. glagola σφῶζω (spasavam osn. σφδ) od osnove σω bez σ : ἐσώθην.

Glagoli κρίνω (sudim) i κλίνω (nagibam) imaju pasivni aorist od kraćih osn. κρι i κλι; ἐκρίθην, ἐκλίθην; — osn. τενω (τεινώ rastežem) ima ἐ-τᾶ-θην (isp. § 282, 286, Bilj.); — glag. βάλλω (bacam osn. βαλ) ima pas. aor. od osn. βλη: ἐ-βλή-θην (isp. § 51. Bilj. i 282); — glag. χέω (lijevam) ima pas. aor. ἐχῦθην (isp. pf. κέχυκα); — glag. θύω (žrtvujem) glasi u pas. aor. ἐτύθην (§ 56. i 301, 2).

Razlikuj:

ἐφάνην pokazah se (od φαίνομαι pokazujem se)

ἐφάνθην bih pokazan (od φαίνω pokazujem).

Glagolski pridjevi

Glagolski su pridjevi neka vrsta pasivnih participa.

§ 300.

Prez. λῶω osnova λυ:

1. λῦ-τό-ς, ἦ, ὄν odriješen, odrješljiv
2. λῦ-τέο-ς, α, ὄν *solvendus*, a, *um*.

Prvi se glagolski pridjev izvodi od glagolske osnove nastavkom $\tau\omicron$ (nom. $\tau\omicron$ -ς, $\tau\eta$, $\tau\omicron$ -ν) te ima značenje part. perf. pas.: $\lambda\upsilon$ - $\tau\omicron$ -ς = *solu-tu-s* ili pokazuje što je moguće: odrješljiv (isp. *invictus*).

Drugi se glagolski pridjev izvodi od glagolske osnove nastavkom $\tau\acute{\epsilon}\omicron$ (nom. $\tau\acute{\epsilon}\omicron$ -ς, $\tau\acute{\epsilon}\alpha$, $\tau\acute{\epsilon}\omicron$ -ν), koji se nikad ne steže, te pokazuje što mora biti (kao lat. gerundiv): $\lambda\upsilon$ - $\tau\acute{\epsilon}\omicron$ -ς koji treba da bude odriješen, $\lambda\upsilon\tau\acute{\epsilon}\omicron\nu$ ἐστὶ̄ treba odriješiti (*solvendum est*).

Sa samoglasnicima biva u glagolskim pridjevima uopće isto što i u slabom pas. aor.; tako se i σ obično umeće ondje gdje se to u pas. aor. čini: $\tau\iota\mu\eta\tau\omicron$ ς, $\kappa\rho\iota\tau\omicron$ ς, $\tau\acute{\alpha}\tau\omicron$ ς, $\beta\lambda\eta\tau\omicron$ ς, $\tau\epsilon\lambda\epsilon$ -σ- $\tau\omicron$ ς, $\kappa\epsilon\lambda\epsilon\upsilon$ -σ- $\tau\acute{\epsilon}\omicron\nu$. — Sa suglasnicima postupa se po glasovnim pravilima: $\pi\rho\alpha\kappa$ - $\tau\omicron$ ς ($\pi\rho\acute{\alpha}\tau\tau\omega$), $\gamma\rho\alpha\pi$ - $\tau\omicron$ ς ($\gamma\rho\acute{\alpha}\phi\omega$), $\kappa\omicron\mu\iota\sigma$ - $\tau\acute{\epsilon}\omicron\nu$ ($\kappa\omicron\mu\acute{\iota}\zeta\omega$ nosim).

Bilješka. Glagolski pridjevi na - $\tau\omicron$ ς od glagola složenih s prijedlogom, ako znače mogućnost, oksitoni su trojakoga svršetka; imaju li značenje part. perf. pas., onda su baritoni dvojakoga svršetka: $\delta\iota\alpha$ - $\beta\alpha\tau\omicron$ ς 3. prestupljiv (od $\delta\iota\alpha\beta\alpha\acute{\iota}\nu\omega$); $\acute{\epsilon}\xi\alpha\iota\rho\epsilon\tau\omicron$ ς 3. koji se može izvaditi (od $\acute{\epsilon}\xi\alpha\iota\rho\acute{\epsilon}\omega$), ali $\acute{\epsilon}\xi\alpha\iota\rho\epsilon\tau\omicron\varsigma$ 2. izvađen.

Svi drugi složeni glag. pridjevi na - $\tau\omicron$ ς uvijek su baritoni dvojakoga svršetka: $\acute{\alpha}\gamma\rho\alpha\pi\tau\omicron\varsigma$ 2. nepisan, $\chi\epsilon\iota\rho\omicron\pi\omicron\tau\omicron\iota\eta\tau\omicron\varsigma$ 2. rukòtvoren, umjetan.

Glagoli koji izvođeći vremena ne produljuju krajnjega samoglasnika osnove

§ 301. 1. Uvijek kratak ostaje samoglasnik u glagolima:

γελάω (smijem se)	— fut. γελᾶσομαι, aor. akt. ἐγέλᾳσα, aor. pas. ἐγελάσθην, fut. pas. γελασθήσομαι, gl. pr. γελαστός.
κλάω (lomim)	— fut. κλᾶσω, aor. akt. ἐκλᾳσα, perf. med. κέκλασμαι, aor. pas. ἐκλάσθην.
σπάω (vučem)	— fut. σπᾶσω, aor. ἐσπᾳσα, perf. akt. ἔσπᾳκα, perf. med. ἔσπασμαι, aor. pas. ἐσπάσθην, fut. pas. σπασθήσομαι, gl. pr. σπαστός.
αἰδέομαι (bojim se) DP.	— fut. αἰδέσομαι, aor. ἤδέσθην.
ἐπ-αινέω (hvalim)	— fut. ἐπ-αινέσομαι (παρ-αινέω παgovaram: παρ-αινέσω), aor. akt. ἐπ-ήνεσα, pf. ἐπ-ήνεκα, aor. pas. ἐπ-ηνέθην.
ἀρκέω (dostajem)	— fut. ἀρκέσω, aor. ἤρκεσα.

- τελέω (svršavam) — fut. τελῶ (§ 263), aor. ἐτέλεσα, pf. a. τετέλεκα, pf. med. τετέλεσμαι, aor. pas. ἐτελέσθην, fut. pas. τελεσθήσομαι, gl. pr. ἀτέλεστος.
- τρέω (tresem se) — aor. ἔτρεσα.
- ἀνῶω i ἀνῶω (svršavam)
(pored ἀνύτω i ἀνύτω) — fut. ἀνῶσω, aor. akt. ἦνῶσα, perf. akt. ἦνῶκα, perf. med. ἦνῶσμαι, aor. pas. ἦνῶσθην, gl. pr. ἀνυστός.
- ἔλκω (vučem)
(osn. ἐλκ i ἐλκῦ, kao da je prez. ἐλκύω) — fut. ἔλξω, aor. akt. εἶλκυσα, perf. akt. εἶλκυκα, perf. med. εἶλκυσμαι, aor. pas. εἶλκυσθην, fut. pas. ἐλκυσθήσομαι.

Napose pamti:

- καλέω (zovem) — fut. καλῶ, aor. akt. ἐκάλεσα, perf. akt. κέκληκα, perf. med. κέκλημαι, fut. egz. κεκλήσομαι, aor. pas. ἐκλήθην, fut. pas. κληθήσομαι, gl. pr. κλητός (§ 51. B).

2. Dug je samoglasnik u fut. i slabom aor. akt., a kratak u perf., pas. aor. i glagolskom pridjevu u glagolima:

- δέω (vežem) — fut. δήσω, aor. akt. ἔδησα, perf. akt. δέδεκα, perf. med. δέδεμαι, aor. pas. ἐδέθην, fut. pas. δεθήσομαι, gl. pr. δετός.
- θύω (žrtvujem) — fut. θύσω, aor. ἔθυσα, perf. akt. τέθυκα, perf. med. τέθυμαι, aor. pas. ἐτύθην, fut. pas. τυθήσομαι (§ 299).
- λύω (odrješujem) — fut. λύσω, aor. ἔλυσα, perf. akt. λέλυκα, perf. med. λέλυμαι, aor. pas. ἐλύθην, fut. pas. λυθήσομαι, gl. pr. λύτός.

Napose pamti:

- δύω (potapam) — fut. δύσω, aor. ἔδυσα, perf. pas. δέδυμαι, aor. pas. ἐδύθην, fut. pas. δυθήσομαι;
- δύομαι (potapam se, zalazim) — fut. δύσομαι, aor. ἔδυν (§ 316, 8), perf. δέδυκα. Vidi § 329.

**A. Pregled gla-
A k-**

Vremena		Indikativ	Konjunktiv
Prezent	Sg. 1.	λύω odrješujem	λύω
		2. λύεις	λύῃς
		3. λύει	λύῃ
	Du. 2.	λύετον	λύητον
		3. λύετον	λύητον
	Pl. 1.	λύομεν	λύωμεν
		2. λύετε	λύητε
		3. λύουσι(ν)	λύωσι(ν)
	Imperf.	Sg. 1.	ἔλυον odrješivah
2. ἔλυες			
3. ἔλυε(ν)			
Du. 2.		ἐλύετον	
		3. ἐλύετην	
Pl. 1.		ἐλύομεν	
		2. ἐλύετε	
		3. ἔλυον	
Futur		Sg. 1.	λύσω odrješivat (odriješit) éu
	2. λύσεις itd. kao ind. prez.		
Aorist (slabi)	Sg. 1.	ἔλυσα odriješih	λύσω
		2. ἔλυσας	λύσῃς
		3. ἔλυσε(ν)	itd. kao konj. prez.
	Du. 2.	ἐλύσατον	
		3. ἐλύσάτην	
	Pl. 1.	ἐλύσαμεν	
		2. ἐλύσατε	
		3. ἔλυσαν	

glagolskih oblika

t i v

Optativ	Imperativ	Infinitiv	Particip
λύοιμι odrješivao bih λύοις λύοι λύοι τον λυοίτην λύοιμεν λύοιτε λύοιεν	λύε odrje- λυέτω <i>šuj</i> λύετον λυέτων λύετε λυόντων	λύειν od- rješivati	λύων odrješujući λύουσα λύον (osn. λυοντ) gen. λύοντος λυούσης λύοντος
λύσοιμι λύοις itd. kao opt. prez.		λύσειν <i>soluturum</i> <i>esse</i>	λύσων <i>soluturus</i> itd. kao part. prez.
λύσαιμι odriješio bih λύσαις ili λύσειας λύσαι ili λύσειε(ν) λύσαι τον λυσαίτην λύσαιμεν λύσαιτε λύσαιεν ili λύσειαν	λύσονοδριješί λυσάτω λύσατον λυσάτων λύσατε λυσάντων	λύσαι od- riješiti	λύσᾶς odriješivši λύσᾶσα λύσᾶν (osn. λυσαντ) gen. λύσαντος λυσάσης λύσαντος

Vremena		Indikativ	Konjunktiv	
Perf. (slabi)	Sg. 1.	λέλυκα odriješio sam	λελύκω λελύκης itd. kao konj. prez. ili λελυκῶς ὦ, ᾗς, ᾗ itd.	
		2. λέλυκας		
		3. λέλυκε(ν)		
	Du. 2.	λελύκατον		
		3. λελύκατον		
	Pl. 1.	λελύκαμεν		
		2. λελύκατε		
		3. λελύκᾱσι(ν)		
	Plus- kvam- perfekt (slabi)	Sg. 1.		ἐλελύκειν bijah odriješio
2. ἐλελύκεις				
3. ἐλελύκει				
Du. 2.		ἐλελύκετον		
		3. ἐλελυκέτην		
Pl. 1.		ἐλελύκεμεν		
		2. ἐλελύκετε		
		3. ἐλελύκεσαν		
Medij i				
Prezent	Sg. 1.	λύομαι odrješujem sebi, se	λύωμαι λύη λύηται	
		2. λύη ili λύει		
		3. λύεται		
	Du. 2.	λύεσθον		λύησθον λύησθον
		3. λύεσθον		
	Pl. 1.	λύόμεθα		λύόμεθα λύησθε λύωνται
		2. λύεσθε		
		3. λύονται		

Optativ	Imperativ	Infinitiv	Particip
λελύκοιμι λελύκοις itd. kao opt. prez. ili λελυκῶς εἶην, εἶης, εἶη itd.	λέλυκε itd. kao imppt. prez. (rijetko se nalazi)	λελυκέναι	λελυκῶς odrješio,la, λελυκυῖα 1ο λελυκός (osn. λελυκοτ) gen. λελυκόςτος λελυκυίας λελυκόςτος

pasiv (§ 225, 2. Bilj.)

λυοίμην odrješivao λύοιο bih sebi, se λύοιτο λύοισθον λυοίσθην λυοίμεθα λύοισθε λύοιντο	λύου odrje- šuj sebi, se λύεσθω λύεσθον λύεσθων λύεσθε λύεσθων	λύεσθαι od- rješivati sebi, se	λυόμενος odrješujući sebi, se λυομένη λυόμενον
--	--	--------------------------------------	---

Vremena		Indikativ	Konjuktiv	
Imperf.	Sg. 1.	ἐλύόμην odrješivah sebi, se		
		2.		ἐλύου
		3.		ἐλύετο
	Du. 2.	ἐλύεσθον		
		3.		ἐλύεσθην
	Pl. 1.	ἐλύόμεθα		
		2.		ἐλύεσθε
		3.		ἐλύοντο
	Me-			
Futur	Sg. 1.	λύσομαι odrješivat ili odrješit ću sebi itd. kao prez. λύομαι		
Aor. (slabi)	Sg. 1.	ἐλυσάμην odriješih sebi	λύσωμαι λύσῃ itd. kao konj. prez. med.	
		2.		ἐλύσω
		3.		ἐλύσατο
	Du. 2.	ἐλύσασθον		
		3.		ἐλυσάσθην
	Pl. 1.	ἐλυσάμεθα		
		2.		ἐλύσασθε
		3.		ἐλύσαντο
	Medij i			
Perfekt	Sg. 1.	λέλυμαι odriješio sam sebi, se, odriješeh sam	λελυμένος ὦ, ἦς, ἦ itd.	
		2.		λέλυσαι
		3.		λέλυται
	Du. 2.	λέλυσθον		
		3.		λέλυσθον
	Pl. 1.	λελύμεθα		
		2.		λέλυσθε
		3.		λέλυνται

Vremena		Indikativ	Konjunktiv
Plus- kvam- perfekt	Sg. 1.	ἐλελύμην bijah sebi, se odriješio, bijah odriješen	
	2.	ἐλέλυσσο	
	3.	ἐλέλυτο	
	Du. 2.	ἐλέλυσθον	
	3.	ἐελεύσθην	
	Pl. 1.	ἐελεύμεθα	
	2.	ἐλέλυσθε	
	3.	ἐέλυντο	
	Futur egz.	Sg. 1.	λελύσομαι bit ću odriješen
2.	λελύσῃ itd. kao ind. prez.		

Pa-

Aorist (slabi)	Sg. 1.	ἐλύθην bih odriješen	λυθῶ
	2.	ἐλύθης	λυθῆς
	3.	ἐλύθη	λυθῆ
	Du. 2.	ἐλύθητον	λυθητον
	3.	ἐλυθήτην	λυθητην
	Pl. 1.	ἐλύθημεν	λυθῶμεν
	2.	ἐλύθητε	λυθητε
	3.	ἐλύθησαν	λυθῶσι(ν)
	Futur (slabi)	Sg. 1.	λυθήσομαι bit ću odriješen
2.	λυθήσῃ itd. kao ind. prez.		

Glagolski pridjevi 1. λυτός, ἤ, ὄν odriješen, odrješljiv;

Optativ	Imperativ	Infinitiv	Particip
λελυσοίμην λελύσοιο itd. kao opt. prez.		λελύσεσθαι	λελυσόμενος λελυσομένη λελυσόμενον

siv

λυθείην bio bih od- riješēn λυθείης λυθείη λυθείητον ili λυθεῖτον λυθειήτην ili λυθείτην λυθείημεν ili λυθειμεν λυθείητε ili λυθειτε λυθείησαν ili λυθειεν	λύθητι od- riješēn budi λυθήτω λύθητον λυθήτων λύθητε λυθέντων	λυθῆναι biti odriješēn	λυθείς odriješēn, a, o λυθεισα λυθέν (osn. λυθεντ) gen. λυθέντος λυθείσης λυθέντος
λυθησοίμην λυθήσοιο itd. kao opt. prez.		λυθήσεσθαι <i>solutum iri</i>	λυθησόμενος λυθησομένη λυθησόμενον

2. λυτέος, α, ον [*solvendus, a, um*].

B. Glagoli poredani

Prezent		Osnova	Futur	Aorist
Verba vocalia θηράω τιμάω ποιέω δουλόω	lovim častim činim zarobljujem	θηρα τιμα ποιε δουλο	θηράσω τιμήσω ποιήσω δουλώσω	ἐθήρασα ἐτίμησα ἐποίησα ἐδούλωσα
σπάω χράομαι § 244, 2. τελέω καλέω δέω πλέω χέω κελεύω ἀκούω καίω (κάω)	vučem upotreblja- vam svršavam zovem vežem plovim lijevam zapovijedam čujem palim	σπα(σ) χρη(σ) τελε(σ) καλε, κλη δε πλυ χυ } § 248. κελευ(σ) ἀκου(σ) καυ(σ) § 253.	σπάσω § 301, 1. χρήσομαι § 260. τελώ, εἰς § 263. καλώ, -εἰς § 263. δήσω πλεύσομαι § 261. χέω § 261. κελεύσω ἀκούσομαι κάύσω § 261.	ἔσπασα ἐχρησάμην ἔτέλεσα § 301, 1. ἔκάλεσα § 301, 1. ἔδησα ἔπλευσα ἔχεα § 269. ἔκέλευσα ἤκουσα ἔκαυσα
Verba muta ἄγω φεύγω ἄρχω πράττω τάττω	vodim bježim vladam, po- činjem činim redam	ἀγ φυγ ἀρχ πραγ τάγ	ἄξω φεύξομαι ἄρξω πράξω τάξω	ἤγαγον § 257. ἔφυγον ἤρξα ἔπραξα ἔτάξα
πέμπω γράφω κόπτω βλάπτω θάπτω	šaljem pišem udaram škodim pokopavam	πεμπ γραφ κοπ βλαβ τάφ	πέμψω γράψω κόψω βλάψω θάψω § 56.	ἔπεμψα ἔγραψα ἔκοψα ἔβλαψα ἔθαψα

po završnom glasu osnove

Perfekt akt.	Perfekt m. i pas.	Aorist pas.	Glag. prid.
τεθήρᾱκα τετίμηκα πεποίηκα δεδούλωκα	τεθήρᾱμαι τετίμημαι πεποίημαι δεδούλωμαι	ἐθήρᾱθην ἐτιμήθην ἐποίηθην ἐδουλώθην	θηρᾱτός τιμητός ποιητός δουλωτός
ἔσπακα τετέλεκα κέκληκα δέδεκα §301,2. πέπλευκα κέχυκα §281. κεκέλευκα ἄκήκοα §275,2. κέκαυκα	ἔσπασμαι §288. κέχρημαι τετέλεσμαι §288. κέκλημαι δέδεμαι κέχυμαι κεκέλευσμαι §288. ἤκουσμαι §288. κέκαυμαι	ἐσπάσθην §299. ἐχρήσθην §299. ἐτετέλεσθην §299. ἐκλήθην ἐδέθην ἐχύθην §299. ἐκελεύσθην §299. ἤκουσθην §299. ἐκαύθην	σπαστός χρηστός τελεστός κλητός δετός χυτός κελευστός ἄκουστός ἄ-καυ(σ)τος
ἦχα πέφευγα ἦρχα πέπρᾱγα §278,1. τέτᾱχα	ἦγμαι ἦργμαι πέπρᾱγμαι τέτᾱγμαι	ἦχθην ἦρχθην ἐπρᾱχθην ἐτᾱχθην	ἄκτός ἄρκτός πρᾱκτός τᾱκτός
πέπομφα §279,2. γέγραφα κέκοφα §279,1. βέβλαφα τέταφα	πέπεμμαι §286,1,B. γέγραμμαι κέκομμαι βέβλαμμαι τέθαμμαι (inf. τεθάφθαι)	ἐπέμφθην ἐγράφην §294. ἐκόπην §294. ἐβλάβην ἐτάφην	πεμπτός γραπτός κοπτός βλαπτός ἄ-θαπτος

Prezent		Osnova	Futur	Aorist
ῥίπτω (ῥιπτέω) κλέπτω	bacam kradem	ῥίπ κλεπ	ῥίψω κλέψομαι	ἔρριψα ἔκλεψα
τρέπω	obraćam	τρεπ	τρέψω	ἔτρεψα §271.
τρέφω	hranim	τρεφ	θρέψω § 56.	ἔτραπον ἔθρεψα
στρέφω	okrećem	στρεφ	στρέψω	ἔστρεψα
πείθω πείθομαι ψεύδω ψεύδομαι γυμνάζω ἄρμόττω κομίζω σώζω σπένδω	nagovaram slušam varam lažem vježbam sastavljam nosim spasavam izlijevam žrtvu	πίθ § 248. „ ψευδ „ γυμνᾶδ ἄρμοτ κομῖδ σφδ, σω σπενδ	πείσω πείσομαι ψεύσω ψεύσομαι γυμνᾶσω ἄρμόσω κομῖω, -εῖς §263. σώσω σπείσω § 261.	ἔπεισα ἔψευσα ἔψευσάμην ἔγυμνάσα ἤρμωσα ἔκόμῖσα ἔσωσα ἔσπεισα
Verba liquida μιαίνω καθαίρω φαίνω φαίνομαι ἀγγέλλω στέλλω δέρω σπείρω δια-φθείρω ἀπο-κτείνω	kaljam čistim pokazujem pokazujem se javljam šaljem derem sijem kvarim ubijam	μιᾶν καθᾶρ φᾶν „ ἀγγελ στελ δερ σπερ φθερ §57.e. κτεν	μιαῖνῶ, -εῖς καθαῖρῶ, -εῖς φανῶ, -εῖς §262. φανοῦμαι (-ήσο- μαι) ἀγγελῶ, -εῖς στελῶ, -εῖς δερῶ, -εῖς σπερῶ, -εῖς δια-φθερῶ, -εῖς ἀπο-κτενῶ, -εῖς	ἐμίᾶνα ἐκάθηρα ἔφηνα §270. ἡγγεῖλα ἔστειλα ἔδειρα ἔσπειρα δι-ἐφθειρα ἀπ-ἐκτεῖνα
ἐγείρω αἴρω	budim dižem	ἐγερ ἄρ od ἄερ	ἐγερῶ, -εῖς ἄρῶ, -εῖς	ἡγειρα ἦρα (inf. ἄραι)
κρίνω τείνω βάλλω	sudim napinjem bacam	κρίν, κρί τεν, τᾶ §49. βάλλ, βλη	κρίνῶ, -εῖς τενῶ, -εῖς βαλλῶ, -εῖς	ἔκρίνα ἔτεινα ἔβαλον §254.

Perfekt akt.	Perfekt m. i pas.	Aorist pas.	Glag. prid.
ἔρριφα	ἔρριμμαι	ἐρρίφθην	ῥιπτός
κέκλοφα § 279, 2.	κέκλεμμαι	ἐκλάπην § 295.	κλεπτός
τέτροφα	τέτραμμαι § 285. (inf. τετράφθαι)	ἐτράπην § 295. ἐτρέφθην	τρεπτός
τέτροφα	τέθραμμαι (inf. τεθράφθαι)	ἐτράφην	θρεπτός
ἔστροφα	ἔστραμμαι	ἐστράφην	στρεπτός
πέπεικα	πέπεισμαι	ἐπέισθην	πειστός
πέποιδα § 282.	πέπεισμαι	ἐπέισθην poslušah	πειστέον
ἔψευκα	ἔψευσμαι	ἔψεύσθην bih prevaren	ψευστός
	ἔψευσμαι	ἔψεύσθην prevarih se	
γεγύμνακα	γεγύμνασμαι	ἐγυμνάσθην	γυμναστός
ἤρμοκα	ἤρμοσμαι	ἤρμόσθην	ἄρμοστός
κεκόμικα	κεκόμισμαι	ἐκομίσθην	κομιστός
σέσωκα	σέσωσμαι	ἔσώθην	ἄ-σωτος
ἔσπεικα § 281.	ἔσπεισμαι	ἔσπείσθην	σπειστέον
μεμιάγακα	μεμιάσμαι	ἐμιάνθην	ἄ-μιάντος
κεκάθαγκα	κεκάθαρμαι	ἐκαθάρθην	καθαρτός
πέφαγκα } § πέφηνα } 282.	πέφασμαι § 291. b.	ἐφάνθην } § 299. ἐφάνην }	ἄ-φαντος
ἤγγελκα	ἤγγελμαι § 291. b.	ἤγγέλθην	ἀγγελτός
ἔσταγκα § 282.	ἔσταμαι	ἔστάλην § 295.	σταλτέον
δέδαγκα	δέδαρμαι	ἐδάρην	δαρτός
ἔσπαγκα	ἔσπαρμαι	ἐσπάρην	σπαρτός
δι-έφθαγκα	δι-έφθαρμαι	δι-εφθάρην	ἄ-διά-φθαρτος
ἀπ-έκτονα			
ἐγρήγορα § ἤρακα 275, 2.	ἤρμαι	ἤγέρθην ἤρθην	ἄρτέον
κέκρικα § 282.	κέκρικμαι	ἐκρίθην	κρίτός
τέτακα § 282.	τέταμαι	ἐτάθην § 299.	τάτός
βέβληκα § 282.	βέβλημαι	ἐβλήθην § 299.	βλητός

Glava XI

DRUGA GLAVNA KONJUGACIJA ILI GLAGOLI NA $\mu\iota$

Uvodne bilješke

§ 302. Druga se glavna konjugacija razlikuje od prve samo fleksijom prezentske i jake aorisne osnove; samo nekoliko glagola razlikuje se i u perfektu i pluskvamperfektu (§ 317).

Osobiti su nastavci 2. konjugacije:

1. 1. 1. sing. prez. ind. akt. ima nastavak $\mu\iota$: $\varphi\eta\text{-}\mu\acute{\iota}$ (velim, § 226);
2. 3. 1. sing. prez. ind. akt. ima nastavak $\sigma\iota(\nu)$ (umj. $\tau\iota$): $\varphi\eta\text{-}\sigma\acute{\iota}(\nu)$ (§ 226);
3. 3. 1. plur. prez. ind. akt. ima nastavak $\bar{\alpha}\sigma\iota(\nu)$ (od $\alpha\nu\tau\iota$, § 59):
 $\check{\iota}\text{-}\bar{\alpha}\sigma\iota(\nu)$ (idu) od osnove ι ; a kad se osnova svršava na α , tada se oba α stežu: $\varphi\bar{\alpha}\sigma\acute{\iota}(\nu)$ umj. $\varphi\alpha\text{-}\bar{\alpha}\sigma\iota(\nu)$ od osn. $\varphi\alpha$; tako se i $\acute{\iota}\bar{\epsilon}\text{-}\bar{\alpha}\sigma\iota(\nu)$ uvijek steže u $\acute{\iota}\bar{\alpha}\sigma\iota(\nu)$, a $\acute{\iota}\sigma\tau\acute{\alpha}\text{-}\bar{\alpha}\sigma\iota(\nu)$ u $\acute{\iota}\sigma\tau\bar{\alpha}\sigma\iota(\nu)$ (ali $\tau\iota\theta\acute{\epsilon}\text{-}\bar{\alpha}\sigma\iota$, $\delta\iota\delta\acute{o}\text{-}\bar{\alpha}\sigma\iota$ ostaje!);
4. u optativu je $\iota\eta$ ($\iota\epsilon$, ι) znak načina: $\varphi\alpha\text{-}\acute{\iota}\eta\text{-}\nu$ (isp. § 293);
5. 2. 1. sing. imperat. akt. ima nastavak ς ili $\theta\iota$: $\theta\acute{\epsilon}\text{-}\varsigma$, $\varphi\acute{\alpha}\text{-}\theta\iota$ (isp. § 292);
6. nastavak je infinitiva $\nu\alpha\iota$: $\varphi\acute{\alpha}\text{-}\nu\alpha\iota$ (isp. § 292);
7. 3. 1. plurala preterita ima nastavak $\sigma\alpha\nu$: $\acute{\epsilon}\text{-}\varphi\check{\alpha}\text{-}\sigma\alpha\nu$ (3. plur. impf.).

Svi se nastavci u sprezi prezentske i jake aorisne osnove pridijevaju osnovi neposredno: φᾶ-μέν (isp. τιμά-ο-μεν), φά-τω (isp. τιμα-έ-τω); tako se i u participu ντ pridijeva osnovi neposredno: φα-ντ, a od toga postaje nominativ uvijek sigmatski: φᾶς, osn. δο: δούς (isp. § 139). – Samo u konjunktivu krajnji samoglasnici osnove s dugim konjunktivnim samoglasnicima stežu se upravo onako kao i kod *verba contracta* (§ 243): φά-ω φῶ, τι-θέ-ω τιθῶ; δό-ω-μαι δῶμαι; samo od αη(αη) ne postaje ᾶ(α), nego η(η), a od οη ne οι, nego φ: φά-η-τε: φῆτε, φά-ης: φῆς; διδό-ης: διδῶς.

Svi konjunktivni oblici imaju naglasak na stegnutom samoglasniku, svi optativni oblici na znaku načina.

U vokalskim osnovama te konjugacije mijenja se količina tako § 303. da se kratki samoglasnici u sing. ind. akt. produljuju, i to ᾶ i ε u η, ο u ω, ῶ u ῶ (§ 49): φη-μί (velim) plur. φᾶ-μέν, δείκ-νῦ-μι (pokazujem) plur. δεικ-νῦ-μεν.

Glagoli na μι dijele se na dva razreda:

§ 304.

1. prvom razredu pripadaju oni glagoli koji nastavke u prezentu pridijevaju osnovi neposredno: φη-μί;

2. drugom razredu pripadaju oni glagoli kojima prezentska osnova postaje od glagolske slogom νυ: δείκ-νῦ-μι (pokazujem), glag. osn. δεικ, prez. osn. δεικ-νῦ.

I. Prvi razred

§ 305. τί-θη-μι (dijevam, mećem) glag. osn. थे prez. osn. τι-θε
 ἵ-η-μι (šaljem) „ „ ἔ „ „ ἱ-ε

Aktiv

1. Oblici pre-

Ind.	Sg.	1.	τί-θη-μι	ἵ-η-μι	δί-δω-μι	ἵ-στη-μι
		2.	τί-θη-ς	ἵ-η-ς	δί-δω-ς	ἵ-στη-ς
		3.	τί-θη-σι(ν)	ἵ-η-σι(ν)	δί-δω-σι(ν)	ἵ-στη-σι(ν)
	Du.	2.	τί-θε-τον	ἵ-ε-τον	δί-δο-τον	ἵ-σταῖ-τον
		3.	τί-θε-τον	ἵ-ε-τον	δί-δο-τον	ἵ-σταῖ-τον
	Pl.	1.	τί-θε-μεν	ἵ-ε-μεν	δί-δο-μεν	ἵ-σταῖ-μεν
		2.	τί-θε-τε	ἵ-ε-τε	δί-δο-τε	ἵ-σταῖ-τε
		3.	τι-θέ-ᾱσι(ν)	ἱ-ᾱσι(ν)	δι-δό-ᾱσι(ν)	ἱ-σταῖσι(ν)
	Konj.	Sg.	1.	τι-θῶ	ἱ-ῶ	δι-δῶ
2.			τι-θῆ-ς	ἱ-ῆ-ς	δι-δῶ-ς	ἱ-στῆ-ς
3.			τι-θῆ	ἱ-ῆ	δι-δῶ	ἱ-στῆ
Du.		2.	τι-θῆ-τον	ἱ-ῆ-τον	δι-δῶ-τον	ἱ-στῆ-τον
		3.	τι-θῆ-τον	ἱ-ῆ-τον	δι-δῶ-τον	ἱ-στῆ-τον
Pl.		1.	τι-θῶ-μεν	ἱ-ῶ-μεν	δι-δῶ-μεν	ἱ-στῶ-μεν
		2.	τι-θῆ-τε	ἱ-ῆ-τε	δι-δῶ-τε	ἱ-στῆ-τε
		3.	τι-θῶ-σι(ν)	ἱ-ῶ-σι(ν)	δι-δῶ-σι(ν)	ἱ-στῶ-σι(ν)
Opt.		Sg.	1.	τι-θείη-ν	ἱ-εῖη-ν	δι-δοίη-ν
	2.		τι-θείη-ς	ἱ-εῖη-ς	δι-δοίη-ς	ἱ-σταίη-ς
	3.		τι-θείη	ἱ-εῖη	δι-δοίη	ἱ-σταίη
	Du.	2.	τι-θείη-τον ili τιθεῖτον	ἱ-εῖη-τον ili ἱεῖτον	δι-δοίη-τον ili διδοῖτον	ἱ-σταίη-τον ili ἱσταῖτον
		3.	τι-θείη-την ili τιθεῖτην	ἱ-εῖη-την ili ἱεῖτην	δι-δοίη-την ili διδοῖτην	ἱ-σταίη-την ili ἱσταῖτην
	Pl.	1.	τι-θείη-μεν ili τιθεῖμεν	ἱ-εῖη-μεν ili ἱεῖμεν	δι-δοίη-μεν ili διδοῖμεν	ἱ-σταίη-μεν ili ἱσταῖμεν
		2.	τι-θείη-τε ili τιθεῖτε	ἱ-εῖη-τε ili ἱεῖτε	δι-δοίη-τε ili διδοῖτε	ἱ-σταίη-τε ili ἱσταῖτε
		3.	τι-θείη-σαν ili τιθεῖεν	ἱ-εῖη-σαν ili ἱεῖεν	δι-δοίη-σαν ili διδοῖεν	ἱ-σταίη-σαν ili ἱσταῖεν

glagolá na μι

δί-δω-μι (dajem)   glag. osn. δο   prez. osn. δι-δο.
 ἵ-στη-μι (stavljam)   „ „   στᾶ „ „   ἵ-σταῖ.

Medij i pasiv

zentske osnovne

τί-θε-μαι	ἵ-ε-μαι	δί-δο-μαι	ἵ-σταῖ-μαι
τί-θε-σαι	ἵ-ε-σαι	δί-δο-σαι	ἵ-στα-σαι
τί-θε-ται	ἵ-ε-ται	δί-δο-ται	ἵ-στα-ται
τί-θε-σθον	ἵ-ε-σθον	δί-δο-σθον	ἵ-στα-σθον
τί-θε-σθον	ἵ-ε-σθον	δί-δο-σθον	ἵ-στα-σθον
τι-θέ-μεθα	ἵ-έ-μεθα	δι-δό-μεθα	ἵ-σταί-μεθα
τί-θε-σθε	ἵ-ε-σθε	δί-δο-σθε	ἵ-στα-σθε
τί-θε-νται	ἵ-ε-νται	δί-δο-νται	ἵ-στα-νται
τι-θῶ-μαι	ἵ-ῶ-μαι	δι-δῶ-μαι	ἵ-στῶ-μαι
τι-θῆ	ἵ-ῆ	δι-δῶ	ἵ-στῆ
τι-θῆ-ται	ἵ-ῆ-ται	δι-δῶ-ται	ἵ-στῆ-ται
τι-θῆ-σθον	ἵ-ῆ-σθον	δι-δῶ-σθον	ἵ-στῆ-σθον
τι-θῆ-σθον	ἵ-ῆ-σθον	δι-δῶ-σθον	ἵ-στῆ-σθον
τι-θῶ-μεθα	ἵ-ῶ-μεθα	δι-δῶ-μεθα	ἵ-στῶ-μεθα
τι-θῆ-σθε	ἵ-ῆ-σθε	δι-δῶ-σθε	ἵ-στῆ-σθε
τι-θῶ-νται	ἵ-ῶ-νται	δι-δῶ-νται	ἵ-στῶ-νται
τι-θεί-μην	ἵ-εῖ-μην	δι-δοί-μην	ἵ-σταί-μην
τι-θεί-ο	ἵ-εῖ-ο	δι-δοῖ-ο	ἵ-σταῖ-ο
τι-θεί-το	ἵ-εῖ-το	δι-δοῖ-το	ἵ-σταῖ-το
τι-θεί-σθον	ἵ-εῖ-σθον	δι-δοῖ-σθον	ἵ-σταῖ-σθον
τι-θεί-σθην	ἵ-εῖ-σθην	δι-δοῖ-σθην	ἵ-σταῖ-σθην
τι-θεί-μεθα	ἵ-εῖ-μεθα	δι-δοί-μεθα	ἵ-σταί-μεθα
τι-θεί-σθε	ἵ-εῖ-σθε	δι-δοῖ-σθε	ἵ-σταῖ-σθε
τι-θεί-ντο	ἵ-εῖ-ντο	δι-δοῖ-ντο	ἵ-σταῖ-ντο

Impt.	Sg.	2.	τί-θει	ἴ-ει	δί-δου	ἴ-στη
		3.	τι-θέ-τω	ἰ-έ-τω	δι-δό-τω	ἰ-στά-τω
		Du.	2.	τί-θε-τον	ἴ-ε-τον	δί-δο-τον
	3.	τι-θέ-των	ἰ-έ-των	δι-δό-των	ἰ-στά-των	
	Pl.	2.	τί-θε-τε	ἴ-ε-τε	δί-δο-τε	ἴ-στα-τε
		3.	τι-θέ-ντων (τι-θέ-τωσαν)	ἰ-έ-ντων (ἰ-έ-τωσαν)	δι-δό-ντων (δι-δό-τωσαν)	ἰ-στά-ντων (ἰ-στά-τωσαν)
Inf.		τι-θέ-ναι	ἰ-έ-ναι	δι-δό-ναι	ἰ-στά-ναι	
Part.		τι-θείς τι-θεῖσα τι-θέν	ἰ-εῖς ἰ-εῖσα ἰ-έν	δι-δούς δι-δοῦσα δι-δόν	ἰ-στάς ἰ-στάσα ἰ-στάν	
	gen.	τιθέντ-ος	gen. ἰέντ-ος	gen. διδόντ-ος	gen. ἰστώντ-ος	
Impf.	Sg.	1.	ἐ-τί-θη-ν	ἴ-ει-ν	ἐ-δί-δου-ν	ἴ-στη-ν
		2.	ἐ-τί-θει-ς	ἴ-ει-ς	ἐ-δί-δου-ς	ἴ-στη-ς
		3.	ἐ-τί-θει	ἴ-ει	ἐ-δί-δου	ἴ-στη
	Du.	2.	ἐ-τί-θε-τον	ἴ-ε-τον	ἐ-δί-δο-τον	ἴ-στά-τον
		3.	ἐ-τι-θέ-την	ἰ-έ-την	ἐ-δι-δό-την	ἰ-στά-την
	Pl.	1.	ἐ-τί-θε-μεν	ἴ-ε-μεν	ἐ-δί-δο-μεν	ἴ-στά-μεν
		2.	ἐ-τί-θε-τε	ἴ-ε-τε	ἐ-δί-δο-τε	ἴ-στά-τε
		3.	ἐ-τί-θε-σαν	ἴ-ε-σαν	ἐ-δί-δο-σαν	ἴ-στά-σαν

Ind.	Sg.	1.	ἔ-θη-κα	ῥῆ-κα	ἔ-δω-κα	ἔ-στη-ν
		2.	ἔ-θη-κα-ς	ῥῆ-κα-ς	ἔ-δω-κα-ς	ἔ-στη-ς
		3.	ἔ-θη-κε(ν)	ῥῆ-κε(ν)	ἔ-δω-κε(ν)	ἔ-στη
	Du.	2.	ἔ-θε-τον	εἶ-τον	ἔ-δο-τον	ἔ-στη-τον
		3.	ἔ-θέ-την	εἶ-την	ἔ-δό-την	ἔ-στή-την
	Pl.	1.	ἔ-θε-μεν	εἶ-μεν	ἔ-δο-μεν	ἔ-στη-μεν
		2.	ἔ-θε-τε	εἶ-τε	ἔ-δο-τε	ἔ-στη-τε
		3.	ἔ-θε-σαν	εἶ-σαν	ἔ-δο-σαν	ἔ-στη-σαν

τί-θε-σο τι-θέ-σθω	ΐ-ε-σο ί-έ-σθω	δί-δο-σο δι-δό-σθω	ΐ-στα-σο ί-στά-σθω
τί-θε-σθον τι-θέ-σθων	ΐ-ε-σθον ί-έ-σθων	δί-δο-σθον δι-δό-σθων	ΐ-στα-σθον ί-στά-σθων
τί-θε-σθιε τι-θέ-σθιων (τι-θέ-σθωσαν)	ΐ-ε-σθιε ί-έ-σθιων (ί-έ-σθωσαν)	δί-δο-σθιε δι-δό-σθιων (δι-δό-σθωσαν)	ΐ-στα-σθιε ί-στά-σθιων (ί-στά-σθωσαν)
τί-θε-σθαι	ΐ-ε-σθαι	δί-δο-σθαι	ΐ-στα-σθαι
τι-θέ-μενο-ς, -ης, -ο-ν	ί-έ-μενο-ς, -η, -ο-ν	δι-δό-μενο-ς, -η, -ο-ν	ί-στά-μενο-ς, -η, -ο-ν
έ-τι-θέ-μην έ-τί-θε-σο έ-τί-θε-το	ί-έ-μην ΐ-ε-σο ΐ-ε-το	έ-δι-δό-μην έ-δί-δο-σο έ-δί-δο-το	ί-στά-μην ΐ-στα-σο ΐ-στα-το
έ-τί-θε-σθον έ-τι-θέ-σθην	ΐ-ε-σθον ί-έ-σθην	έ-δί-δο-σθον έ-δι-δό-σθην	ΐ-στα-σθον ί-στά-σθην
έ-τι-θέ-μεθια έ-τί-θε-σθιε έ-τί-θε-ντο	ί-έ-μεθια ΐ-ε-σθιε ΐ-ε-ντο	έ-δι-δό-μεθια έ-δί-δο-σθιε έ-δί-δο-ντο	ί-στά-μεθια ΐ-στα-σθιε ΐ-στα-ντο

aorisme osnove

έ-θέ-μην	εΐ-μην	έ-δό-μην	
έ-θου	εΐ-σο	έ-δου	
έ-θε-το	εΐ-το	έ-δο-το	
έ-θε-σθον	εΐ-σθον	έ-δο-σθον	
έ-θέ-σθην	εΐ-σθην	έ-δό-σθην	
έ-θέ-μεθια	εΐ-μεθια	έ-δό-μεθια	
έ-θε-σθιε	εΐ-σθιε	έ-δο-σθιε	
έ-θε-ντο	εΐ-ντο	έ-δο-ντο	

Konj.		θῶ θῆ-ς	ῶ ῆ-ς	δῶ δῶ-ς	στῶ στῆ-ς	itd. kao konj.
Opt.		θείη-ν	εἴη-ν	δοίη-ν	σταίη-ν	itd. kao optativ
Impt.	Sg.	2. θέ-ς	ἔ-ς	δό-ς	στή-θι	
		3. θέ-τω	ἔ-τω	δό-τω	στή-τω	
		Du.	2. θέ-τον	ἔ-τον	δό-τον	στή-τον
	3. θέ-των	ἔ-των	δό-των	στή-των		
	Pl.	2. θέ-τε	ἔ-τε	δό-τε	στή-τε	
		3. θέ-ντων (θέ-τωσαν)	ἔ-ντων (ἔ-τωσαν)	δό-ντων (δό-τωσαν)	στά-ντων (στή-τωσαν)	
Inf.		θεῖ-ναι	εἶ-ναι	δοῦ-ναι	στή-ναι	
Part.		θείς	εἷς	δούς	στάς	
		θεῖσα	εἶσα	δοῦσα	στάσα	
		θέν	ἔν	δόν	σάν	
		gen. θέντ-ος	gen. ἔντ-ος	gen. δόντ-ος	gen. σάντ-ος	

§ 307. Pojedini oblici glagolâ na -μι postaju po prvoj glavnoj konjugaciji (prema oblicima od *verba contracta*); tako često u ind. prez. τιθείς, τιθεῖ, ἰεῖς ἰεῖ; u impf. pretežu oblici ἐτίθεις ἐτίθει (pored ἐτίθης ἐτίθη), a uvijek se upotrebljavaju oblici: ἴειν ἴεις ἴει, ἐδίδουν ἐδίδους ἐδίδου.

Tako se objašnjaju i optativi od τίθημι i ἴημι sa οι: τιθοῖτο ἐπιθοίμεθα προοῖντο, pa konjunktivi i optativi s nepravilnim naglaskom (isp. § 302): τίθηται πρόηται ἐπίθωνται, τίθοιτο πρόοινοτο i ἀφίοιτε ἀφίοιεν.

2. 1. sing. imperat. prez. akt. postaje po prvoj glavnoj konjugaciji: τίθει ἴει poput ποιεῖ, δίδου poput δούλου; u ἴστη osnovni je samoglasnik produljen, ali nastavka nema nikakva.

ϕῶ-μαι ϕῆ	ῶ-μαι ῆ	δῶ-μαι δῶ	
prezenta			
θεί-μην	εἶ-μην	δοί-μην	
prezenta			
θοῦ θέ-σθω	οῦ ξ-σθω	δοῦ δό-σθω	
θέ-σθον	ξ-σθον	δό-σθον	
θέ-σθων	ξ-σθων	δό-σθων	
θέ-σθε	ξ-σθε	δό-σθε	
θέ-σθων	ξ-σθων	δό-σθων	
(θέ-σθωσαν)	(ξ-σθωσαν)	(δό-σθωσαν)	
θέ-σθαι	ξ-σθαι	δό-σθαι	
θέ-μενο-ς, -η, -ο-ν	ξ-μενο-ς, -η, -ο-ν	δό-μενο-ς, -η, -ο-ν	

U 2. 1. sing. ind. i impt. prez. med. pa u 2. 1. sing. impf. med. ostaje σ među samoglasnicima: τίθε-σαι, τίθε-σο, ἐτίθε-σο; ali u 2. 1. sing. ind. i impt. jakoga aor. med. izbacuje se σ, a samoglasnici se stežu: ξ-θε-σο, ξ-θε-ο, ξ-θου, imper. θέ-σο, θέ-ο, θοῦ; samo ind. εἶσο čuva σ.

Bilješka. Pravilo o naglasku složenih riječi (§ 36) vrijedi kod glagola na μι uopće samo za indikativ i imperativ; po tom se meće naglasak na prijedlog: ἐπί-θες, ἄφ-ες, ἀπό-δοτε, πρόσ-θεσθε. Ipak je 2. 1. sing. impt. aor. med. perisponomenon kad je prijedlog jednosložan: προ-θοῦ, ἄφ-οῦ — περί-θου. (Isp. i § 332). Konjunktivi, optativi, infinitivi i participi složenih glagola na μι naglašuju se svi onako isto kao i prosti: παρατιθῶ, προδοῖεν, συνιστάναι, ἀποστάς.

- § 308. Ona četiri navedena glagola razlikuju prezentsku osnovu od glagolske prezentskom reduplikacijom, tj. sprijeda se osnovi dodaje početni suglasnik sa samoglasnikom ι ; $\delta\omicron$: $\delta\acute{\iota}$ - $\delta\omicron$, $\theta\epsilon$: $\tau\iota$ - $\theta\epsilon$ (§ 56), $\sigma\tau\alpha$: $\acute{\iota}$ - $\sigma\tau\alpha$ umjesto $\sigma\iota$ - $\sigma\tau\alpha$ po § 60, a (isp. lat. *si-sto*), $\acute{\epsilon}$: $\acute{\iota}$ - ϵ umjesto $\sigma\iota$ - $\sigma\epsilon$ po § 60, a i b.
- § 309. Glagoli $\tau\acute{\iota}\theta\eta\mu\iota$, $\acute{\iota}\eta\mu\iota$, $\delta\acute{\iota}\delta\omega\mu\iota$ imaju osobit aorist na $\kappa\alpha$: $\acute{\epsilon}\theta\eta\kappa\alpha$, $\acute{\eta}\kappa\alpha$, $\acute{\epsilon}\delta\omega\kappa\alpha$. Taj se aorist upotrebljava u sing. ind. umjesto jakoga aorista; u dualu i pluralu nalazi se rijetko; inače se nalaze samo oblici jakoga aorista.
- Bilj. $\epsilon\iota$ u $\epsilon\acute{\iota}\tau\omicron\nu$ itd., $\epsilon\acute{\iota}\mu\eta\nu$ itd. postalo je tako da se augment s osnovom stegnuo: $\acute{\epsilon}$ - ϵ - $\tau\omicron\nu$ = $\epsilon\acute{\iota}\tau\omicron\nu$.
- § 310. Osnova glagola $\acute{\iota}\sigma\tau\eta\mu\iota$ ima u aoristu dug samoglasnik ($\sigma\tau\eta$), koji se pred samoglasnikom (u konj. i opt.) i pred $\nu\tau$ pokraćuje ($\sigma\tau\acute{\alpha}$) (isp. § 293. i 316).
- § 311. 1. Ostali oblici glagolâ $\tau\acute{\iota}\theta\eta\mu\iota$, $\acute{\iota}\eta\mu\iota$, $\delta\acute{\iota}\delta\omega\mu\iota$:

Futur akt. med.	$\theta\acute{\eta}$ - $\sigma\omega$ $\theta\acute{\eta}$ - $\sigma\omicron\mu\alpha\iota$	$\acute{\eta}$ - $\sigma\omega$ $\acute{\eta}$ - $\sigma\omicron\mu\alpha\iota$	$\delta\acute{\omega}$ - $\sigma\omega$ $\delta\acute{\omega}$ - $\sigma\omicron\mu\alpha\iota$
Perfekt akt. med. pas.	$\tau\acute{\epsilon}$ - $\theta\eta$ - $\kappa\alpha$ ($\kappa\epsilon\acute{\iota}\mu\alpha\iota$) § 315.b	$\epsilon\acute{\iota}$ - $\kappa\alpha$ $\epsilon\acute{\iota}$ - $\mu\alpha\iota$	$\delta\acute{\epsilon}$ - $\delta\omega$ - $\kappa\alpha$ $\delta\acute{\epsilon}$ - $\delta\omicron$ - $\mu\alpha\iota$
Aorist pas. Futur pas.	$\acute{\epsilon}$ - $\tau\acute{\epsilon}$ - $\theta\eta\nu$ $\tau\epsilon$ - $\theta\acute{\eta}$ - $\sigma\omicron\mu\alpha\iota$	$\epsilon\acute{\iota}$ - $\theta\eta\nu$ $\acute{\epsilon}$ - $\theta\acute{\eta}$ - $\sigma\omicron\mu\alpha\iota$	$\acute{\epsilon}$ - $\delta\acute{\omicron}$ - $\theta\eta\nu$ $\delta\omicron$ - $\theta\acute{\eta}$ - $\sigma\omicron\mu\alpha\iota$
Glag. pridjev.	$\theta\epsilon$ - $\tau\acute{\omicron}\varsigma$, - $\tau\acute{\epsilon}\omicron\varsigma$,	$\acute{\epsilon}$ - $\tau\acute{\omicron}\varsigma$, - $\tau\acute{\epsilon}\omicron\varsigma$	$\delta\omicron$ - $\tau\acute{\omicron}\varsigma$, - $\tau\acute{\epsilon}\omicron\varsigma$

Bilj. Kao perfekt pasivni glagola $\tau\acute{\iota}\theta\eta\mu\iota$ upotrebljava se drugi glagol $\kappa\epsilon\acute{\iota}\mu\alpha\iota$ (ležim); vidi § 315 b, B. 4. — $\epsilon\iota$ u $\epsilon\acute{\iota}\kappa\alpha$, $\epsilon\acute{\iota}\mu\alpha\iota$ postalo je tako da se reduplikacija s osnovom stegnula: $\acute{\epsilon}$ - ϵ - $\kappa\alpha$ = $\epsilon\acute{\iota}\kappa\alpha$; o $\epsilon\acute{\iota}\theta\eta\nu$ isp. § 309, B.

2. Oblici i značenja glagola ἵστημι:

	Tranzitivno			Intranzitivno
	Akt. stavljam	Med. stavljam sebi	Pas. bivam po- stavljen	stavljam se = stajem
Prezent	ἵστημι	ἵσταμαι	ἵσταμαι	ἵσταμαι
Futur	στήσω	στήσομαι	σταθήσομαι	στήσομαι stat cú
Aorist	ἕστησα	ἕστησάμην	ἕσταθην	ἕστην stadoh
Perfekt	—	—	—	ἕστηκα stojim
Plpf.	—	—	—	εἰστήκειν stajah
Fut.egz.	—	—	—	ἕστήξω stajat cú

Gdje nema pasivnoga oblika, zastupa ga intranzitivni.

ἕστηκα je postalo od σέ-στη-κα po § 60. a (isp. § 308).

Prvom razredu glagolâ na -μι pripadaju još ovi glagoli:

A. Glagoli s osnovom na α (kao ἵστημι):

§ 312.

Prezent	Osnova	Futur	Aorist	Perfekt
1. ὀ-νί-νη-μι (koristim) ὀ-νί-νᾶ-μαι (koristim se) impf. akt. ὠφέλουν	ὀνᾶ	ὀνήσω ὀνήσομαι	ὠνησα ὠνήμην i ὠνήθην	— —
2. (ἐμ-)πί-μ-πλη-μι (punim, pleo) spor. obl. πλήθω (punsam)	πλᾶ	πλήσω πλησθήσομαι	ἔπλησα ἐπλήσθην	πέπληκα πέπλησμαι
3. (ἐμ-)πί-μ-πρη-μι (palim) spor. obl. πρηθῶ (gorim)	πρᾶ	πρήσω πρησθήσομαι	ἔπρησα ἐπρήσθην	πέπρηκα πέπρησμαι
4. ἀγαμαι (divim se)	ἀγα(σ)	ἀγάσομαι	ἠγάσθην	—
5. δύνᾶμαι (mogu) aug. § 234. Bilj.	δυνᾶ	δυνήσομαι	ἔδυνήθην ἔδυνάσθην	δεδύνημαι
6. ἐπιστάμαι (umijem)	ἐπιστᾶ	ἐπιστήσομαι	ἠπιστήθην	—
7. κρέμαμαι (visim)	κρεμᾶ	—	—	—

Bilj. 1. Kao impf. i prezent ovih deponentia spreže se i aor. ἔ-πριά-μην (kupih), inf. πριά-σθαι (prez. ὠνοῦμαι kupujem).

Bilj. 2. Sprezanje ovih glagola razlikuje se od sprezanja glagola ἴστημι po tom što oni a) u konj. i opt. naglasak premještaju natrag: δύνωμαι, ἐπίστωμαι, πρίωμαι; δύναιο, ἐπίσταιτο, πραιοσθε; ὄναιο, ὄναιτο, ὄναιντο (od ὠνήμην, inf. ὄνασθαι); b) što mogu u impf. i impt. σ od nastavka σο izbaciti pa samoglasnike stegnuti: impf. ἐδύνω, ἤπιστω; impt. ἐπίστω.

Bilj. 3. Glagoli (ἐμ-)πί-μ-πλη-μι i (ἐμ-)πί-μ-πρη-μι umeću nosni glas iza prez. reduplikacije, a oblici im postaju od dvije osnove: πλά, πληθ; πρα, πρηθ.

8. φημί (kažem, *fā-ri*) osn. φᾶ (spor. obl. φά-σκω).

Prez. ind.	Konj.	Opt.	Impt.
φημί φή-ς (φῆς) φη-σί(ν)	φῶ φῆ-ς φῆ	φαίη-ν φαίη-ς φαίη	φᾶ-θι φά-τω
φᾶ-τόν φα-τόν	φῆ-τον φῆ-τον	φαῖ-τον φαί-την	φά-τον φά-των
φα-μέν φα-τέ φᾶσί(ν)	φῶ-μεν φῆ-τε φῶ-σι(ν)	φαῖ-μεν φαῖ-τε φαῖ-ε-ν	φά-τε φά-ντων (φά-τωσαν)
Impf. ἔ-φη-ν ἔ-φη-σθα ἔ-φη	ἔ-φᾶ-τον ἐφά-την		ἔ-φα-μεν ἔ-φα-τε ἔ-φα-σαν
Inf. φᾶ-ναι Ptc. (φᾶς) ili φάσκων		Fut. φή-σω Aor. ἔ-φη-σα	

Bilj. Čitav je ind. prez. osim φής (φῆς) enklitičan (§ 39, 3).
– Impf. i inf. φάναι imaju i aorisno značenje.

9. ἡμί (kažem), impf. ἦν, ἦ (ἦν δ' ἐγὼ rekoh ja, ἦ δ' ὅς reče on).

B. Ostali glagoli prvoga razreda glagolâ na μι: § 314.

1. εἶ-μι (ίϋί ϋί) osn. ἰ (isp. i-dem, lat. i-re):

Prez. ind.	Konj.	Opt.	Impt.
εἶ-μι	ἴ-ω	ἴ-οι-μι (ἰ-οίη-ν)	
εἶ	ἴ-ἦ-ς	ἴ-οι-ς	ἴ-θι
εἶ-σι(ν)	ἴ-ἦ	ἴ-οι	ἴ-τω
ἴ-τον	ἴ-ἦ-τον	ἴ-οι-τον	ἴ-τον
ἴ-των	ἴ-ἦ-των	ἰ-οί-την	ἴ-των
ἴ-μεν	ἴ-ω-μεν	ἴ-οι-μεν	
ἴ-τε	ἴ-ἦ-τε	ἴ-οι-τε	ἴ-τε
ἴ-ᾶσι(ν)	ἴ-ω-σι(ν)	ἴ-οιε-ν	ἴ-ό-ντων (ἴ-τωσαν)
Impf. ἦ-α			ἦ-μεν
ἦ-εις	ἦ-τον		ἦ-τε
ἦ-ει	ἦ-την		ἦ-σαν
Inf. ἰ-έναι	Ptc. ἰ-ών, ἰ-ούσα, ἰ-όν, gen. ἰ-όντ-ος Gl. prid. ἰ-τέον.		

Bilj. 1. Ind. prez. ima uvijek futursko značenje; opt., inf. i part. imaju i futursko i prezentsko značenje; idem znači ἐρχομαι (§ 327, 2).

Bilj. 2. Naglasak složenicâ: ἄπ-εμι, ἄπ-ιθι, ali ἄπ-ἦα, ἄπ-ἦσαν (§ 238, 307, Bilj.).

Bilj. 3. Sporedni su oblici: impf. 1. ἦεν, 2. ἦεισθα, 3. ἦειν, 3. pl. ἦεσαν; gl. prid. ἰτητέον.

§ 315. 2. *ειμί* (jesam) osn. *έσ* (isp. jes-am, lat. *es-se*):

Prez. ind.	Konj.	Optativ	Impt.
<i>ειμί</i>	<i>ᾧ</i>	<i>είη-ν</i>	
<i>εί</i>	<i>ῆ-ς</i>	<i>είη-ς</i>	<i>ἴσ-θι</i>
<i>έσ-τί(ν)</i>	<i>ῆ</i>	<i>είη</i>	<i>έσ-τω</i>
<i>έσ-τόν</i>	<i>ῆ-τον</i>	<i>είη-τον</i> <i>εί-τον</i>	<i>έσ-τον</i>
<i>έσ-τόν</i>	<i>ῆ-τον</i>	<i>είη-την</i> <i>εί-την</i>	<i>έσ-των</i>
<i>έσ-μέν</i>	<i>ᾧ-μεν</i>	<i>είη-μεν</i> <i>εί-μεν</i>	
<i>έσ-τέ</i>	<i>ῆ-τε</i>	<i>είη-τε</i>	<i>έσ-τε</i>
<i>είστί(ν)</i>	<i>ᾧ-σι(ν)</i>	<i>είη-σαν</i> <i>είε-ν</i>	<i>έσ-των</i> (<i>έσ-τωσαν</i>)
Impf. <i>ῆν</i> (<i>ῆ</i>)			<i>ῆμεν</i>
	<i>ῆσθα</i>	<i>ῆσ-τον</i>	<i>ῆτε</i> (<i>ῆσ-τε</i>)
	<i>ῆν</i>	<i>ῆσ-την</i>	<i>ῆσαν</i>
Inf. <i>είναι</i>		Fut. 1. <i>έσομαι</i>	
Part. <i>ών, ούσα, όν</i>		2. <i>έση</i> (<i>έσει</i>)	
gen. <i>όντ-ος</i>		3. <i>έσ-ται</i> itd.	

Bilj. 1. *ειμί* je postalo od *έσ-μι* (§ 50), *ᾧ* od *έ(σ)-ω*, *είην* od *έ(σ)-τη-ν*, inf. *είναι* od *έσ-ναι* (§ 50), part. *ών* od *έ(σ)-ων*.

Bilj. 2. Čitav je ind. prez. osim *εί* enklitičan kao kopula. — 3. 1. sing. naglašuje se *έστι(ν)*: 1. kad znači da što jest, 2. kad znači [kao *έξέστι(ν)*]: slobodno je, moguće je, 3. u početku rečenice, 4. iza *ώς, ούκ, ει, και* pa *τουτ' i άλλ'*: *έστι θεός* (jest bog), *ούκ έστι(ν)* (nije moguće), *τουτ' έστι(ν)*.

Bilj. 3. Naglasak složenicâ: *πάρ-ειμι, πάρ-ισθι*, ali *παρ-ᾧ, παρ-ῆν, παρ-έσται* (od *παρ-έσεται*) itd. (§ 307, Bilj.).

Bilj. 4. Od imenice *χρή* (tj. *έστιν, opus est*) postaju s oblicima glagola *ειμί* oblici: impf. *χρήν* i *έχρήν*, konj. *χρή*, opt. *χρείη*, inf. *χρήναι*, partic. *τὸ χρεών*.

§ 315.a 3. *κάθ-ημαι* (sjedim) osn. *ήσ, καθ-η(σ)*;

4. κεί-μαι (ležim) osn. κει:

Prezent	Impt.	Imperfekt	
κάθη-μαι κάθη-σαι κάθη-ται itd.	κάθη-σο κάθη-σθω itd.	ἐ-κάθη-μην (ili καθή-μην) ἐ-κάθη-σο (ili καθῆ-σο) ἐ-κάθη-το (ili καθῆσ-το) itd. itd.	
κείμαι κεί-σαι κεί-ται itd.	κεί-σο κεί-σθω itd.	ἐ-κεί-μην ἔ-κει-σο ἔ-κει-το itd.	
Inf. καθῆ-σθαι κεί-σθαι	Part. καθή-μενος κεί-μενος	Fut. κεί-σομαι κεί-σῃ, κεί-σεται itd.	

Bilj. 1. Prosti oblici ἦμαι, ἦσαι, ἦσται dolaze samo kod pjesnikâ. — Konj. i opt. veoma su rijetki (καθώμεθα, καθήμην ili καθοίμην); nadoknađuju se, kao i futur, oblicima glagola καθ-ίζομαι (§ 327, 14).

2. Konj. i opt. od κείμαι (κέηται, κέωνται — κέοιτο, κέοιτο) također su veoma rijetki.

3. Naglasak složenicâ: indik. κατά-κειμαι, inf. κατα-κείσθαι (§ 307, B).

4. Glagol κείμαι upotrebljava se kao perf. pas. od τίθημι (§ 311), npr. νόμους τιθέασιν οἱ ἄρχοντες — οἱ νόμοι κείνται, θέσθαι τὰ ὄπλα ἐκέλευσεν — τὰ ὄπλα ἔκειτο.

Korjeniti ili bestematski aoristi

Kao ἔστην spreže se jaki aorist nekih glagola kojih prezent § 316. ponajviše pripada prvoj glavnoj konjugaciji. Budući da takvi aoristi postaju neposredno od glagolske osnove (korijena) bez tematskoga samoglasnika (s kojim postaju jaki aoristi kao npr. ἔ-βαλο-ν) zovu se korjeniti ili bestematski aoristi.

Samoglasnik ostaje dug u ind., impt. i inf., a pokraćuje se pred samoglasnicima (u konj. i opt.) i pred ντ (isp. § 293).

Osnova	βη : βᾶ	σβη : σβε	γνω : γνο	δῦ : δῦ
Indikativ	ἔ-βη-ν ἔ-βη-ς ἔ-βη ἔ-βη-τον ἔ-βή-την ἔ-βη-μεν ἔ-βη-τε ἔ-βη-σαν	ἔ-σβη-ν ἔ-σβη-ς ἔ-σβη ἔ-σβη-τον ἔ-σβή-την ἔ-σβη-μεν ἔ-σβη-τε ἔ-σβη-σαν	ἔ-γνω-ν ἔ-γνω-ς ἔ-γνω ἔ-γνω-τον ἔ-γνώ-την ἔ-γνω-μεν ἔ-γνω-τε ἔ-γνω-σαν	ἔ-δῦ-ν ἔ-δῦ-ς ἔ-δῦ ἔ-δῦ-τον ἔ-δύ-την ἔ-δῦ-μεν ἔ-δῦ-τε ἔ-δῦ-σαν
Konjunktiv	βῶ (od βᾶ-ω) βῆ-ς βῆ βῆ-τον βῆ-τον βῶ-μεν βῆ-τε βῶ-σι(ν)	σβῶ (od σβε-ω) σβῆ-ς σβῆ σβῆ-τον σβῆ-τον σβῶ-μεν σβῆ-τε σβῶ-σι(ν)	γνῶ (od γνό-ω) γνῶ-ς γνῶ γνῶ-τον γνῶ-τον γνῶ-μεν γνῶ-τε γνῶ-σι(ν)	δῦ-ω δῦ-η-ς δῦ-η δῦ-η-τον δῦ-η-τον δῦ-ω-μεν δῦ-η-τε δῦ-ω-σι(ν)
Optativ	βαίη-ν βαίη-ς βαίη βαίη-τον ili βαῖ-τον βαίη-την ili βαῖ-την βαίη-μεν ili βαῖ-μεν βαίη-τε ili βαῖ-τε βαίη-σαν ili βαῖε-ν	σβείη-ν σβείη-ς σβείη σβείη-τον ili σβεῖ-τον σβείη-την ili σβεῖ-την σβείη-μεν ili σβεῖ-μεν σβείη-τε ili σβεῖ-τε σβείη-σαν ili σβεῖε-ν	γνοίη-ν γνοίη-ς γνοίη γνοίη-τον ili γνοῖ-τον γνοίη-την ili γνοῖ-την γνοίη-μεν ili γνοῖ-μεν γνοίη-τε ili γνοῖ-τε γνοίη-σαν ili γνοῖε-ν	

Imperativ	βῆ-θι	σβῆ-θι	γνώ-θι	δύ-θι
	βή-τω	σβή-τω	γνώ-τω	δύ-τω
	βῆ-τον	σβῆ-τον	γνώ-τον	δύ-τον
	βή-των	σβή-των	γνώ-των	δύ-των
	βῆ-τε βά-ντων (βή-τωσαν)	σβῆ-τε σβέ-ντων (σβή-τωσαν)	γνώ-τε γνό-ντων (γνώ-τωσαν)	δύ-τε δύ-ντων (δύ-τωσαν)
Infinitiv	βῆ-ναι	σβῆ-ναι	γνώ-ναι	δύ-ναι
	βᾶ-ς βᾶ-σα βᾶ-ν gen. βᾶ-ντ-ος	σβεῖ-ς σβεῖ-σα σβέ-ν gen. σβέ-ντ-ος	γνού-ς γνοῦ-σα γνό-ν gen. γνό-ντ-ος	δύ-ς δύ-σα δύ-ν gen. δύ-ντ-ος

Takvi su glagoli (osim λστημι § 306, 310):

a) s osnovom na a-glas (ᾱ, η; ᾶ):

1. ἀπο-δι-δράσκω (utječem) osn. δρᾱ : δρᾶ, aor. ἀπ-έ-δρᾶν (§ 324, 10);
2. βαίνω (idem) osn. βη : βᾶ, aor. ἔ-βη-ν (§ 321, 6);
3. φθάνω (pretječem) osn. φθῆ : φθᾶ, aor. ἔ-φθῆ-ν (§ 321, 2);

b) s osnovom na e-glas (η : ε):

4. ἀπο-σβέννυμαι (gasim se) osn. σβῆ : σβε, aorist ἀπ-έ-σβῆν (§ 319, 6);

c) s osnovom na o-glas (ω : ο):

5. γι-γνώσκω (poznajem) osn. γνω : γνο, aor. ἔ-γνω-ν (§ 324, 12);
6. ἀλίσκομαι (hvatam se) osn. ἄλω : ἄλο, aor. ἔ-ἄλω-ν (§ 324, 5);
7. (βιόω) ζάω (živim) osn. βιω : βιο, aor. ἐβίων (§ 327, 9);

d) s osnovom na u (ῦ : ὕ):

8. δύομαι (potapam se) osn. δῦ : δῦ, aor. ἔ-δῦ-ν (§ 329);
9. φύομαι (postajem) osn. φῦ : φῦ, aor. ἔ-φῦ-ν (§ 329).

Bilj. 1. U aoristu ἀπ-έ-δρᾶ-ν ima (poradi ρ § 92) svagdje ā, gdje u aoristu ἔ-βη-ν ima η.

Bilj. 2. Pored bestematskoga aorista imaju navedeni glagoli medijalni futur i slabi perfekt, npr. βή-σομαι, βέ-βη-κα; γνώ-σομαι, ἔ-γνώ-κα; φῦ-σομαι, πέ-φῦ-κα (jesam).

Mješoviti perfekti

§ 317. Pored pravilnih oblika imaju neki glagoli u perfektu aktivnom i takvih oblika u kojima se nastavci redupliciranoj osnovi dodaju neposredno. Takvi se perfekti zovu mješoviti perfekti.

1. Tako se pored perfekta ἔ-στη-κα (stojim, § 311, 2) nalaze oblici perfektini postali od osnovne ἔ-στᾶ, i to:

Perf. ind.	ἔστᾶ-μεν	Konj.	ἔστῶ-μεν	Inf.	ἔστᾶ-ναι
	ἔστᾶ-τε		ἔστῶ-σι(ν)	Part.	ἔστῶς gen. -ῶτος
	ἔστᾶσι(ν)	Opt.	ἔσταίη-ν		ἔστῶσα gen. -ώσης
			itd.		ἔστῶς gen. -ῶτος
Plpf.	ἔστᾶ-σαν	Impt.	ἔστᾶ-θι.		(ἔστός)

2. Pored τέ-θνη-κα (umro sam, prezent ἀπο-θνήσκω § 324, 8):

Perf. ind.	τέθνη-μεν		Inf.	τεθνή-ναι
	τέθνη-τε		Part.	τεθνεῶς gen. -εῶτος
	τέθνησι(ν)	Opt.	τεθναίη-ν	τεθνεῶσα gen. -εώσης
			itd.	τεθνεός gen. -εῶτος
Plpf.	ἔ-τέθνη-σαν	Impt.	τέθνη-θι.	

3. Pored δέδοικα (bojim se, osn. δῖ, aor. ἔδεισα, § 327 b):

Perf. ind.	δέδι-α		Inf.	δεδι-έ-ναι
	δέδι-ε(ν)		Part.	δεδι-ώς gen. -ότος
	δέδι-μεν			δεδι-υῖα gen. -υίας
	δέδι-τε			δεδι-ός gen. -ότος
	δεδί-ᾶσι(ν)			
Plpf.	ἔ-δέδι-σαν			

4. Ovamo pripada i perfekt οἶδα [znam, osn. ἰδ (Fιδ, isp. *vid-eo*), aor. εἶδον vidjeh § 327, 3]:

Perf. ind.	Konj.	Optativ	Impt.
οἶδα (znam)	εἶδῶ	εἰδείη-ν	
οἶσθα	εἰδῆς	εἰδείη-ς	ἴσθι
οἶδε(ν)	εἰδῆ	εἰδείη	ἴστω
ἴστων	itd.	itd.	itd.
ἴστων			
ἴσμεν			
ἴστε			
ἴσασι(ν)			
Plpf. ἤδ-η (-ειν) (znadijah)		ἤδ-ε-μεν (ἤσ-μεν)	
ἤδ-ησθα (-εις)		ἤδ-ε-τε (ἤσ-τε)	
ἤδ-ει		ἤδ-ε-σαν (ἤσαν)	
Inf. εἶδ-έ-ναι		Fut. εἴ-σομαι (εἰδή-σω)	
Part. εἶδ-ώς, -υῖα, -ός gen. -ότος		(znat cú i saznat cú)	

Bilj. Present i aorist nadoknađuju se glagolom γινώσκω (§ 324, 12).

II. Drugi razred glagolâ na μι

1. Drugi razred glagolâ na μι pripada samo sprežanjem pre- § 318. zentske osnove toj konjugaciji. Prezentska osnova glagolâ toga razreda postaje tako da se čistoj osnovi pridijeva slog νυ.

2. Za količinu glasa υ vrijedi pravilo u § 303, dakle δεικνύμι, ali δεικνύμεν.

3. Vokalske osnove imaju u prezentskoj osnovi dva ν: osn. κερᾶ: κερᾶ-ννύμι (miješam).

4. I ovdje se upotrebljava mnogo sporednih oblika po prvoj glavnoj konjugaciji (δεικνύω), npr. 3. l. plur. ind. prez.: δεικνύουσι(ν), a u konj. i opt. prez. i nema drugih.

Bilj. Neki glagoli na ω imaju (ponajviše mlade) sporedne oblike na -νύμι, npr. ἀν-οίγω (otvaram): ἀν-οίγνύμι.

Prez. δείκνυμι, osn. δεικ,

Aktiv		Medij
Prezent ind.	<p>δείκ-νῦ-μι (pokazujem) δείκ-νῦ-ς δείκ-νῦ-σι(ν) δείκ-νῦ-τον δείκ-νῦ-τον δείκ-νῦ-μεν δείκ-νῦ-τε δεικ-νῦ-ᾶσι(ν)</p>	<p>δείκνυμαι δείκνυσαι δείκνυται δείκνυσθον δείκνυσθον δεικνῦμεθα δείκνυσθε δείκνυνται</p>
Konjunktiv	<p>δεικνύω, ης, η itd.</p>	<p>δεικνύομαι, η, ηται itd.</p>
Imperativ	<p>δείκνῦ (§ 307) δεικνῦτω δείκνῦτον δεικνῦτων δείκνῦτε δεικνῦντων (δεικνῦτωσαν)</p>	<p>δείκνῦσο δεικνῦσθω δείκνυσθον δεικνῦσθων δείκνυσθε δεικνῦσθων (δεικνῦσθωσαν)</p>
Futur	<p>δείξω</p>	<p>δείξομαι</p>
Aorist	<p>ἔδειξα</p>	<p>ἔδειξάμην</p>
Aorist pas.		<p>ἔδειχθην</p>

prezentska osnova δεικ-νῦ

Aktiv		Medij
Imperfekt	ἐδείκνῳν ἐδείκνῳς ἐδείκνῳ ἐδείκνῳτον ἐδείκνῳτην ἐδείκνῳμεν ἐδείκνῳτε ἐδείκνῳσαν	ἐδείκνῳμην ἐδείκνῳσο ἐδείκνῳτο ἐδείκνῳσθον ἐδείκνῳσθην ἐδείκνῳμεθα ἐδείκνῳσθε ἐδείκνῳντο
Optativ	δεικνύοιμι itd.	δεικνυοίμην itd.
Infinitiv	δεικνύναι	δείκνυσθαι
Particip	δεικνύς δεικνύσα δεικνύν osn. δεικνύντ	δεικνύμενος, η, ον
Perfekt	δέδειχα	δέδειγμαι
Pluskvam- perfekt	ἔδεδειχεν	ἔδεδείγμην
Futur pasivni		δειχθήσομαι

§ 319.

Ostali glagoli

Glagoli	Osnova	Futur
a. Osnove sa α:		
1. κεράννυμι mijేశam	κερᾶ(σ), κρᾶ	κερῶ, -ᾶς
2. κρεμάννυμι vjeేశam	κρεμᾶ(σ)	κρεμῶ, -ᾶς
3. πετάννυμι širim (ἀνα-π. otvaram)	πετᾶ(σ), πτᾶ	πετῶ, -ᾶς
4. (δια-) σκεδάννυμι razàsipám	σκεδᾶ(σ)	σκεδῶ, -ᾶς
b. Osnove sa e-glasom:		
5. ἀμφι-έννυμι odijevam (isp. ves-tio)M. odijevam se	έ(σ) (Feσ)	ἀμφιῶ, -εῖς
6. σβέννυμι gasim (ἀπο-, κατα-) σβέννυμαι gasim se	σβεσ σβη	σβέσω σβήσομαι
c. Osnove sa o-glasom:		
7. ζώννυμι pašem, opasujem	ζω(σ)	ζώσω
8. ῥώννυμι krijepim	ῥω(σ)	ῥώσω

na -vũmi

Aorist akt. med.	Perfekt	Aorist pas., futur pas.	Bilješke
ἐκέρᾱσα	κέρραμαι	ἐκράσθην	s čim τινί
ἐκρέμασα	(κρέμαμαι visim § 312, 7)	ἐκρεμάσθην	
ἐπέτᾱσα	πέπταμαι	ἐπετάσθην	
ἐσκέδᾱσα	ἐσκεδάσμαι	ἐσκεδάσθην	
ἡμφίεσα inf. med. ἐπι-έσασθαι	ἡμφίεσμαι		dopunja se glagolom ἐνδύω § 301, 2. i § 329.
ἔσβεσα ἔσβην (§ 316, 4)	ἔσβεσμαι ἔσβηκα	ἔσβέσθην	isp. § 329.
ἔζωσα	ἔζω(σ)μαι		
ἔρρωσα	ἔρρωμαι	ἔρρώσθην	

Glagoli	Osnova	Futur
9. στρώνv̄μι sterem spor. obl. στόρ-v̄μι	στρω στορ-ε	στρώσω στορῶ, -εῖς
d. Osnove na -γ:		
10. κατ-άγv̄μι lomim κατ-άγv̄μαι lomim se	άγ (Fαγ)	κατ-άξω
11. ζεύv̄μι spajam	ζευγ, ζυγ	ζεύξω
12. μείv̄μι miješam	μειγ, μῖγ	μείξω
13. πήγv̄μι utvrđujem πήγv̄μαι utvrđujem se	πηγ, πᾶγ	πήξω
14. (δια-ρ)ρήγv̄μι kidam ρήγv̄μαι kidam se	ρήγ, ρᾶγ	ρήξω
e. Osnove na likvidu:		
15. άπ-όλλv̄μι upropašćujem άπ-όλλv̄μαι propadam	όλ-ε	άπ-ολῶ, -εῖς άπ-ολοῦμαι, -ῆ
16. δv̄μι kunem se	όμ-ο	όμοῦμαι, -ῆ, -εῖται

Aorist akt. med.	Perfekt	Aorist pas., futur pas.	Bilješke
ἔστρωσα ἔστώρεσα	ἔστρωμαι	ἔστρώθην	
κατ-έαξα	κατ-ἔᾶγα slo- mljen sam	κατ-εάγην	aug. isp. § 237, 1.
ἔζευξα	ἔζευγμαι	ἔζεύχθην, ἐζύγην	
ἔμειξα	μέμειγμαι	ἐμείχθην, ἐμίγην	umj. -ει- piše se i -i-
ἔπηξα	πέπηγα tvrd sam	ἐπάγην, πᾶγήσο- μαι	πηκτός tvrd; isp. § 329.
ἔρρηξα	ἔρρωγα §49. raskinut sam	ἔρραῖγην, ῥαῖγή- σομαι	isp. § 329.
ἄπ-ώλεσα ἄπ-ωλόμην	ἄπ-ολώλεκα § 275, 2 ἄπ-όλωλα § 275, 2.		isp. § 239.
ῶμοσα	ὀμώμοκα § 275, 2.		

Glava XII

GLAGOLI PRVE GLAVNE KONJUGACIJE S OSOBITIM OBLICIMA

§ 320. Osobitosti grčkoga glagola osnivaju se poglavito na tom da se prezentska osnova od glagolske razlikuje još drukčije nego što je rečeno u § 245–253. Onima četirma razredima koji su ondje na-

Glagoli	Osnova	Futur
a. Present na -νω :		
1. τῖνω plaćam, bivam kažnjen τῖνομαι kažnjavam, osveću- jem se (komu, τινά)	τῖ, τει	τείσω τείσομαι
2. φθαῖνω pretjećem	φθῆ φθᾶ	φθήσομαι
3. δάκνω grizem	δάκ, δηκ	δήξομαι
4. κάμνω utruđujem se	κάμ, κμη	καμοῦμαι, -ῆ
5. τέμνω siječem	τεμ, τμη	τεμῶ, -εῖς
6. βαίνω (od βαν-γω § 57. e) idem	βᾶ, βη	βήσομαι
7. ἐλαύνω gonim	ἐλαυ, ἐλᾶ	ἐλῶ, -ᾶς

vedeni treba dodati još četiri druga razreda. Nekima od tih glagola postaju oblici od više osnova, i to često od sasvim različnih.

Peti ili nazalni razred

Prezentska osnova postaje od glagolske dodatkom glasa *v* ili sloga § 321. u kojem je *v* (isp. lat. *si-no*, *cer-no*, hs. *sta-nem*).

Aorist akt. med.	Perfekt	Aorist pas., fut. pas.	Bilješke
ἔτεισα ἐτεισάμην	τέτεικα τέτεισμαι		umj. -ει- piše se i -ῖ-
ἔφθην § 316, 3. ἔφθᾶσα	ἔφθᾶκα		τινά ποιῶν τι
ἔδακον	δέδηγμαi	ἐδήχθην	
ἔκαμον	κέκμηκα		μανθάνων
ἔτεμον	τέτμηκα τέτμημαι	ἐτμήθην	
ἔβην § 316, 2.	βέβηκα		
ἔλασα	ἐλήλακα § 275, 2. ἐλήλαμαι	ἔλασθην	

Glagoli	Osnova	Futur
b. Prezent na -νέομαι: 8. ἀφ-ικνέομαι dolazim	ἶκ	ἀφ-ίξομαι
c. Prezent na -άνω: 9. αἰσθάνομαι opažam, osjećam	αἰσθ-ε	αἰσθήσομαι
10. ἁμαρτάνω griješim, pro-mašujem	ἁμαρτ-ε	ἁμαρτήσομαι
11. αὐξάνω (αὐξω) množim	αὐξ-ε	αὐξήσω αὐξήσομαι
12. ἀπ-εχθάνομαι bivam omražen	ἐχθ-ε	ἀπ-εχθήσομαι
13. ὀφλισκάνω osjećam se kriv, zaslužujem	ὀφλ-ε	ὀφλήσω
d. Prezent na -άνω s nazalom u osnovnom slogu: 14. λαμβάνω uzimam	λᾶβ, ληβ	λήψομαι
15. λανθάνω sakriven sam ἐπι-λανθάνομαι zaboravljam	λᾶθ, ληθ	λήσω ἐπιλήσομαι
16. λαγχάνω polučujem	λᾶχ, ληχ	λήξομαι
17. μανθάνω učim se	μαῖθ-ε	μαθήσομαι
18. πυνθάνομαι doznajem	πῦθ, πευθ	πεύσομαι
19. τυγχάνω pogađam, dobivam	τῦχ-ε, τευχ	τεύξομαι

Aorist akt. med.	Perfekt	Aorist pas., fut. pas.	Bilješke
ἀφ-ἱκόμεην (inf. ἀφ-ἱκέσθαι)	ἀφ-ἵγμαι (inf. ἀφ-ἵχθαι)		
ἥσθόμεην	ἥσθημαι		što τινός ili τι
ἤμαρτον	ἤμάρτηκα ἤμάρτημαι	ἤμαρτήθην	griješim τι promašujem τινός
ἠύξησα	ἠύξηκα ἠύξημαι	ἠύξήθην	
ἀπ-ηχθόμεην	ἀπ-ήχθημαι		
ῶφλον	ῶφληκα		
ἔλαβον (impt. λαβέ)	εἴληφα εἴλημμαι	ἐλήφθην, ληφθή- σομαι	λαβέ § 333, 13.
ἔλαῖθον ἐπ-ελαθόμεην	λέληθα ἐπι-λέλησμαι		komu τινά što τινός
ἔλαῖχον	εἴληχα		što τινός
ἔμαῖθον	μεμάθηκα		
ἐπῦθόμεην	πέτυσμαι		od koga što τινός τι
ἔτυχον	τετύχηκα		od koga što τινός τινος

Šesti ili

§ 324. Od glagolske osnove postaje prezentska time da joj se pridijeva *σκ* reduplikaciju. Budući da mnogo glagola ovoga razreda znači

Glagoli	Osnova	Futur
a. Glagoli bez redupl.		
1. γηρᾶσκω starim	γηρᾶ	γηράσομαι
2. ἡβᾶσκω dorastam	ἡβᾶ	ἡβήσω
3. ἀρέσκω dopadam se	ἄρε	ἀρέσω
4. μεθύσκω opijam μεθύσκομαι opijam se	μεθυ	
5. ἀλίσκομαι bivam uhvaćen	ἄλ-ω	ἀλώσομαι
6. ἀνᾶλισκω (ἀνᾶλώω) trošim	ἀν-ᾶλ-ο	ἀνᾶλώσω
7. εὐρίσκω nalazim	εὐρ-ε	εὐρήσω
8. ἀπο-θνήσκω umirem	θᾶν, θνη	ἀπο-θανοῦμαι -ῆ
9. διδάσκω učim M. učim se	διδᾶχ	διδάξω διδάξομαι

inhoativni razred

ili ισκ (isp. lat. *no-sco*, *pube-sco*). Mnogo glagola ima još i prezentsku počinjanje ili postajanje, zove se razred inhoativni.

Aorist akt. med.	Perfekt	Aorist pas., fut. pas.	Bilješke
ἐγήρασα	γεγήρακα		
ἤβησα	ἤβηκα		ἤβᾰω (ἤβηκα) mlad sam
ἤρεσα			
ἐμέθυσα		ἐμεθύσθην	μεθύω pijan sam
ἐάλων (ἤλων) § 316, 6. inf. ἀλῶναι	ἐάλωκα(ἤλω- κα)		aug. § 237, 1.
ἀνήλωσα	ἀνήλωκα ἀνήλωμαι	ἀνηλώσθην, ἀνᾶ- λωθήσομαι	
ἠῦρον (εὔρον) impt. εὐρέ § 333, 13.	ἠῦρηκα (εὔρηκα) ἠῦρημαι (εὔρημαι)	ἠῦρέσθην (εὐρέ- σθην), εὔρεθήσομαι	aug. § 235.
ἀπ-έθανον	τέθνηκα § 317, 2. f. egz. τεθνήξω		
ἐδίδαξα ἐδίδαξάμην	δεδίδαχα δεδίδαγμαι	ἐδιδάχθην	τινά τι

Glagoli	Osnova	Futur
b. Glagoli s prez. redupl. 10. ἀπο-διδράσκω utječem	δρᾱ	ἀπο-δράσομαι
11. μιμνήσκω opominjem (obično ἀνα-, ὑπο-) μιμνήσκομαι opominjem se; spominjem	μνη(σ)	ἀνα-μνήσω
12. γινώσκω poznajem	γνω(σ)	γνώσομαι
13. τιτρώσκω ranjavam	τρω	τρώσω

κατα-βιβρώσκω jedem v. § 327, 8;

§ 325.

Sedmi ili**Krača se osnova izmjenjuje s**

Glagoli	Osnova	Futur
a. Raširena je osnova prezentska: 1. γαμέω ženim se M. udajem se	γαμ-ε	γαμῶ, -εῖς γαμοῦμαι, -ῆ
2. δοκέω činim se; mislim	δοκ-ε	δόξω
3. ὠθέω turam	ὠθ-ε	ὠσω

Aorist akt. med.	Perfekt	Aorist pas., fut. pas.	Bilješke
ἀπ-έδρᾶν § 316, 1.	ἀπο-δέδρᾶκα		komu τινά
ἀν-έμνησα	μέμνημαι me- mini, f. egz. μεμνήσομαι meminero	ἐμνήσθην μνησθήσομαι	koga δεγα τινά τι δεγα τινός
ἔγνων § 316, 5.	ἔγνωκα (§ 274) ἔγνωσμαι	ἐγνώσθην, γνωσθήσομαι	γνωστός
ἔτρωσα	τέτρωκα τέτρωμαι	ἐτρώσθην, τρω- θήσομαι	τρωτός

πιπράσκω prodajem § 327, 11.

e-razred

dužom raširenom glasom ε.

Aorist akt. med.	Perfekt	Aorist pas., fut. pas.	Bilješke
ἔγημα ἔγημάμην	γεγάμηκα γεγάμημαι		γυναῖκα ἀνδρῖ
ἔδοξα	δέδοχται od- lučeno je		δοκεῖ <i>videtur</i>
ἔωσα	ἔωσμαι	ἔώσθην	aug. isp. § 237, 1.

Glagoli	Osnova	Futur
b. Kraća je osnova prezentska:		
4. ἐθέλω (θέλω) hoću	ἐθελ-ε	ἐθελήσω
5. μέλλω namjeravam; oklijevam	μελλ-ε	μελήσω
6. νέμω dijelim	νεμ-ε	νεμῶ, -εῖς
7. μένω ostajem; čekam	μεν-ε	μενῶ, -εῖς
8. ῥέω tečem	ῥε(F), ῥυ-ε	ῥήσομαι
9. χαίρω radujem se	χαίρ-ε, χαρ-ε	χαιρήσω
10. ἐρ- (ἐρωτάω) pitam	ἐρ-ε	ἐρήσομαι
11. γίγνομαι postajem	γεν-ε	γενήσομαι
12. ἄχθομαι srdim se	ἄχθ-ε(σ)	ἄχθέσομαι
13. βούλομαι hoću	βουλ-ε	βουλήσομαι
14. δεῖ treba	δε-ε	δεήσει
15. δέομαι trebam, molim	δε-ε	δεήσομαι
16. μέλει μοι stalo mi je	μελ-ε	μελήσει

Aorist akt. med.	Perfekt	Aorist pas., fut. pas.	Bilješke
ἤθελησα	ἤθεληκα		
ἐμέλλησα			aug. § 234, B.
ἔνειμα	νενέμηκα νενέμημαι	ἐνεμήθην	
ἔμεινα	μεμένηκα		
	ἔρρῦκα	ἔρρῦην	
	κεχάρηκα	ἐχάρην	čemu (ἐπί)τινι
ἤρόμην			
ἔγενόμην	γεγένημαι γέγονα		
		ἤχθῆσθην	na što (ἐπί)τινι
	βεβούλημαι	ἐβουλήθην	augm. § 234, B.
ἔδῆσε	δεδέηκε		
	δεδέημαι	ἔδεήθην	trebam τινός molim τινός τι
ἐμέλησε	μεμέληκε		do čega τινός

Glagoli	Osnova	Futur
17. ἐπι-μέλομαι staram se (-μελοῦμαι)	μελ-ε	ἐπι-μελήσομαι
18. οἶμαι (οἶμαι) mislim	οἶ-ε	οἰήσομαι
19. ὀφείλω dugujem	ὀφελ ὀφειλ-ε	ὀφειλήσω
20. πέτομαι letim	π(ε)τ-ε	πτήσομαι
21. μάχομαι borim se	μαχ-ε(σ)	μαχοῦμαι, -ῆ

Osmi ili

§ 327.

Oblici jednoga glagola postaju od više

Glagoli	Osnova	Futur
a. Različne osnove:		
1. αἰρέω uzimam M. u. sebi; biram P. od akt. i med.	αἶρε, ἐλ	αἰρήσω αἰρήσομαι
2. ἔρχομαι idem, dolazim impf. ἦα § 314.	ἐρχ, ἐλ(υ)θ	εἶμι § 314.
3. ὁράω vidim impf. ἐώρων § 237, 2.	(F) ὄρα, ὄπ, (F) ἰδ	ὄψομαι
4. τρέχω trčim θέω trčim (samo prez. i impf.)	τρεχ, δραμ-ε	δραμοῦμαι, -ῆ

Aorist akt. med.	Perfekt	Aorist pas., fut. pas.	Bilješke
	ἐπι-μεμέλημαι	ἐπ-εμελήθην	za što τινός da όπως
		ὤθήθη	
ὄφελον <i>utinam</i> ὠφείλησα			aor. § 256.
ἐπτόμην			
ἐμαχεσάμην	μεμάχημαι		s kim τινί

mješoviti razredbitno različnih osnova (isp. *fero, tuli, latum*).

Aorist akt. med.	Perfekt	Aorist pas., fut. pas.	Bilješke
εἶλον (inf. ἐλεῖν) εἰλόμην	ἤρηκα ἤρημαι ἤρημαι	ἤρέθην, αἰρεθήσομαι	
ἦλθον impt. ἐλθέ § 333, 13.	ἔλήλυθα § 275, 2. ἦκω ovdje sam		
εἶδον (impt. ἰδέ) (ἐπ-, προ-, συν- εἰδόμην)	ἑώρακα, όπωςπα ἑώραμαι, ᾶμαι	ᾶφθην, ᾶφθήσο- μαι	ιδέ § 333, 13. ιδού ενο!
ἔδραμον	δεδράμηκα		θέω § 248.

Glagoli	Osnova	Futur
<p>5. φέρω nosim</p> <p>M. nosim sebi P. bivam donsen, hitim</p>	<p>φερ, οί, ένε(γ)κ</p>	<p>οΐσω</p> <p>οΐσομαι οΐσομαι</p>
<p>6. ώνέομαι kupujem Pas.</p>	<p>ώνε, πρια</p>	<p>ώνήσομαι</p>
<p>7. άγορεύω } govorim, λέγω } kažem φημί § 312, 8. } Pas.</p> <p>Složenice npr.</p> <p>a. άπ-αγορεύω 1. zabranjujem, 2. sustajem</p> <p>b. δια-λέγομαι razgovaram se ali λέγω берem, συλ-λέγω sa- biram (i έκ-, κατα-)</p>	<p>άγορευ, λεγ, φᾶ, Φεπ, Φερ, ρη</p>	<p>έρῶ, -εΐς</p> <p>λέξω, φήσω</p> <p>λέξομαι</p> <p>άπ-ερῶ</p> <p>δια-λέξομαι συλ-λέξω</p>
<p>8. έσθίω, βιβρώσκω (obično κατα-) jedem</p>	<p>έσθι, έδ φαγ, βρω</p>	<p>έδομαι</p>
<p>9. ζάω (§ 244, 2) βίωω } živim</p>	<p>ζα, βιω</p>	<p>βιώσομαι</p>

Aorist akt. med.	Perfekt	Aorist pas., fut. pas.	Bilješke
ἤνεγκον ἤνεγκα ἤνεγκάμην	ἐνήνοχα § 275, 2. ἐνήνεγμαι ἐνήνεγμαι	ἤνεχθην, ἐνεχθήσομαι	gl. pr. οἰστέον u aor. akt. pre- težu ovi oblici: ἤνεγκας, -κατε ἐνεγκε, -κάτω osobito: ἐνεγκεῖν ἐνεγκῶν
ἐπριάμην § 312, B. 1, 2.	ἐώνημαι ἐώνημαι	ἐωνήθην	πολλοῦ, ὀλίγου aug. § 237, 1.
εἶπον (impt. εἶπέ) εἶπα ἐλεξα ἔφησα	εἶρηκα εἶρημαι λέλεγμαι fut. egz. εἰρήσεται λελέξεται	ἐρρήθην, ῥηθήσομαι ἐλέχθην, λεχθήσομαι	εἰπέ § 333, 13. εἶπας, εἶπατε običnije od εἶπες, εἶπετε
ἄπ-εἶπον	ἄπ-εἶρηκα		zabr.: μὴ ποιεῖν sust.: ποίων τι
συν-ἐλεξα	δι-εἰλεγμαι συν-εἰλοχα συν-εἰλεγμαι	δι-ελέχθην συν-ελέγην, f. p. συν-λεγήσομαι	s kim: τινί
ἔφαγον	ἐδήδοκα § 275, 2. ἐδήδεσμαι κατα-βέβρωκα κατα-βέβρωμαι	κατ-εβρώθην	
ἐβίωων § 316, 7.	βεβίωκα		

Glagoli	Osnova	Futur
<p>10. παίω, τύπτω, πλήττω udaram</p> <p>Pas.</p> <p>ἐκ- (κατα-) πλήττω plašim ἐκ- (κατα-) πλήττομαι plašim se</p>	<p>παι, πληγ, πλάγ</p>	<p>παίσω</p> <p>ἐκ-πλήξω</p>
<p>11. πωλέω, πιπράσκω</p> <p>ἀπο-δίδομαι prodajem</p> <p>Pas.</p>	<p>πωλε, πρα, δο</p>	<p>πωλήσω</p> <p>ἀπο-δώσομαι</p>
<p>b. Različni oblici jedne osnove:</p> <p>12. ἔπομαι (<i>sequor</i>) slijedim</p> <p>aug. § 236.</p>	<p>ἐπ, σ(ε)π</p>	<p>ἔψομαι</p>
<p>13. ἔχω imam, držim (§ 56) (spor. obl. ἴσχω) aug. § 236.</p> <p>Med.</p> <p>Složenice npr.</p> <p>a. παρ-έχω dajem</p> <p>M. dajem sâm</p> <p>b. ἀν-έχομαι podnosim aug. § 240.</p>	<p>έχ, σ(ε)χ, σχ-ε</p>	<p>ἔξω σχήσω</p> <p>ἔξομαι</p> <p>σχήσομαι</p> <p>παρ-έξω</p> <p>παρα-σχήσω</p> <p>παρ-έξομαι</p> <p>παρα-σχήσομαι</p> <p>ἀν-έξομαι</p>

Aorist akt. med.	Perfekt	Aorist pas., fut. pas.	Bilješke
<p>ἔπαισα</p> <p>ἔξ-έπληξα</p>	<p>πέπαικα</p> <p>πέπληγμαι</p> <p>ἔκ-πέπληγμαι</p>	<p>ἐπλήγην, f. p. πληγήσομαι</p> <p>ἔξ-επλάγην f. p. ἔκ-πλάγῃσομαι</p>	
<p>ἐπώλησα</p> <p>ἄπ-εδόμην</p>	<p>πεπώληκα,</p> <p>πέπρᾶκα</p> <p>πέπρᾶμαι</p>	<p>ἐπράθην</p>	<p>πολλοῦ, ὀλίγου</p>
<p>ἔ-σπόμην</p> <p>k. σπῶμαι-ἐπίσπωμαί</p> <p>o. σποῖτο-ἐπίσποιτο</p> <p>i. σποῦ-ἐπίσπου</p>			<p>koga tini za nagl. složenica u aor. isp. § 36.</p>
<p>ἔσχον</p> <p>k. σχῶ, o. σχοίην</p> <p>i. σχές, σχέτω</p> <p>ἔσχόμην</p> <p>k. σχῶμαι</p> <p>o. σχοίμην</p> <p>i. σχοῦ, σχέσθω</p> <p>παρ-έσχον</p> <p>k. παράσχω</p> <p>o. παράσχοιμι</p> <p>i. παράσχες</p> <p>παρ-εσχόμην</p> <p>k. παράσχωμαι</p> <p>o. παράσχοιτο</p> <p>i. παράσχου</p> <p>ἦν-εσχόμην</p> <p>k. ἀνάσχωμαι itd.</p>	<p>ἔσχηκα</p> <p>ἔσχημαι</p> <p>παρ-έσχηκα</p> <p>παρ-έσχημαι</p> <p>ἦν-έσχημαι</p>		<p>σχέ-ς § 302, 5. za nagl. složenica u aor. isp. § 36.</p>

Glagoli	Osnova	Futur
c. ὑπ-ισχ-νέ-ομαι obećavam isp. § 321, 8.		ὑπο-σχήσομαι
14. καθίζω tr. posadujem intr. posadujem se (sjedam) καθίζομαι sjedam καθέζομαι sjedim, sjedam	ιδ, έδ, ή(σ)	καθιῶ, -εῖς καθεδοῦμαι, -ῆ
15. πάσχω trpim	πασχ, πᾶθ, πενθ	πείσομαι (§ 50)
16. πίνω rijem	πῖν, πι, πο	πίομαι
17. πῖπτω padam	π(ε)τ, πεσ, πτω	πεσοῦμαι, -ῆ
18. σκοπέω i -έομαι σκέπτομαι motrim	σκοπε, σκεπ	σκέψομαι

Aorist akt. med.	Perfekt	Aorist pas., fut. pas.	Bilješke
ὑπ-εσχόμεν κ. ὑπόσχωμαι ο. ὑπόσχοιτο ι. ὑπόσχοιτο	ὑπ-έσχημαι		za nagl. složenica u aor. isp. § 36.
ἐκάθισα (καθ-ῖσα) ἐκαθεζόμεν (značenje impf. i aor.)	κάθημαι sje- dim § 315. b		
ἔπαθον (§ 49. i 63)	πέπονθα		
ἔπιον	πέπωκα πέπομαι	ἐπόθην	
ἔπεσον	πέπτωκα		
ἔσκεψάμην	ἔσκεμμαι		σκεπτόν

Defektivni glagoli

§ 327b. Najobičniji su defektivni glagoli:

- Osn. ἐθ: pf. εἴωθα (privikao sam se), ppf. εἰώθειν § 278, 2, B.; 283, B. 1.
- „ ἰκ: pf. ἔοικα (činim se), ppf. ἐώκειν § 278, 2, B.; 283, B. 1.
- „ δῖ (bojati se): aor. ἔδεισα, pf. δέδοικα, δέδια § 317, 3.
- „ ἰδ (vidjeti): f. εἴσομαι [(sa)znat ću], pf. οἶδα (znam) § 317, 4.
- „ ἐρ (pitati): f. ἐρήσομαι, ἠρόμην § 325, 10.
- „ μερ (dosuđivati), isp. τὸ μέρος (dio), μοῖρα (sudbina)
: pf. p. εἴμαρται (dosuđeno je), ptc. ἡ εἰμαρμένη (sudbina) § 274, B.
- „ πορ (pribavljati), isp. πορίζω (pribavljam)
: aor. ἔπορον, pf. p. πέπωται (dosuđeno je), ptc. ἡ πεπωμένη i τὸ πεπωμένον (*fatum*).
- „ τᾶ (trpjeti): f. τλήσομαι, aor. ἔτλην (isp. § 316, a.), pf. τέτληκα.

Nepravilno značenje

§ 328. Značenje je glagolâ nepravilno ponajviše po tom što se izmjenjuje aktivno, medijalno i pasivno, pa prelazno i neprelazno značenje.

A. Aktivno, medijalno i pasivno značenje

1. Mnogo aktivnih glagola ima medijalni futur s aktivnim značenjem. Takvi su osim glagolâ s osobitim oblicima koji su od § 320. dalje navedeni, navlastito ovi:

ᾄδω (pjevam)	ᾄσομαι
ἀκούω (slušam)	ἀκούσομαι
ἀπ-αντάω (susrećem)	ἀπ-αντήσομαι
ἀπο-λαύω (uživam)	ἀπο-λαύσομαι
ἀρπάζω (otimam)	ἀρπᾶσομαι
βαδίζω (stupam)	βαδιούμαι
βοάω (vičem)	βοήσομαι
γελάω (smijem se)	γελάσομαι
διώκω (progonim)	διώξομαι
ἐπ-αινέω (hvalim)	ἐπ-αινέσομαι
θαυμάζω (divim se)	θαυμάσομαι
κλέπτω (kradem)	κλέψομαι
οἰμώζω (jadikujem)	οἰμώξομαι
σπουδάζω (nastojim)	σπουδᾶσομαι.

Bilj. Neki glagoli imaju medijalni futur s pasivnim značenjem, a drugi imaju pored toga i pasivni futur:

ἀδικήσομαι (uvrijedit ću se)
 ἀυξήσομαι (umnožit ću se)
 οἰκήσομαι (upravljat će se mnome)
 πολιορκήσομαι (podsjedat ću se)
 ὠφελήσομαι (podupirat ću se)
 ταραξήσομαι (smutit ću se)
 θρέψομαι (othranit ću se)
 φυλάξομαι (metnut ću se pod stražu)

ζημιώσομαι i ζημιωθήσομαι (kaznit ću se)
 ἀπο-στερήσομαι i ἀπο-στερηθήσομαι (lišit ću se)
 τιμήσομαι i τιμηθήσομαι (poštovat ću se).

2. *Deponentia passiva* (§ 225) imaju ponajviše medijalni futur:

Prezent	Futur	Aorist
ἀγᾶμαι (divim se) § 312, 4.	ἀγάσομαι	ἠγάσθην
αἰδέομαι (stidim se) § 301, 1.	αἰδέσομαι	ἠδέσθην
ἀρνέομαι (poričem)	ἀρνήσομαι	ἠρνήσθην
ἄχθομαι (srdim se) § 325, 12.	ἄχθέσομαι	ἠχθέσθην
βούλομαι (hoću) § 325, 13.	βουλήσομαι	ἔβουλήσθην
δέομαι (trebam, molim) § 325, 15.	δεήσομαι	ἔδεήσθην
δύναμαι (mogu) § 312, 5.	δυνήσομαι	ἔδυνήσθην
ἐναντιόομαι (protivim se)	ἐναντιώσομαι	ἠναντιώσθην
ἐπίσταμαι (umijem) § 312, 6.	ἐπιστήσομαι	ἠπιστήσθην
ἐραμαι, ἐράω (volim)	ἐρασθήσομαι	ἠράσθην
ἤδομαι (radujem se)	ἡσθήσομαι	ἠσθην
ἡττάομαι (slabiji sam)	ἡττήσθην	ἡττήσθην
ἐν-θυμέομαι (uzimam na um)	ἐν-θυμήσομαι	ἐν-θυμήσθην
προ-θυμέομαι (voljan sam)	προ-θυμήσομαι	προ-εθυμήσθην
θυμόομαι (srdim se)	θυμώσομαι	ἔθυμώσθην
δια-λέγομαι (razgovaram se) § 327, 7.	δια-λέξομαι	δι-ελέξθην
μαίνομαι (mahnitam)	μανοῦμαι	ἐμάνην
ἐπι-μέλομαι (staram se) § 325, 17.	ἐπι-μελήσομαι	ἐπ-εμελήσθην
ἀπο-νοέομαι (očajavam)	ἀπο-νοήσομαι	ἀπ-ενοήσθην
δια-νοέομαι (namjeravam)	δια-νοήσομαι	δι-ενοήσθην
ἐν-νοέομαι (uzimam na um)	ἐν-νοήσομαι	ἐν-ενοήσθην
προ-νοέομαι (vidim naprijed)	προ-νοήσομαι	προ-ενοήσθην
οἶσομαι (mislím) § 325, 18.	οἶήσομαι	ὠήσθην
πειράομαι (kušam)	πειράσομαι	ἐπειράσθην.

Bilj. ἀυλιζομαι (noćujem) ima aorist ἠυλίσαμην i ἠυλίσθην.

3. Neki su aktivni glagoli u me diju dobili refleksivno ili intransitivno značenje (v. § 448, l.), ali imaju u aoristu, a kadšto i u futuru, pasivni oblik (kao *deponentia passiva*) te se zovu i *passiva media*:

a) Pasivni aorist i pasivni futur imaju:

μυμήσκω opominjem	med. opominjem se	μνησθήσομαι	ἐμνήσθην
πήγνυμι utvrđujem	„ utvrđujem se	παγήσομαι	ἐπάγην
ῥήγγυμι kidam	„ kidam se	ῥαγήσομαι	ἐρράγην
στρέφω okrećem	„ okrećem se	στραφήσομαι	ἐστράφην
σφάλλω varam	„ varam se	σφαλήσομαι	ἐσφάλην
τήκω topim	„ topim se	τακήσομαι	ἐτάκην.

b) Pasivni aorist i medijalni futur imaju:

αἰσχύνω zasramljujem	med. sramim se	αἰσχυνοῦμαι	ἤσχύνθην
ἀνιάω žalostim	„ žalostim se	ἀνιάσομαι	ἤνιάθην
ἐπείγω gonim	„ hitim	ἐπείξομαι	ἤπειχθην
εὐφραίνω veselim	„ veselim se	εὐφρανοῦμαι	εὐφράνθην
κινέω mićem	„ mićem se	κινήσομαι	ἐκινήθην
κοιμάω uspavljujem	„ spavam	κοιμήσομαι	ἐκοιμήθην
λυπέω žalostim	„ žalostim se	λυπήσομαι	ἐλυπήθην
ὀργίζω srdim	„ srdim se	ὀργιοῦμαι	ὠργίσθην
ὀρμάω krećem	„ krećem se	ὀρμήσομαι	ὠρμήθην
πείθω nagovaram	„ slušam	πείσομαι	ἐπείσθην
πλανάω zavodim	„ bludim	πλανήσομαι	ἐπλανήθην
πορεύω krećem	„ idem	πορευόσομαι	ἐπορεύθην
φέρω nosim	„ hitim, navaljujem	οἴσομαι	ἤνεχθην
φοβέω plašim	„ plašim se, bojim se	φοβήσομαι	ἐφοβήθην

c) Pasivni aorist i medijalni i pasivni futur imaju:

ἀπ-αλλάττω izbavljam	med. izbavljam se udaljujem se	ἀπαλλάξομαι ἀπαλλαγήσομαι	} ἀπηλλάγην
φαίνω pokazujem	„ pokazujem se	φανοῦμαι φανήσομαι	

Bilj. 1. Neki takvi glagoli imaju i pasivni i medijalni aorist, ali u različnom značenju:

κομίζω donošim,	ἐκομισάμην pribavih sebi	ἐκομισθην otputovah
pribavljam		
σώζω spasavam	ἐσωσάμην spasoh sebi (sačuvah)	ἐσώθην spasoh se
ψεύδω varam	ἐψευσάμην slagah	ἐψεύσθην prevarih se.

Bilj. 2. Glagoli ἀνάγομαι (jedrim od obale), κατάγομαι (jedrim k obali) — ὀπλιζομαι (oružam se), ὀρμίζομαι (osidran sam) imaju obično aor. med., rijetko aor. pasivni.

4. *Depmentia media* (§ 225) imaju u pasivnom aoristu pasivno značenje:

αἰτιόομαι krivim,	ἤτιασάμην okrivih,	ἤτιάθην bih okrivljen,
βιάζομαι silim,	ἐβιασάμην prisilih,	ἐβιάσθην bih prisiljen;

tako i:

δέχομαι (primam)	λυμαίνομαι (kvarim)
δωρέομαι (darujem)	μέφομαι (kudim)
ἐργάζομαι (radim)	μιμέομαι (nasljedujem)
λάομαι (liječim)	μετα-πέμπομαι (dozivam)
ἀπο-κρίνομαι (odgovaram)	ἐν-τέλλομαι (nalažem)
λογίζομαι (promišljam)	χειρόομαι (nadvlađujem).

Bilj. Perfekt od nekih takvih glagola ima i aktivno i pasivno značenje:

εἴργασται uradio je i urađeno je,
 ἀπο-κέκριται odgovorio je i odgovoreno je,
 μεμίμημαι nasljedovao sam i nasljedovan sam,
 ἐώνημαι kupio sam i kupljen sam.

B. Prelazno i neprelazno značenje

Ako se neki glagol koleba između prelaznoga i neprelaznoga značenja, imaju § 329. slabi aorist i slabi perfekt prelazno značenje, a jaki aorist i jaki perfekt neprelazno (§ 328, 3.); ako glagol ima samo jedan perfekt, značenje mu je neprelazno.

Takvi su glagoli:

Glagoli	Futuri	Aoristi	Perfeki
ἵστημι stavljam (§ 311, 2) ἵσταμαι stajem	στήσω στήσομαι	ἕστησα ἕστην	ἕστηκα stojim
κατα-δύω potapam*) (§ 301, 2) κατα-δύομαι potapam se	κατα-δύσω κατα-δύσομαι	κατ-έδυσσα κατ-έδυν § 316, 8	κατα-δέδυκα
φύω rađam φύομαι postajem	φύσω φύσομαι	ἔφυσσα ἔφυν § 316, 9.	πέφυκα jesam
ἐγείρω budim ἐγείρομαι budim se	ἐγερῶ	ἤγειρα ἤγερθην	ἔγρηγορα budan sam

*) Tako: ἐνδύω oblačim, ἐκ-(απο-) δύω svlačim
 ἐν-δύομαι oblačim se, ἐκδύομαι svlačim se

Glagoli	Futuri	Aoristi	Perfekti
τήκω topim τήκομαι topim se	τήξω τακήσομαι	έτηξα έτάκην	τέτηκα rastopljen sam
πήγνυμι utvrđujem (§ 319, 13) πήγνυμαι utvrđujem se	πήξω παγήσομαι	έπηξα έπάγην	πέπηγα tvrd sam
ῥήγνυμι kidam (§ 319, 14) ῥήγνυμαι kidam se	ῥήξω ῥαγήσομαι	ῥρηξα ῥράγην	ῥρωγα raskinut sam
ἀπο-σβέννυμι gasim (§ 319, 6) ἀπο-σβέννυμαι gasim se	ἀπο-σβέσω ἀπο-σβήσομαι	ἀπ-έσβεσα ἀπ-έσβην	ἀπ-έσβηκα
πείθω nagovaram πείθομαι slušam	πείσω πείσομαι	ἔπεισα ἔπείσθην	πέπεικα πέπεισμαι uvjeren sam πέποιθα uzdam se
φαίνω pokazujem φαίνομαι pokazujem se	φανῶ, -εῖς φανοῦμαι φανήσομαι	ἔφην ἔφάνην	πέφαγα (§ 282) πέφην
ἀπ-όλλυμι upropašćujem (§ 319, 15) ἀπ-όλλυμαι propadam	ἀπολῶ, -εῖς ἀπολοῦμαι	ἀπώλεσα ἀπώλομην	ἀπολώλεκα ἀπόλωλα

Kako se naglašuju glagolski oblici

§ 331. Od osnovnoga pravila u § 229. da u glagola naglasak stoji što više od kraja prema početku riječi nalaze se ovi izuzeci:

Kako se naglašuju stegnuti slogovi, uči već § 48, zato se piše: δοκῶ, πεσοῦμαι (πίπτω § 327, 17), τιθῶμαι (§ 302), λυθῶ, λυθῆς (§ 296).

§ 332. Složeni se oblici glagolski drže glavnoga pravila u § 36. uz ove izuzetke:

1. Naglasak ne prelazi nikada augmenta ni reduplikacije: ἀπῆλθε ode, ἀφίχεται došao je. To vrijedi i onda kad se augment ili reduplikacija ne poznaje: ὑπ-εἶκον ugibah se, ἀν-εὔρε nađe opet. Izuzima se samo σύν-οἶδα (suznalac sam) od glagola οἶδα znam.

2. U 2. l. sing. impt. jak. a o r. od glagolâ druge glavne konjugacije (§ 307, Bilj.) naglasak ne prelazi nikada onoga sloga na kojem stoji u prvoj riječi ako nije složena: ἀπό-δος vrati (ἀπό), a ne ἄπο-δος; tako i ἐπί-σχος stani (ἐπί), a ne ἔπι-σχος.

3. Ako je riječ dvostruko složena, naglasak u tim imperativima ne prelazi nikada drugi prijedlog: συν-έκ-δος vrati, παρ-έν-θες pridaj.

Ostali su izuzeci ovi:

§ 333.

A. Infinitivi

1. Svi infinitivi na ναί naglašuju pretposljednji slog: τιθέναι, θεῖναι, λευκέ-ναι, λυθῆναι.

2. Infinitiv jakoga aktivnog aorista glagola na ω jest perispomenon: λαβεῖν (§ 255, 1).

3. Isti je oblik u mediju paroksitonon: λαβέσθαι.

4. Inf. slaboga akt. aor. ima naglasak na pretposljednjem slogu: παιδεῦσαι, ἐπαινέσαι (§ 268, Bilj. 1).

5. Tako se naglašuje i inf. perfekta medijalnoga: πεπαιδεῦσθαι, κεκομίσθαι (§ 284).

B. Participi

6. Particip jakoga aktivnog aorista glagolâ na ω oksitonon je: λαβών § 255, 1), gen. λαβόντος.

7. Part. prez. i jakoga aorista aktivnoga glagolâ na μι oksitonon je u nom. sing. m.: τιθείς, gen. τιθέντος.

8. Isto vrijedi i za particip akt. perf.: λευκώς (υῖα, ός, gen. -ότος) i

9. za part. obaju pasivnih aorista: λυθείς, γραφείς (gen. -έντος).

10. Part. medijalnoga perfekta paroksitonon je: λελυμένος (§ 284).

11. Svi participi imaju u nom. i ak. sing. sr. roda naglasak na istom slogu na kojem je i u muškom rodu (isp. § 229): βαδίζων neutr. βαδίζον, λύσων λύσον (po § 35), νικήσας νικήσαν, τιθείς τιθέν.

Bilj. Za sve oblike navedene pod 1—11. ne vrijedi pravilo da se naglasak u složenim riječima natrag pomiče; prema tome: προτιθέναι, προσλαβεῖν, ἐκκεκομίσθαι, παραλαβών, ἀποδούς, διαλυθείς, τὸ καταλύσον.

C. Oblici imperativa

12. Stegnuto 2 l. sing. imperativa jakoga medijalnog aorista jest perispomenon (§ 255, 1) λαβοῦ.

Izuzimaju se samo oni glagoli koji su složeni od jednosložnih glagolskih oblika i dvosložnih prijedloga: περίθου (περιτίθημι), isp. § 307, Bilj.

13. 2. l. sing. imperat. jakoga aorista oksitonon je u ovih pet glagola: εἰπέ (reci), ἔλθέ (dodi), εὕρε (nađi), ἴδε (vidi), λαβέ (uzmi). Ipak ἄπειπε, πρόσλαβε itd. po § 36.

Što znače ona tri jednaka oblika slaboga aorista, to uči § 268, Bilješka 1.

DIO TREĆI

POSTANJE RIJEČI

Glava XIII

§ 334. Riječ ili je prosta, tj. postala od jedne jedine osnove: λόγ-ο-ς govor (korij. λεγ), ili joj je osnova složena od dvije ili više osnova: λογο-γράφο-ς (pisac govora).

A. Proste riječi

§ 335. Proste su riječi a) primitivne (*nomina verbalia*), tj. postale neposredno od glagolske osnove: ἀρχή (početak) od ἀρχω, b) izvedene (*denominativa*), tj. postale od nominalne osnove: ἀρχα-ῖο-ς (star) od nom. osn. ἀρχα (nom. ἀρχή). Imena postaju nastavcima (sufiksima) kojima se izbliže određuje značenje imenima.

Bilj. 1. Konsonantske osnove mijenjaju se pred konsonantskim nastavcima po glasovnim zakonima: γράμ-μα (pismo) od γραφ-μα (§ 54).

Bilj. 2. Osnove imaju sad jaki (dugi) sad slabi (kratki) oblik (prijevaj, isp. § 49. i Bilj.): λᾷθ-ρα (kradom): λήθ-η (zaborav), osn. λεγ: λόγ-ο-ς (isp. hs) plet-em: plot, osn. πεμπ: πομπ-ή (pratnja), isp. pf. πέπομφα, (osn. λιπ. ἐλ-λίπ-ής (nedostatan): τὸ λείψανον (ostatak): λοιπ-ό-ς (ostali), isp. ἔ-λιπ-ο-ν: λείπ-ω : λέ-λοιπ-α, (osn. φᾶ) φᾶ τό-ς (rečen): φή-μη (govor): φω-νή (glas).

Bilj. 3. Samo malo imenica i pridjeva postaje bez nastavka: ἡ ὄψ (glas) osn. ὄπ, ἄρπαξ (grabežljiv) osn. ἀρπαγ.

Najznatniji nastavci

A. Nastavci kojima postaju imenice

§ 336.

1. *Nomina agentis*

<i>Masc.</i>	<i>Fem.</i>
-εύ: ἱερ-εύς (svećenik)	-ε-ιᾶ: ἱέρ-εια (svećenica) [od ἱερεῖ-ια]
-τήρ: σω-τήρ, -ῆρος (spasitelj)	-τειρᾶ: σώ-τειρα (spasiteljica) [od σωτερ-ια]
-τορ: συλλήπ-τωρ, -ορος (pomoćnik)	-τριᾶ: συλλήπ-τρια (pomoćnica)
-τᾶ: πολί-τη-ς (građanin)	-τιδ: πολί-τις (građanka).

2. *Nomina actionis*

§ 337.

-τί:	ἡ φᾶ-τις (govor)	-σία:	ἡ δοκιμα-σία (ispit)
	ἡ πίσ-τις (vjera) osn. πιθ		ἡ ἐργα-σία (rad)
-σί:	ἡ γένε-σις (postanje)	-ε-ιά:	ἡ παιδ-εία (odgoj)
	ἡ πράξις (djelo)		ἡ βασιλ-εία (kraljevanje)
-μός:	ὁ ὀδωρ-μός (jadikovanje)		[od glagola na -εῶω, παιδεῖα od -εF-ία itd.].
	ὁ δε-σμός (sveza)		

3. *Nomina rei actae*

§ 338.

-ματ:	τὸ πρᾶγ-μα, -ματ-ος (djelo)	-εσ:	τὸ γέν-ος (genus)
	τὸ τμη-μα (zarec)		τὸ ψεῦδ-ος (laž).

4. *Nomina qualitatis*

§ 339.

-τητ:	ἡ ἰσό-της (aequi-tās)	-σύνη:	ἡ δικαιο-σύνη (pravednost)
	ἡ νεό-της (iuvent-tus)		ἡ σωφρο-σύνη (razboritost)
-ιά:	ἡ σοφ-ιά (sapient-ia)	-ιά:	ἡ ἀλήθ-ε-ια (istina)
	ἡ κακ-ιά (zloća)		ἡ εὐκλε-ια (slava)
-εσ:	τὸ βᾶθ-ος (dubina)		[od pridjeva na -ής 2; -εια od -εσ-ιά]
	τὸ αἴσχ-ος (sramota)		ἡ εὖνο-ια (dobrohotnost).

5. *Nomina instrumenti*

§ 340.

-τρο:	τὸ ἄρο-τρον (arā-trum)	-θρο:	τὸ βᾶ-θρον (stupanj)
	τὸ διδασ-τρον (naukovina).		

6. *Nomina loci*

§ 341.

-τήριο:	τὸ δικασ-τήριον (sudnica)	-εῖο:	τὸ κουρ-εῖον (brijačnica)
	τὸ δεσμω-τήριον (tamnica)		τὸ Μουσ-εῖον (zborište Muza)

7. *Nomina diminutiva*

§ 342.

-ίο:	τὸ παιδ-ίον (dječačić)	-ισχο:	ὁ παιδ-ίσκος (sinčić)
	τὸ χρυσ-ίον (zlatan novac)		ἡ παιδ-ίσκη (kćerka)
-άριο:	τὸ παιδ-άριον (pueru-lus)	-ίδιο:	τὸ οἰκ-ίδιον (kućica).

8. *Patronymica*

§ 343.

-(ι)δᾶ:	Κρον-ί-δης, Πηλε-ίδης	-ίων:	Κρον-ίων
	Αἰνειά-δης, Τελαμων-ιά-δης	-ῖδ(ferm.):	Τανταλ-ίς, Κεκροπ-ίς.

§ 344.

9. *Gentilia**Masc.**Fem.*

-ιο: Κορίνθ-ιος (Corinth-ius)
 -ευ: Μεγαρ-εύς (Megarensis)
 -τα: Σπαρτιά-της (Spartia-tes)

-άδ: Δηλιάς (Deljanka)
 -ίδ: Μεγαρίς (Megaranka)
 -τιδ: Σπαρτιά-τις (Sparćanka).

B. Nastavci kojima postaju pridjevi

§ 345.

Pridjevi znače: 1. Općenu svezu s osnovnim pojmom

-ιο: οὐράν-ιος (nebeski), δίκαιος (pravedan), Ἀθηναῖος, αἰδοῖος (stidljiv)
 od αἰδοσ-ιος.

§ 346.

2. Tvar i podrijetlo

-εο, -ειο: χρύσ-εος (χρυσοῦς aureus),
 Εὐριπίδ-ειος

-ινο: λίθ-ινος (kâmen)
 ξύλ-ινος (drven).

§ 347.

3. Pripadanje, sposobnost

-(ι)κό: φυσι-κός (prirodan), πρακ-τι-κός (sposoban za rad),
 βασιλ-ικός (kraljevski), πολεμ-ικός (ratan);
 ἡ μουσική (tj. τέχνη), ὁ μουσικός,
 ἡ γραμματική, ὁ γραμματικός.

§ 348.

4. Obilje

-εντ (-Fεντ), -ετ: χαρί-εις, χαρί-εσσα (-ετ-ια), χαρί-εν (gratiosus), ἀνεμόεις
 (vjetrovit), ὑλήεις (silvosus) (§ 193).

§ 349.

5. Sklonost

-μον: μνήμων (sjećajući se), ἐπι-λήσ-μων (zaboravan).

§ 350.

6. Vrijeme

-ινό: ἔαρ-ινός (ver-nus), θερ-ινός (ljet-ni), νυκτερ-ινός (noctur-nus).

§ 351.

7. Nastavci s manje određenim značenjem

-νό: δει-νός (strašan), σεμ-νός
 (častan) od σέβομαι
 -ρό: ἐχθρός (neprijateljski),
 φθον-ε-ρός (zavidljiv)
 -σιμο: χρή-σιμος (koristan)

-λό: δει-λός (bojažljiv), ἀπατη-λός
 (varav)
 -ιμο: μάχ-ιμος (bojan)
 -εσ: ψευδ-ής (lažan), εὐγεν-ής
 (plemenit).

C. Kako postaju glagoli

§ 352.

-άω:	τιμάω častim γοάω jadikujem	-έω:	φιλέω ljubim (φίλος) εὐτυχέω sretan sam (εὐτυχής)
-όω:	δουλόω zarobljujem (δούλος) ζημιόω kažnjavam (ζημία)	-εύω:	βασιλεύω kraljujem (βασιλεύς) ἀληθεύω govorim istinu (ἀληθής)
-ίζω:	ἐλπίζω nadam se (ἐλπίς)	-άζω:	δικάζω sudim (δίκη)
-αίνω:	σημαίνω dajem znak (σημα)	-ώνω:	βαρῶνω opterećujem (βαρός) αἰσχῶνω sramotim (αἰσχος).

Bilj. Neki od tih završetaka imaju više-manje određeno značenje: tako znače glagoli na -έω, -εύω da netko nešto jest: φιλέω (prijatelj sam), εὐτυχέω sretan sam), πολεμέω (u ratu sam); ἀληθεύω (istinitac sam); — glagoli na -όω, -αίνω, -ώνω znače da netko nešto čini: δουλόω (činim robom = zarobljujem), χρυσόω (činim zlatno = pozlaćujem), σημαίνω [činim (dajem) znak], λευκαίνω (bijelim), ἡδύνω (sladim, začinjам); — glagoli na -σειω znače želju (*desiderativa*): πολεμησεῖω (želim rat).

D. Kako postaju prilozii

§ 353.

Kako postaju prilozii od pridjeva, v. § 204. 1—3; korelativne priloge v. § 217; priložne brojeve v. § 223; priložne padežne oblike v. § 188.

Osim toga prilozii postaju od nominalnih i verbalnih osnova nastavcima:

-δόν:	ἀγγελ-δόν <i>gregatim</i> (ἀγγέλη), ἀνα-φαν-δόν očito (ἀνα-φαίνω);
-δην:	βᾶ-δην korakom (βᾶ-σις), κρύβ-δην kradom (κρύφα), σὺλ-λήβ-δην sakupivši, ukratko (σὺλ-λαμβάνω), σπορά-δην rasijano, pojedince (σπείρω);
-τί:	ὄνομαστί poimence, <i>nominā-tim</i> , νεωσ-τί onomadne, ἑλληνισ-τί helenski (ἑλληνίζω);
-εῖ:	παν-δημ-εῖ s čitavim narodom (πάνδημος), νη-ποιν-εῖ bez kazni (ποινή).

B. Složene riječi

§ 354.

U složenoj riječi slažu se dvije osnove u jednu riječ ili bez promjene (λογο-γράφο-ς) ili se osnove na kraju mijenjaju. Tako prva osnova svoj završetak rado mijenja u o ili mu dodaje o: χωρο-γράφος zemljopisac (osn. χωρᾶ), τεicho-μαχία boj oko zidina (osn. τεicho-μαχία), φυσιο-ο-λόγος prirodoznanac. — Prvi se član kadšto još drukčije mijenja; npr. ἔλαφη-βόλος jelenji lovac (osn. ἔλαφο), λαμπαδ-η-δρομία utrka sa zubljamā (osn. λαμπαδ), παρ-ρησία iskrenost u govoru (πᾶν). — Umjesto osnove upotrebljava se i padežni oblik: νεώς-οικος kuća za brodove, ὄρει-βάτης (ὄρεσσι-βάτης) koji gorom prolazi, ναυσί-κλυτος slavan brodar, ὄδοι-πόρος putnik (§ 188).

U drugom članu početni se samoglasnik često produljuje: στρατ-ηγός vojsko-voda (ἄγω); završetak se (kao i u prvom članu) rado mijenja u o ili mu se dodaje o: φιλό-τιμος često-ljubiv (τιμή), ἑκατόγ-χειρος storuk (χείρ), ἰχθυο-φάγος ribojeda (φαγ-εῖν); a ima i drugih promjena: φιλο-πάτωρ ocoljubiv (πατήρ; isp. § 49), ἀ-βλαβής neškodljiv (βλάπτω).

§ 355. Glagol se, da ne mijenja oblika, može složiti s prijedlogom: *προ-μάχομαι* (borim se za što). Druge se riječi mogu s glagolskim pojmom složiti tako da se načini *nomen agentis* pa od njega izvede glagol; npr. od *ναῦς* i *μάχομαι* postaje *ναυ-μάχος* (borac na brodu), a odatle *ναυ-μαχέω*; od *οἶκος* i *δέμω* (gradim): *οἶκο-δόμος* (graditelj kuće): *οἶκο-δομέω*.

I apstraktne se riječi mogu bez promjene složiti samo s prijedlogom: *προ-βουλή* (prethodno vijećanje), *συμ-βουλή* (zajedničko vijećanje), ali *εὐ-βουλία* (razboritost) od *εὐ-βουλος* (razborit).

§ 356. Po značenju dijele se složene imenice i pridjevi na tri vrste:

1. Determinativne složenice u kojima je prvi član pridjevna ili priložna oznaka drugoga člana: *ἡ ἀκρό-πολις* (= *ἄκρα πόλις*) gornji grad, više-grad, *ὄμο-δουλος* (= *ὄμου δουλεύων*) drug u ropstvu, surob (isp. hs. brzo-rek, divo-koza samo-uk, staro-sjedilac, zlo-tkalja).

§ 357. 2. Zavisne složenice u kojima se prva riječ pomišlja kao ovisna u nekom padežu o drugoj ili druga o prvoj: *λογο-γράφος* (= *λόγους γράφων*), *ἄξιό-λογος* (= *ἄξιος λόγου*) spomena vrijedan, *χειρο-ποίητος* (= *χερσὶ ποιητός*) ruko-tvoran, *οἶκο-γενής* (= *ἐν οἴκῳ γενόμενος*) u kući rođen (isp. hs. glaso-noša, krvo-lok, meso-jede, ruko-pis; bog-dan; zlo-rad).

§ 358. 3. Posesivne (atributne) složenice u kojima prva riječ označuje drugu, a čitava se složenica pomišlja kao objekt participa *ἔχων* te se upotrebljava kao pridjevni atribut: *μακρό-χειρ* (= *μακράς χεῖρας ἔχων*) dugo-ruk, *γλαυκ-ᾠπις* (= *γλαυκούς ὀφθαλμούς ἔχουσα*) sjajno-oka, *σώ-φρων* zdravo-uman, razborit (isp. hs. bjelo-brk, zlato-kos, krivo-šija, dvo-struk, sto-noga).

Bilj. 1. Prijedložne složenice mogu imati sva tri značenja: *ἀμφι-θέατρον* okruglo kazalište (det.), *ἐγ-χώριος* domaći (zav.), *ἔν-θεος* bogo-duh (*ἐν ἑαυτῷ θεὸν ἔχων* (pos.)).

Bilj. 2. Riječi složene sa *ἀ-* privativnim (pred samoglasnicima *άν-*; lat. in-, hs. ne-, § 64) mogu imati determinativno ili posesivno značenje:

ἄ-γραφος (= *οὐ γεγραμμένος*) det., *ἄ-παις* (= *παῖδας οὐκ ἔχων*) pos.

ἀν-ελεύθερος (= *οὐκ ἐλεύθερος*) det., *ἀν-αιδής* (= *αἰδῶ οὐκ ἔχων*) pos.

Riječi koje su isprva počinjale s digamom nemaju *άν-*, nego *ἀ-*; *ἀ-εργός* (*ἀργός*) besposlen (*Ἔργον*).

Bilj. 3. Složenice na *-ος* kojima je drugi član postao neposredno od glagolske osnove imaju (protiv § 36) naglasak na drugom članu ako mu je značenje aktivno:

λιθο-βόλος koji baca kamenje,

λιθό-βολος pogođen kamenjem

λογο-γράφος pisac govora,

αὐτό-γραφος pisan svojom rukom.

DIO ČETVRTI

SINTAKSA

Glava XIV

KONGRUENCIJA

Ako je subjekt srednjega roda u pluralu, *verbum finitum* § 361. stoji obično u singularu, a predikatno ime stoji uvijek u pluralu: Τὰ μεγάλα δῶρα τῆς τύχης ἔχει φόβον. — Τὰ πράγματα ταῦτα δεινά ἐστίν.

Ako je subjekt u dualu ili ako su dva subjekta, predikat je sad § 362. u dualu, sad u pluralu: Δύο καλῶ τε ἀγαθῶ ἄνδρε τέθνατον. — Ἀριστῶντι τῷ Ξενοφῶντι προσέτρεχον δύο νεανίσκω.

Bilj. Kod ἀμφω imenica mora biti u dualu, kod δύο može biti u dualu ili u pluralu: ἀμφω τῷ πόλει, δύο ἄνδρε i δύο ἄνδρες.

Ako je subjekt kolektivna imenica, predikat može biti u plu- § 363. ralu: Ἀθηναίων τὸ πλῆθος οἴονται Ἰππάρχον τύραννον ὄντα ἀποθανεῖν. Isp. *Magna pars vulnerati aut occisi sunt.*

Ako je više subjekata, predikat je ili u singularu (prislanja- § 364. jući se uz najbliži subjekt) ili u pluralu. Predikatni pridjevi, ako su subjekti lica različna roda, stoje u muškom rodu, ako li su subjekti stvari, u srednjem rodu plurala: Γῆρας διδάσκει πάντα καὶ χρόνου τριβή. — Ὡς εἶδε πατέρα τε καὶ μητέρα καὶ ἀδελφούς καὶ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα αἰχμαλώτους γεγεννημένους, ἐδάκρυσεν. — Isp. *Pater mihi et mater mortui sunt.* — Λίθοι τε καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ κέραμος, ἀτάκτως ἐρριμμένα, οὐδὲν χρήσιμά ἐστιν. — Isp. *Divitiae et honores incerta et caduca sunt.*

Uza subjekt muškoga ili ženskoga roda predikatni je pridjev § 365. kadšto u srednjem rodu sing. (kao imenica): Ἡ σοφία πάντων κάλλιστον, ἢ δὲ ἀμαθία πάντων αἰσχιστον. — Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη (Hom.). — Isporedi: *Triste lupus stabulis.* — Bolje je vrabac u ruci nego soko na grani.

§ 366. Ako je infinitiv subjekt, predikatni je pridjev kadšto u pluralu: Τὴν πεπωμένην μοῖραν ἀδύνατά ἐστιν ἀποφυγεῖν. — Το se događa osobito kad je predikat glagolski pridjev na -τέος: Ἐπιχειρητέα ἦν ὑμᾶς πείσαι.

§ 367. Ako su subjekt i predikat u različnom broju, glagol se može slagati s predikatom: Οἱ Ἀθηναῖοι ἔκτισαν τὸ χωρίον τοῦτο, ὅπερ πρότερον Ἐννέα ὁδοὶ ἐκαλοῦντο. — Πάντα ταῦτα κακουργαίαι εἰσίν. — Isp. *Gens universa Veneti appellati sunt.*

§ 368. Ako je subjekt demonstrativna ili relativna zamjenica, slaže se u rodu i broju s imeničkim predikatom: Οὗτοι εἰσιν ἄνδρες το su ljudi. — Παρὰ τῶν προγεγενημένων μανθάνετε. αὕτη γὰρ ἀρίστη διδασκαλία. — Οὐδὲν ἄδικον διαγεγένημαι ποιῶν, ἥνπερ νομίζω μελέτην εἶναι καλλίστην ἀπολογίας što mislim da je najljepša priprava. — Isp. *Ea demum firma amicitia est.* — Ali i: Τοῦτο πῶς οὐκ ἀμαθία ἐστίν;

Bilj. Treba razlikovati: τί ἐστι φίλια: što je prijateljstvo? — i τίς ἐστι φίλια: kakvo je prijateljstvo? — Isp. *Quid est gloria nisi frequens de aliquo fama cum laude?* i: *Quae gloria est miseriae pauperum atque inopum illudere?*

§ 369. Grčki jezik shvaća često kao predikate subjekta ili objekta onakve pojmove kojima se u hs. jeziku označuje glagolska radnja (potpumbeni predikati). Zato se u grčkom jeziku često upotrebljava pridjev gdje je u hs. prilog. To vrijedi osobito za oznake reda, vremena i načina, kao: πρότερος, πρῶτος, ὕστερος, ὕστατος, τελευταῖος, — ἄρθριος ραπο, ἐσπέριος uvečer, νύχιος noću, σκοταῖος u mraku, χθιζός jučer, δευτεραῖος drugi dan — ἐκῶν, ἐκούσιος svojevoljno, ἄκων preko volje, ἄσμενος rado itd.

Τὴν δὲ πολὺ πρῶτος ἶδε Τηλέμαχος (Hom.) nju prvi ili najprije vidje T. — Λακεδαιμόνιοι ὕστεροι ἀφίκοντο τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης γενομένης μιᾷ ἡμέρᾳ. — Κατέβαινον εἰς τὰς κώμας ἤδη σκοταῖοι. — Τριταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ. — Ἄκων ἀμαρτῶν οὐδεὶς ἀνθρώπων κακός. — Ἄσμενοι εἶδον ἀλλήλους καὶ ἠσπάζοντο ὥσπερ ἀδελφούς. — Isp. *Hannibal princeps in proelium ibat, ultimus conserto proelio excedebat.* — *Socrates venenum laetus hausit.*

Bilj. Osobita je vrsta potpumbenoga predikata proleptički predikat kojim se učinak glagolske radnje već unaprijed izriče: Μέγας ἐκ μικροῦ Φίλιππος ἠῤῥηται. — Ἡ εἰρήνη τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων ὑψηλὸν ἤρεν. — Isp. Nikad nas nisi ničim site nahranila.

Glava XV

ČLAN

§ 370. Član je zapravo pokazna zamjenica. U tom se značenju upotrebljava u atičkoj prozi samo još u ovim prilikama:

1. ὁ μὲν — ὁ δὲ jedan — drugi (u svim padežima); τὸ (τὰ) μὲν — τὸ (τὰ) δὲ adverbijalno: sad-sad;

2. u ročetku rečenice naznačujući nov subjekt, i to u nominativu ó dé, ἡ dé, τὸ dé a on, ona, ono; u ak. s. inf. τὸν dé, τὴν dé, τοὺς dé ili καὶ τόν, καὶ τήν, καὶ τοὺς;

3. πρὸ τοῦ prijē toga, negda.

Οἱ μὲν λαβόντες τὰ πλοῖα ἀπέπλευσαν, οἱ δὲ μένοντες ἐξετάξαντο ᾧδε. — Ταύτην τὴν ἡμέραν οὕτως ἐπορεύθησαν, τὰ μὲν τι μαχόμενοι, τὰ δὲ καὶ ἀναπαύομενοι. — Ἐπηγάγετο τοὺς Ἀθηναίους· οἱ δὲ ἦλθον. — Καὶ τὸν ἀποκρίνασθαι λέγεται a on, kaže se, da je odgovorio.

Član naznačuje:

1. određene pojedine predmete razlikujući ih od drugih (**individualni član**): Τῶν ἑπτὰ σοφῶν σοφώτατος ἦν Σόλων. — Ἐξέρξης ἀγείρας τὴν ἀναριθμητον στρατιάν ἦλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα (onu — roznata — nebrojenu vojsku). — Κύρος ὑπισχνεῖτο δώσειν τρία ἡμιδραρακά τῷ μηνὸς τῷ στρατιώτῃ (distributivno: svaki mjesec svakomu vojniku).

Bilj. 1. Individualni član zastupa često posesivnu zamjenicu: Ὁ σοφὸς ἐν αὐτῷ περιφέρει τὴν οὐσίαν (svoje blago).

Bilj. 2. Individualni član stoji kod apozicije iza lične zamjenice: ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες mi Heleni. — Ὑμεῖς οἱ ἡγεμόνες πρὸς ἐμὲ πάντες συμβάλετε. — Tako i bez zamjenice: Εἰ βούλεσθέ μοι (sc. ὑμεῖς) οἱ τε στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐλθεῖν, λέξω.

Bilj. 3. I glavni brojevi imaju član ako se njima kazuje određen dio poznate cjeline: Ἀπῆσαν τῶν λόγων δώδεκα ὄντων οἱ τρεῖς. — Tako i razlomci: τὰ δύο μέρη द्वιῃ τρετίνε.

Bilj. 4. Treba razlikovati:

πολλοί mnogi i οἱ πολλοί mnoštvo, svjetina;
ὀλίγοι malo njih i οἱ ὀλίγοι oligarsi;
πλείονες više njih i οἱ πλείονες većina;
ἄλλοι drugi (*alii*) i οἱ ἄλλοι ostali (*ceteri*);
ἐμὸς φίλος čovjek koji mi je prijatelj i ὁ ἐμὸς φίλος moj prijatelj.

2. pojedine predmete kao zastupnike čitavih vrsta (**generički član**): ὁ ἀνθρωπος čovjek, tj. svatko tko je čovjek. — Δεῖ τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι μᾶλλον τὸν ἄρχοντα ἢ τοὺς πολεμίους. — Ἐγὼ πάντα ὅσα προσῆκε τὸν ἀγαθὸν πολίτην ἐπραττον.

Bilj. Treba pamtiti:

ὁ βουλόμενος svatko tko hoće;
οὐτυχῶν svatko tko se nađe, tko god;
ὁ τοιμήσων takav koji će se usuditi;
ὁ ἡγησόμενος οὐδεὶς ἔσται νεῆς biti nikoga (takvoga) koji će voditi.

§ 373. Članom se svaka riječ (adj., part., adv., inf.), čak i dio rečenice (padež s prijedlogom, genitiv), i čitava rečenica može supstantivirati:

οἱ πλούσιοι bogataši,
 οἱ παρόντες nazočnici,
 οἱ πάλαι stari,
 τὸ μισεῖν mrženje, mržnja,
 οἱ ἐν τῇ πόλει ljudi u gradu,
 οἱ ἀμφὶ Ἀριαῖον A. i njegovi ljudi,
 τὰ τῶν Ἀθηναίων stvari (prilike, probici) atenske.
 τὸ τοῦ Δημοσθένους, isp. *illud Ciceronis*.
 τὸ γινῶθι σαυτὸν *illud nosce te ipsum*.

Σωκράτης ἀνὴρ τῶν τότε ἦν ἄριστος. — Νίκησον ὄργην τῷ λογί-
 ζεσθαι καλῶς. — Πρᾶττε τὰ σαυτοῦ, μὴ τὰ τῶν ἄλλων φρόνει. —
 Συμβουλευέσθε περὶ τοῦ τί δεῖ ποιεῖν.

Bilj. Kod mnogih supstantiviranih pridjeva treba pomišljati na imenice koje se i u lat. često izostavljaju: ἡ ἔρημος (γῆ) pustinja; ἡ δεξιὰ, ἀριστερά (χεῖρ) (dextra; sinistra, laeva) desnica, lijeva; ἡ ὑστεραία, δευτεραία (ἡμέρα); ἡ φιλία, πολεμία (χώρα); ἡ μουσική (τέχνη).

§ 374. Član ne stoji:

1. kod predikata: Πόνος εὐκλείας πατήρ. — Οἱ Ἀθηναῖοι Πε-
 ρικλέα εἶλοντο στρατηγόν. — Χαιρεφῶν ἐμὸς ἐταῖρος ἦν ἐκ νέου.

Bilj. Član stoji kod predikata samo onda kad treba predikatni pojam istaknuti kao posve određen, već spomenut ili općepoznat i priznat, tako osobito kod supstantiviranih participa, i kod ὁ αὐτός isti, τούναντιον protivnost, θάτερον jedno od dvoga itd. Οὗτός ἐστιν ὁ σώφρων, οὗτος ὁ ἀνδρείος καὶ φρόνιμος (pravi mudrac, pravi junak). — Οἱ ἄνδρες εἰσὶν οἱ ποιοῦντες, ὃ τι ἂν ἐν ταῖς μάχαις γίγνηται. — Ἐγὼ μὲν ὁ αὐτός εἰμι, ὑμεῖς δὲ μεταβάλλετε. — Τῇ ἀφροσύνῃ οὐ πᾶν τούναντιον ἐστὶν ἡ σοφία; (nije li čitava protivnost, tj. sasvim protivna?).

2. kod ličnih pojmova (θεός, στρατηγός, ἄνθρωπος itd.) ako znače čitavu vrstu za razliku od drugih vrsta; tako ἄνθρωπος čovjek za razliku npr. od boga, životinje itd. [dok ὁ ἄνθρωπος (§ 372) znači: svatko tko je čovjek, za razliku od nekoga određenoga čovjeka]; — i kod vrsnih imena koja se kao (ili gotovo kao) vlastita imena upotrebljavaju; npr. βασιλεύς perzijski kralj; ἄστν grad Atena; πόλις, νῆσος itd. za neki određen grad, otok; ἥλιος, οὐρανός i dr. Πάντων μέτρον ἀνθρωπός ἐστιν. — Ἐτύγχανον πρῶην εἰς ἄστν οἰκοθεν ἀνιῶν Φαληρόθεν. — Ἦν ἥλιος ἐπὶ δυσμαῖς (na zapadu).

Bilj. Vlastita imena ne trebaju člana. Treba li pak lice kao već spomenuto ili poznato obilježiti, dodaje se član imenu njegovu ili apoziciji ako je ima: ὁ Σωκράτης ili Σωκράτης ὁ Ἀθηναῖος onaj (poznati) Sokrat (Atenjanin).

Imena zemalja redovno dobivaju član: ἡ Ἀσία, ἡ Εὐρώπη, ἡ Ἑλλάς, ἡ Ἀττικῆ.

Imena rijekâ dolaze kao atribut između člana i riječi ποταμός: ὁ Εὐφράτης ποταμός.

Tako i druga zemljopisna imena ako su sa svojim apelativom (ὄρος, πόλις) istoga roda: τὸ Πήλιον ὄρος, ali ἡ Ἄττη τὸ ὄρος. Kaže se Σικελία ἡ νῆσος.

3. u adverbnim izrazima (osobito u prepozicionalnim mjesnim i vremenskim oznakama); npr. ἐν δεξιᾷ, ἐπ' ἀριστερά, κατ' ἀγρούς (*ruri*), κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν (*terrâ marique*); νυκτός, ἡμέρας, ἄμ' ἔφ, ἀφ' ἑσπέρας, ἐκ παιδός (*a puero*) itd.

4. u oprćenim oznakama mjere, roda, imena itd. μέγεθος (veličinom), εὖρος (u širinu), πλῆθος (mnoštvom), ὄνομα (po imenu), γένος (γένει) rodom itd.

Atributne oznake stoje među članom i supstantivom ili (da § 375. bi se jače istakle) za supstantivom s ponovljenim članom.

Atributni položaj imaju:

1. Pridjevi i participi: ὁ ἀγαθός ἀνὴρ dobar čovjek, ili ὁ ἀνὴρ ὁ ἀγαθός čovjek (i to) dobar; ὁ παρῶν καιρός ili καιρός ὁ παρῶν.

2. Posvojne zamjenice i posesivni genitiv pokaznih i povratnih zamjenica (isp. § 210, 208); ὁ ἐμὸς πατήρ, ἡ τούτου οἰκία, ὁ ἔμαντοῦ φίλος.

3. Imenice u posesivnom genitivu (§ 393): ὁ τῶν Ἀθηναίων δήμος (ali i τῶν Ἀθηναίων ὁ δήμος i ὁ δήμος τῶν Ἀθηναίων).

4. Padeži s prijedlozima: ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη.

5. Prilozi: τὸ νῦν γένος sadašnji rod, αἱ παραυτίκα ἡδοναί časovite naslade, ἡ ἄγαν ἐλευθερία prevelika sloboda, ἡ πόλις ἡ ἄνω γornji grad.

Predikatne oznake stoje pred supstantivom koji ima član, § 376. ili za njim. Predikatne se oznake od atributnih razlikuju po tom što supstantiv s atributnom oznakom čini jedan pojam o kojem glagol nešto izriče, dok predikatna oznaka pristupa k supstantivu s glagolom. Tako φιλῶ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα znači: ljubim dobroga čovjeka, tj. o dobrom čovjeku izričem da ga ljubim; a φιλῶ ἀγαθὸν τὸν ἄνδρα ili φιλῶ τὸν ἄνδρα ἀγαθὸν znači: ljubim čovjeka dobra, tj. čovjek kojeg ljubim dobar je. Isp. još: ἅπαντες ἔχομεν τὸ σῶμα θνητόν tijelo koje imamo smrtno je; οἱ Ἀθηναῖοι ἡγοῦντο αὐτονόμων τῶν συμμαχῶν.

Predikatni položaj imaju:

- § 377. 1. Pokazne zamjenice οὔτος, ὅδε, ἐκεῖνος (isp. § 213): οὔτος ὁ ἀνήρ ili ὁ ἀνήρ οὔτος taj čovjek.
2. Posesivni genitiv ličnih zamjenica i zamjenice αὐτός (isp. § 211, 2. b): ὁ πατήρ μου; τὸν παῖδα αὐτῆς *filium eius*.
3. Partitivni genitiv (§ 395. Bilj. 4): πολλοὶ τῶν Ἀθηναίων.
4. ἄμφω, ἀμφοτέρος i ἐκάτερος: ἀμφοτέροι οἱ ὀφθαλμοὶ obje oči. ἐκάτερον τὸ στρατόπεδον jedan i drugi tabor.

Bilješka. Kod ἑκάστος (svaki) može supstantiv biti i bez člana: ἑκάστον τὸ ἔθνος, ἑκάστου ἔτους.

- § 378. **Sad atributni sad predikatni položaj** s različnim značenjem imaju pridjevi ἄκρος, μέσος, ἔσχατος, μόνος, pa αὐτός i πᾶς (§ 379); isp. *summus, medius, extremus*.

1. τὸ ἄκρον ὄρος visoka gora;

τὸ ὄρος ἄκρον ἄκρον τὸ ὄρος	}	vrh gore.
--------------------------------	---	-----------

2. ἡ μέση πόλις srednji grad;

ἡ πόλις μέση μέση ἡ πόλις	}	sredina grada.
------------------------------	---	----------------

3. ἡ ἔσχατη νῆσος krajnji otok;

ἡ νῆσος ἔσχατη ἔσχατη ἡ νῆσος	}	kraj otoka
----------------------------------	---	------------

4. ὁ μόνος υἱός jedini sin;

ὁ υἱός μόνος μόνος ὁ υἱός	}	jedino (samo) sin.
------------------------------	---	--------------------

5. ὁ αὐτὸς βασιλεύς isti kralj, *idem rex*;

ὁ βασιλεύς αὐτός αὐτὸς ὁ βασιλεύς	}	kralj sam, <i>rex ipse</i> (§ 207).
--------------------------------------	---	-------------------------------------

Πᾶς (ἄπας, σύμπας, ὅλος) znači:

§ 379.

1. s članom u predikatnom položaju: sav (određeni):

- α) sing. $\left. \begin{array}{l} \text{πᾶσα ἡ πόλις} \\ \text{ἡ πόλις τᾶσα} \end{array} \right\} \text{ sav (određeni) grad.}$
- β) plur. $\left. \begin{array}{l} \text{πᾶσαι αἱ πόλεις} \\ \text{αἱ πόλεις πᾶσαι} \end{array} \right\} \text{ svi (određeni) gradovi.}$

2. bez člana: a) sav (neodređen), b) svaki:

- α) sing. $\left. \begin{array}{l} \text{πᾶσα πόλις} \\ \text{πόλις πᾶσα} \end{array} \right\} \begin{array}{l} \text{a) sav (neodređen) grad.} \\ \text{b) svaki grad.} \end{array}$
- β) plur. $\left. \begin{array}{l} \text{πᾶσαι πόλεις:} \end{array} \right\} \begin{array}{l} \text{a) svi (neodređeni) gradovi,} \\ \text{b) svi gradovi (što ih igdje ima);} \end{array}$

πᾶν ἀγαθόν sve samo dobro; παντὶ σθένει sa svom silom; πάντες ἄνθρωποι svi ljudi, sav svijet; ἐν πάσῃ ἀναρχίᾳ καὶ ἀνομίᾳ ζῆν u potpunom bezvladu i bezakonju živjeti.

3. s članom u atributnom položaju: cjelokupni:

- ὁ πᾶς ἀριθμός cjelokupni broj;
τὸ πᾶν πλῆθος cjelokupno mnoštvo;
ἡ πᾶσα πόλις cjelokupni grad;
αἱ πᾶσαι πόλεις skup gradova;
οἱ πάντες, τὰ σύμπαντα kod brojeva: svega (u svemu).

Πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ. — Περὶ πάντας τοὺς θεοὺς ἠσεβήκασι καὶ εἰς ἅπασαν τὴν πόλιν ἡμαρτήκασιν. — Οἱ Ἕλληνες τῆς ἡμέρας ὅλης διήλθον οὐ πλέον πέντε καὶ εἴκοσι σταδίων. — Ἡδιστον πάντων ἐστὶν ἀλύπως διατελεῖν τὸν βίον ἅπαντα. — Ἐδοξε τοῖς Ἀθηναίοις οὐ τοὺς παρόντας μόνον ἀποκτεῖναι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἅπαντας Μυτιληναίους ὅσοι ἦβῶσιν. — Δαρεῖος ἐβασίλευσε τὰ πάντα ἕξ καὶ τριάκοντα ἔτη. — Τῷ γὰρ καλῶς πράττοντι πᾶσα γῆ πατρίς. — Ὡ τέκνον, οὐχ ἅπαντα τῷ γήρα κακὰ πρόσσεστιν.

Glava XVI

PADEŽI

A. Akuzativ

Akuzativ je padež direktnoga ili bližega objekta. Objekt je ili § 380. izvanji: τύπτω τὸν δοῦλον udaram roba, ili unutrašnji koji je već u glagolskoj radnji sadržan: τύπτω πεντήκοντα πληγὰς udaram pedeset udaraca.

§ 381. I. **Izvanji objekt** pokazuje akuzativ kod prelaznih glagola. Prelazni su poimence ovi glagoli:

1. glagoli koji znače koristiti ili škoditi, dobro ili zlo činiti bilo zborom ili tvorom:

ὄνημι, ὠφελέω τινά koristim komu (*iuvo*),
βλάπτω τινά škodim komu;
εὖ ποιέω, εὐεργετέω τινά dobro činim komu,
κακῶς ποιέω, κακουργέω τινά zlo činim komu;
εὖ λέγω, εὐλογέω τινά govorim dobro o kom, hvalim koga,
κακῶς λέγω, κακηγορέω τινά govorim zlo o kom, kudim koga;
ἀδικέω τινά krivo činim komu;
κολακεύω τινά laskam komu (*adulor*).

Ἐσθλοῦ γὰρ ἀνδρὸς τοὺς ποιοῦντας ὠφελεῖν. — Ῥᾶόν ἐστι κακῶς ποιεῖν ἀνθρώπους ἢ εὖ.

Bilj. 1. Treba razlikovati εὖ, κακῶς πράττειν dobro, zlo nalaziti se od εὖ, κακῶς ποιεῖν.

Bilj. 2. Βοηθεῖν pomagati, λυσιτελεῖν koristiti, συμφέρει na korist je, slažu se s dativom (§ 411, 2).

§ 382. 2. glagoli koji znače: bježati, stizati, sakrivati se, premi-cati se:

φεύγω τινά bježim od koga;
ἀποδιδράσκω τινά utječem komu (*fugio*);
θηράω, θηρεύω τινά hvatam koga, težim za čim (τι),
μιμέομαι τινά ugledám se na koga (*imitor*),
ζηλώω τινά povodim se za kim (*aemulor*);
λανθάνω τινά sakrivam se komu (*lateo*);
ἐπιλείπει τινά τι nedostaje komu (čega) (*deficit*).

Δόλιον γὰρ ἄνδρα φεῦγε παρ' ὄλον τὸν βίον. — Τὰς ἡδονὰς θήρευε τὰς μετὰ δόξης. — Ζήλου τὸν ἐσθλὸν ἄνδρα καὶ τὸν σῶφρονα. — Οὐδεὶς ποιωῖν πονηρὰ λανθάνει θεοῦς (§ 501. b). — Τὸ στράτευμα ὃ σῆτος ἐπέλιπε (*militēs frumentum defecerat*) vojsci ponestade žita.

§ 383. 3. glagoli koji znače: bojati se (stidjeti se, čuvati se), braniti se, osvećivati se:

φοβέομαι, δέδοικά τινα bojim se koga (*timeo*),
ἐκ-, κατα-πλήττομαι τινα upropašćujem se od koga,
αἰδέομαι τινα zazirem od koga,
αἰσχύνομαι τινα stidim se koga,
φυλάττομαι, εὐλαβέομαι τινα čuvam se koga (*caveo*);
ἀμύνομαι τινα branim se od koga;
τιμωρέομαι τινα osvećujem se komu.

Τὴν δύναμιν τῶν Ἀθηναίων μὴ καταπλαγῆτε. — Αἰδεῖσθαι σε χρή, ὦ παῖ, τὸ λίαν καὶ φυλάττεσθαι φθόνον. — Τὸν ἐπιόντα πολέμιον ὄσιόν ἐστιν ἀμύνασθαι. — Κῦρος τοὺς κακούργους καὶ ἀδίκους ἀφειδέστατα ἐτιμωρεῖτο (osvećivaše se ≡ kaŋnjavaše).

4. neki isprvice neprelazni glagoli; npr.

§ 384.

μένω ostajem, čekam — τινά, τί čekam, očekujem koga, što, σιγάω, σιωπάω šutim — τί prešućujem što, σπεύδω, σπουδάζω hitim, spješim — τί pospješujem što, πλέω brodim — τὴν θάλατταν brodim morem. Isp. Na moru ga jutro osvanulo.

Glagoli koji znače kretanje postaju prelazni ako se slože s prijedlogom (kao i u hs. i lat.); tako διαβαίνω ποταμόν prelazim rijeku (*transgredior flumen*), παραβαίνω τεῖχος, ὄρος prelazim zid, goru, διέρχομαι τὴν χώραν idem kroz zemlju, ὑφίσταμαι κινδύνους dočekujem pogibli, παραπλέω νῆσον brodim mimo otok.

Bilj. Treba pamti: ὀμνυμι τοὺς θεούς zaklinjem se bogovima; ἐπιρκῶ θεόν zaklinjem se krivo bogom; zato νῆ (ναὶ μὰ) Δία tako mi Zeusa, οὐ μὰ τοὺς θεούς ne, tako mi bogova.

II. Unutrašnji objekt ili sadržaj pokazuje akuzativ kod pre- § 385. laznih i neprelaznih glagola; u akuzativu je

1. imenica a) iste osnove ili b) istoga smisla kojega je glagol, obično s atributom:

a) πόλεμον πολεμεῖν rat ratovati,
μέγαν ἀγῶνα ἀγωνίζεσθαι velik boj biti (*magnam pugnam pugnare*),
βαρεῖαν νόσον νοσεῖν tešku bolest bolovati,
τὴν κακίστην δουλείαν δουλεύειν *turpissimam servitutem servire*;

b) μεγάλην μάχην ἀγωνίζεσθαι veliku borbu biti,
πάσας νόσους κάμνειν sve bolesti patiti.

Οὗτοι μέγιστα καὶ ἀνοσιώτατα ἀμαρτήματα ἀμαρτάνουσιν. — Μάτην οὖν ἔση πεπλευκῶς τοσοῦτον πλοῦν.

Bilj. Sastavljanje glagola s imenicom iste osnove zove se *figura etymologica*.

2. imenica (ili srednji rod pridjeva ili zamjenice) koja bi bila atribut izostavljenoj imenici iste osnove ili istoga smisla kojega je glagol: μάχην νικᾶν = μάχης νίκην νικᾶν bojnu dobit dobivati, Ὀλύμπια νικᾶν = Ὀλυμπικὴν νίκην νικᾶν olimpijsku dobit dobivati (isp. postiti korizmu; *exsequias ire*), ἡδὺ (= ἡδὺν γέλωτα) γελαῖν slatko se smijati (*dulce ridere*), δεινὰ (= δεινήν ὕβριν) ὑβρίζεσθαι strašno griješiti.

Τακο πάντα νικάν, οὐδὲν φροντίζειν, μέγα φρονεῖν (ponositi se); τὰ ἄλλα ἐπιμελεῖσθαι, τί κλαίεις ὅτι pláčeš, *quid fles?* itd.

Ταυτὰ λυποῦμαι καὶ ταυτὰ χαίρω τοῖς πολλοῖς (isp. lat. *hoc laetor*). — “Ἐν σοι οὐχ ὁμολογῶ.

386. III. Dva akuzativa, i to

1. akuzativ izvanjega ličnog i izvanjega stvarnog objekta imaju glagoli koji znače: učiti, opominjati, tajiti; pitati, zahtijevati; oblačiti, svlačiti, lišavati:

διδάσκω τινά τι *doceo aliquem aliquid*,
ἀνα-, ὑπο-μιμνήσκω τινά τι opominjem koga čega,
κρύπτω, ἀποκρύπτομαί τινά τι *celo aliquem aliquid*;
ἐρωτάω τινά τι *pitam koga (za) što*,
αἰτέω τινά τι *posco aliquem aliquid*,
εἰς-πράττω, -πράττομαί τινά τι utjerujem od koga što;
ἀμφιέννυμι, ἐνδύω, ἐκδύω τινά τι oblačim, svlačim komu što,
ἀφαιρέομαι, ἀποστερέω τινά τι lišavam koga čega.

Οἱ Ἐγεσταῖοι, ξυμμαχίαν ἀναμιμνήσκοντες τοὺς Ἀθηναίους, ἐδέοντό σφισι βοηθεῖν. — Ὁ Κῦρος ἠρώτα τοὺς αὐτομόλους τὰ τῶν πολεμίων. — Ἡριππίδας αἰτεῖ τὸν Ἀγησίλαον ὀπλίτας. — Σωκράτης τοὺς ἐαυτοῦ ἐπιθυμοῦντας οὐκ ἐπράττετο χρήματα. — Τὸν πάντα δ’ ὄλβον ἤμαρ ἔν μ’ ἀφείλετο.

Bilj. 1. U pasivu lični akuzativ postaje nominativ, a stvarni ostaje nepromijenjen; isp. *sententiam rogatus*. . Αἰάκης ὑπ’ Ἀρισταγόρου ἀφηρέθη τὴν ἀρχήν.

Bilj. 2. Kaže se također: ἀναμιμνήσκω τινά τιнос (§ 400, 1, B. 2), ἀποστερέω τινά τιнос, ἀφαιρέομαι τινός τι (§ 403, 1. i B. 2).

§ 387. 2. akuzativ izvanjega ličnog i unutrašnjega stvarnog objekta imaju mnogi prelazni glagoli: Σωκράτης ἕκαστον εὐεργετεῖν τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν ἐπεχειρεῖ. — Οὐδένα πώποτε γραφὴν ἐγραψάμην νικοῦ ἵνα νικᾶν ποτε τὸν τυζβὸν τυζβὸν τυζβὸν. — Λακεδαιμόνιοι πολλὰ τὴν πόλιν ἡμῶν ἡδικήκασι καὶ μεγάλα.

Bilj U pasivu izvanji objekt postaje nominativ, a unutrašnji ostaje nepromijenjen: ἄλλην εὐεργεσίαν εὐεργετηθεῖς

§ 388. 3. akuzativ objekta i predikata imaju glagoli koji znače: zvati, držati; izbirati, činiti; pokazivati se:

ὀνομάζω, καλέω, λέγω τινά τι *zovem koga čim (nomino)*,
νομίζω, ἡγέομαι, κρίνω τινά τι *držim koga za što (duco)*;
αἰρέομαι, καθίστημι τινά τι *izbiram (činim) koga čim (creo, facio)*;
παρέχω ἑμαυτόν τι *pokazujem se čim (praebeo, praesto me)*.

Πόνους τοῦ ζῆν ἡδέως ἡγεμόνας νομίζετε. — Δαρεῖος Κῦρον σα-
τραπήν ἐποίησε, καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε. Isp. Učinit ću djecu
jANJIČARE.

Bilj. U pasivu oba akuzativa postaju nominativi: Κύρος ὑπὸ τοῦ πατρὸς
στρατηγὸς ἀπεδείχθη. Isp. *Cicero consul creatus est.*

IV. **Prosti akuzativ.** — Akuzativ pristupa k neprelaznim § 389.
glagolima i pridjevima da pojam njihov stegne u smislu hrvatskosrp-
skoga: što se — tiče, s obzirom na — (**akuzativ obzira**); hs. instr.
(velik tijelom, a malen djelom), lat. u pjesnika ak. (*os umerosque dis
similis*), inače abl. limitationis.

κάμνω τὴν κεφαλὴν, τοὺς ὀφθαλμούς bolujem od glave, od očiju;
(τὸ) γένος, ὄνομα rodom, po imenu;
(τὸ) πλῆθος, εὖρος, βᾶθος, κάλλος mnoštvom, u širinu, u dubinu,
ljepotom (isp. § 374, 4).

Βέλτιόν ἐστι σῶμά γ' ἢ ψυχὴν νοσεῖν. — Τυφλὸς τὰ τ' ὄτα τὸν τε
νοῦν τὰ τ' ὄμματ' εἶ. — Πάντα σοφὸν οὐχ οἷόν τε ἀνθρώπων εἶναι.

Akuzativ pokazuje **protezanje** u prostoru i vremenu na pitanja: § 390.
kako daleko, kako dugo? (kao i u hs. i latinskom).

Βασιλεὺς καὶ Ἕλληνες ἀπεῖχον ἀλλήλων τριάκοντα στάδια. — Τὸν
μὲν εὖ παθόντα δεῖ μεμνησθαι τὸν πάντα χρόνον, τὸν δὲ ποιήσαντα εὐθύς
ἐπιλελῆσθαι.

Bilj. 1. Pamti: τριάκοντα ἔτη γεγονώς *triginta annos natus.* — ἐβδόμην ἡμέραν
ἢ θυγάτηρ αὐτῷ ἐτετελευτήκει prije šest dana bješe mu kći umrla (= sedmi
dan bješe mrtva).

Bilj. 2. Sam akuzativ smjera (na pitanje: kamo?) dolazi samo u
pjesnikâ. U prozi mu se dodaju prijedlozi: εἰς Ἀθήνας (*Ἀθήνας*) *Athenas.*

Mnogi akuzativi sadržaja (unutrašnjega objekta), obzira i § 391.
protezanja postali su upravo prilozi (**adverbni akuzativ**):

Οὐδέν ništa (nikako) (<i>nihil</i>)	τι nešto (nekako)
τί (za) što? (<i>quid?</i>)	τᾶλλα uostalom (<i>ceterum</i>)
πολύ kudikamo	πολλά često
(τὰ) πάντα u svemu (sasvim)	τὰ πολλά ponajviše
τοῦναντίον naprotiv	τὸ λοιπὸν unaprijed
(τὸ) πρῶτον	} najprije, u početku
(τὴν) πρώτην	
(τὴν) ἀρχὴν u početku	ἀρχὴν (οὐ ili μὴ) uopće (ne)
(τὸ) δεύτερον, τρίτον itd.	τὸ τελευταῖον, τέλος napokon
(drugo, treće) drugi, treći put itd.	
μακρὰν daleko	τὴν ταχίστην (ὁδὸν) brže-bolje
τίνα τρόπον; — τοῦτον τὸν τρόπον	kojim načinom? — tim načinom
δίῃκην (τινός) poput	χάριν (τινός) (za ljubav) zaradi
πρόφασιν tobože	δωρεάν (na dar) badava
τὸ κατ' ἐμέ što se mene tiče	
τὸ πρῖν prije, τὸ νῦν sada itd.	

B. Genitiv

§ 392. Grčki genitiv upotrebljava se kao pravi genitiv kod imena za poblizu oznaku imena, a kod glagola pokazuje u koje područje pripada glagolska radnja; osim toga zastupa ablativ te pokazuje ishodište radnje.

I. Pravi genitiv

§ 393. **Genitiv subjektni ili posesivni** pokazuje komu ili čemu što pripada ili od koga ili čega što dolazi:

1. kod imenicâ: ἡ οἰκία τοῦ πατρὸς kuća očeva; οἱ τοῦ Κλεάρχου ljudi Klearhovi, τὰ τῶν Ἀθηναίων (isp. § 373); — Κίμων Μιλτιάδου K. Miltijadov, Περικλῆς ὁ Ξανθίππου; Θῆβαι τῆς Βοιωτίας T. u Beotiji.

Bilj. Ovamo idu i izrazi: ἐν Ἀίδου u Hadu (upravo: u onom što je Hadovo), εἰς Ἀίδου u Had.

2. kod kopulativnih glagola: εἶναι, γίγνεσθαι, νομίζεσθαι itd.

Οὗτος ὁ λόγος ἐστὶ Δημοσθένους ovaj je govor Demostenov. — Η οἰκία τοῦ πατρὸς ἐγένετο kuća postade očeva.

Napose pamti: Δὺς ἐξαμαρτεῖν ταύτὸν οὐκ ἀνδρὸς σοφοῦ nije svojstvo mudra čovjeka (isp. *Cuiusvis hominis est errare*), ali ἐμόν ἐστιν (*meum est*). — Ἐλευθέρου γὰρ ἀνδρὸς τάληθῆ λέγειν. — Πολίτου ἀγαθοῦ νομίζεται θαρρεῖν.

3. kod posesivnih pridjeva: ἴδιος οἰκεῖός τινος (τινι, § 413, 1. b) *proprius alcjs.* (*alcui.*), κοινός τινος (τινι) zajednički, ἀλλότριός τινος (τινι) tuđ, ἱερός τινος *sacer alcjs.* Ἱερός ὁ χῶρος τῆς Ἀρτέμιδος mjesto je posvećeno Artemidi.

§ 394. **Genitiv objektni** pokazuje koga ili čega se koja radnja ili osjećanje tiče:

1. kod glagolskih imenica: ἡ τῆς πατρίδος σωτηρία spasenje domovine, ὁ φόβος τῶν πολεμίων (*timor hostium*) strah od neprijatelja.

Bilj. Gen. obj. lične zamjenice može se zamijeniti posvojnomo zamjenicom: φίλα ἢ ἐμὴ ljubav k meni (isp. lat. *fiducia tua*: pouzdanje u te; hs. laže od straha turskoga).

2. kod pridjeva koji znače: vješt ili nevješt: ἐπιστήμων *gnarus*, ἔμπειρος *peritus*, ἀπειρος *imperitus*, i kod pridjeva na -ικός koji znače sposobnost: Ὁ γραμμάτων ἀπειρος οὐ βλέπει βλέπων. — Καὶ παρασκευαστικὸν τῶν εἰς τὸν πόλεμον τὸν στρατηγὸν εἶναι χρὴ καὶ ποριστικὸν τῶν ἐπιτηδείων.

Genitiv partitivni pokazuje cijelost od koje se uzima dio: § 395.

1. kod imenâ uopće, i to kod imenica, pridjeva (navlastito u komparativu i superlativu), zamjenica i brojeva: — πλῆθος ἀνθρώπων mnoštvo ljudi, σωρός λίθων kup kamenja; — πολλοὶ τῶν Ἀθηναίων mnogi od (između) Atenjana, πάντων ἄριστος najbolji od svih; — τις, πότερος τῶν ἀδελφῶν; koji od (dvojice) braće? οὐδείς ἡμῶν nitko od nas.

Bilj. 1. Kod τί, τι, οὐδέν (μηδέν) srednji rod pridjeva ne stoji u genitivu: ἀγαθόν τι nešto dobro (*aliquid boni*, οὐδέν κακόν ništa zlo (*nihil mali*).

Bilj. 2. Pamti: εἰς τοῦτο(τοσοῦτον) ἀνοίας ἦλθον (*eo insaniae progressi sunt*) dotle dotjeraše u mahnitosti.

Bilj. 3. Pridjev se kadšto u rodu i broju slaže s imenicom koja je u genitivu: πολλήτης χώρας (umj. πολὺ τῆς χώρας), ὁ λοιπὸς τοῦ χρόνου (umj. τὸ λοιπὸν τοῦ χρόνου).

Bilj. 4. Genitiv partitivni ima uvijek predikatan položaj (377, 3): οἱ σοφοὶ τῶν ἀνθρώπων.

2. kod glagola, i to:

§ 396.

a) kod kopulativnih glagola: εἶναι biti među, τιθέναι brojiti među, καλεῖσθαι brojiti se među, κληροῦσθαι birati se među itd.

Καὶ ἐμὲ θὲς τῶν πεπεισμένων. — Σόλων τῶν ἐπτὰ σοφῶν ἐκλήθη.
— Τί με κωλύει κληροῦσθαι τῶν ἐννέα ἀρχόντων;

b) kod glagola koji znače: imati dio i davati dio (u čemu):

μέτεστί μοι, μετέχω (τινί) τινος imam dio (s kim) u čemu,
κοινωνέω (τινί) τινος dionik sam,
μεταλαμβάνω (τινί) τινος dobivam dio,
μεταδίδωμι (τινί) τινος dajem (komu) dio,
προσῆκει μοί τινος pripada mi dio.

Δεῖ ὑμᾶς καὶ τῶν κινδύνων μετέχειν. — Οἱ Ἀθηναῖοι πᾶσι τοῖς πολιταῖς ἐξ ἴσου μετεδίδουσαν πολιτείας τε καὶ ἀρχῶν.

c) kod glagola koji znače: uživati:

ἐσθίω τινός jedem čega,	πίνω τινός pijem čega,
γεύω τινά τινος dajem kušati,	γεύομαι τινος kušam, uživam,
ἀπολαύω τινός uživam,	ὀνίναμαι τινος koristim se čim.

Τῶν κηρίων ὅσοι ἔφαγον πάντες ἄφρονες ἐγίνοντο (koji su saća jeli). — Ὅστις γὰρ οὐκ εἶωθε γεύεσθαι κακῶν, φέρει μὲν, ἀλγεῖ δ' αὐχέν' ἐντιθεῖς ζυγῶ.

Bilj. Gdje se ne misli dio, stoji akuzativ: Σὺ μὲν ὕδωρ πίνεις, ἐγὼ δ' οἶνον ti piješ vodu, a ja vino. — Σωκράτης ἔπιε τὸ φάρμακον S. je popio otrov.

d) kod glagola koji znače: hvatati se:

λαμβάνω τινά τινος hvatam koga za što (τῆς χειρός za ruku),
 ἄπτομαί τινος hvatam se;
 ψάύω τινός dotičem se;
 ἔχομαί τινος držim se;
 πειράομαι τινος iskušavam što.

Τῶν ἀποθανόντων οὐδὲν ἄλγος ἄπτεται. — Ἥθους δικαίου φαῦλος οὐ ψάυει λόγος. — Τίς τῶν ἀνθρώπων οὐ πολλῶν κακῶν καὶ μεγάλων πεπεύραται;

e) kod glagola koji znače: gađati i težiti, pogađati i promašivati:

στοχάζομαι τινος gađam (τοῦ σκοποῦ u biljegu);
 ἐπιθυμέω, ἐφίεμαι τινος težim na što,
 ἐράω, ὀρέρομαι τινος čeznem za čim;
 τυγχάνω τινός pogađam, dobivam,
 ἐφ-, ἐξικνέομαι τινος postižem;
 ἁμαρτάνω, ἀποτυγχάνω τινός promašujem,
 σφάλλομαι, ψεύδομαι τινος varam se u čemu.

Μὴ ἐφίεσο τῶν ἀδυνάτων, ἵνα μὴ σφαλῆς τῆς ἐλπίδος. — Μακάριος ὅστις ἔτυχε γενναίου φίλου.

Bilj. ποθέω (*desidero*) slaže se s akuzativom.

§ 397. 3. kod pridjeva koji znače dioništvo: μέτοχος, κοινωνός (*particeps*) dionik, ἄμοιρος, ἀκκληρός (*expers*) bez dijela.

Σοφίας ὁ κατὰ λόγον ζῶν μέτοχος. — Οἶδα ὑμᾶς κοινωνοὺς γεγονότας σοφίας.

§ 398. 4. kod priloga:

a) mjesta: ποῦ gdje, πόθεν odakle, ἐγγύς, πλησίον blizu itd. ποῦ τῆς γῆς *ubi terrarum*?

b) vremena; πότε kada, πηνίκα u koje doba, πρῶ rano, ὀψέ kasno: πηνίκα τῆς ἡμέρας u koje doba dana? ὀψέ τῆς νυκτός kasno u noći;

c) načina: πῶς ἔχεις τῆς δόξης; kako si u mišljenju (kako misliš)?

§ 399. **Gen. qualitatis** pokazuje svojstvo, ali gotovo samo onda kad je veličina ili dob naznačena brojem:

1. kod imenicâ:

Τεῖχος εὖρος εἴκοσι ποδῶν, ὕψος δὲ ἑκατόν (u širinu od 20 stopa, u visinu od 100 stopa). — Τριῶν ἡμερῶν ὁδός.

2. kod kopulativnih glagola: εἶναι, γίγνεσθαι itd. Πρόξενος ἦν, ὅτε ἀπέθνησκεν, ἐτῶν ὡς τριάκοντα.

Gen. memoriae (curae) stoji:

§ 400.

1. kod glagola:

μιμνήσκομαι	τινος	<i>reminiscor</i> ,
ἐπιλανθάνομαι	τινος	<i>obliviscor</i> ;
ἐπιμέλομαι	τινος	} marim (hajem) za što, brinem (staram) se za što, ne marim (ne hajem) za što, zanemarujem što,
φροντίζω	τινός	
ἀμελέω	τινός	
ὀλιγωρέω	τινός	
μέλει μοί	τινος	stalo mi je do čega,
μεταμέλει μοί	τινος	<i>paenitet me alcjs.</i>

Μητρός ἐπιμελοῦ τῆς σεαυτοῦ καθὰ δύνῃ. — Τί ἡμῖν τῆς τῶν πολλῶν δόξης μέλει; τῶν ἐπιεικεστάτων μᾶλλον ἄξιόν ἐστι φροντίζειν. — Τῶν ἀπόντων φίλων μέμνησο πρὸς τοὺς παρόντας, ἵνα δοκῆς μηδὲ τούτων ἀπόντων ὀλιγωρεῖν.

Bilj. 1. Glagoli koji znače opominjati se i zaboravljati imaju stvarni objekt i u akuzativu: τὰ παρεληλυθότα μνημονεύειν, ἀμνημονεῖν τὰς ὑποσχέσεις; isp. *nihil nisi iniurias oblivisci.*

Bilj. 2. Opominjati koga čega znači (osim ἀναμιμνήσκω τινά τι (§ 386) još ἀναμιμνήσκω τινά τινος: Μή μ' ἀναμνήσης κακῶν.

2. kod pridjevâ:

μνήμων *memor*, ἀμνήμων *immemor*, ἐπιλήσιμων *zaboravan*; ἐπιμελής *zabrinut za što*, ἀμελής *bezbrizan za što*.

Ἡ ἐπιθυμία τῆς τιμωρίας ἀμνήμονα τῶν κινδύνων καθίστη αὐτόν.
— Ἐπιμελής τῶν φίλων εἶ.

Gen. potentiae dolazi:

§ 401.

1. kod glagolâ:

κρατέω	τινός	gospodar sam (<i>gospodarim</i>)
ἄρχω	τινός	vladalac sam (<i>vladam</i>)
βασιλεύω	τινός	kralj sam (<i>kraljujem</i>)
ἡγέομαι	τινος	vođa sam (<i>vodim</i>)
στρατηγέω	τινός	zapovjednik sam (<i>zapovijedam</i>).

Ζήσεις βίον κράτιστον, ἂν θυμοῦ κρατῆς. — Μετὰ Καμβύσην Δαρεῖος τῶν Περσῶν ἐβασίλευσεν. — Παρῆν καὶ Χειρίσοφος ἐπτακοσίους ἔχων ὀπλίτας, ὧν ἐστρατήγει παρὰ Κύρω.

Bilj. Treba razlikovati:

κρατέω τινός *gospodarim*, *vladam* (imam vlast),
κρατέω τινά *svladujem*, *pobjedujem* (dobivam vlast);
ἡγοῦμαι τινος *vodim*, *zapovijedam*: στρατεύματος,
ἡγοῦμαι τινι *vodim*, *pokazujem put*: νασίην.

2. kod pridjevâ: ἐγκρατής *potens*, ἀκρατής *impotens*, κύριος *gospodar*:

Σωκράτης τῶν ἡδονῶν πασῶν ἐγκρατέστατος ἦν. — Ἡ τύχη πάντων ἐστὶ κυρία (*gospodarica*).

II. Ablativni genitiv

§ 402. **Gen. separationis dolazi:**

1. kod glagolâ:

a) koji znače odvajanje:

χωρίζω τινά τινος odvajam koga od čega

ἀπέχω τινά τινος odvracam

ἀπέχω (intr.) τινός daleko sam od čega

ἀπέχομαι τινος *abstineo aliqua re*

φείδομαι τινος *štedim koga*

λύω, ἐλευθερώω τινά τινος } (*solvo*) *libero*

ἀπαλλάττω τινά τινος

εἴργω τινά τινος } *prohibeo*

κωλύω τινά τινος

εἴκω τινί τινος *ustupam komu u čemu*

χωρέω τινός ili τινί *uzmičem pred kim.*

Πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς πανουργία φαίνεται. — Ἀπέχει ἡ Πλάτεια τῶν Θηβῶν σταδίου ἐβδομήκοντα. — Ἄρης οὐκ ἀγαθῶν φείδεται, ἀλλὰ κακῶν. — Δούλος ὦν φοβεῖ τὸν Ἄιδην, ὅς σ' ἀπαλλάξει κακῶν; — Τοῖς πρεσβυτέροις δεῖ ὑπέκειν καὶ ὀδῶν καὶ ἐδρῶν καὶ λόγων.

b) kod glagolâ koji znače počinjanje i odustajanje:

ἄρχω τινός činim prvi, počinjem (a drugi nastavljaju), npr.

ἤρξε τοῦ λόγου ὧδε započe (otvori) raspravljanje;

ἄρχομαι τινος počinjem (i sâm nastavljam), npr.

ἤρξατο τοῦ λόγου ὧδε započe svoj govor ovako;

παύω τινά τινος odvracam koga od čega,

παύομαι τινος odvracam se, odustajem od čega.

Πειρᾶσθε σὺν τῷ νόμῳ ἀρχεσθαι παντὸς ἔργου. — Σωκράτης τοὺς συνόντας τῶν ἐπιθυμιῶν ἔπαυεν. — Ἐπαυσαν (*skinuše*) οἱ Ἀθηναῖοι Τιμόθεον τῆς στρατηγίας. — Ἐπειτα θρήνων καὶ γόων ἐπαύσατο.

c) kod glagolâ koji znače: čuti, doznavati: ἀκούω, πυνθάνομαι, αἰσθάνομαι τινός ti čujem, doznajem od koga što (isp. *audio ex, ab aliquo*).

Ἵμεῖς ἔμοῦ ἀκούσασθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν (isp. To je Marko poslušao majke). — Πέμπει ἄνδρα πεισομένον τοῦ ἐξηγητοῦ, ὃ τι χρεῖη ποιεῖν. — Τί δῆτα βούλει δεύτερον μαθεῖν ἔμοῦ;

Bilj. Treba razlikovati:

ἀκούω τι čujem nešto (ἀκούω φθόγγον čujem glas).

ἀκούω τινός (za lica i stvari) slušam nekoga (nešto); ἀκούω τῶν λόγων slušam govore.

2. kod pridjevâ: ἐλεύθερος prost (slobodan), καθαρός čist (isp. 1).
Ἔργων πονηρῶν χεῖρ' ἐλευθέραν ἔχε.

Gen. copiae et inopiae dolazi

§ 403.

1. kod glagolâ:

εὐπορέω τινός obilujem (*abundo*) čim, γέμω τινος pun sam čega
πληρώω, ἐμπίμπλημί τί τινος punim
ἀπορέω, σπανίζω τινός nedostaje mi čega (*careo*)
κενόω τί τινος ispražnjujem
δέομαι τινος trebam (*egeo*)
ἀποστερέω τινά τινος lišavam
στέρομαι τινος lišen sam.

Ἄπαντας ἐμπλήσας ἐλπίδων καὶ χρημάτων ἀπέστειλεν (isp. hs. Da narunimo džerove repela). — Σὺν θεοῖς οὐδενός ἀπορήσομεν. — Ὅ μῆδὲν ἀδικῶν οὐδενός δεῖται νόμου. — Δυοῖν ἀδελφοῖν ἑστερήθημεν δύο.

Bilj. 1. δεῖν se upotrebljava:

a) bezlično: δεῖ μοί τινος treba mi čega (što), *mihī opus est aliqua re*: πολλῆς φρονήσεως velike razboritosti; πολλοῦ (ὀλίγου) δεῖ s inf.: mnogo (malo) nedostaje te bih... (*paulum abest quin*);

b) lično: α) za opisivanje brojeva složenih sa 8 i 9: ἔτη δυοῖν δέοντα εἴκοσι 18 godina (= 20 — 2); ἔπεμψαν τριήρεις μᾶς δεούσας τριάκοντα.

β) πολλοῦ (ὀλίγου, τοσοῦτου) δέω s inf.: mnogo (malo, toliko) mi nedostaje te bih... (§ 473. Bilj. 3).

δέομαι τινος trebam nekoga (nečega): τῆς βοήθειας pomoći; δέομαι τινός τι molim nekoga za nešto: ταῦτ' ἐγὼ ὑμῶν δέομαι.

Bilj. 2. Glagoli koji znače lišavati slažu se i s dva akuzativa (§ 386); kod ἀφαιρέομαι kaže se i τινός τι: τῶν ἄλλων χρήματα.

2. kod pridjevâ:

μεστός, πλήρης, ἐμπλεῶς τινος pun (*plenus*)
κενός, γυμνός, ἔρημός τινος prazan, bez
ἐνδεής τινος potreban (*inops*), πένης τινός siromašan nečim.

Χαρᾶς καὶ ἐπαίνων ἡ πόλις ἦν μεστή. — Παρέστηκεν ἄγων μέγας πλήρης στεναγμῶν οὐδὲ δακρύων κενός.

§ 404. **Gen. comparationis** dolazi:

1. kod komparativa umjesto ḡs nom., ak. ili (rjeđe) s dativom: Νέοις τὸ σιγαῖν κρεῖττον ἔστι τοῦ λαλεῖν. — Φιλεῖ δ' ἑαυτοῦ πλεῖον οὐδεις οὐδένα. — Προσῆκει μοι μᾶλλον ἐτέρων ἄρχειν (= ἡ ἐτέροις). Isporedi hs. zeca prašljiviji; lat. *luce clarius*.

Bilj. Tako dolazi genitiv i kod pridjeva koji znače poređenje: δεύτερος, ὕστερός τινος drugi, potonji (neznatniji, *inferior*) διπλάσιός τινος dva puta toliki διάφορός τινος različan.

Ἰπτόνικος ἦν γένει οὐδενὸς ὕστερος τῶν πολιτῶν. — Ἐνταῦθ' ἀνήρ γάρ ἐστιν ἀνδρὸς διάφορος, ἐν τῷ τό τε κακὸν εὖ φέρειν καὶ τάγαθόν.

2. kod glagolâ koji znače poređenje (isp. § 401):

προέχω, ὑπερέχω τινός nadmašujem (§ 409)
 περιγίγνομαι, περιείμι τινος nadjačavam
 λείπομαι, ὕστερέω τινός zaostajem za kim
 ἤττάομαι (ἤττων εἰμί) τινος bivam svladan od koga
 διαφέρω τινός razlikujem se od koga.

Ἄνθρωπος ξυνέσει ὑπερέχει τῶν ἄλλων. — Ἡ ἀρετὴ τοῦ πλήθους περιγίγνεται. — Φίλος εὐεργετῶν οὐδενὸς λείπεται. — Οὐδαμοῦ ἤττηθεις ἀπῆλθον τῶν παρὰ Φιλίππου πρέσβειων.

§ 405. **Gen. materiae** pokazuje od čega je što načinjeno (lat. *ex aliqua re*).

Οἱ στέφανοι οὐκ ἴων ἢ ῥόδων ἦσαν, ἀλλὰ χρυσοῦ.

§ 406. **Gen. causae** dolazi:

1. kod glagolâ koji znače duševno raspoloženje (*verba affectuum*) (isp. latinski: *gaudeo, doleo, glorior aliqua re*).

ἄγαμαι, θαυμάζω τινά τινος divim se
 εὐδαιμονίζω, μακαρίζω τινά τινος držim za sretna
 ζηλώω τινά τινος } zavidim
 φθονέω τινί τινος }

Τοὺς ἀγγέλλοντας τῆς μὲν τόλμης οὐ θαυμάζω, τῆς δὲ ἀξυνεσίας ne divim se smjelosti glasnikâ, nego nerazumnosti. — Τοὺς ἐν πολέμῳ τετελευτηκότας καὶ μακαρίζω τοῦ θανάτου καὶ ζηλώω.

Bilj. 1. Tako dolazi genitiv i u uzvicima od bola, čuda, itd. (isp. hs. Mili bože, čuda velikoga!).

Οἷμοι ταλαίνης ο *me miseram!* — Τῆς τύχης, τὸ ἐμὲ νῦν κληθέντα δεῦρο τυχεῖν.

Bilj. 2. Kaže se također ἄγαμαι, θαυμάζω τινός τι; umjesto gen. dolazi i ἐπί s dat. (§ 436, B., c, γ); τινὰ ἐπὶ τινί.

2. kod glagolâ i pridjevâ koji znače sudbeni postupak (gen. criminis), i to:

a) kod glagolâ:

αἰτιάομαι τινά τινος okrivljujem
 διώκω, γράφομαι τινά τινος optužujem
 κρίνω τινά τινος osuđujem
 αἰρέω τινά τινος obličujem
 ἀλίσκομαι τινος bivam obličen
 φεύγω τινός bivam optužen
 ἀποφεύγω τινός bivam oprošten.

Κλοπῆς γραφῆται αἰσχρόν. — Οἱ πρέσβεις δώρων ἐκρίθησαν. —
 Σωκράτης ἀσεβείας ἔφυγεν ὑπὸ Μελήτου.

Bilj. O glagolima složenima sa κατά § 409, B.

b) kod pridjevâ: αἷτιος, ἔνοχος, ὑπόδικος kriv, ἀνάτιος nekriv:
 Πολλῶν τὰ χρήματ' αἷτι' ἀνθρώποις κακῶν.

Gen. pretii pokazuje cijenu:

§ 407

1. kod glagolâ koji znače: kupovati, prodavati, cijeniti
 (isp. lat. *viginti talentis vendere*):

ἀγοράζω τί τινος	} kupujem	πωλέω, πιπράσκω	} prodajem
ᾠνέομαι τί τινος		ἀποδίδομαι τί τινος	
μισθώω τινά τινος	naimam	ἄξιόω τινά τινος	cijenim.

Οὐκ ἔστιν ἐμπορεύματα λυσιτελέστερα ἢ ὅσα ἀνθρώποι ἄθλων
 ᾠνοῦνται. — Τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τάγαθ' οἱ θεοί.

Bilj. 1. πολλοῦ (*magno*) skupo, ὀλίγου (*parvo*) cijene;
 τιμῶ τι πολλοῦ (ὀλίγου) *magno (parvo) aestimo*;
 τιμῶ τινι θανάτου osuđujem koga na smrt (o sucu),
 τιμῶμαι τινι θανάτου predlažem za koga smrt
 (o tužitelju).

Bilj. 2. Umjesto πολλοῦ dolazi i περι πολλοῦ, περι πλείστου (oso-
 bito kod ποιέομαι cijenim): Οὐ τὸ ζῆν περι πλείστου ποιητέον, ἀλλὰ τὸ
 εὔ ζῆν.

2. kod pridjevâ:

ἄξιός τινος vrijedan, ἀνάξιός τινος nevrijedan
 ᾠητός, ᾠνιός τινος na prodaju za.

'Αρχῆς τετευχῶς ἴσθι ταύτης ἄξιος. — 'Αρετῆ τε δόξα τ' ἐστὶν ᾠνιος
 πόνου.

§ 408. **Gen. temporis** dolazi:

1. na pitanje: kada?

νυκτός <i>noctū</i>	ἡμέρας <i>danju</i>
θέρους <i>aestate</i>	χειμῶνος <i>hieme</i>
ἐκάστου ἔτους <i>svake godine.</i>	

Genitiv s članom ima distributivno značenje (§ 371, 1): τοῦ μηνός svakoga mjeseca: Κύρος ὑπισχνεῖται τρία ἡμιδαρειακά δώσειν τοῦ μηνός τῷ στρατιώτῃ.

2. na pitanje: otkada? za koje vrijeme?

πολλοῦ, πλείστου χρόνου *od dugo, vrlo dugo vremena*
πέντε, δέκα ἡμερῶν *za pet, deset dana*

isp. lat. *longo intervallo, decem annis, paucis diebus.*

Πιέζονται οἱ Ἰθηβαῖοι σπάνει σίτου διὰ τὸ δυοῖν ἔτοῖν μὴ εἰληφέναι καρπὸν ἐκ τῆς γῆς. — Οἱ Λακεδαιμόνιοι ζῶντο ὀλίγων ἐτῶν καθαίρησειν τὴν τῶν Ἀθηναίων δύναμιν.

§ 409. **Genitiv** dolazi **uz glagole složene s prijedlozima** koji znače odvajanje ili nadmašanje; osobito uz glagole složene s prijedlozima:

ἀπό (isp. § 402): ἀποτρέπω τινός *odvraćam od*
ἀπογιγνώσκω τινός *očajavam o*
ἀφίστημι τινος *odvraćam*
ἀφίσταμαι τινος *otpadam*

ἐκ (isp. § 402): ἐκβάλλω τινά τινος *istjerujem*
ἐκπίπτω τινός *bivam istjeran*
ἐξίστημι τινά τινος *udaljujem*
ἐξίσταμαι τινος *udaljujem se*

πρό (isp. § 404): προαιρέομαι τινος *volim*
προκρίνω τινός *praefero alicui*
προτίθημι τινος *antepōno alicui*
προίστημι τινος *praeficio alicui*
προκινδυνεύω *borim se (pred) za*
προτιμάω *častim pred.*

Οὐδενὸς χρῆ πράγματος τὸν εὖ πονοῦνθ' ὅλως ἀπογνῶναι ποτε. — Οὐκ οἶσθα, ὅτι τὰ φαλάγγια (otrovnno bilje) τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοῦ φρονεῖν ἐξίστησιν. — Τὰ σώσοντα τῶν ῥάστων καὶ τῶν ἡδίστων προαιρετέον. — Πολίτου ἀγαθοῦ νομίζω προκινδυνεύειν ἐθέλειν τοῦ πλήθους.

Bilj. Glagoli složeni sa κατά imaju genitiv uza se ako znače neprijateljsku radnju ili osudu:

καταγελάω τινός podsmijevam se komu
καταφρονέω τινός prezirem koga
κατεῖπον (-ερω̄, -εῖρηκα), κατηγορέω optužujem koga
καταγιγνώσκω, καταψηφίζομαι τινός τι osuđujem koga na
(npr. καταγιγνώσκω αὐτοῦ θάνατον, pas. κατεγνώσθη αὐτοῦ θάνατος).

Τοῦ κινδύνου κατεφρόνησεν. — Οὐδεις αὐτὸς αὐτοῦ κατηγόρησε πώποτε.

C. Dativ

Grčki dativ ili je pravi dativ te pokazuje indirektni objekt ili § 410 zastupa (kao i lat. ablativ) prvotni instrumental (socijativ) i lokativ.

I. Pravi dativ

Dativ indirektnoga objekta dolazi (kao i u hs. i lat.): § 411.

1. kod tranzitivnih glagolâ koji znače davati, govoriti itd.:
*H μωρία δίδωσιν ἀνθρώποις κακά.

Bilj. κελεύω slaže se kao i *iubeo* s ak. s inf.

2. kod intranzitivnih glagolâ:

βοηθέω τινί pomažem komu
ἀκολουθέω, ἔπομαι τινί slijedim koga
πείθομαι τινί pokoravam se komu (ali πείθω τινά nagovaram koga)
λυσιτελέω (συμφέρει) τινί koristim (ali ὠφελέω, ὀνίνημι τινά)
δουλεύω, ὑπηρετέω τινί služim (ali θεραπεύω τινά)
τιμωρέω τινί pomažem komu, osvećujem koga (ali τιμωρέομαι τινά
osvećujem se komu)

φθονέω τινί τινος zavidim komu što (§ 406)
ὀργίζομαι τινί ljutim se na koga
μέμφομαι τινί τι zamjeravam komu što (ali μέμφομαι τινά kudim koga)
λοιδορέομαι τινί prigoavam komu (ali λοιδορέω τινά grdim koga)
γαμέομαι τινί *nubo alicui* (ali γαμέω τινά *uxorem duco*)
ἔοικά τινί nalikujem (εἰκάζω τινί τι poredim što s čim)
πλησιάζω τινί blizu sam, drug sam
μέλει μοί τινος stalo mi je do čega (§ 400)
πρέπει, προσήκει μοι pristoji mi se.

Ἐπεσθαι δοκεῖ μάλιστα τῇ ἀχαριστία καὶ ἡ ἀναισχυντία. — Εἰ τιμωρήσεις Πατρόκλω τῷ ἐταίρῳ τὸν φόνον, αὐτὸς ἀποθανεῖ (ako osvetiš smrt Patrokla, tvoga prijatelja). — Δίκαια ἂν πράττοι ὁ τοῖς νόμοις πειθόμενος, ἄδικα δὲ ὁ τούτοις ἀπειθῶν.

Bilj. Pamti εὐχομαί τινι želim komu: ὑμῖν ἀγαθά,
εὐχομαι θεοῖς τι zavjetujem se bogovima: θύσειν σωτήρια
ili: molim se bogovima za: σωτηρίαν, σφύζειν.

3. kod pridjevâ:

ἴσος, ὁμοῖός τινι jednak
παραπλήσιός τινι sličan
φίλος, εὖνους, ἕλεώς τινι prijateljski, dobar, milostiv
ἐναντίος, ἐχθρός protivan, neprijateljski.

Ἄγαθὸς τῷ ἀγαθῷ μόνος φίλος. — Οἱ ὅμοιοι τοῖς ὁμοίοις εὖνοί εἰσιν.

4. kod glagolskih imenica koje su u vezi s glagolima pod 1. i 2: Τὴν τοῖς φίλοις βοήθειαν λέγεις καλὴν εἶναι.

§ 412. Dativ interesa

1. Dativ commodi ili incommodi pokazuje komu se na korist ili štetu što radi: Τοῦτ' ἐστὶ τὸ ζῆν μὴ σεαυτῷ ζῆν μόνῳ. — Μισῶ σοφιστήν, ὅστις οὐχ αὐτῷ σοφός.

2. Dativ posesivni pokazuje komu što pripada (uz glagole εἶναι, γίνεσθαι, ὑπάρχειν); isp. lat. *spes mihi est*. Ἄλλοις μὲν χρήματὰ ἐστὶ πολλά, ἡμῖν δὲ ξύμμαχοι ἀγαθοί. — Φύσει ὑπάρχει τοῖς παροῦσι τὰ τῶν ἀπόντων καὶ τοῖς ἐθέλουσι πονεῖν καὶ κινδυνεύειν τὰ τῶν ἀμελούντων.

Bilj. Uz ὄνομά μοί ἐστι (*mihi nomen est*) stoji ime u onom padežu u kojem je ὄνομα: Τῷ μὲν πατρὶ Πυριλάμπης ὄνομα, αὐτῷ δὲ γε Ἄντιφῶν. — Ἐδοξα ἀκοῦσαι ὄνομα αὐτῷ εἶναι Ἄγάθωνα.

3. Dativ etički pokazuje nečije zanimanje za nešto: ὦ μῆτερ, ὡς καλός μοι ὁ πάππος (kako lijep mi je djed). — ὦ τέκνον, ἦ βέβηκεν ἡμῖν ὁ ξένος; (isp. lat. *Ouid mihi Celsus agit?*)

4. Dativ relations dolazi kod participa koji znače: nekome (za nekoga), tko....; ako tko.... Ἐπίδαμνός ἐστι πόλις ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι τὸν Ἴόνιον κόλπον (ako tko plovi). — Τῷ γὰρ καλῶς πράττοντι πᾶσα γῆ πατρὶς. Isp. lat. *Sita Anticyra est in Locride laeva parte sinum Corinthiacum intranti*.

Tako i: (ὥς) συνελόντι εἰπεῖν ukratko rekavši; γίνεται μοι βουλομένων, ἡδομένω, ἀχθομένω događa mi se po želji, na radost, na žalost; isp. *insperanti mihi et Cottae, sed valde optanti utriusque nostrum cecidit*.

Bilj. Dva dativa koji se u latinskom jeziku upotrebljavaju jedan za lice, drugi za svrhu (npr. *honori esse; laudi, dono dare*), grčki jezik ne poznaje: Γουνακὶ κόσμος (*ornamento*) ὁ τρόπος, οὐ τὰ χρυσία.

5. Dativ auctoris dolazi:

a) kod glagolskoga pridjeva na -τέος: ἡμῖν ποιητέον *nobis faciendum*

b) često (umjesto ὑπό s gen.) kod pasiva, osobito kod perf. pas.: τὰ ὑμῖν (= ὑφ' ὑμῶν) πεπραγμένα naša djela; isp. lat. *disputazione, quae mihi (= a me) nuper habita est* (isp. § 449, 2, B.).

Τάληθές ἀνθρώποισιν οὐχ εὐρίσκεται. — Περὶ μὲν οὖν τούτων τοσαῦτά μοι εἰρήσθω.

II. Dativ društva (d. sociativus)

pokazuje društvo, sastajanje ili zajedničko djelovanje u prijateljskom § 413. ili neprijateljskom smislu; u latinskom obično abl. s prijedlogom (*cum*).

Tako dolazi dativ:

1. kod glagolâ, pridjevâ i priloga koji znače društvo (ili što je tomu protivno), i to:

a) kod glagola:

κοινωνέω, μετέχω τινί τινος imam s kim
 διομιλέω τινί družim se s kim
 διαλέγομαί τινι razgovaram se
 ὁμολογέω, ὁμονοέω, τινί slažem se
 ἐρίζω, διαφέρομαί τινι prepirem se
 μάχομαι, πολεμέω τινί borim se
 σπένδομαί τινι sklapam savez
 κεράννυμι, μείγνυμι τινι miješam s čim
 ἐν (ἐπι) τυγχάνω τινί sastajem se

Σοφοῖς ὁμιλῶν αὐτὸς ἐκβήση σοφός. — Σωκράτης τοῖς νεανίαις διελέγετο περὶ ἀρετῆς. — Διὶ μάχεσθαι δεινὸν ἔστι καὶ τύχη. — Ὡς ἡδὺ συνέσει χρηστότης κεκραμένη.

Bilj. Πολεμῖν ἢ μάχεσθαι σὺν τινι ἢ μετὰ τινος znači: boriti se u društvu, savezu s kim (§ 427. a, 430 A.).

b) kod pridjeva: ἴδιος, οἰκεῖος, κοινός, ἀλλότριός τινι (i tinos § 393, 3). Ἡ Θάσος ἦν τότε Λακεδαιμονίοις μὲν οἰκεία, ὑμῖν δὲ ἀλλοτρία.

c) kod priloga: ὁμοῦ τινι zajedno s kim, ἅμα τινι zajedno s kim: Ἡξει Δωριακὸς πόλεμος καὶ λοιμὸς ἅμ' αὐτῶ.

2. kod izraza koji pokazuju kretanje ili djelovanje vojvode zajedno s četama (redovno bez σύν):

ὀλίγω στρατεύματι πορεύεσθαι (*parva manu*),
 δισχιλίους ὀπλίταις στρατεύειν.

Ἐντεῦθεν Κύρος ἐξελαύνει συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι παντί.

3. kod αὐτός: zajedno sa — i ὁ αὐτός τινι: isti kao (isti s-): Τῶν νεῶν τινὰς ἀναδούμενοι εἰλκον κενάς, μίαν δὲ αὐτοῖς ἀνδράσιν εἶλον (zajedno s momčadi). — Ὀπλισμένοι ἦσαν οἱ περὶ τὸν Κύρον τοῖς αὐτοῖς Κύρω ὄπλοις (istim oružjem kao i Kir; istim oružjem s Kir-om).

III. Instrumentalni dativ

§ 414. Kad dativ zastupa instrumental, pokazuje poput lat. ablativa (a hs. instrumentala):

1. sredstvo ili oruđe (dat. instrumenti):

Οὐδείς ἔπαινον ἠδοναῖς ἐκτήσατο. — Ἄνῆρ ἀτυχῶν σφύζεται ταῖς ἐλπίσιν.

Bilj. Pamti: χρῆσθαι τινι *uti aliqua re* ili *aliquo* upotrebljavati što ili družiti se s kim, χρῆσθαι τινι ili πρὸς, εἰς τι upotrebljavati što ili koga za (na) što. Σοὶ φίλω χρήσομαι.

2. uzrok (dativus causae) osobito s glagolima *affectuum*:

a) φόβῳ, φθόνῳ, ἀνάγκῃ ποιεῖν τι od straha, zavisti, nužde činiti što (i ὑπὸ s gen.);

b) ἦδομαι, χαίρω τινί radujem se čemu
 λυπέομαι, ἄχθομαι τινι žalostim se zbog čega
 αἰσχύνομαι τινι stidim se čega (i ἐπὶ s dat.)
 χαλεπῶς φέρω τινί ili τι ljutim se na što
 ἀγαπάω τινί ili τι zadovoljan sam čim
 (ali ἀγαπάω τινά ljubim koga).

Ἄλλ' ἄλλος ἄλλοις μᾶλλον ἠδεται τρόποις. — Χαλεπῶς ἔφερον τῷ πολέμῳ. — Οὐκ ἐδύνατο καθεῦδεν ὑπὸ λύπης. — Ἐπὶ τοῖς ἀποθνήσκουσι μὴ λυποῦ, ἀναγκαῖον γάρ, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς αἰσχροῦς τελευτῶσιν.

3. način (dat. modi):

τούτω τῷ τρόπῳ, οὐδενὶ τρόπῳ tim, nikakvim načinom;
 τῆδε ονακο, ταύτη tako;
 δρόμῳ trkom, βία silom, κραυγῇ s vikom, σιγῇ tiho;
 δημοσίᾳ publice, ἰδίᾳ privatim, κοινῇ zajednički;
 τῷ ὄντι, ἔργῳ doista, λόγῳ, προφάσει tobože;
 παντὶ σθένει sa svom silom, πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ svakim načinom.

Οἱ Πέρσαι οὐ κραυγῇ, ἀλλὰ σιγῇ καὶ ἡσυχῇ προσῆσαν. — Λόγῳ γὰρ ἦσαν οὔτοι, οὐκ ἔργῳ φίλοι.

4. mjeru, razliku (dat. mensurae et differentiae) na pitanje: (za) koliko? kod komparativnih pojnova:

πολλῷ (ὀλίγῳ) μείζων *multo* (*paulo*) *maior*,
 ὅσω — τοσοῦτω *quo* — *eo*

Οὐ πολλᾶς ἡμέραις ὕστερον ἦλθεν ἐξ Ἀθηνῶν. — Δέκα ἔτεσι πρὸ τῆς ἐν Σαλαμῖνι μάχης οἱ Ἀθηναῖοι ἐν Μαραθῶνι ἐνίκησαν.

Bilj. Pored πολλῷ, ὀλίγῳ nalazi se i ὀλίγον, πολύ; samo τί, τι, οὐδέν: οὐδέν ἤττον *nihilominus*.

IV. Lokativni dativ

1. Dativ loci na pitanje gdje? dolazi u prozi uvijek s prijedlogom (ἐν, § 415. παρά, ὑπό) osim priloga τῆδε ovdje, ταύτη tu, ἧ gdje, κύκλῳ naokolo, i lokativa οἴκοι, Ἀθήνησιν itd. (§ 188. Bilj.); u hs. lokativ s prijedlogom, u lat. abl. s prijedlogom. Pjesnici ga upotrebljavaju i bez prijedloga, npr. Νῦν δ' ἀγροῖσι τυγχάνει (*ruri*, na selu). Sof. (isp. § 546, 3).

2. Dativ temporis na pitanje kada?

a) bez ἐν, kad se naznačuje datum (kada? tj. koji dan, koje godine? itd.) i kod svetkovinskih imena:

ταύτη τῇ ἡμέρᾳ, τῇ ὑστεραίᾳ drugi dan, τετάρτῳ ἔτει, τῷ ἐπιόντι μηνί drugi mjesec, Παναθηναίους ο P.

b) sa ἐν „za vrijeme,, (§ 426, b):

Ἐν ἔτεσιν ἑβδομήκοντα, ἐν οἷς ἐξῆν σοι ἀπιέναι. — Ἐν νυκτὶ βουλή τοῖς σοφοῖσι γίγνεται.

Bilj. Treba razlikovati: τὴν ἡμέραν (§ 390); ἡμέρας, τῆς ἡμέρας (§ 408); τῇ ἡμέρᾳ, ἐν τῇ ἡμέρᾳ.

Dativ dolazi kod glagola složenih s prijedlozima: § 416.

σύν (§ 413): σύνειμι τινι u društvu sam s kim,
 συμμαχέω τινί borim se u društvu s kim,
 συμπονέω τινί trudim se, trpim (u društvu) s kim,
 συμπράττω τινί radim (u društvu) s kim, pomažem komu;

ἐν (§ 415): ἔνειμί τινι pribivam čemu,
 ἐμμένω τινί ostajem pri čemu,
 ἐμπίπτω τινί zapadam u što,
 ἐντυγχάνω τινί namjeravam se na što;

ἐπί (§ 413): ἐπιβουλεύω τινί vrebam koga,
 ἐπιτίθεμαί τινι napadam na koga;

πρός: προσέχω (τὸν νοῦν) τινι pazim na što,

περί: περιπίπτω τινί dopadam komu u ruke,

παρά: πάριμι, παρίσταμαί τινι pomažem komu.

Φίλος φίλω γὰρ συμπονῶν αὐτῶ πονεῖ. — Σωκράτης προείλετο μᾶλλον τοῖς νόμοις ἐμμένων ἀποθανεῖν ἢ παρανομεῖν. — Φυλάττεσθε μὴ ὑμῖν ἐπιθῶνται τῆς νυκτὸς οἱ βάρβαροι.

Glava XVII

PRIJEDLOZI

§ 417. Prijedlozi su isprva bili prilozii (§ 547, 2). U atičkoj prozi dolazi u tom značenju samo još prijedlog πρὸς: πρὸς δέ k tomu pak, osim toga.

Bilj. O anastrofi v. § 37. Bilj.

Prijedlozi dolaze ili u savezu s imenima u različnim padežima ili u složenicama.

Prilozii koji se mogu samo u savezu s imenima nalaziti, a u složenicama se ne upotrebljavaju, zovu se nepravii prijedlozi. Takvi su ovi prilozii koji svi dolaze s genitivom:

ἀνευ bez, sine	ἄχρι, μέχρι do, usque ad
ἐκτός izvan, extra	ἔξω iz, izvan
ἐντός unutra u, intra	εἴσω u, unutra u
μεταξύ među, inter	ἐγγύς, πλησίον blizu, prope
πλὴν osim, praeter	πόρρω, πρόσω daleko od
πέραν s one strane, trans	πέραν preko, ultra
ἔμπροσθεν sprijeda, pred	ἔνεκα radi, causa i propter
ὄπισθεν straga, za	ἐναντίον nasuprot, pred, coram
ἐκατέρωθεν, ἀμφοτέρωθεν, ἕνθεν καὶ ἑνθεν s obje strane.	

Uopće se nalazi uz prijedloge:

Akuzativ na pitanje: kamo? dokle?

Genitiv na pitanje: otkud? odakle?

Dativ na pitanje: gdje? s čim?

ali se grčki jezik često razlikuje od hrvatskosrpskoga.

Pregled prijedlogâ*

§ 41

		Genitiv	Dativ	Akuzativ
Prijedlozi s jednim padežom	εἰς ἀνά ὡς			u (s ak.) uz, po k
	ἀντί ἀπό ἐκ (ἐξ) πρό	mjesto, za (s ak.) od iz pred, za (s ak.)		
	ἐν σύν		u (s lok.) s(a)(sinstr.)	
Prijedlozi s dva padeža	διά κατά μετά ὑπέρ	kroz s(a) (s gen.), protiv s(a) (s instr.) nad, za (s ak.)		zbog niz, po poslije preko
Prijedlozi s tri padeža	ἀμφί περί παρά πρός ἐπί ὑπό	(oko) o od od na, za (s gen.) pod, od	(oko) (oko) kod kod, osim na pod	oko oko k, mimo (pokraj, uz), protiv k, prema (protiv) na (s ak.) pod (s ak.)

*) *versus memoriales*:

Uz drugi padež metni ἐκ i πρό, ἀντί, ἀπό,

Uz treći ἐν i σύν, uz četvrti εἰς, ὡς, ἀνά;

S dva stoje padeža διά, κατά, ὑπέρ, μετά,

A sa tri πρὸς, ἀμφί, περί, ἐπί, ὑπό, παρά.

I. Prijedlozi s jednim padežom

A. prijedlozi s akuzativom

§ 419. 1. εἰς (ές): u s ak., lat. *in* s ak:

a) mjesto: ἐμβάλλειν εἰς τὴν Ἀττικὴν provaljivati u Atiku, εἰς τοσοῦτον ἀνοίας ἔρχεσθαι do tolike bezumnosti dolaziti, εἰς τὸ πλῆθος λέγειν mnoštvu govoriti.

Bilj. Glagoli koji znače sakupljati se primaju redovito, kao i u latinskom jeziku, prijedlog εἰς: συνιέναι εἰς τὸ ἱερόν sastati se u hramu (*convenire in templum*).

b) vrijeme: εἰς τὴν ἑσπέραν navečer, εἰς τὸν καιρόν u pravo doba, εἰς τὴν ὑστεραίαν do sutra, εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον za čitavo vrijeme.

c) preneseno:

α) svrhu: χρῆσθαι τινι εἰς τι (§ 414, 1, B.) upotrebljavati što za (na) što, χρήσιμος, ἐπιτήδειος, ἱκανὸς εἰς τι koristan za što, prikladan na što, ἡ παρασκευὴ εἰς τὸν πόλεμον priprava za rat.

β) smjer čuvstva ili djela: ἁμαρτάνειν εἰς τινα, τι griješiti se o koga, o što.

γ) kod broja: εἰς διακοσίους do dvjesta.

U složenicama: εἰσάγω uvodim, εἰσοράω *intueor*.

§ 420. 2. ἀνά (isp. ἄνω; protivno je κατά): uz, po:

a) mjesto: ἀνά τὸ πεδῖον uz ravninu, ἀνά τὸν ποταμόν uz rijeku;

b) vrijeme: ἀνά πᾶσαν τὴν ἡμέραν (uz) čitav dan;

c) preneseno: ἀνά κράτος po snazi, ἀνά λόγον prema razmjeru, razmjerno;

d) distributivno: ἀνά τέτταρας po četiri, ἀνά πᾶσαν ἡμέραν dan po dan.

U složenicama: ἀναβαίνω uzlazim, ἀναχωρέω uzmičem, ἀνορθόω popravljam.

Bilj. U pjesnika dolazi taj prijedlog i s dativom: na.

§ 421. 3. ὡς k, samo uz lica: πέμπω ὡς βασιλέα šaljem (ka) kralju.

B. Prijedlozi s genitivom

1. ἀντί (zapravo: nasuprot, isporodi ἐν-αντί-ος): umjesto, za; αἰρεῖσθαι τὸ χεῖρον ἀντὶ τοῦ βελτίονος birati gore umjesto boljega, τί μοι ἀντὶ τούτων δώσεις što ćeš mi za to dati? ἀνθ' οὗ zato, što.

U složenicama: ἀντιλέγω protivim se, ἀντιδίδωμι naplaćujem.

2. ἀπό: od, lat. *a, ab*:

§ 423.

a) mjesto: ἀπ' Ἀθηνῶν od Atene, ἀφ' ἔππου μάχεσθαι boriti se s konja, ἀπὸ σκοποῦ daleko od cilja;

b) vrijeme: ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας od toga dana, εὐθύς ἀφ' ἐσπέρας odmah s večera, ἀφ' οὗ (*ex quo*) otkad;

c) preneseno:

α) rod: ἐσθλῶν ἀπ' ἀνδρῶν ἐσθλά γίνεται τέκνα;

β) uzrok: καλεῖσθαι ἀπὸ τινος zvati se po kome, ἀπὸ τύχης slučajno, ἀφ' ἑαυτοῦ sam od sebe;

γ) sredstvo: τὸν βίον ἔχειν ἀπὸ τινος živjeti od čega.

U složenicama: ἀπέρχομαι odlazim, ἀποδίδωμι (od)vraćam.

3. ἐκ, pred samoglasnicima ἐξ: iz (lat. *ex*; protivno je εἰς):

§ 424.

a) mjesto: ἐκ τῆς πόλεως φεύγειν iz grada bježati, ἐκ δεξιᾶς, ἐξ ἀριστερᾶς zdesna, slijeva, δῆσαι, κρεμάσαι τι ἐκ τινος objesiti što o što (lat. *pendere ex*);

b) vrijeme: ἐξ ἀρχῆς iz početka, ἐκ παίδων iz djetinjstva, ἐκ τῆς εἰρήνης iza mira, ἐκ τούτου iza toga, ἐξ οὗ (*ex quo*) otkad;

c) preneseno:

α) rod: ἐκ (od) πατρὸς χρηστοῦ εἶναι;

β) uzrok: ἐκ τούτου zato;

γ) način: ἐκ τῶν παρόντων (βουλεύεσθαι) po sadašnjim prilikama, ἐκ τῶν δυνατῶν po mogućnosti, ἐξ ἴσου jednako, ἐξ ἀπροσδοκῆτου iznenada.

U složenicama: ἐξάγω izvodim, ἐκκρίνω izbiram, ἐκμανθάνω izučavam.

4. πρό: pred, za, lat. *pro*:

§ 425.

a) mjesto: πρὸ τῆς πόλεως pred gradom;

b) vrijeme: πρὸ τῆς μάχης (pred bitkom) prije bitke, πρὸ τοῦ prije toga (§ 370, 3);

c) preneseno:

α) cijenu: πρὸ πάντων αἰρεῖσθαι τι pred svim, radije od svega birati, tj. najvoljeti što;

β) zaštitu: μάχεσθαι πρὸ τῆς πατρίδος *pro patria* (isp. ὑπέρ).

U složenicama: προτάττω stavljam na čelo, προειπεῖν (*pro-reći*) naprijed reći, προπονώω trudim se za koga.

C. Prijedlozi s **dativom**

§ 426. 1. έν: u s lok., lat. *in* s abl.:

a) mjesto: έν Ἀθήναις, ή έν Μαραθῶνι μάχη bitka kod M., έν τοῖς φίλοις među prijateljima; τιθέναι τι έν τινι τόπῳ *collocare, ponere aliquid in loco* (hs. na mjesto);

b) vrijeme (§ 415, 2): έν νυκτί, έν πέντε ἡμέραις, έν ταῖς σπονδαῖς za primirja, έν ᾧ dok;

c) preneseno: έν φόβῳ εἶναι, έν ἑαυτῷ εἶναι pri sebi biti, έν αἰτία ἔχειν τινά kriviti koga; έν σοί ἔστιν na tebi je.

U složenicama: ένοπλος u oružju, έμμένω ostajem u (kod).

§ 427. 2. σύν ili ζύν: s(a) s instr., lat. *cum*:

a) društvo: σύν τοῖς φίλοις εἶναι biti s prijateljima, σύν τινι πολεμεῖν ratovati u društvu s kim (§ 413, 1. a, Bilj.). οἱ σύν Φαλίνῳ F. pratioci.

b) pratnju: σύν κραυγῇ προίέναι s vikom (uz viku) napredovati, σύν τῷ δικαίῳ = δικαίως, σύν τάχει = ταχέως *cum celeritate* (s brzinom) = *celeriter* (brzo), σύν τῷ σῷ ἀγαθῷ *cum commodo tuo* (na tvoju korist).

U složenicama: συλλέγω sabiram; συμπράττω τινί radim (u društvu) s kim, pomažem komu (§ 416).

II. Prijedlozi s dva padeža:

s genitivom i akuzativom

§ 428. 1. διά:

A. s **genitivom**: kroz, lat. *per*:

a) mjesto: διά Συρίας kroz S., διά χειρῶν ἔχειν u rukama imati, διά πολλοῦ daleko;

b) vrijeme: διά παντός τοῦ χρόνου (kroza) sve vrijeme, jednako, διά πέντε ἐτῶν nakon pet godina, svakih pet godina;

c) sredstvo: δι' ἀγγέλου έρωτᾶν τι (kroz poslanika) preko poslanika pitati što, δι' ὀφθαλμῶν ὁρᾶν očima gledati, διά τάχους u brzini.

B. s **akuzativom**: zbog, lat. *propter*: διά ταῦτα zbog toga, zato, διά φόβον (zbog) od straha, δι' ἡμᾶς σέσωσθε kroz nas ste spaseni.

U složenicama: διαβαίνω prolazim, prelazim; διανέμω razdjeljujem (*distribuo*).

2. κατά (isp. κάτω; protivno je ανά):

§ 429.

A. s genitivom:

a) mjesto: α) s(a) s gen.: *κατὰ τοῦ τείχους ῥίπτειν τινά* sa zida bacati; β) pod: *κατὰ γῆς δύναι* pod zemlju saći, *τὰ κατὰ γῆς* što je pod zemljom;

b) preneseno: na (protiv): *λέγειν κατὰ τινος* govoriti (na koga ili) protiv koga (protivno je *ὑπέρ* s gen. § 431); zato *καταφρονέω τινός*, isp. § 409, B.

B. s akuzativom:

a) mjesto: niz, po, prema: *κατὰ τὸν ποταμὸν* niz rijeku, *κατ' ἀγρούς ruri*, *κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν* *terra marique*, οἱ *κατὰ τοὺς Μήδους* τεταγμένοι oni koji su (prema) protiv M. postavljeni;

b) vrijeme: *κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον* u ono vrijeme, οἱ *καθ' ἡμᾶς* koji su za nas (živih), naši vršnjaci;

c) preneseno:

α) ticanje: *τὸ κατὰ τὸν πόλεμον* što se rata tiče, *τὸ κατ' ἐμέ* što se mene tiče;

β) način (= *secundum*): *κατὰ τοὺς νόμους* po zakonima (protivno je *παρά* s akuz.), *κατὰ Πλάτωνα* po Pl., *κατὰ δύναμιν* prema snazi, *καθ' ἡσυχίαν* u miru;

δ) distributivno: *καθ' ἓνα* jedan po jedan, *κατ' ἄνδρα* *viritim*, *καθ' ἡμέραν* *quotidie*.

U složenicama: *καταβαίνω* silazim (protivno je *ἀναβαίνω*); *κατὰ-άγω* vodim natrag, *κάθοδος* povratak; *κατακαίω* popaljujem.

3. μετά:

§ 430.

A. s genitivom: s(a) s instr. (lat. *cum*): *μάχεσθαι μετὰ τινος* boriti se (u društvu) s kim (§ 413, 1. a, Bilj.), οἱ *μετ' Ἀριαίου* A. s vojskom svojom (§ 373), *μετὰ δακρύων* sa suzama.

B. s akuzativom: (za) poslije, lat. *post*:

a) vrijeme: *μετὰ τὴν μάχην* poslije bitke, *μετὰ ταῦτα* zatim;

b) red: *ποταμὸς μέγιστος μετὰ Ἰστρον*. — Ἔσχατοι *μετὰ Κύνητας οἰκοῦσιν*.

U složenicama: *μετέχω*, *μεταδίδωμί* τινος (§ 396, b); *μετατί-θῃμι* premještam, *μεταβάλλω* promjenjujem.

Bilj. U pjesnikâ dolazi taj prijedlog i s dativom: *μεδύ*.

§ 431. 4. ὑπέρ:

A. s genitivom:

a) mjesto: nad s instr. (*super*): ὁ ἥλιος ὑπὲρ ἡμῶν πορεύεται nad nama, στῆναι ὑπὲρ κεφαλῆς stati više glave;

b) zaštitu: za s ak. (*pro*): μάχεσθαι ὑπὲρ τῆς πατρίδος boriti se za domovinu, δεδιέναι ὑπὲρ τῶν παιδῶν bojati se za djecu, λέγειν ὑπὲρ τοῦ βελτίστου govoriti za ono što je najbolje (protivno je λέγειν κατὰ Φιλίππου § 429, A. b).

B. s akuzativom: preko (*supra, ultra*):

a) mjesto: ὑπὲρ τὰς στήλας τὰς τοῦ Ἡρακλέους πλεῖν preko H. stupova ploviti, ὑπὲρ τὸν Ἑλλάσποντον οἰκεῖν preko H. stanovati;

b) vrijeme: ὑπὲρ τὰ πεντήκοντα ἔτη γεγωνός komu je preko pedeset godina;

c) preneseno: ὑπὲρ τὴν δύναμίν μου preko snage moje (*supra vires*), ὑπὲρ ἀνθρώπων φρονεῖν misliti prekoljudski, tj. kako ne dolikuje čovjeku (protivno je κατ' ἀνθρώπων po ljudski § 429, B, c, β).

U složenicama ὑπερβάλλω prebacujem preko čega (τινός i τι), prestižem (τινά); ὑπερέχω prelazno: držim nad čim (τινός, τινί), neprelazno: nadvisujem što (τινός i τι); ὑπερβαίνω prelazim, ὑπεροράω previdam (τινός i τινά), ὑπερφρονέω prezirem (τινός i τινά); ὑπέρσοφος premudar.

III. Prijedlozi s tri padeža:

s genitivom, dativom i akuzativom

§ 432. 1. ἀμφί:

A. s **genitivom**: oko (rijetko u prozi) (= περί s gen.).

B. s **dativom**: oko, o (samo u pjesniká) (= περί s dat.) (§ 547. 5. c).

C. s **akuzativom** = περί s akuzativom: oko, o:

a) mjesto: ἀμφ' αὐτόν oko sebe, οἱ ἀμφί Ἀριαῖον (§ 373);

b) vrijeme: ἀμφί μέσας νύκτας oko ponoći;

c) preneseno: ἀμφί τὰ πεντήκοντα ἔτη oko 50 god. (*circiter*).

U složenicama: ἀμφίρρυτος optočen, ἀμφιέννυμι oblačim.

2. περί: oko, o.

§ 433.

A. s **genitivom**: ο: λέγειν περί τῆς εἰρήνης *govoriti o miru*, ἐρίζειν περί τῆς ἀρχῆς *otimati se oko vlasti* (ο vlast), φοβεῖσθαι περί τῆς πόλεως *bojati se za grad*;

περί πολλοῦ, περί πλείονος, περί πλείστου ποιεῖσθαι τι *magni, pluris, plurimi facere aliquid*..

περί ὀλίγου, περί οὐδενός ποιεῖσθαι τι *parvi, nihili facere aliquid* (§ 407, 1, B. 2).

B. s **dativom** (u prozi rijetko): θώρακα ἔχειν περί τοῖς στέροισι *imati oklop oko prsiju*, δεδιέναι περί πάση τῇ πόλει *bojati se za cijeli grad*.

C. s **akuzativom**: oko:

a) mjesto: περί τὸ τεῖχος oko zida, οἱ περί Ἄριαϊον A. i ljudi njegovi (§ 373);

b) vrijeme: περί μέσας νύκτας oko ponoći;

c) preneseno: ἀπέθανον αὐτῶν περί τριακοσίων oko tri stotine, σπουδάζειν περί φιλοσοφίαν *truditi se oko filozofije*, ἀμαρτάνουσι περί ἡμᾶς *griješe se o nas*, τὰ περί τὸν πόλεμον što se rata tiče.

U složenicama: περιέρχομαι *obilazim*, περιβάλλομαι *τεῖχος* *opkoljujem zidom* (τὴν πόλιν); περιχαρής *preveseo*; περιοράω *previdam*.

3. παρά:

§ 434.

A. s **genitivom**: od: ἦκειν παρά βασιλέως *doći od kralja*, λαμβάνειν, αἰτεῖν παρά φίλων *dobivati, tražiti od prijatelja*, μανθάνειν, πυνθάνεσθαι παρά σοφοῦ ἀνδρός *učiti se, doznavati od mudra čovjeka*.

B. s **dativom**: kod (osobito kod ličnih pojmovna): παρά βασιλεῖ, παρά τοῖς Μήδοις kod kralja, kod Medana, παρά τοῖς εὖ φρονούσιν kod (tj. po sudu) razboritih ljudi.

C. s **akuzativom**: k, mimo:

a) mjesto: k, pokraj: ἄγειν παρά βασιλέα *voditi ka kralju*, πορεύεσθαι παρά τὴν θάλατταν *ići pokraj mora*;

b) vrijeme: παρ' ὄλον τὸν βίον *per totam vitam*;

c) preneseno:

α) (mimo, preko) *protiv* (protivno je κατά): παρά τοὺς νόμους *protiv zakona*;

β) mimo: παρά τοὺς ἄλλους *εὐτακτος valjan mimo ostale*.

U složenicama: παρακαλέω *dozivam*, πάρεμι *adsum*; παραπλέω *plovim mimo*, παραβαίνω *prestupam*.

§ 435.

4. πρός:A. s **genitivom**: od:

a) mjesto: πρὸς νότου s juga, πρὸς Ὀλύμπου prema O., πρὸς τινος εἶναι (*ab aliquo stare*) biti na čijoj strani, εἰπαινον πρὸς ὑμῶν ἔχω od vas, ἐλεύθερον εἶναι πρὸς πατρός καὶ πρὸς μητρός od oca i od matere;

b) preneseno: δοκεῖς μοι τὸν λόγον πρὸς ἐμοῦ λέγειν čini se da govoriš s moga stajališta; ὀμνῦναι πρὸς θεῶν zaklinjati se bogovima.

B. s **dativom**: kod:

a) mjesto: πρὸς Βαβυλῶνι kod B., πρὸς τοῖς πράγμασιν εἶναι baviti se događajima;

b) preneseno: πρὸς τούτοις k tomu, osim toga.

C. s **akuzativom**: k, prema:

a) mjesto: ἦλθον πρὸς ἡμᾶς πρέσβεις dođoše k nama poslanici, πρὸς μεσημβρίαν k, prema jugu;

b) vrijeme: πρὸς ἑσπέραν k večeru;

c) preneseno:

α) prijateljski i neprijateljski smjer: ἀγορεύειν πρὸς τὸν δῆμον govoriti (k) narodu, σπονδὰς ποιεῖσθαι πρὸς τινα ugovor sklapati s kim, πολεμεῖν πρὸς τινα ratovati protiv, na koga;

β) obzir: βουλευέσθαι πρὸς καιρούς odlučivati prema zgodama, τὰ πρὸς τὸν πόλεμον što se rata tiče;

γ) poređenje: οὐδὲν τὰ χρήματα πρὸς τὴν σοφίαν ništa nisu novci prema kreposti;

δ) svrha: λέγειν πρὸς χάριν za ljubav, za volju, πίνειν πρὸς ἡδονήν piti po volji.

U složenicama: προσάγω dovodim, προστίθημι dodajem.

§ 436.

5. ἐπί: na:A. s **genitivom**:

a) mjesto: α) na pitanje: γδје? ἐφ' ἄρματος ὀχεῖσθαι voziti se na kolima; β) na pitanje: kamo? ἐπὶ Σάμου πλεῖν put Sama ploviti;

b) vrijeme: ἐπὶ Κροίσου ἄρχοντος za vladanja K., ἐπ' ἐμοῦ za mene živa, οἱ ἐφ' ἡμῶν naši vršnjaci;

c) preneseno: α) upravljanje: οἱ ἐπὶ τῶν πραγμάτων koji su nad (javnim) poslovima, tj. oblasti; β) distributivno: ἐπὶ τεττάρων πορεύεσθαι po četvorica stupati, ἐφ' ἑαυτοῦ sam za se.

B. s dativom:

a) mjesto: ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρατι na desnom krilu, ἐπὶ ναυσίν na brodovima;

b) vrijeme: ἐπὶ τούτοις nato, ἐπὶ τῷ τρίτῳ σημείῳ na treći znak;

c) preneseno:

α) upravljanje: οἱ ἐπὶ ταῖς ναυσίν koji su nad brodovima, tj. nadzornici brodova;

β) zavisnost: ἐπ' ἐμοί ἐστιν (na meni) do mene je (*penes me*), ἐπὶ τοῖς πολεμίοις εἶναι biti u vlasti neprijateljima;

γ) uzrok (§ 406 1, B. 2): χαίρειν ἐπ' αἰσχροῦς ἡδοναῖς radovati se sramotnim nasladama, μέγα φρονεῖν ἐπ' ἀρετῇ ponositi se krepošću;

δ) pogodba: ἐπὶ μισθῷ za plaću, ἐπὶ τούτοις pod tim pogodbama, ἐφ' ᾧτε pod pogodbom da (§ 473, B. 2, d);

ε) svrha: τοῖς ἐπ' ὠφελείᾳ πεποιημένοις χρῆσθαι ἐπὶ βλάβῃ ono, što je na korist načinjeno, upotrebljavati na štetu.

C. s akuzativom:

a) mjesto: ἐφ' ἵππον ἀναβαίνειν penjati se na konja, ἐπὶ τὰ ὄπλα τρέχειν na oružje skakati, ἐπὶ πολύ (na) daleko;

b) vrijeme: ἐπὶ πολὺν χρόνον na dugo vremena;

c) preneseno: ἐπὶ λείαν ἐξίεναι na plijen izići, ἐφ' ὕδωρ πέμπειν po vodu slati, στρατεύειν ἐπὶ τοὺς πολεμίους vojevati na neprijatelje.

U složenicama: ἐπιδίδωμι dodajem; ἐπιστρατεύω najavljujem.

6. ὑπό: pod (*sub*):

§ 437.

A. s genitivom:

a) mjesto: ὑπὸ γῆς ἦλθεν εἰς φῶς ispod zemlje dođe na vidjelo, τὰ ὑπὸ τῆς γῆς što je pod zemljom;

b) preneseno:

α) kod pasiva: od (latinski *ab*): νικᾶσθαι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων bivati pobijeđen od H., ἀποθνήσκειν ὑπὸ φονέως od ubilca;

β) uzrok: ὑπὸ φόβου od straha, ὑπὸ λύπης od žalosti;

γ) pratnju: ὑπ' αὐλοῦ χορεύειν uz frulu igrati.

B. s dativom:

a) mjesto: τὰ ἐπὶ γῆς ὑπὸ τῷ οὐρανῷ ἐστιν ono što je na zemlji pod nebom je, ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει;

b) preneseno: ὑπ' Ἀθηναίοις εἶναι pod Atenjanima, tj. u vlasti A., ἐφ' ἑαυτῷ ποιεῖσθαι poda se, tj. u svoju vlast stavljati.

C. s **akuzativom**:

a) mjesto: ὑπὸ τὰ δένδρα ἀπῆλθον odoše pod drveće, ὑπ' αὐτὰ τὰ τεῖχη ἄγειν pod same zidove voditi;

b) vrijeme: ὑπὸ νύκτα pod noć (*sub noctem*);

c) preneseno: ὑφ' ἑαυτὸν ποιεῖσθαι poda se, tj. u svoju vlast stavljati.

U složenicama: ὑποδύομαι podlažem se, ὑποχείριος područan ὑποφαίνομαι pojavljujem se (malo-pomalo); ὑποπέμπω (potajno) šaljem (isp. potkrasti, potkupiti, potkazati).

Glava XVIII

ZAMJENICE

§ 438. 1. Kako se upotrebljavaju **lične zamjenice**, uči § 206.

2. Nominativ lične zamjenice 3. lica nadoknađuje se u oprekama obično zamjenicom αὐτός, ili kod veće sile zamjenicom ἐκεῖνος ako se govori o licima koja nisu nazočna, a zamjenicama ὅδε i οὗτος ako su nazočna; o ὁ δέ a ον — isp. § 370, 2.

Ἔφασαν τοὺς μὲν ἡμαρτηκέναι, αὐτοὶ δὲ σφῶζειν τοὺς νόμους. — Κλέων οὐκ ἔφη αὐτός, ἀλλ' ἐκεῖνον στρατηγεῖν.

§ 439. 1. **Refleksivna se zamjenica** upotrebljava:

a) kao direktni refleksiv kad se proteže na subjekt iste rečenice (§ 209, 3): Γνώθι σαυτόν. — Ὁ σοφὸς ἐν αὐτῷ περιφέρει τὴν οὐσίαν.

Bilj. Izuzetak je δοκῶ μοι *mihī videor*.

b) kao indirektni refleksiv kad se proteže na subjekt u glavnoj rečenici: Ὁρέστης φεύγων ἐπεισεν Ἀθηναίους ἑαυτὸν κατάρχειν.

Bilj. 1. Obično dolazi refleksivna zamjenica kao indirektni refleksiv samo za 3. lice, a za 1. i 2. lice služe kao indirektni refleksiv lične zamjenice: ἐφοβούμην, μή μοι ὀργισθῆις.

Bilj. 2. Indirektni refleksiv za 3. lice mogu zastupati:

a) kosi padeži zamjenice αὐτός s gledišta piščeva: Ἐρχονται πρὸς Ἐσσοφῶντα καὶ λέγουσι, ὅτι μεταμέλοι αὐτοῖς (*sibi*). — Ἐσοφῶν οὐ τοῦτο ἡρώτα, πότερον λῶον εἶη αὐτῷ (*sibi*) πορεύεσθαι ἢ μένειν,

b) oblici οἱ (ili enkl. οἱ) i σφίσιν (rjeđe σφῶν, σφᾶς): Λέγεται Ἀπόλλων ἐκδεῖραι Μαρσύαν νικήσας ἐρίζοντά οἱ (*secum*) περὶ σοφίας. — Ἐδόκουν οἱ Ἕλληνας ἀτάκτους σφίσιν ἐπιπεσεῖσθαι βασιλεύα.

§ 442. **Pokazne zamjenice.** 1. ὅδε (ovaj) pokazuje ono što je pred očima, što istom dolazi, οὗτος (taj) ono što je već spomenuto, što je već prošlo, ἐκεῖνος (onaj) ono što je daleko. Τούτων αἴτιος Χαιρεφῶν ὅδε. — Ταῦτα μὲν δὴ σύ λέγεις, παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελε τάδε. — "Ὅδε ὁ ἀνὴρ često = ἐγώ.

2. Kao ὅδε i οὗτος razlikuju se također: τοιοῦσδε i τοιοῦτος, τοσοῦσδε i τοσοῦτος, ὧδε i οὕτως itd. Κλέαρχος μὲν τοσαῦτα εἶπε· Τισσαφέρνης δὲ ὧδε ἀπημείφθη.

3. Riječima καὶ οὗτος dodaje se naknadno (kao u latinskom jeziku riječima: *ei is, atque is*) već spomenutomu imenu (a riječima καὶ ταῦτα, *idque*, cijeloj rečenici) osobito znatna oznaka (i to), ili se predikat proteže još i na druga lica (također). Λακεδαιμόνιοι ξυνέστασαν ναυτικῶ ἀγῶνι, καὶ τούτῳ πρὸς Ἀθηναίους. — Σὺ δέ μοι δοκεῖς οὐ προσέχειν τὸν νοῦν τούτοις, καὶ ταῦτα σοφὸς ὢν (i to premda si m.). — Ἀγίας καὶ Σωκράτης καὶ τούτῳ (takoder) ἀπεθανέτην.

4. „Onaj koji (tko)“, znači οὗτος, ὅς (*is, qui*) ili ὁ s part. (isp. § 372, Bilj.); npr. οὗτος, ὅς λέγει ili ὁ λέγων onaj tko govori.

Bilj. O članu kod pokaznih zamjenica isp. § 214, 1. i 377.

§ 443. **Relativne zamjenice.** Proste relativne zamjenice i prilozi (ὅς, οἷος, ὅσος; οὗ, ὅτε, ὥς) protežu se na određen predmet (individualno), a složene (ὅστις, ὅποιος, ὁπόσος; ὅπου, ὅποτε, ὅπως) na koji god predmet iste vrste (generično) (ὅς koji, tko, qui; ὅστις koji god, tko god, *quicumque, quisquis*).

"Ἔστιν Δίχης ὀφθαλμός, ὃς τὰ πάνθ' ὀρᾷ. — Μακάριος ὅστις ἔτυχε γενναίου φίλου.

Bilj. 1. Kaže se: οὐκ ἔστιν ὅστις, οὐδεὶς ἔστιν ὅστις, τίς ἔστιν ὅστις, πᾶς ὅστις (pl. πάντες ὅσοι).

Bilj. 2. Pamti:

"Ἔστιν ὅστις gdje, ἔστιν ὅτε gdjekad, ἔστιν οὗ gdjegdje, ἔστιν ὅ gdjekomu, ἔστιν οἷ i εἰσὶν οἷ gdjekoi.

"Ἄκων ἔστιν οὗς ἐγὼ ἐπαινώ καὶ φιλῶ. — Ὁ μηχανοποιὸς πόλεις ἔστιν ὅτε διασφῆζει. Isp. *Est ubi id isto modo valeat.*

Bilj. 3. "Ὅσπερ se proteže na nešto poznato (*qui quidem*), ὅς γε naznačuje još i uzrok (*quippe qui*). Κλέαρχον παρεκάλεσε Κύρος σύμβουλον, ὃς γε αὐτῷ ἐδόκει προτιμηθῆναι μάλιστα τῶν Ἑλλήνων.

§ 444. Relativna zamjenica u rodu i broju slaže se s riječju na koju se proteže, a padež joj ovisi o glagolu relativne rečenice (kao i u hrvatskosrpskom i latinskom jeziku).

No, relativna zamjenica koja bi bila u akuzativ slaže se često i u padežu s riječju na koju se proteže ako je ova riječ u genitivu ili dativu (**asimilacija** ili **atrakcija relativa**).

Ako je riječ na koju se relativna zamjenica proteže pokazna zamjenica, izostavlja se; ako je imenica, meće se redovno bez člana na kraj relativne rečenice.

Ἔστε ἄνδρες ἀξιοὶ τῆς ἐλευθερίας ἧς κέκτησθε. — Κῦρος ἠναγκάζετο ὑπὸ τοῦ διδασκάλου διδόναι λόγον ὧν ἐποίει (= τούτων, ἀ ἐ.). — Νῦν ἐπαινώ σε ἐφ' οἷς λέγεις τε καὶ πράττεις (= ἐπὶ τούτοις, ἀ λ. itd.). — Τούτους ἄρχοντας ἐποίει ἧς κατεστρέφετο χώρας (= τῆς χώρας, ἦν κ.). — Ἐπορεύετο σὺν ἧ εἶχε δυνάμει. — Ἐμμένομεν οἷς ὠμολογήσαμεν δίκαιοις οὓσιν ἦ οὐ; (= τούτοις, ἀ ὠμολογήσαμεν δίκαια ὄντα).

Bilj. 1. Rjeđe se ime ili zamjenica asimilira relativu (*assimilatio inversa*): Ἀνεῖλε τῷ Ξενοφῶντι ὁ Ἀπόλλων θεοῖς οἷς ἐδει θύειν (= θεοῦς, οἷς).

Bilj. 2. Asimilacija je i u ovom: πιστεύω οἷφ σοι ἀνδρὶ umjesto πιστεύω ἀνδρὶ τοιούτῳ, οἷος σὺ (εἶ). — Obrnuta asimilacija nalazi se i u formuli οὐδεὶς (ἔστιν) ὅστις οὐ (svatko): οὐδενὶ ὅτῳ οὐκ ἀποκρίνεται.

Ako jednoj imenici pripadaju dvije takve relativne rečenice (ili § 445. više njih) da bi drugi relativ imao stajati u drugom padežu negoli prvi, drugi se relativ ili izostavlja ili zamjenjuje zamjenicom autós ili ličnom zamjenicom.

Ἀριαῖος, ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλέα καθιστάναι, καὶ (tj. ᾧ) ἐδώκαμεν καὶ (tj. παρ' οὗ) ἐλάβομεν πιστά, ἡμᾶς καθῶς ποιεῖν πειράται. — Ὅστις λέγει μὲν εὖ, τὰ δ' ἔργ' ἐφ' οἷς λέγει ἀσχυρ' ἐστὶν αὐτοῦ, τοῦτον οὐκ αἰνῶ ποτε. — Καὶ νῦν τί χρῆ δρᾶν; ὅστις ἐμφανῶς θεοῖς ἐχθαίρομαι, μισεὶ δέ μ' Ἐλλήνων στρατός. — Isp. *Viriathus, quem C. Laelius praetor fregit et comminuit ferocitatemque eius repressit.*

Upitne zamjenice i prilozi: τίς, ποῖος, λόσος; ποῦ, πότε, πῶς upo- § 446. trebljavaju se i u direktnim i u indirektnim pitanjima; složene: ὅστις, ὁποῖος, ὁπόσος; ὅπου, ὁπότε, ὅπως samo u indirektnima. Τίς τε καὶ πόθεν πάρει; — Πυθαγόρας ἐρωτηθεὶς, τί ἐστι φίλος, ἀπεκρίνατο. ἄλλος ἐγώ. — Οὐκ ἴστε, ὅ τι ποιεῖτε.

Glava XIX

VRSTE GLAGOLSKE

I. Aktiv

1. Neki se glagoli upotrebljavaju sad prelazno, sad neprelazno: § 447.

ἄγω vodim	neprel. idem;
ἐλαύνω gonim	„ idem, vozim se, jašem;
αἰῶω dižem	„ polazim;
ὀρμάω podbadam	„ polazim;
καταλύω isprežem	„ stajem;

τελευτάω svršavam	neprel. umirem;
ἔχω imam, držim	„ (s pril.) jesam;
πράττω radim	„ (s pril.) nalazim se;
εἶς-, ἐμβάλλω umećem	„ provaljujem;
ἐξίημι izašiljem	„ utječem;
διαφέρω raznosim	„ razlikujem se.

Bilj. Isporedi i § 329.

2. Neki se aktivni glagoli upotrebljavaju kao pasiv drugih glagola (isp. i § 315. b, B. 4):

διώκω progonim	φεύγω bivam prognan;
ἀποκτείνω ubijam	ἀποθνήσκω (ὑπό τινος) bivam ubit;
ἐκβάλλω istjerujem	ἐκπίπτω bivam istjeran;
λαβεῖν ili ἐλεῖν (za)uzeti	ἀλῶναι biti (za)uzet;
εὖ, κακῶς ποιέω (τινά)	εὖ, κακῶς πάσχω (ὑπό τινος)
dobro, zlo činim (komu)	dobro, zlo primam (od koga).

3. Aktiv ima (kao u hs. i lat.) kadšto kauzativno značenje: Κύρος ἐξέκοψε τὸν παράδεισον καὶ τὰ βασιλεία κατέκαυσεν (isiječe, tj. dade isjeći).

II. Medij

Medij pokazuje:

§ 448. 1. da subjekt nešto radi na sebi, tj. da je subjekt radnje zajedno i direktni objekat njezin (**direktni medij**):

λούω perem	λούομαι perem se,
γυμνάζω vježbam	γυμνάζομαι vježbam se,
ἀμφιέννυμι oblačim	ἀμφιέννυμαι oblačim se.

Direktni je medij dobio često neprelazno značenje:

παύω zaustavljam	παύομαι zaustavljam se, prestajem.
φαίνω pokazujem	φαίνομαι pokazujem se, pojavljujem se.
ἵστημι stavljam	ἵσταμαι stavljam se, stupam.

2. da subjekt nešto radi za se, sebi na korist (**indirektni medij**):

αἰροῦμαι uzimam za se, biram;
 ἀμύνομαι odbijam sebi na korist, branim se;
 φυλάττομαι τινα pazim na koga sebi u prilog, čuvam se koga;
 ἄρχω počinjem (a drugi nastavljaju).
 ἄρχομαι počinjem svoj posao (koji sam i nastavljam) (§ 402, 1, b);
 ὁ νομοθέτης γράφει, τίθησι νόμους zakonodavac izdaje zakone;
 ὁ δῆμος γράφεται, τίθεται νόμους narod sam sebi daje zakone.

Ἐπειδὴ περσβυτέρος εἰμι Κύρου, εἰκὸς ἄρχειν με λόγου. — Τοῦ λόγου δὲ ἤρχετο ὧδε svoj je govor počinjao ovako.

3. da subjekt nešto radi sam, sa svojom snagom (**dinamički medij**):

παρέχω dajem, παρέχομαι dajem od svoga;
 σκοποῦμαι motrim tačno, ispitujem;
 πολιτεύω građanin sam, πολιτεύομαι radim kao građanin bavim
 se državnim poslovima);
 πόλεμον ποιῶ zamećem rat (*bellum moveo*),
 πόλεμον ποιοῦμαι (= πολεμέω) ratujem (*bellum gero*);
 λόγους ποιοῦμαι = λέγω.

4. da subjekt čini (*curat*) da se nešto za nj radi (**kauzativni medij**):

δανείζομαι činim da mi se u zajam daje, uzimam u zajam,
 δικάζομαι činim da mi se sudi, prêm se,
 μισθοῦμαι činim da mi se daje pod zakup, zakupljujem,
 τίνομαι činim da mi se globa plaća, globim, kažnjavam.

III. Pasiv

1. Lični pasiv imaju i glagoli koje se u aktivu slažu s genitivom § 449. ili dativom:

ἀμελέω τινός zanemarujem koga,	ἀμελοῦμαι bivam zanemaren;
πιστεύω τινί vjerujem komu,	πιστεύομαι vjeruje mi se;
φθονέω τινί zavidim komu,	φθονοῦμαι zavidi mi se.

2. Lice od kojega radnja dolazi stoji ponajviše u gen. sa ὑπό = *ab* s abl.; isp. § 437 A, b, α.

Bilj. Rjede dolaze ἀπό, ἐκ, παρά i πρός s gen.

Umjesto padeža s prijedlogom dolazi sam dativ (auctoris) kod glagolskih pridjeva i kod perf. pas.; isp. § 412, 5.

Glava XX

VREMENA

1. Grčkim glagolskim oblicima kazuje se:

§ 450.

a) kakvoća radnje, tj. je li radnja nesvršena (imperfektna), svršena (perfektna) ili gotova;

b) vrijeme kada se radnja vrši, da li u sadašnjosti, prošlosti ili budućnosti.

2. Nesvršenu radnju pokazuju oblici prezentske osnove: ἀποθνήσκειν umirati;

svršenu radnju pokazuju oblici aorisne osnove: ἀποθανεῖν umrijeti;

gotovu radnju pokazuju oblici perfektne osnove: *τεθνηκέναι* biti umro (mrtav).

Redovno se oblici koji znače različnu kakvoću radnje (tj. oblici prezentske, aorisne i perfektne osnove) tvore od istoga glagola, npr. *ἀποθνήσκειν*, *ἀποθανεῖν*, *τεθνηκέναι*. Ali kadšto jedan glagol ima samo oblike s nesvršenim, a drugi samo one sa svršenim značenjem, npr. *ὄρᾱν* gledati – *ἰδεῖν* vidjeti (§ 327, 3), *ἔσθιεν* jesti – *φαγεῖν* pojesti (§ 327, 8), *φέρειν* nositi – *ἐνεγκεῖν* donijeti (§ 327, 5) (isp. hs. govoriti – reći). Takve glagole sastavlja samo značenje u jedan glagolski sustav, i samo se po tom kaže da je npr. *ὄρᾱν* prezent od *ἰδεῖν*, a *ἰδεῖν* aorist od *ὄρᾱν*.

Indikativi pokazuju pored kakvoće i vrijeme, a ostali glagolski oblici pokazuju samo kakvoću radnje.

Izuzimaju se futuri koji u svima oblicima znače budućnost, ali se zato u njima ne razlikuje kakvoća radnje, te npr. *ἀποθανοῦμαι* znači i „umirat ću” i „umrijet ću”; samo oblici futura egzakt-noga pokazuju pored budućnosti još i gotovu radnju: *τεθνήξω* bit ću umro (mrtav).

To značenje grčkih glagolskih oblika vidi se iz ovoga pregleda:

	sadašnjost	prošlost	budućnost	
nesvršena radnja	ind. prez.	imperf.	futur	
konj. opt. impt. inf. part. prez.				
svršena radnja		ind. aor.		
konj. opt. impt. inf. part. aor.				
gotova radnja	ind. perf.	pluskvamprf.		fut. egz.
konj. opt. impt. inf. part. perf.				

Bilj. 1. Hrvatskosrpski jezik slaže se s grčkim u tom što i on razlikuje nesvršenu i svršenu radnju te izriče prvu imperfektnim, a drugu perfektim glagolima: *ἀποθνήσκειν* – *ἀποθανεῖν* umirati – umrijeti; i što i u njemu imaju vremensko značenje samo indikativi: umirem (sad.), umrijev (prošlo), ali npr. infinitivi umirati, umrijeti ne znače nikakva vremena.

Hrvatskosrpski jezik razlikuje se od grčkoga u tom što nema osobitoga prostog oblika za gotovu radnju: τέθνηκα umro sam; i što ima prezent perf. glagola koji grčki jezik nema:

ἀποθνήσκω umirem,	ἀποθνήσκειν umirati,	ἀπέθνησκον umirah
— umrem,	ἀποθανεῖν umrijeti,	ἀπέθανον umrijev itd.

Bilj. 2. Oblike prezentske osnove treba prevoditi oblicima hrvatskosrpskih imperfektnih glagola, a oblike aorisne osnove oblicima perfektnih glagola.

A. Indikativi

Indikativ prezenta pokazuje sadašnju nesvršenu radnju § 451. te se upotrebljava onako kao i hrvatskosrpski ind. prez. i impf. glagola ili latinski ind. prezenta.

Ἴκετεύομέν σε πάντες. — Πλοῖον ἐς Δῆλον Ἀθηναῖοι πέμπουσιν.
— Χάρις χάριν τίκτει.

Bilj. 1. Grčki prezent upotrebljava se u pripovijedanju i za prošlost (historijski prezent); npr.: Ἐπεὶ ἐτελεύτησε Δαρεῖος, Τισσαφέρνης διαβάλλει τὸν Κύρον.

Bilj. 2. Futursko značenje ima prezent εἶμι (§ 314, 1, B. 1).

Imperfekt pokazuje prošlu nesvršenu radnju te se upotrebljava onako kao i hrvatskosrpski ili latinski (ind.) impf. § 452

Κλέαρχος συνήγαγεν ἐκκλησίαν τῶν στρατιωτῶν καὶ πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολὺν χρόνον ἐστῶς· οἱ δὲ ὄρῶντες ἐθαύμαζον καὶ ἐσιώπων· εἶναι δ' ἔλεξε τοιάδε. — Οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς παῖδας ἐπαίδευον ἐπὶ καρτερίαν.

1. Prezent i imperfekt pokazuju kadšto (kao i u hs. i lat. jeziku) početku, ali ne svršenu radnju (prezent, imperfekt *de conatu*): Ταύτην τὴν δόξαν πείθουσιν ὑμᾶς ἀποβαλεῖν (nagovaraju — nastoje nagovoriti). Isp. Njega tješi, utješi ne more. N. pj.

2. Neki prezenti ne pokazuju samo vršenje, nego i učinak radnje, te se mogu prevoditi kao perfekti, a njihovi imperfekti kao pluskvamperfekti; npr.:

νικῶ pobijedujem — (pobijedio) pobjednik sam,
ἡττῶμαι bivam pobijeden — pobijeden sam,
ἀδικῶ činim krivo — krivac sam,
ἀκούω, μανθάνω čujem, doznajem — (čuo sam, doznao sam) znam.

Svagda imaju takvo značenje prezenti:

ἦκω došao sam, tu sam, οἴχομαι otišao sam, nema me.

Ali njihovi imperfekti imaju značenje i pluskvamperfekta i aorista:

ἦκον tu bijah, dođoh, ὤχόμην ne bijaše me, odoh.

Tako i u lat. *vinco, audio* itd.; hs. čujem, doznajem (= čuo sam, doznao sam).

§ 454. **Indikativ aorista** pokazuje prošlu svršenu radnju te se upotrebljava onako kao i hs. aorist i lat. perf. hist. ἤλθον, εἶδον, ἐνίκησα *veni, vidi, vici*.

Bilj. 1. Glagoli koji znače stanje pokazuju često u aoristu (u svima oblicima) početak toga stanja (ingresivni aorist); npr.

βασιλεύω kraljujem	ἐβασίλευσα zakraljih se,
νοσέω bolujem,	ἐνόσησα oboljeh,
πλουτέω bogat sam,	ἐπλούτησα obogatih (se),
θαρρέω slobodan (hrabar) sam	ἐθάρρησα oslobodih (ohrabrih) se.

Bilj. 2. U općenim (poslovičnim) rečenicama i uopće u samostalnim rečenicama kojih se radnja ponavlja upotrebljava se za hs. imperfektivni prezent u grčkom jeziku također prezent (iterativni prezent), a za hs. perfektivni prezent upotrebljava se grčki aorist (**gnomički aorist**) (lat. perf.).

Χάρις χάριν τίκτει; isp. Ruka ruku pere. — Οὐδεις ἔπαρινον ἡδοναῖς ἐκτίσατο; isp. I patka na ledu posrne; lat. Multa tulit fecitque puer, sudavit et alsit.

Rjeđe dolazi u hrvatskosrpskom jeziku u takvom značenju aorist: Dva loša izbiše Miloša. Čudo pasa ujedoše vuka.

Bilj. 3. U temporalnim i relativnim podložnim rečenicama kazuje se aoristom i radnja koja se vrši prije radnje u glavnoj rečenici (lat. obično pluskvampf.): Δαρείος Κύρον μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἥς αὐτὸν σατράπην ἐποίησεν (*fecerat*). — Ὡς ὁ Κύρος ἦσθετο κραυγῆς, ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὸν ἵππον ὡσπερ ἐνθουσιῶν (kako začu, *ut audivit*).

§ 455. **Indikativ futura** pokazuje i nesvršenu i svršenu buduću radnju: ἄρξω vladat ću, zavladat ću.

Bilj. Μέλλω s inf. fut. ili prez. ili aor. znači:

a) hoću (da), nakan sam: μέλλω ὑμᾶς διδάξειν;

b) imam, valja da ja: μένει δ' ἐκάστω τοῦθ' ὅπερ μέλλει παθεῖν.

§ 456. **Indikativ perfekta** pokazuje sadašnju gotovu radnju (hs. perf., lat. *perfectum praesens*); npr. ἔστηκα stao sam, stojim, κέκτημαι dobio sam, imam, τέθνηκα umro sam, mrtav sam, μέμνημαι sjećam se (*memini*).

Bilj. Grč. perfekt nije nikad (kao lat.) perf. hist. (to znači aor. § 454.)

§ 457. **Puskvamoerfekt** pokazuje prošlu gotovu radnju (hs. plpf., lat. plpf.); npr. εἰστήκειν bijah stao, stajah, ἐτεθνήκει bješe umro (mrtav),, ἐμεινήμην sjećah se (*memineram*).

Bilj. Grč. pluskvampf. ne znači (kao lat.) radnje prošle prije druge prošle radnje (takva se radnja kazuje aoristom § 454. Bilj. 3).

§ 458. **Indikativ futura egzaktnoga** pokazuje buduću gotovu radnju (hs. bit ću + part. pret. akt. II, lat. fut. egz.); npr. ἐστήξω bit ću stao, stajat ću, τεθνήξω bit ću umro (mrtav), μεμνήσομαι sjećat ću se (*meminero*).

Bilj. Grč. fut. egz. dolazi samo u glavnim rečenicama (ono što se kazuje lat. fut. egz. u podložnim rečenicama znači grč. konj. aor. sa živ, § 476, 1, Bilj. 1).

B. Načini (konj., opt., impt.), infinitivi i participi

Načini, infinitivi i participi ne pokazuju vrijeme, nego samo § 459. kakvoću radnje, i to ako postaju od prezentske osnove, pokazuju nesvršenu radnju, ako postaju od aorisne osnove, svršenu, ako postaju od perfektne osnove, gotovu (isp. § 450, 2).

Bilj. 1. U koje vrijeme radnja tih oblika (osim imperativa) pada, pokazuje (kao i u hrvatskosrpskom jeziku u sličnoj zgodi) ponajviše glavni glagol; npr. *ἐὰν ἴδω, ἐρῶ* ako vidim, kazat ću (radnja konj. ἴδω pada u budućnost, isp. § 476, 1), *ἐὰν ἴδω, λέγω* ako vidim, kažem (radnja konj. ἴδω vrši se ponovo u sadašnjosti, isp. § 476, 2. a); — *ταῦτα ὁρῶν λέγω* to gledajući kažem (radnja participa ὁρῶν pada u sadašnjost), *ταῦτα ὁρῶν (ἰδῶν) εἶπον* to gledajući (vidjevši) kazah (radnja participa ὁρῶν i ἰδῶν vrši se u prošlosti), *ταῦτα ὁρῶν (ἰδῶν) ἐρῶ* to gledajući (vidjevši) kazat ću (radnja participa ὁρῶν i ἰδῶν pada u budućnost) (isp. i § 503, 5, Bilj. 2). — Za optativ isp. § 467, Bilj. 1, 469, Bilj 2; za infinitiv § 493, 1, Bilj. 2.

Εἰπέ μοι, ἔφη ὁ Κύρος, ὃ πάππε, ἦν τις ἀποδρᾶ (uteče) τῶν οἰκετῶν καὶ λάβης (uhvatiš) αὐτόν, τί αὐτῷ χρήσῃ; — Οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Περικλέα ἐκάκιζον, ὅτι στρατηγὸς ὢν οὐκ ἐπεξάγοι (vodi). — Νοῦν ἡγεμόνα ποιοῦ (čini). — Μείνον (ostani) παρ' ἡμῖν. — Χαλεπὸν τὸ ποιεῖν (činiti), τὸ δὲ κελεῦσαι (zapovjediti) ῥᾶδιον. — Κροῖσος Ἄλυν διαβάς (prešavši) μεγάλην ἀρχὴν καταλύσει.

Bilj. 2. Samo ako ti oblici postaju od futurske osnove, pokazuju svi i buduću radnju (isp. § 450, 2). — Opt. fut. dolazi samo u indirektnom govoru umjesto ind. fut. (isp. § 489, 2, b).

Glava XXI

NAČINI

Radnja se prikazuje:

§ 460.

1. indikativom kao zbiljna (realna) (hs. indikativ),
2. konjunktivom kao očekivana (hs. ind. prez.),
3. imperativom kao zapovjedena (hs. imperativ),
4. optativom kao pomišljena (hs. kondicional),
5. optativom sa ἄν kao moguća u sadašnjosti (**potencijal sadašnji**) (hs. kondicional sadašnji),
6. ind. preteritâ sa ἄν kao moguća u prošlosti (**potencijal prošli**) (hs. kondicional prošli),
7. ind. preteritâ sa ἄν kao nezbiljna (**ireal**) (hs. kondicional sad. i prošli).

Bilj. Ἄν (jamačno, možda) stoji redovno iza glagola, ali se rado prislanja uz naglašene riječi, osobito uz negacije, priloge, upitne riječi, relative i konjunkcije.

A. Načini u samostalnim rečenicama

1. Indikativ

§460b. Indikativ se u grčkom jeziku uopće upotrebljava tako isto kao i u hrvatskosrpskom i latinskom jeziku.

§ 461. Indikativ preteritâ bez *ἄν*, i to

1. Imperfekt se upotrebljava kad se bezličnim izrazima kazuje mogućnost ili nužda nečega čega uistinu nije ili nije bilo; npr.

ἔδει, ἐχρῆν, προσῆκεν trebalo bi ili trebalo bi bilo, pristojalo bi se (bilo) (*oportet, decet* ili *oportebat, decebat*);

ἐξῆν, εἰκόσ, δίκαιον, ἀναγκαῖον ἦν moguće, prirodno, pravedno, potrebno bi bilo (*aequum est, erat*);

παιδευτέον, προαιρετέον ἦν trebalo bi ili trebalo bi bilo odgajati, voljeti (*praefendum est, erat*).

Τί σιγᾶς; οὐκ ἐχρῆν σιγᾶν, τέκνον (ne bi trebalo šutjeti, ali šutiš). — Αἰσχυρῶς κακὰ εἰργάσω τούτους, οὐς ἤμισα ἔδει (ne bi bilo trebalo, ali si učinio).

Bilješka. Što znače ti izrazi kad k njima pristupi *ἄν*, uči § 462, 1. B.

2. Indikativ aorista upotrebljava se sa *ὀλίγου*, *μικροῦ* (ili *ὀλίγου*, *μικροῦ* ἐδέησα s inf. aor., isp. § 403, 1, B. 1) u značenju: malone, gotovo; npr. Ὀλίγου ἐξηπάτησάς με malo me ne prevari (*praene me decepisti*). — Τὸ πῦρ μέγα τε ἦν καὶ τοὺς Πλαταιεᾶς ἐλαχίστου ἐδέησε διαφθεῖραι.

3. Indikativ preteritâ sa εἶθε, εἰ γάρ, ὥς (kamo sreća da!) pokazuje neispunljivu želju (negacija je μή), i to:

imperfekt za sadašnjost (lat. konj. impf., hs. [kamo sreća] da s prez.);

indikativ aorista za prošlost (lat. konj. plpf., hs. [kamo sreća] da s perf.).

Εἶθ' ἦσθα δυνατὸς δρᾶν, ὅσον πρόθυμος εἶ. — Εἶθε σοι τότε συνεγόμενῃ.

Bilj. Tako se upotrebljava i ὄφελον (-ες, -ε) s infinitivom prezenta ili aorista; npr. Ἄλλ' ὄφελε Κύρος ζῆν (zapravo; *debebat vivere*, isp. § 325, 19). — Μήποτ' ὄφελον λιπεῖν τὴν Σικύρον.

§ 462. Indikativ preteritâ sa *ἄν* pokazuje:

1. kao ireal (§ 460): nezbiljnost, i to:

imperfekt sa *ἄν* redovno za sadašnjost (hs. kondicional sadašnji, lat. konj. imperf.),

aorist sa *ἄν* redovno za prošlost (hs. kondicional prošli, lat. konj. plpf.);

negacija je οὐ.

Φῶς εἰ μὴ εἶχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν (*essemus*, bili bismo; ali uistinu nismo). — Εἰ ὁ Φίλιππος ταύτην ἔσχε τὴν γνώμην, ὡς χαλεπὸν πολεμεῖν ἐστὶν Ἀθηναίοις, οὐδὲν ἂν ὦν νυνὶ πεποίηκε ἔπραξεν (*nihil fecisset*, ništa ne bi bio učinio; ali uistinu je učinio).

Bilj. Po tom *ἔδει ἄν* (isp. § 461, 1) znači: trebalo bi (bilo), ali ne treba (trebaše). Εἰ μὲν ἠπιστάμεθα σαφῶς, ὅτι ἤξει πλοῖα Χειρίσοφος ἄγων ἰκανά, οὐδὲν ἂν ἔδει ὦν μέλλω λέγειν· νῦν δ' ἐπεὶ τοῦτο ἀδύλον, δοκεῖ μοι.

2. kao potencijal prošli (§ 460): mogućnost u prošlosti (redovno aor.) (hs. mogah s inf. ili kondicional prošli, lat. potenc. konj. impf.); negacija je οὐ; npr. ἠγγήσω ἄν pomislio bi bio (*crederes*). εἶδες ἄν mogaše vidjeti, vidio bi bio (*videres*), ἔνθα ἔγνω ἄν τις. — Οἱ Πέρσαι θάπτον ἢ ὡς τις ἂν ἔφετο, μετεώρους ἐξεκόμισαν τὰς ἀμάξας.

3. ponavljanje u prošlosti (osobito iza rečenica sa *εἰ*, ὅποτε i opt. § 476, 2. b; 488, 2); — *ἄν iterativum* (hs. kond. sad.):

Ἀναλαμβάνων οὖν αὐτῶν τὰ ποιήματα διηρώτων ἂν αὐτοὺς τί λέγοιεν (ispitivao bih ih). — Κύρος εἶ τινα ὀρώη δεινὸν ὄντα οἰκονόμον ἐκ τοῦ δικαίου καὶ προσδόους ποιούντα, οὐδένα ἂν πώποτε ἀφείλετο, ἀλλ' αἰεὶ πλείω προσεδίδου.

2. Konjunktiv

Konjunktiv se upotrebljava:

§ 463.

1. za poziv redovno u 1. l. pl., rjeđe sing. (neg. μὴ) (*coniunctivus adhortativus*). Često stoji pred njim ἄγε, ἴθι, φέρε.

Ἴωμεν *eamus*! — Ἄ ψέγομεν ἡμεῖς, ταῦτα μὴ μιμώμεθα. — Φέρε δὴ, τὰς μαρτυρίας ὑμῖν ἀναγνῶ.

2. u deliberativnim pitanjima redovno u 1. licu sing. i pl. (neg. μὴ) (*coniunctivus deliberativus*). Često stoji pred njim βούλει, βούλεσθε. — Τί βούλεσθε εἶπω;

3. u zabranama sa μὴ (μῆτε, μῆδεις) u 2 (i 3) licu aorista (*coniunctivus prohibitivus*). Μὴ ποιήσης *ne feceris*, da ne učiniš! — Μηδὲν ἀθυμήσητε ἕνεκα τῶν γεγενημένων. — Θνητῶν δὲ μῆδεις μηδὲν ἄλβιόν ποτε κρίνη, πρὶν αὐτὸν εὖ τελευτήσαντ' ἴδη. — Isp. § 465, Bilj.

Grčki se konjunktiv prevodi na hs. uopće indikativom prezenta.

3. Optativ

1. Optativ bez *ἄν* pokazuje ispunljivu želju (hs. part. pret. § 464. akt. II, lat. opt. konj. prez.) (neg. μὴ). Često stoji pred njim εἴθε, εἰ γάρ, ὡς. — Ὡ παῖ, γένοιο (bio, sis!) πατρὸς εὐτυχέστερος. — Μὴ μοι γένοιθ' ἄ βούλομ', ἀλλ' ἄ συμφέρει.

Bilj. Kako se kazuju neispunljive želje, uči § 461, 3.

Neispunljive zovu se one želje kojima se kazuje žalba, što se nešto nije dogodilo ili se ne događa; ispunljive zovu se čiste želje, pa ticala se i nečega što je nemoguće.

2. Optativ sa *ἄν* kao potencijal sadašnji (§ 460) pokazuje mogućnost u sadašnjosti (hs. mogu s inf. ili kondicional sadašnji, lat. potenc. konj. prez. ili perf.); negacija je οὐ, Ἴσως *ἄν* τις εἴποι *forsan dixerit quispiam*. — Ἐχθροῖς ἀπιστῶν οὐποτ' *ἄν* πάθοις βλάβην (ne možeš pretrpjeti, ne bi pretrpio, nećeš p.).

Bilj. 1. Zato se optativom sa *ἄν* izriču čedne tvrdnje, subjektivni sudovi itd. npr. Ὡ παῖ, γένοιο πατρός εὐτυχέστερος, τὰ δ' ἄλλ' ὁμοίος, καὶ γένοι' *ἄν* οὐ κακός.

Bilj. 2. O potencijalu prošlom isp. § 462, 2.

Grčki se optativ prevodi na hs. uopće kondicionalom (sadašnjim).

4. Imperativ

§ 465. Imperativom se kazuje zapovijed (neg. μή). Ἀεὶ τι βούλου χρήσιμον προσμανθάνειν. — Μείνον παρ' ἡμῖν καὶ συνέστιος γενοῦ.

Bilj. Zabrana se kazuje:

a) u 2. l. sing. i pl. imperativom prezenta ili konjunktivom aorista: μή ποιεῖ ne čini, ili μή ποιήσης ne učini;

b) u 3. l. sing. i pl. imperativom prez. ili imperativom aor. (rijeđe konjunktivom aor.): μή ποιείτω ili μή ποιησάτω (ili μή ποιήσῃ § 463, 3).

Mή se dakle nikada ne slaže s 2. l. impt. aor.

Μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσης· κοινὴ γὰρ ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἄόρατον.

B. Načini u zavisnim rečenicama

Bilješke

§ 466. 1. Za upotrebljavanje načina u zavisnim rečenicama važno je je li glagol glavne rečenice u glavnom ili u sporednom vremenu. — Glavna su vremena ovi oblici glagolski:

indikativni prez., perf., fut.,
konjunktivi i imperativí svih vremena,
potencijal sadašnji.

Sporedna su vremena ovi oblici glagolski:

indikativi imperf., aor., pluskvpf.,

prezent historijski,

potencijal prošli.

2. Ako je u glavnoj rečenici glavno vrijeme, u podložnoj stoje uopće oni načini koji bi stajali da je samostalna. Ako li je u glavnoj rečenici sporedno vrijeme, može u podložnoj umjesto indikativa ili konjunktiva (sa *ἄν*) stajati optativ bez *ἄν* (*optativus obliquus*) [*consecutio modorum*].

Potencijali i ireal ne mijenjaju se u podložnoj rečenici ni iza sporednoga vremena.

3. Subjekt podložne rečenice premješta se često u glavnu te zavisi o glagolu glavne rečenice (anticipacija ili prolepsa); npr. 'Ορᾶς, 'Οδυσσεῦ, τὴν θεῶν ἰσχὺν ὄση. — Δέδοικα δ' αὐτὴν, μὴ τι βουλεύσῃ νέον. — Βασιλεὺς τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖται, ὅπως ἂν θηρῶσιν. Isp. hs. Već te vidim da si dobar junak.

I. Zavisne izrične rečenice

Podložne izrične rečenice ovise o glagolu dicendi ili sentiendi, a počinju se s veznicima ὅτι, ὥς da (ako im glagol nije u infinitivu ili u participu — § 493, 1; 502).

Iza glavnoga vremena stoji u njima onaj način koji bi stajao da su samostalne (ponajviše indikativ, potencijal i ireal); iza sporednoga vremena može umjesto indikativa stajati (a obično i stoji) optativ (§ 466, 2). Negacija je οὐ.

'Απαγγέλλετε 'Αριαίῳ, ὅτι ἡμεῖς γε νικῶμεν βασιλέα καὶ οὐδεὶς ἔτι ἡμῖν μάχεται. — 'Ἐλεγον, ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκεν, 'Αριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἶη. — 'Απεκρίνατο Κλεάνωρ, ὅτι πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιεν ἢ τὰ ὅπλα παραδοῖεν.

Bilj. 1. Rečenica ἔλεγον, ὅτι ἀδικολήν može imati dvojak smisao prema tome da li optativ zastupa indikativ prez. ili imperfekt:

kazao je da krivo činim (direktno ἀδικεῖς)

kazao je da sam krivo činio (direktno ἠδίκηεις).

Zato jasnoće radi imperfekt u indirektnom govoru često ostaje nepromijenjen. — Tako i optativ aorista zastupajući ind. aor. znači prošlost (protiv § 459); npr. ἔλεγον, ὅτι ἀδικήσαμεν kazao je da sam krivo učinio (direktno ἠδίκησας).

Bilj. 2. Rečenica sa ὅτι zadržava katkada oblik direktnoga govora bez promjene; npr. Πρόξενος εἶπεν, ὅτι αὐτός εἰμι ὃν ζητεῖς.

II. Zavisne uzročne rečenice

§ 468. Podložne uzročne rečenice počinju s veznicima *ὅτι*, *ὡς* jer, što (*quod*), *διότι* zato što (*propterea quod*), *ἐπεὶ* budući da, kad (*cum*), *ἐπειδὴ* kad već (*quoniam*), [*ὅτε*, *ὅποτε* kad evo (*quando quidem*)].

Iza glavnoga vremena stoji u njima onaj način koji bi stajao da su samostalne (ponajviše indikativ, pa potencijal i ireal); iza sporednoga vremena može umjesto indikativa stajati optativ ako se uzrok hoće istaknuti kao misao subjekta u glavnoj rečenici (lat. *quod* s konj.). Negacija je *οὐ*

Οἱ Ἀθηναῖοι ἐνόμιζον ἡττᾶσθαι, ὅτι οὐ πολὺ ἐνίκων. — Οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Περικλέα ἐκάμιζον, ὅτι στρατηγὸς ὢν οὐκ ἐπεξάγοι (*quod non duceret*). — Δέομαί σου παραμεῖναι ἡμῖν, ὡς ἐγὼ οὐδ' ἂν ἐνὸς ἡδίου ἀκούσαιμι ἢ σοῦ.

Bilješka. Kod glagola, koji znače duševno raspoloženje (*θαυμάζω*, *ἀγανακτῶ*, *χαλεπαίνω*, *χαίρω* itd.) upotrebljava se često kondicionalno *εἰ* umjesto kauzalnoga *ὅτι*; npr. Ἐθαύμαζε Σωκράτης, εἰ μὴ φανερόν αὐτοῖς ἔστιν, ὅτι ταῦτα οὐ δυνατόν ἔστιν ἀνθρώποις εὐρεῖν.

III. Zavisne upitne rečenice

§ 469. Podložne upitne rečenice počinju s upitnim zamjenicama i prilozima (§ 446) ili s upitnim partikulama: *εἰ* li, da li (*num*, *si*); *πότερον* (πότερα) — *ἤ*, *εἰ* — *ἤ*, *εἴτε* — *εἴτε* li, da li — ili (*utrum* — *an*, *sive* — *sive*).

Iza glavnoga vremena stoji u njima onaj način koji bi stajao da su samostalne (ponajviše indikativ, pa potencijal i ireal; ako li je pitanje deliberativno, deliberat. konj.); iza sporednoga vremena može umjesto indikativa i delib. konjunktiva stajati (a obično i stoji) optativ. Negacija je u deliberativnim pitanjima *μή*, inače *οὐ*.

Εἰπέ μοι, τίνα γνώμην ἔχεις. — Ἡ μήτηρ διηρώτα τὸν Κῦρον, πότερον βούλοιο μένειν ἢ ἀπιέναι. — Ὀρῶ σε ἀποροῦντα, ποῖαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπη. — Κλέαρχος ἐβουλεύετο Πρόξενον καλέσας, εἰ πέμποιέν τινας ἢ πάντες ἴοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον (dir. konj.). — Ἡρώτησε τοὺς προφύλακας, ποῦ ἂν ἴδοι Πρόξενον ἢ Κλέαρχον.

Bilj. 1. U drugom članu podložnih disjunktivnih pitanja može biti negacija i *μή*: Τούτω τὸν νοῦν προσέχετε, εἰ δίκαια λέγω ἢ μή.

Bilj. 2. Što je u § 467, B. 1. rečeno za optativ u podložnim izričnim rečenicama, to vrijedi za nj i u podložnim upitnim rečenicama. Isp. npr. Ἡρώτησέ με, ἤντινα γνώμην ἔχοιμι (dir. *ἔχεις* i *εἴχες*).

IV. Namjerne rečenice

1. Namjerne rečenice, i to:

§ 470.

pozitivne počinju sa *ἴνα*, ὥς, ὅπως da (*ut*);

negativne počinju sa *ἴνα μή*, ὥς μή, ὅπως μή ili μή da ne (*ne*).

Iza glavnih vremena stoji u njima konjunktiv, iza sporednih obično optativ, rjeđe konjunktiv.

Κύνας τρέφεις, ἴνα σοι τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερύκωσιν. — Κύρος φίλων ἤετο δεῖσθαι, ὥς συνεργοὺς ἔχοι. — Τὰ πλοῖα Ἀβροκόμας κατέκαυσεν, ἴνα μή Κύρος διαβῆ.

Bilj. 1. Iza optativa bilo željnoga bilo potencijalnoga (§ 464) upotrebljava se *ἴνα* (ὥς, ὅπως) s optativom. Εἰ γὰρ ἔλθοι, ἴνα διαλεχθεῖμεν.

Tako se i iza preterita, kad znače ono što je kazano u § 461, 1, 2, 3. ili irealnost (§ 462, 1), *ἴνα* (ὥς, ὅπως) upotrebljava s preteritom (bez *ἄν*). Ἔδει τὰ ἐνέχουρα τότε λαβεῖν, ὥς μηδ' εἰ ἐβούλετο ἐδύνατο ἐξαπατᾶν.

U tim prilikama upotrebljava se dakle u sporednoj rečenici onaj način koji je u glavnoj (asimilacija načina).

Bilj. 2. Rijetko pristupa *ἄν* k finalnomu ὥς ili ὅπως (nikada ka *ἴνα*; *ἴνα ἄν* je relativno: *ubicumque* — § 486, 2). — Ὡς ἂν μάθης, ἀντάκουσον.

2. I u rečenicama koje ovise o izrazima bojazni (*verba timendi*), § 471. a počinju sa *μή* da ću, da ne bih (*ne*), *μή* οὐ da neću (*ne non, ut*), stoji iza glavnoga vremena konjunktiv, a iza sporednoga obično optativ, rjeđe konjunktiv.

Δέδοικα, μή ἐπιλαθώμεθα τῆς οἴκαδε ὁδοῦ. — Ἐφοβεῖτο, μή οὐ δύναιτο ἐκ τῆς χώρας ἐξελθεῖν. — Οἱ πρὸς νότον οἰκοῦντες Θετταλοὶ ἐφοβήθησαν, μή καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁ στρατὸς χωρήσῃ.

Bilj. 1. U samostalnim rečenicama bojazni:

a) *μή* ili ὅπως *μή* s konj. znači: samo da ne bih, možda ću (isp. δέδοικα *μή* bojim se da ne bih, da ću...);

b) *μή* οὐ s konj. znači: možda neću (isp. δέδοικα *μή* οὐ bojim se da neću...);

c) οὐ *μή* s konj. (aor.) ili ind. fut. znači: doista neću, sigurno neću (zapravo negacija onoga što je pod a); isp. οὐ δέδοικα *μή* ne bojim se da ću...).

Μὴ ἀγροικότερον ἦ τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν. — Ἀλλὰ *μή* οὐχ οὕτως ἔχη, ὧς Σώκρατες. — Οἱ Ἀρμένιοι οὐ *μή* δέξονται τοὺς πολεμίους.

Bilj. 2. Ako se bojazan tiče nečega što se već dogodilo, upotrebljava se *μή* s indikativom; npr. Φοβοῦμαι, *μή* λόγοις ψευδέσιν ἐντετυχήκαμεν.

Bilj. 3. U značenju ustručavati se slažu se ti glagoli s inf. (kao i latinski *vereor, metuo, dubito*); φοβοῦμαι διελέγγειν σε *vereor te refellere*.

3. U rečenicama koje ovise o glagolima koji znače: starati § 472. se, truditi se (*verba curandi*), a počinju sa ὅπως, ὥς (ὅπως *μή*, ὥς

μή), može također iza glavnoga vremena stajati konjunktiv, a iza sporednoga optativ, no obično se u njima upotrebljava indikativ futura (§ 485).

Δεῖ ἐκ παντὸς τρόπου ἅπαντα ἄνδρα τοῦτο παρασκευάζεσθαι, ὅπως (kako će) ὡς σοφώτατος ἔσται. — Φρόντιζε, ὅπως μηδὲν ἀνάξιον τῆς βασιλείας πράξεις.

Bilj. Iza glagola koji znače čuvati se upotrebljava se μή ili ὅπως μή: Τοῦς δὲ ἀνθρώπους φυλάξῃ, μή σε ἀτιμάσωσιν. — Εὐλαβεῖσθε, ὅπως μὴ ἐγὼ οἰχήσομαι.

V. Posljedične rečenice

§ 473. Posljedične se rečenice počinju sa ὥστε te, tako da (rjeđe sa ὡς).

Ako je posljedica stvarna (realna), dolazi u njima ponajviše indikativ, pa potencijal ili ireal (neg. οὐ); ako li je posljedica pomišljena (moguća), dolazi u njima infinitiv [ako su subjekti različni ak. s. inf. (§ 491); neg. μή].

Οἱ Δακεδαιμόνιοι εἰς τοῦτο ἀπληστίας ἤλθον, ὥστε οὐκ ἐξήρκεσεν αὐτοῖς ἔχειν τὴν κατὰ γῆν ἀρχήν [te (da) im nije dostalo]. — Οὐκ ἔχομεν ἀργύριον, ὥστε ἀνοράζειν τὰ ἐπιτήδεια (da bismo kupovali). — Κραυγὴν πολλὴν ἐποίουν καλοῦντες ἀλλήλους, ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν. ὥστε οἱ μὲν ἐγγύτατα τῶν πολεμίων καὶ ἔφυγον ἐκ τῶν σκηνωμάτων. — Πάντες πολεμικὰ ὅπλα παρεσκευάζον, ὥστε τὴν πόλιν ὄντως ἂν ἠγγήσω πολέμου ἐργαστήριον εἶναι.

Bilj. Rečenica sa ὥστε katkada je tako slabo vezana s predašnjom, te se može držati za samostalnu; u tom slučaju prevodi se ὥστε: zato, dakle (*itaque*): Εἰς τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἦκεν ὁ Τισσαφέρνης· ὥσθ' οἱ Ἕλληνας ἐφρόντιζον (zato su H. bili u brizi).

Bilj. 2. Navlastito se upotrebljava infinitiv:

a) ako je posljedica naumljena: Πᾶν ποιούσιν ὥστε δίκην μὴ διδόναι;

b) iza komparativa sa ἤ: Ἰσυνέβη κακὸν μεῖζον ἢ ὥστε φέρειν δύνασθαι;

c) iza negativne ili pogodbene glavne rečenice: Ἀργύριον οὐδεὶς πω οὕτω πολὺ ἐκτήσατο ὥστε μὴ προσδεῖσθαι;

d) ako ὥστε znači: pod pogodbom da [umjesto čega je običnije: ἐφ' ᾧ, ἐφ' ᾧ te s inf. (ili ind. fut. § 485)]: Πολλὰ χρήματα ἐξὸν λαβεῖν ὥστε μὴ κατηγορεῖν, οὐκ ἔλαβον. — Ἐφρασαν ἀποδώσειν τοὺς νεκρούς, ἐφ' ᾧ μὴ κἀν τὰς οἰκίας.

Bilj. 3. Iza tosoṓtτου δέω s inf. upotrebljava se ὥστε s ind. u značenju lat. *tantum abest ut—ut*: τοσοṓtτου δέω καταφρονεῖν ὥστε ἐπαίνῳ.

Bilj. 4. Iza τοιοṓtτος, τοσοṓtτος umjesto ὥστε često ima οἶος, ὅσος s infinitivom: Ἄνῃρ τοιοṓtτος οἶος (sposoban) πολλῶν κρατεῖν. — Πάνυ φοβοῦμαι ὑπὲρ τοṓtτου, μὴ τιμὴ ἄλλῳ ἐντύχη, οἷῳ τοṓtτον διαφθεῖραι (asimilacija § 444, Bilj. 2). Isp. οἶός τέ εἰμι sposoban sam, mogu.

VI. Pogodbene rečenice

Pogodbene rečenice počinju sa *εἰ* ako, da, kad, *ἐάν* (= *εἰ ἄν*, § 474. također *ἤν*, *ἄν*) ako, kad god.

Pogodbena (podložna) rečenica zove se prednja (*πρότασις*), a glavna se zove stražnja (*ἀπόδοσις*).

Negacija je u prednjoj rečenici uvijek *μή*, a u stražnjoj je ona negacija koja bi bila da je rečenica samostalna.

Pogodbene rečenice mogu imati četiri oblika:

u protazi:

u apodozi:

1. realni: <i>εἰ</i> s ind.	indikativ;
2. eventualni:	
a) futurski: <i>ἐάν</i> s konj.	futur (imperativ);
b) iterativni:	
α) za sadašnjost: <i>ἐάν</i> s konj.	prezent;
β) za prošlost: <i>εἰ</i> s opt.	imperfekt;
3. potencijalni: <i>εἰ</i> s opt.	optativ sa <i>ἄν</i> ;
4. irealni: <i>εἰ</i> s pret.	pret. sa <i>ἄν</i> ;
a) za sadašnjost: <i>εἰ</i> s impf.	impf. sa <i>ἄν</i> ;
b) za prošlost: <i>εἰ</i> s aor. (plpf.)	aor. (plpf.) sa <i>ἄν</i> .

Realni oblik. Ako se vrši pogodba (a da li se uistinu vrši ili § 475. ne, za to se ne pita), vrši se i posljedica: *εἰ* s ind. kojega mu drago vremena – ind. kojega mu drago vremena; *εἰ τοῦτο λέγεις – ἀμαρτάνεις* ako to kažeš, varaš se; *si hoc dicis, erras*.

Εἰ θεοί τι δρῶσιν αἰσχρόν, οὐκ εἰσὶν θεοί. – Εἰ δεινὸν ἔδρασας, δεινὰ καὶ παθεῖν σε χρή. – Εἰ ἀφήσετε τοῦτον τὸν καιρόν, οὐδὲν γενήσεται τῶν δεόντων.

Eventualni oblik. Ako se pogodba vrši (a to se uzima), vrši § 476. se i posljedica.

Pogodba se vrši:

1. jedanput, i to u budućnosti (futura radnja): *ἐάν* s konj. prez. ili aor. (eventualni konj.) – ind. fut. ili impf.; *ἐάν τοῦτο λέγῃς (λέξῃς) – ἀμαρτήσῃ* ako budeš to govorio (ako rečeš), varat (prevarit) ćeš se; *si hoc dices (dixeris), errabis*. – U tom se obliku kazuju navlastito misli koje imaju općenu vrijednost.

Ἦξω παρὰ σὲ αὔριον, ἐάνπερ ὑγαιίνω. – Νέος ἄν (= ἐάν) πονήσῃς, γῆρας ἔξεις εὐθαλές.

Bilj. 1. U tim rečenicama konj. prez. odgovara lat. futuru, konj. aor., lat. futuru egz.

Bilj. 2. Treba razlikovati *ἔάν* s konj. (event. oblik) i *εἰ* s fut. (realni oblik). Kod one konstrukcije uzima se za *νῦν* et samo *νῦν* et *εἰ* glagolske radnje, kćú ove tek spremnost za to vršenje; npr. *Εἰ μὴ βοηθήσετε, οὐ περιέσται τάκεῖ* ako nećete pomoći, neće se spasiti tamošnji položaj (*ἔάν* *μὴ* *βοηθήσητε* značilo bi: ako ne pomognete). — *Εἰ μέχρι τούτου περιμενούμεν, ἕως ἂν ἡμῖν ὁμολογήσῃ (Φίλιππος) πολεμεῖν, πάντων ἔσμεν εὐηθέστατοι.*

2. ponovno (iterativna radnja), i to:

a) u sadašnjosti: *ἔάν* s konj. prez. ili aor. (iterativni konj.) — ind. prez. (aor. gnom.); *ἔάν* τοῦτο λέγῃς (λέξῃς) — *ἁμαρτάνεις* (*ἤμαρτες*) (ako) kad god to govoriš (rečeš), varaš (prevariš) se; (*si*) *cum hoc dicis (dixisti), erras.*

Ἄν γλαυξ ἀνακράγῃ, δεδοίκαμεν. — Ἦν ἐγγύς ἔλθῃ θάνατος, οὐδείς βούλεται θνήσκειν.

b) u prošlosti: *εἰ* s opt. prez. ili aor. (iterativni opt.) — imperf. (ili aor.) (s *ἂν* § 462, 3); *εἰ* τοῦτο λέγοις (λέξειας) — *ἤμαρτανες* (*ἤμαρτες*) (*ἂν*) (ako) kad god bi to govorio (rekao), varao (prevario) bi se; (*si*) *cum dicebas (dixeras), errabas.*

Οἱ Συρακόσιοι, εἰ μὲν ἐπίοιεν οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπεχώρουν, εἰ δ' ἀναχώροιν, ἐπέκειντο. — Εἰ ἐντύχοιέν τισι τῶν πολεμίων, διέφευγον.

Bilj. Iterativno značenje konjunktiva (a) i optativa (b) dolazi od iterativnoga značenja glavnoga glagola (isp. § 459. Bilj. 1).

§ 477. **Potencijalni oblik.** Ako se pogodba vrši (a to je moguće), moguće je da se vrši i posljedica: *εἰ* s opt. — opt. s *ἂν* (§ 464, 2); *εἰ* τοῦτο λέγοις — *ἁμαρτάνεις ἂν* ako bi to kazao, varao bi se; *si hoc dicas, erras.*

Μάλιστα δ' ἂν εὐδοκιοίης, εἰ φαίνοιο ταῦτα μὴ πράττων, ἀ τοῖς ἄλλοις ἂν πράττουσιν ἐπιτιμώης. — Ἐπιλίπιοι ἂν ἡμᾶς ὁ πᾶς χρόνος, εἰ πάσας τὰς ἐκείνου πράξεις καταριθμησαίμεθα. — Εἰ ἀναγκαῖον εἴη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἐλοίμην ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι.

§ 478. **Irealni oblik.** Ako se pogodba vrši, vrši se i posljedica (ali se pogodba ne vrši, pa se ne vrši ni posljedica): *εἰ* s pret. — pret. sa *ἂν* (§ 462, 1), i to:

1. za sadašnjost: *εἰ* s impf. — impf. sa *ἂν*; *εἰ* ἔλεγες — *ἤμαρτανες ἂν* da govoriš (kad bi g.), varao bi se; *si diceres, errares.*

2. za prošlost: *εἰ* s ind. aor. (plpf.) — ind. aor. (plpf.) sa *ἂν*; *εἰ* ἔλεξας — *ἤμαρτες ἂν* da si (kad bi bio) kazao, prevario bi se bio; *si dixisses, errasses.*

Φῶς εἰ μὴ εἴχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν. — Εἰ τὸ ἔχειν οὕτως ὥσπερ τὸ λαμβάνειν ἡδὺ ἦν, πολὺ ἂν διέφερον εὐδαιμονία οἱ πλούσιοι τῶν πενήτων.

Οὐκ ἂν ἐποίησεν Ἀγασίας, εἰ μὴ ἐγὼ ἐκέλευσα. — Εἰ ἐγὼ πάλαι ἐπεχείρησα πράττειν τὰ πολιτικά, πάλαι ἂν ἀπωλώλη.

Oblik za sadašnjost i oblik za prošlost mogu biti i jedan porred drugoga; npr. Εἰ τότε ἐβοηθήσαμεν, ῥάχνι καὶ πολὺ ταπεινότερῳ νῦν ἂν ἐχρώμεθα τῷ Φιλίππῳ. — Εἰ γὰρ σὺ μὲν παῖς ἦσθ', ἐγὼ δὲ σὸς πατήρ, ἔκτεινά τοί σ' ἂν κοῦ φυγαῖς ἐζημιούμην.

Bilj. Katkad se imperfektom kazuje prošla imperfektivna, a aoristom buduća perfektivna radnja: Οὐκ ἂν ὁ Ἀγαμέμνων νήσων ἡπειρώτης ὦν ἐκράτει, εἰ μὴ τι καὶ ναυτικὸν εἶχεν. — Εἰ μὴ πατήρ ἦσθ', εἶπον ἂν σ' οὐκ εὖ φρονεῖν. — Εἴπερ ἴσῃν ῥώμην γνώμη, Δημόσθενες, εἶχες, οὐποτ' ἂν Ἑλλήνων ἤρξεν Ἄρης Μακεδῶν.

1. Katkad se protaza jednoga oblika sastavlja s apodozom drugoga oblika; navlastito se potencijalna apodoza rado sastavlja s realnom ili eventualnom protazom; npr.

Οὐκ ἂν τὸν ἑαυτοῦ ποτε οἶκον καλῶς τις οἰκήσειεν, εἰ μὴ πάντα μὲν εἴσεται ὧν προσδεῖται, πάντων δὲ ἐπιμελόμενος ἐκπληρώσει. — Ἦν φθάσωμεν, πρὶν τοὺς πολεμίους συλληγῆναι, ἀναβάντες, ἀμαχελὶ λάβοιμεν ἂν τὸ ἄκρον.

2. U indirektnom govoru može iza sporednoga vremena umjesto ei s ind. glavnoga vremena (realni oblik) ili éan s konjunktivom (event. oblik) stajati optativ (bez ἂν) (§ 466, 2, 489, 2. b); npr. Κύρος ὑπέσχετο τοῖς Μιλησίοις φυγᾶσιν, εἰ καλῶς καταπράξειεν, ἐφ' ᾧ ἔστρατεύετο, μὴ πρόσθεν παύσεσθαι, πρὶν αὐτοὺς καταγάγοι οἴκαδε (dir. éan καταπράξω).

3. Pamti još:

- a) εἰ μὴ iza negacije znači: osim, već ako (isp. nisi);
- b) εἰ δὲ μὴ iza εἰ μὲν (μὴ), éan μὲν (μὴ) znači: inače;
- c) εἴπερ s ind.: ako doista (si quidem);
- d) εἰ μὴ ἄρα s ind. ima (kao i: nisi forte, nisi vero) ironički smisao: ako ne možda;
- e) ὥσπερ ἂν εἰ s optativom (pot.) ili preteritom (ir.) znači: kao da (bi).

Ἡμῖν οὐδέν ἐστιν ἀγαθὸν ἄλλο εἰ μὴ ὄπλα καὶ ἀρετή. — Ἐὰν μὲν ἐκὼν πειθῆται· εἰ δὲ μὴ, εὐθύνουσιν ἀπειλαῖς καὶ πληγαῖς. — Ἦ καὶ γεγηθὼς ταῦτ' ἀεὶ λέξειν δοκεῖς; (odgovor:) εἴπερ τί γ' ἐστὶ τῆς ἀληθείας σθένος. — Οὐκ εἰμι δεινὸς λέγειν, εἰ μὴ ἄρα δεινὸν λέγειν καλοῦσι τὸν ἀληθῆ λέγοντα. — Παραπλήσιον οἱ τοιοῦτοι πάσχουσιν, ὥσπερ ἂν (tj. πάσχοι) εἴ τις ἵππον κτήσαιτο καλὸν κακῶς ἵππεύειν ἐπιστάμενος.

4. Iza glagola koji znače: gledati, razmišljati, kušati — rečenica sa éan i s konj. (iza glavnih vremena) ili sa ei i s opt. (iza sporednih vremena) ima značenje hipotetičke finalne rečenice ili indirektnoga pitanja; npr. Ὅρα οὖν, éan πῶς πρότερος ἐμοῦ ἴδης; gledaj, dakle da kako prije mene opaziš, ako ćeš kako prije mene opaziti = gledaj, dakle, hoćeš li kako prije mene opaziti. — Οἱ Συρακόσιοι ἀεὶ τοῖς ὑστάτοις προσέπιπτον, εἴ πῶς πᾶν τὸ στρατεύμα φοβήσειαν: Sirakužani navaljivahu jednako na posljednje (kušajući) da kako čitavu vojsku uplaše, ako će kako čitavu vojsku uplašiti = S. navaljivahu j. n. p. (kušajući) hoće li kako čitavu vojsku uplašiti.

VII. Dopusne rečenice

§ 480. Dopusne se rečenice počinju sa *εἰ καί*, *ἐάν καί* ako i, ili sa *καί εἰ*, *καί ἐάν* (*κᾶν*) i ako (lat. *etsi*, *etiamsi*). U vremenima i načinima povode se za pogodbenim rečenicama.. Negacija je *μή*.

Εἰ καί βασιλεὺς πέφυκας, ὡς θνητὸς ἄκουσον. — *Γελαῖ δ' ὁ μωρός, κᾶν τι μὴ γελοῖον ᾄ.*

Bilj. 1. Kod *οὐδ' εἰ* (*μηδ' εἰ*) pripada negacija glavnoj (ionako negativnoj) rečenici: *Οὐ δεῖ διαβολῆς καταφρονεῖν, οὐδ' ἂν* (= *ἐάν*) *σφόδρ' ἢ ψευδῆς* (*οὐδέ = οὐ — καί*).

Bilj. 2. Ako se ono što se dopusnom rečenicom kaže hoće kao zbiljno da istakne (hs. premda, lat. *cum*, *quamquam*), stoji u grčkom jeziku participij sa *καί* ili *καίπερ* (neg. *οὐ*); isp. § 503, 5, B. 1.

VIII. Relativne rečenice

§ 481. Relativne rečenice počinju s relativnim zamjenicama (§ 215, 219) i priložima (§ 221); isp. § 443, a mogu biti ili paratetičke (dometnute) ili hipotetičke (pogodbene).

§ 482. **Paratetičke** relativne rečenice imaju značenje usporednih samostalnih rečenica, pa stoga dolaze u njima načini i negacije samostalnih rečenica.

ὅς (ὅστις): koji = i (te, a, pa, jer) on.

Ἀναγιγνώσκω βιβλίον, ὃ μοι ὁ πατήρ ἔδωκεν: čitam (neku) knjigu koju mi dade otac (= a dade mi je otac).

Καλλίας φίλος σου ἐστίν, ὃν (kojega = pa ga) *οὐκ ἀδικήσεις*
 — *οὐκ ἂν ἀδικοίης*
 — *μή ἀδικοίης*
 — *μή ἀδίκει* (*μή ἀδικήσης*)

Τῷ Κροίσῳ ἀμαθῆς εἶναι ἔδοξεν ὁ Σόλων, ὃς τὴν τελευταίην παντὸς χρήματος ὄραν ἐκέλευεν. — *Ἐνθῆσω σίτον καὶ ὕδωρ καὶ οἶνον, ἃ ἂν σοι λιμὸν ἀπερύκοι.* — *Ἦλθε τὸ ναυτικὸν τὸ τῶν βαρβάρων, ὃ τίς ἰδὼν οὐκ ἂν ἐφοβήθη;*

Osobite su vrste paratetičkih relativnih rečenica:

§ 484. 1. posljedične relativne rečenice u kojima redovno dolazi indikativ futura, npr. *Ἔργον ἀπεδειξάμην, ὃ λυσιτελήσει πᾶσι τοῖς ἄλλοις.* — *Τίς οὕτως εὐθήτης ἐστὶν ὑμῶν, ὅστις ἀγνοεῖ τὸν ἐκεῖθεν πόλεμον δεῦρ' ἕξοντα, ἂν ἀμελήσωμεν;*

Bilješka. Ovamo idu i izrazi (isp. § 443, B, 1):

οὐκ ἔστιν (οὐδεὶς ἔστιν) ὅστις *nemo est qui*,

οὐκ ἔστιν (οὐδεὶς ἔστιν) ὅστις οὐ *nemo est quin*,

οὐκ ἔστιν ὅπως *fieri non potest ut*,

οὐκ ἔστιν ὅπως οὐ *fieri non potest quin*.

Οὐκ ἔστιν οὐδεὶς, ὅστις οὐχ αὐτὸν φιλεῖ (*nemo est, quin amet*). — Οὐκ ἔστιν ὅπως ἤβην κτήση πάλιν αὐθις.

2. namjerne relativne rečenice u kojima dolazi indikativ § 485. futura (i iza sporednoga vremena); negacija je μή (jer je rečenica namjerna, isp. § 470), npr. 'Ηγεμόνα αἰτήσομεν Κῦρον, ὅστις ἡμᾶς ἀπάξει (koji će nas voditi = da nas on vodi). — Κρύψω τὸδ' ἔγχος, ἔνθα ἂν τις ὀψεται. — 'Ἐδοξε τῷ δήμῳ τριάκοντα ἄνδρας ἐλέσθαι, οἳ τοὺς πατέριους νόμους συγγράψουσι, καθ' οὓς πολιτεύουσιν (*qui conscriberent leges, secundum quas viverent*). Isp. § 472.

Hipotetičke relativne rečenice imaju značenje pogodbenih § 486. protaza, pa stoga u njima dolaze načini pogodbenih protaza (§ 474. i dalje); negacija je μή.

ὅστις (ὅς): **онај** koji (god) — ili: svako koji (god) = ako makar tko.

'Αναγιγώσκω τὸ βιβλίον, ὃ τι μοι ὁ πατήρ ἔδωκεν: čitam (onu) knjigu koju mi (god) dade otac.

1. realni oblik (§ 475): 'Ανὴρ δίκαιός ἐστιν οὐχ ὁ μὴ ἀδικῶν, ἀλλ' ὅστις ἀδικεῖν δυνάμενος μὴ βούλεται.

2. eventualni oblik (§ 476): 'Ἐψόμεθα, ὅποι ἂν κελεύσης ἰέναι (futureska radnja). — Φέρει γενναίως, ὃ τι ἂν ἡ τύχη διδῷ (iterativna radnja sadašnja). — Οὗ ἄψαιτο Μίδας, ἐτίγνετο χρυσός (iterativna radnja prošla).

ἄν koje dolazi uz konjunktiv pristupa k relativnoj zamjenici (isp. ἔάν = εἰ ἄν); § 460. B.

3. potencijalni oblik (§ 477): 'Ἐγὼ μὲν ὀκνοίην ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, ἃ ἡμῖν Κῦρος δοίη.

4. irealni oblik (§ 478): Οἱ παῖδες ὑμῶν, ὅσοι ἐνθάδε ἦσαν, ὑπὸ τούτων ἂν ὑβρίζοντο.

Bilj. U indirektnom govoru može iza sporednoga vremena umjesto indikativa ili konjunktiva (sa ἄν) stajati optativ (bez ἄν) (§ 466, 2, 489, 2. b). Ἐῴξαντο σωτήρια θύσειν, ἔνθα πρῶτον εἰς φιλιαν γῆν ἀφίκοντο (dir. ἔνθα ἂν ἀφικώμεθα).

IX. Vremenske rečenice

§ 487. Vremenske rečenice počinju s ovim vremenskim veznicima:

ὅτε, ὁπότε, ἡνίκα, ὡς: kad (*cum* s ind.);
 ἐπεί, ἐπειδή: kad, pošto (*cum* s konj.);
 ἐπεὶ (ἐπειδή) πρῶτον (τάχιστα): kako, čim (*ubi, cum primum*);
 ἄφ' οὗ, ἐξ οὗ: otkako (*ex quo*); ἐν ᾧ: dok (*dum*);
 ἕως, ἕστε, μέχρι (οὗ): dok (ne) (*dum, quoad*);
 πρὶν: prije negoli (*priusquam*).

§ 488. 1. Ako se vremenskom rečenicom kazuje zbiljni (sadašnji ili prošli) čin, stoji u njoj indikativ (neg. οὐ).

Ἐξ οὗ φίλος εἶναι προσποιεῖται Φίλιππος, ἐκ τούτου ὑμᾶς ἐξηπάτηκεν. — Ἐπειδὴ ἀνεώχθη τὸ δεσμωτήριο, εἰσῆλθομεν.

2. Ako vremenska rečenica kao hipotetička relativna rečenica [ὅτε = kad (god) = ako makar kad] ima značenje pogodbene protaze eventualnoga oblika (§ 486, 2), dolaze u njoj načini eventualne protaze (§ 476) (neg. μή).

ἄν koje dolazi uz konjunktiv pristupa k vezniku te čini s njim, ako je moguće, jednu riječ: ὅτε ἄν = ὅταν, ὁπότε ἄν = ὁπότεν, ἐπεὶ ἄν = ἐπάν (ἐπήν), ἐπειδὴ ἄν = ἐπειδάν (isp. εἰ ἄν = ἐάν); isp. § 460. Bilj.

Futurska radnja: Ἦνίκα ἄν τις ὑμᾶς ἀδικῆ, ἡμεῖς ὑπὲρ ὑμῶν μαρούμεθα. — Ἐπειδάν ἅπαντα ἀκούσητε, κρῖνατε.

Iterat. radnja sad.: Μαινόμεθα πάντες, ὅταν ὀργιζόμεθα. — Μὴ ἀνάμενε τὸ πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια, ἔστ' ἄν ἡ χρεία σε ἀναγκάσῃ, ἀλλ' ὅταν μάλιστα εὐπορήσῃς, τότε μηχανῶ.

Iterat. radnja prošl.: Οἱ ὄνοι οἱ ἄγριοι, ἐπεὶ τις διώκοι, προδραμόντες ἔστασαν, καὶ πάλιν, ἐπεὶ πλησιάζουσι οἱ ἵπποι, ταυτὸν ἐποιοῦν. — Περιεμένομεν ἐκάστοτε, ἕως ἀνοιχθεῖν τὸ δεσμωτήριο· ἐπειδὴ δ' ἀνοιχθεῖν, εἰσῆμεν παρὰ τὸν Σωκράτην.

Bilj. 1. Πρὶν prije negoli, dok ne slaže se s infinitivom (ak. s. inf.) ako je glavna rečenica pozitivna: Διέβησαν πρὶν τοὺς ἄλλους ἀποκρίνασθαι. — Πολλοὶ ἄνθρωποι ἀποθνήσκουσι πρότερον, πρὶν δῆλοι γίνεσθαι οἷοι ἦσαν. — Ako li je glavna rečenica negativna, slaže se πρὶν s načinima vremenskih rečenica: Οὐ πρότερόν γε οἱ ξύμπαντες Ἀθηναῖοι ἐπαύσαντο ἐν ὀργῇ ἔχοντες τὸν Περικλέα, πρὶν ἐζημίωσαν χρήμασιν. — Μὴ ἀπέλθῃτε, πρὶν ἄν ἀκούσητε τὸ πρᾶγμα.

Bilj. 2. U indirektnom govoru može iza sporednoga vremena umjesto konjunktiva sa ἄν stajati optativ (bez ἄν) (§ 466, 2, 489, 2. b). Πορεύεσθαι ἐκέλευεν ἡσύχως, ἕως ἀγγελοῦ εἶθαι.

Neupravni govor

1. U rečenicama koje bi u upravnom govoru bile glavne reče- § 489. nice upotrebljava se u neupravnom govoru:

a) ako se njima kazuje tvrdnja, *verbum finitum* sa *ὅτι* ili *ὡς* (isp. § 467) ili infinitiv (ak. s inf.); npr.

Οἱ θεοὶ πάντα ἴσασιν.

Ἦκουσαμεν, ὅτι οἱ θεοὶ πάντα ἴσασιν (εἰδέειν),

ili τοὺς θεοὺς πάντα εἰδέναι.

Bilj. Iza glagolâ koji znače misliti, vjerovati pa iza glagola *φημί* dolazi samo infinitiv; npr. Σωκράτης ἠγάειτο τοὺς θεοὺς πάντα εἰδέναι.

b) ako se njima kazuje zahtijevanje, infinitiv (ak. s inf.); npr.

Μὴ παραχωρεῖτε (παραχωρήσητε) τῆς τάξεως.

Ἄξιῶ ὑμᾶς μὴ παραχωρεῖν (παραχωρῆσαι) τῆς τάξεως.

2. U rečenicama koje bi u upravnom govoru bile podložne rečenice:

a) ako je glavni glagol u glavnom vremenu, vremena i načini upravnoga govora ostaju nepromijenjeni;

b) ako je glavni glagol u sporednom vremenu, umjesto indikativa glavnih vremena i konjunktiva (sa *ἄν* ili bez njega) može stajati optativ (bez *ἄν*) (*optativus obliquus*; isp. § 466, 2)

Bilj. Često neupravni govor koji se počeo sa *ὅτι* ili *ὡς* prelazi u infinitivnu konstrukciju; ili neupravni govor koji se počeo sa *ὅτι* (*ὡς*) ili s infinitivom nastavlja se s optativom u glavnoj rečenici (umjesto inf. kad nema *ὅτι*); — napokon se često iz neupravnoga govora prelazi u upravni.

Ἰμᾶς πάντας εἰδέναι ἠγοῦμαι, ὅτι ἐγὼ ὀρθῶς λέγω, τοῦτον δὲ σκαιὸν εἶναι, — Ἐλεγον πολλοί, ὅτι παντὸς ἀξία λέγοι Σεύθης· χειμῶν γὰρ εἶη, καὶ οἴκαδε ἀποπλεῖν οὐ δυνατόν εἶη.

Pregled upotrebljavanja partikule *ἄν*

Modalna se partikula *ἄν* upotrebljava:

§ 489.b

1. kod imperfekta i aorista u značenju ireala, osobito u glavnoj rečenici irealnih pogodbenih rečenica (§ 462, 1; 478);

2. kod imperfekta i aorista u značenju potencijala prošloga (§ 462, 2);

3. kod imperfekta i aorista u iterativnom značenju (*ἄν iterativum*) (§ 462, 3);

4. kod konjunktiva u podložnoj rečenici svih vrsta eventualnih pogodbenih rečenica (i to pravih pogodbenih, relativnih i vremenskih) (§ 476; 486, 2, 488, 2);

5. kod optativa u značenju potencijala sadašnjega, osobito u glavnoj rečenici potencijalnih pogodbenih rečenica (§ 464, 2; 477);

6. kod infinitiva i participia kad zastupaju potencijal ili ireal (§ 506);

7. rijetko kod finalnoga ὡς i ὅπως (§ 470. Bilj. 2).

Glava XXII

INFINITIV

A. O infinitivu uopće

§ 490. Infinitiv je glagolska imenica (§ 225, 5) koja se u gdječem slaže s imenom, a u gdječem s glagolom.

S imenom slaže se infinitiv osobito u tom što k njemu pristupa član (§ 497).

S glagolom slaže se infinitiv u tom:

1. što se poblizhe označuje prilozima, a ne pridjevima: ἡ καλή πράξις, ali τὸ καλῶς πράττειν;

2. što njegov objekt stoji uvijek u onom padežu s kojim se slažu ostali oblici istoga glagola (a ne u gen. obj. § 394): τὸ ἀσκεῖν τὴν ἀρετὴν (ali ἡ ἀσκησις τῆς ἀρετῆς), τὸ χρῆσθαι τοῖς ὅπλοις;

3. što njegov subjekt stoji u akuzativu (a ne u gen. subj. § 393): τὸ τοὺς στρατιώτας χρῆσθαι τοῖς ὅπλοις;

4. što izriče vrste glagolske: λῦσαι, λύσασθαι, λυθῆναι;

5. što izriče način radnje: ἀποθνήσκειν umirati, ἀποθανεῖν umrijeti, τεθνηκέναι biti mrtav;

6. što se slaže s partikulom ἄν (§ 506).

B. O subjektu i predikatu kod infinitiva

§ 491. 1. Ako se subjekt infinitiva razlikuje od subjekta glavne rečenice, stoji u akuzativu; tako i predikatne oznake ako ih ima (**akuzativ s infinitivom**).

Σωκράτης ἠγεῖτο θεοὺς πάντα εἰδέναι. — Νόμιζε σαυτῷ τοὺς γονεῖς εἶναι θεοὺς.

2. Ako se subjekt infinitiva ne razlikuje od subjekta glavne rečenice, ne izriče se napose; predikatne su oznake u nominativu (**nominativ s infinitivom**).

Νομίζω νενικηκέναι (*puto me vicisse*). — Ἔχω τριήρεις ὥστε ἐλεῖν τὸ ἐκείνων πλοῖον. — Δίκαιος εἶναι μᾶλλον ἢ χρηστός θέλε.

Bilj. Subjekt infinitiva koji nije različan od subjekta glavne rečenice izriče se napose samo onda kad je naglašen, i to u nominativu ili u akuzativu. Κλέων οὐκ ἔφη αὐτός, ἀλλ' ἐκείνον στρατηγεῖν. — Κροῖσος ἐνόμιζεν ἑαυτὸν εἶναι πάντων ὀλβιώτατον.

3. Ako je subjekt infinitiva neodređen (τινά, ἀνθρώπους), ne izriče se; predikatne su oznake u akuzativu.

Πρέπει σώφρονα εἶναι *decet sanum esse* (isp. treba razborit biti). — Αἰρετώτερόν ἐστι μαχομένους ἀποδνήσκειν ἢ φεύγοντας σφίζεσθαι.

4. Ako je subjekt infinitiva u padežu koji ovisi o glavnom glagolu, predikatne su oznake ili u istom padežu (gen., dat.) ili u akuzativu. Ἐξεστὶν ὁμῶν εὐδοίμοσι γενέσθαι (isp. *licuit esse otioso Themistocli*). — Κῦρος παραγγέλλει τῷ τε Κλεάρχῳ λαβόντι ἦκειν ὅσον ἦν αὐτῷ στρατεύμα· καὶ Ξενία τῷ Ἀρκάδι ἦκειν παραγγέλλει λαβόντα τοὺς ἄλλους.

C. Kako se upotrebljava infinitiv

Kao **subjekt** upotrebljava se infinitiv (ak. s inf.) kod bezličnih § 492. glagola i izraza:

δεῖ, χρή, προσήκει, συμβαίνει, δοκεῖ, ἔξεστιν;

ἄξιον, δίκαιον, καλόν, δυνατόν, οἶόν τε ἐστίν;

ᾠρα, καιρός, νόμος, ἀνάγκη ἐστίν.

Ἔδοξε τῷ δήμῳ πρέσβεις ἀποστεῖλαι. — Μοχθεῖν ἀνάγκη τοὺς θέλοντας εὐτυχεῖν.

Bilj. Umjesto bezličnoga izraza često ima lični; npr. *δοκῶ videor*, ἄξιός, δίκαιός εἰμι pravo je da ja —.

Kao **objekt** upotrebljava se infinitiv (ak. s inf.):

§ 493.

1. kod glagola *sentiendi* i *dicendi*.

Φίλους ἔχων νόμιζε θησαυροὺς ἔχειν. — Πάντες ὁμολογοῦσι τὴν ὁμόνοιαν μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι.

Bilj. 1. Umjesto infinitiva može stajati i rečenica sa ὅτι, ὡς (§ 467) ili particip (§ 502). — O negaciji vidi § 509, 2. c.

Bilj. 2. Prema tomu koje vrijeme zastupa, dobiva i infinitiv iza glagola *sentiendi* i *dicendi* vremensko značenje (protiv § 459, isp. § 467. Bilj. 1); npr. ἔλεγον αὐτὸν ἀδικεῖν (dir. ἀδικεῖ i ἠδίκει); ἔλεγον αὐτὸν ἀδικήσαι (dir ἠδίκησεν); isp. § 459. Bilj. 1.

2. kod glagola koji znače: htjeti, zahtijevati, dopuštati – ne htjeti, priječiti.

Ἄει τι βούλου χρήσιμον προσμανθάνειν. – Ἐδεῖτο Μανδάνης ὁ Ἀστυάγης καταλιπεῖν τὸν Κῦρον. – Αἰσχύνεται δὲ τὰγάθ' ἀσκήσας ἀνήρ κακὸς κεκλησθαι πᾶς τις. – Τί τοὺς θανόντας οὐκ ἔᾶς τεθνηχένας;

3. kod glagola koji znače: moći – činiti:

Δίκαιος ἀδικεῖν οὐκ ἐπίσταται τρόπος. – Κοινοὶ κίνδυνοι ποιοῦσιν ὁμονοεῖν τοὺς συμμάχους. – Φιλεῖ γὰρ ἄνδρας πόλεμος ἀγρεύειν νέους.

§ 494. Infinitivom se poblizje označuju **relativni pridjevi** koji znače: sposoban, vrijedan, lak, ugodan (ili protivno); npr. ῥάδιος, χαλεπὸς εὐρεῖν *facilis, difficilis inventu*, ἄξιος ἐπαινεῖσαι *dignus qui laudetur*, στυγνὸς ὄραῖν *horribilis adspectu*; ἱκανοὶ τὰς ἀκροπόλεις φυλάττειν dovoljni da čuvaju; οἷος ἄρχειν sposoban da vlada, osobito οἷός τέ εἰμι sposoban sam, mogu (§ 473, B. 4).

Θεμιστοκλῆς ἱκανώτατος εἰπεῖν καὶ γινῶναι καὶ πράξει. – Ῥάδια πάντα Διὶ τελέσαι καὶ ἀνήνυτον οὐδέν. – Ἦδὺ ὕδωρ πιεῖν διψῶντι.

§ 495. Infinitiv pokazuje **svrhu** kod glagola koji znače davati, primati, – birati, određivati (lat. gerundiv ili *ad* s gerundom).

Ἄντίγονος τὸ Εὐμένους σῶμα τοῖς συγγενέσιν ἔδωκε θάψαι (*tradidit sepeliendum*). – Δεῖ τοὺς ἄρχειν αἰρεθέντας ἀμελεῖν τῶν ἰδίων.

§ 496. **Apsolutno** dolazi infinitiv u izrazima:

ὡς (ἔπος) εἰπεῖν tako reći (rekavši),
ὡς συνελόντι (§ 412, 4) εἰπεῖν ukratko reći (rekavši),
ὡς ἔμοι δοκεῖν kako se meni čini,
ὀλίγου (μικροῦ) δεῖν (§ 403 1. Bilj. 1. a) gotovo,
τὸ νῦν εἶναι zasada,
τὸ ἐπ' ἔμοι εἶναι što se mene tiče,
ἔκων εἶναι dragovoljno.

Ἄληθές γε ὡς ἔπος εἰπεῖν οὐδὲν εἰρήκασιν. – Ἐκὼν εἶναι οὐδὲν ψεύσομαι.

D. Infinitiv s članom

§ 497. Infinitiv s članom postaje supstantiv te se može sklanjati, ali ne gubi glagolske naravi.

Ako je infinitiv subjekt ili akuzativ objekta, može k njemu pristupiti član, ako li je genitiv ili dativ objekta ili ako ovisi o prijedlogu, mora pred njim stajati član.

Τὰ πολλὰ τολμᾶν πόλλ' ἁμαρτάνειν ποιεῖ. — Νέοις τὸ σιγαῖν κρεῖττον ἔστι τοῦ λαλεῖν. — Νίκησον ὄργην τῷ λογίζεσθαι καλῶς. — Σωκράτης ἐθαυμάζετο ἐπὶ τῷ εὐθύμως ζῆν.

Ἄντι τοῦ umjesto da,	πρὸς τῷ osim što,
διὰ τό zato što,	πρὸς τό zato da,
ἐπὶ τῷ pod uvjetom da,	ἐπὶ τό zato da.

Glava XXIII.

PARTICIP

A. O participu uopće

Particip je glagolski pridjev (§ 225, 5) koji se u gdječem slaže § 498. s imenom, a u gdječem s glagolom.

S imenom slaže se particip u tom što se sklanja kao pridjev i što k njemu pristupa član.

S glagolom slaže se particip u tom:

1. što se poblize označuje prilozima, a ne pridjevima: ὁ καλῶς πράττων;

2. što njegov objekt stoji uvijek u onom padežu s kojim se slažu ostali oblici istoga glagola: ὁ ἀσκῶν τὴν ἀρετὴν, ὁ χρώμενος τοῖς ὄπλοις;

3. što izriče vrste glagolske: λύσας, λυσάμενος, λυθείς;

4. što izriče način radnje: ἀποθνήσκων umirući, ἀποθανών umrvši, τεθνηκώς umro;

5. što se slaže s partikulom ἔν (§ 506).

Particip se upotrebljava atributno, predikatno, adverbno i apsolutno.

Bilješka. Atributni particip ima atributan položaj, a predikatni, adverbni i apsolutni predikatan (§ 375, 376).

B. Atributni particip

1. Atributni particip ima vrijednost pridjeva ili relativne § 499. rečenice.

Ἅ παρὼν καιρός sadašnja zgoda, οἱ νῦν ὄντες ἄνθρωποι, αἱ καλούμεναι Αἰόλου νῆσοι otoci koji se Eolovi zovu (takozvani Eolovi otoci).

2. Particip s članom postaje supstantiv. Član je:

a) ili individualan (§ 371): ὁ γραψάμενος τὸν Σωκράτη, ὁ οὐ πιστεύων *is qui non credit*;

b) ili generički (§ 372): ὁ βουλόμενος τκο god hoće, ὁ τυχών τκο se god nađe, ὁ μὴ πιστεύων *si quis non credit*.

ἽΟ μηδὲν ἀδικῶν οὐδενὸς δεῖται νόμου.

C. Predikatni particip

§ 500. Predikatnim participom dopunja se nepotpuni smisao glagol-skoga predikata. Ta mu se služba može objasniti hrvatskosrpskom eksplikativnom rečenicom sa da ili što, ovisnom o kakvom demonstrativnom izrazu koji dopunja predikat. Predikatni se particip proteže:

1. ili na subjekt te stoji u padežu subjekta (u nominativu), npr. Οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τὸν πόλεμον ἐπαύσαντο ἀεὶ περὶ τῶν αὐτῶν βουλούμενοι A. prestadoše od toga da uvijek o istom raspravljaju = prestadoše uvijek o istom raspravljati; isp. Ona ide gorom pjevajući (= tako da pjeva), a ulazi u dvor igrajući (= tako da igra);

2. ili na objekt te stoji u padežu objekta (najčešće u akuzativu), npr.: ἽΟ πόλεμος ἔπαυσε τοὺς Ἀθηναίους ἀεὶ περὶ τῶν αὐτῶν βουλευομένους rat odvrti A. od toga da uvijek o istom raspravljaju; isp. Nađe brata plačući (= tako da je plakao).

1. Predikatni se particip proteže na **subjekt**:

§ 501. a) kod glagola εἰμί (ὑπάρχω) i ἔχω za opisivanje prostoga finitnog glagola: δεδρακώς εἰμι (= δέδρακα) učinio sam, θαυμάσας ἔχω (= θαυμάμακα) začudio sam se = čudim se (isp. § 291, 2).

ἽΗσαν ἀπιστοῦντές τινες Φιλίππῳ καὶ νοῦν ἔχοντες bijahu neki takvi da nisu vjerovali F. = neki ne vjerovahu F., i to pametni. — Δεῖ ἐθέλοντας ὑπάρχειν τὰ προσήκοντα ποιεῖν (treba da budete voljni činiti ono što je potrebno)

b) kod nekih kopulativnih glagola, umjesto kojih se u hrvatskosrpskom jeziku upotrebljavaju prilozi, a grčki se particip zamjenjuje hrvatskosrpskim finitnim glagolom. Takvi su npr. ovi glagoli:

τυγχάνω upravo, slučajno, λαμβάνω potajno,
διάγω, διατελῶ, διαγίνομαι neprestano,
δῆλος, φανερός εἰμι, φαίνομαι očito,
φθάνω prije, οἴχομαι odavde itd.

ἽΕτυχον παρόντες udesiše se tako da su bili nazočni — upravo (slučajno) bijahu nazočni. — ἽΕπτά ἡμέρας πάσας μαχόμενοι διετέλεσαν

(izdržaše tako da su se borili = borili su se neprestano). — Κύρος πάντων τῶν ἡλικίων διαφέρων ἐφαίνετο. — Οἱ Ἕλληνες φθάνουσιν ἐπὶ τῷ ἄκρῳ γενόμενοι τοὺς πολεμίους. — Ὡλιχeto ἀποπλέων.

Bilj. Φαίνομαι s inf. znači: *videor*. Φαίνομαι εἶναι ἀνάτιος *videor esse innocens*; ali φαίνομαι ὦν ἀνάτιος *apparet me esse innocentem*.

c) kod glagola koji znače: počinjati — prestajati, podnositi — sustajati:

ἄρχομαι počinjem,	παύομαι, λήγω prestajem,
ἀνέχομαι podnosim,	ἀπαγορεύω, κάμνω sustajem.

Οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἐπαύσαντο τὰς πόλεις κακῶς ποιοῦντες. — Ἀνέχου πάσχων· δρῶν γὰρ ἔχαιρες. — Μὴ κάμης φίλον ἄνδρα εὐεργετῶν.

Bilj. 1 Ἄρχω λέγων govorim prvi, ἄρχομαι λέγων počinjem govoriti (protivno je: nastavljam, prestajem), ἀρχομαι λέγειν počinjem govoriti (protivno je: počinjem raditi nešto drugo).

Bilj. 2. Παύω τινα ποιοῦντα činim da tko prestaje, zaustavljam (odvraćam) koga. Ἀγαμέμνων τοὺς βαρβάρους ἐπαυσεν ὑβρίζοντας. (Isp. § 500, 2).

d) kod glagola koji znače dobro činiti — krivo činiti, prestizati, zaostajati:

εὖ, καλῶς ποιῶ činim dobro, ἀδικῶ činim krivo, griješim, χαρίζομαι τινι, χάριν φέρω τινὶ radim komu po volji, νικῶ, κρατῶ prestižem, ἡττῶμαι, λείπομαι zaostajem.

Ἄδικεῖ Σωκράτης, οὗς ἡ πόλις νομίζει θεούς, οὐ νομίζων S. griješi tako da (ili: tim što-) ne vjeruje u bogove u koje država vjeruje. — Πάντας πειρῶ νικᾶν εὖ ποιῶν· ἐὰν γὰρ τοὺς φίλους κρατῆς εὖ ποιῶν, οὐ μὴ σοι δύνωνται ἀντέχειν οἱ πολέμιοι. — Οὐδενὸς λειψόμεθα ὠφελούντες τοὺς φίλους.

e) kod glagola koji pokazuju duševno raspoloženje (*verba affectuum*); npr.

χαίρω, ἡδομαι radujem se, ἄχθομαι, ἀγανακτῶ ljutim se, αἰσχύνομαι stidim se, μεταμέλομαι, μεταμέλει μοι kajem se.

Τιμῶμενοι σύμπαντες ἡδονται βροτοὶ svi se ljudi raduju tomu da bivaju poštovani = svi ljudi rado bivaju poštovani. — Οὐκ αἰσχυνεῖται ἡ Ἀθηναίων πόλις παρὰ βαρβάρου καὶ ξένου τὰ συμφέροντα ἐκμανθάνοντες. — Ἀθηναῖοι τοὺς δεσμώτας μετεμέλοντο ἀποδεδωκότες τοῖς Λακεδαιμονίοις.

Bilj. Αἰσχύνομαι ποιῶν τι stidim se što radim nešto, αἰσχύνομαι ποιεῖν τι stid me raditi nešto (te ne radim).

§ 502. 2. Predikatni particip proteže se na **subjekt** (ako je glagol pasi van) ili na **objekt** (ako je glagol aktivan):

a) kod glagola koji znače tjelesno ili duševno osjećanje (*verba sentiendi*); npr.

ὄρῳ, περιορῶ (dopuštam), ἀκούω, αἰσθάνομαι, καταλαμβάνω, οἶδα, ἐπίσταμαι, μέμνημαι, γινώσκω, εὕρισκω i sl.

‘Ὅρῳ γὰρ ἡμᾶς οὐδὲν ὄντας ἄλλο πλὴν εἶδῶλ’ ὅσοιπερ ζῶμεν ἢ κούφην σκιάν vidim nas takve da nismo ništa drugo nego — (= vidim da nismo ništa drugo —). — Οὐδς ἂν γνῶσι τούτων τι ἀδικούντας, τιμωροῦνται. — Ζεὺς γὰρ τὰ μέγιστα μὲν πράττων ὁρᾶται, τάδε δὲ οἰκονομῶν ἀόρατος ἡμῖν ἔστιν. Isp. *Catonem vidi sedentem. Socratem audio dicentem.* — Naći ćete dijete povito;

b) kod glagola koji su *causativa* glagolima pod a); npr.

δείκνυμι, δηλώω, (ἀπο)φαίνω,
ἀγγέλλω, (ἐξ)ἐλέγχω.

Τοῦτο τὸ γράμμα δηλοῖ ψευδῆ τὴν διαθήκην οὖσαν ovo slovo pokazuje oporuku (kao) takvu da je kriva (= pokazuje da je oporuka kriva). — Πάνθ’ ἔνεκα ἑαυτοῦ ποιῶν Φίλιππος ἐξελήγεται.

Bilj. 1. Kod takvih glagola može stajati i rečenica sa ὅτι (ὡς) (§ 467) ili inf. (§ 493, 1. B. 1).

Bilj. 2. Ako predikatni particip i glavni glagol imaju isti subjekt, subjekt se izriče, a particip stoji u padežu subjekta: ἴσθι ἀνόητος ὢν znaj da si lud.

Bilj. 3. Kod σύνοιδα ἑμαυτῷ svjestan (svjedok) sam particip stoji ili u nominativu ili u dativu: συνίσασιν ἑαυτοῖς πολλὰ ἀδικήσαντες ili ἀδικήσασιν svjesni su da su mnogo sagriješili.

Bilj. 4. Ἀκούω (αἰσθάνομαι, πυνθάνομαι) konstruirati se na tri načina:]

s gen. i part.: čujem (slušam) (sâm) nekoga (nešto) gdje — (§ 402, 1. c);

s ak. i part.: čujem (od nekoga) da —;

s ak. s inf. čujem (glasa se) da —.

Ἦκουσα Σωκράτους διαλεγομένου ἀυῖνι *Socratem disputantem*, čuh S. gdje je raspravljao. — Θεμιστοκλέα οὐκ ἀκούεις ἀνδρα ἀγαθὸν γεγονότα; — Ἀκούω Ῥοδίου παρεῖναι.

Bilj. 5. Osim već napomenutih glagola upotrebljava se particip ili infinitiv s različnim značenjem još i kod ovih glagola:

γινώσκω s part.: vidim, znam (da nešto jest),

s inf.: odlučujem (nešto raditi);

ἐπίσταμαι } s part.: razumijem, znam, učim se (da nešto jest),

οἶδα, μαθάνω } s inf.: razumijem, učim se (nešto raditi);

μέμνημαι } s part.: imam na umu (da nešto jest),

s inf.: imam na umu (nešto raditi);

ὅτε s ind.: *memini cum*, sjećam se (onoga vremena) kad —

D. Adverbni particip

Takav particip zastupa adverbne rečenice, i to temporalne, § 503. kauzalne, finalne, hipotetičke i koncesivne kojih se subjekt nalazi u glavnoj rečenici. Taj particip stoji dakle:

1. **temporalno**: Ὁ Ξενοφῶν ἀναγνούς τὴν ἐπιστολὴν ἀνακοινοῦται Σωκράτει. — Καὶ ζῶν ὁ φαῦλος καὶ θανῶν κολάζεται.

Bilj. Da bi se participu vremensko značenje oštrije istaklo, pristupaju k njemu prilozi (*supplementa participii*): ἀμα zajedno, αὐτίκα, εὐθύς odmah, μεταξὺ usred itd., a ka glavnom glagolu: εἶπα, ἐπειτα zatim, τότε onda. Ἐμάχοντο ἀμα πορευόμενοι dok su putovali. — Ἐξανέστησαν μεταξύ δειπνῶντες usred gozbe. — Πάντα ἀκροασάμενοι τότε ἤδη κρίνατε.

2. **kauzalno**: Ἦ Ζεῦ, τί ποθ' ἡμῖν δοῦς χρόνον τοῦ ζῆν βραχὺν πλέκειν ἀλύπως τοῦτον ἡμᾶς οὐκ ἔῤ;.

Bilj. K takvom participu pristupaju riječi: ἄτε (οἶον, οἶα) (kod objektivnoga uzroka): bu dući da, jer; ὡς (kod subjektivnog uzroka): kao da.

Ἐπαιάνιζον ἄτε νικήσαντες *quoniam vicarant*; ἐπαιάνιζον ὡς νικήσαντες *quod vicissent*.

3. **finalno**, samo part. fut., često sa ὡς (neg. μή): Ἄρταξέρεξης συλλαμβάνει Κῦρον ὡς ἀποκτενῶν.

4. **hipotetički** (neg. μή, § 509, 2 b): Δίκαια δράσας] συμμάχους ἔξεις θεούς. — Οὐκ ἂν δύναιο μὴ καμῶν εὐδαιμονεῖν.

5. **koncesivno** (neg. οὐ): Πολλοὶ μὲν ὄντες εὐγενεῖς εἰσιν κακοί. — Ὁ γραμματῶν ἄπειρος οὐ βλέπει βλέπων.

Bilj. 1. K takvom participu pristupaju riječi καὶ (*etiam*), καίπερ (*quamvis*), a ka glavnom glagolu: ὁμως (*tamen*). Καίπερ οὐδὲν ἀδικοῦντες ἀπέθανον. — Σὺν σοὶ ὁμως καὶ ἐν τῇ πολεμίᾳ ὄντες θαρροῦμεν.

Bilj. 2. Radnja izrečena adverbnim participom prezenta vrši se redovno u isto vrijeme s radnjom glavne rečenice, a radnja izrečena participom aorista vrši se redovno prije radnje u glavnoj rečenici. Καὶ ζῶν ὁ φαῦλος καὶ θανῶν κολάζεται i živi i umrvi, tj. dok živi i kad umre (isp. § 459. B. 1).

E. Apsolutni particip

1. Poput latinskoga ablativa apsolutnoga zastupa grčki § 504. **genitiv apsolutni** adverbne rečenice, i to: temporalne, kauzalne, finalne, hipotetičke i koncesivne kojih se subjekt ne nalazi u glavnoj rečenici.

Κῦρος ἀνέβη ἐπὶ τὰ ὄρη οὐδενὸς κωλύοντος *nullo impediēte*. — Εἰς φυγὴν ἐτράποντο ἄτε πολλῶν ὄντων τῶν πολεμίων. — Παρήγγειλεν αὐτοῖς παρασκευάζεσθαι ὡς μάχης ἐσομένης. — Διὸς διδόντος οὐδὲν ἰσχύει φθόνος, καὶ μὴ διδόντος οὐδὲν ἰσχύει πόνος.

Bilj. Grčki genitiv apsolutni razlikuje se od latinskoga ablativa apsolutnoga u ovom:

a) subjekt se često izostavlja ako se iz saveza lako razumijeva: οὕτως ἐχόντων *quae cum ita sint*;

b) particip se ne može zamijeniti samom imenicom ili pridjevom (isp. *Cicerone consule, Hannibale vivo*), nego mora pristupiti ὧν; dakle: *Pericle duce* — Περικλέους ἡγεμόνος ἄντος. — Ἐκῶν i ἄκων drže se za participe: ἐμοῦ οὐχ ἐκόντος *me invito*;

c) apsolutni je genitiv u grčkom jeziku rjeđi nego abl. aps. u latinskom, gdje se zato što nema aktivnoga participa za prošlost aktivna rečenica često mora pretvoriti u pasivnu. Isp. Κύρος τὸν Κροῖσον νικήσας κατεστρέψατο τοὺς Λυδοῦς *C. Croeso victo Lydos in suam dicionem subegit*.

§ 505.   2. **Apsolutni akuzativ** nalazi se (često sa ὥς, ὥσπερ) od bezličnih izraza:

δέον, προσῆκον budući da (premda) treba (je trebalo),
 ἐξόν, παρόν budući da (premda) je moguće (bilo),
 δόξαν, δεδομένον budući da (ako, premda) je odlučeno (bilo),
 ἄδηλον, αἰσχρὸν ὄν budući da (ako, premda) je nepoznato, ružno (bilo).

Οὐδείς ἐξὸν εἰρήνην ἄγειν πόλεμον αἰρήσεται. — Παρήγγειλεν αὐτοῖς παρασκευάζεσθαι ὥς αὐτίκα δεῆσον μάχεσθαι. — Οἱ Συρακούσιοι παρεκελεύοντο κραυγῇ οὐκ ὀλίγη χρώμενοι, ἀδύνατον ὄν ἐν νυκτὶ ἄλλω τῷ σημῆναι.

Infinitiv i particip sa žv

§ 506.   Ἄν stoji kod infinitiva i participa ako zamjenjuju rečenicu u kojoj bi bio optativ sa ἄν ili preterit sa ἄν (dakle, ako imaju potencijalno ili irealno značenje).

Δοκεῖτέ μοι πολὺ βέλτιον ἂν περὶ τοῦ πολέμου βουλευσασθαι (βουλεύσαισθε ἄν), εἰ τὸν τόπον τῆς χώρας πρὸς ἣν πολεμεῖτε ἐνθυμηθεῖητε. — Εὐρίσκω ταύτην ἂν μόνην γενομένην (γένοιτο ἄν) τῶν μελλόντων κινδύνων ἀποτροπῆν. — Ἄρ' ἄν με οἴεσθε τοσάδε ἔτη διαγενέσθαι (ἄρ' ἂν διεγενόμην), εἰ ἔπραττον τὰ δημόσια; — Σωκράτης ῥαδίως ἂν ἀφεθείς ὑπὸ τῶν δικαστῶν, εἰ καὶ μετρίως αὐτοὺς παρὰ τοὺς νόμους ἐκολάκευσε, προεῖλετο μᾶλλον τοῖς νόμοις ἐμμένων ἀποθανεῖν ἢ παρανομῶν ζῆν (= ὅς ῥαδίως ἂν ἀφείθη).

Glagolski pridjevi

§ 507.   1. Glagolski pridjev na -τός, -τή, -τόν pokazuje da je radnja koju glagol znači ili

a) izvršena: λυτός odriješen (*solutus*); ili

b) izvršljiva (moguća): λυτός odrješljiv.

2. Glagolski pridjev na -τέος, -τέα, -τέον pokazuje da je radnja koju glagol znači potrebna (lat. gerundiv): λυτέος *solvendus*, a konstruira se ili

a) lično ako se naglašuje subjekt: ὁ πατήρ σοι τιμητέος ἐστίν *pater tibi venerandus est*; ili

b) bezlično ako se naglašuje radnja; u tom je slučaju glagolski pridjev u srednjem rodu sing. (katkad i plur. § 366): νέος ζηλωτέον τούς γέροντας.

Lice koje vrši radnju stoji u jednom i drugom slučaju u dativu (§ 412, 5).

Οἱ σύμμαχοι ἐθέλοντες εὖ ποιητέοι. — Τῶ ἀδικοῦντι δοτέον δίκην. — Οὐδενὶ τρόπῳ φαμέν ἐκόντας ἀδικητέον εἶναι.

Bilj. Glagolski pridjev pripada i aktivu i mediju; πειστέον ἐστίν 1. αὐτόν treba ga nagovarati (πειθεῖν); 2. αὐτῷ treba ga slušati (πείθεσθαι).

Glava XXIV

NEGACIJE

Negacije οὐ i μή razlikuju se tako da οὐ nešto poriče (objek- § 508. tivno), a μή nešto odbija (subjektivno).

Kao οὐ i μή tako se razlikuju i οὐδεῖς i μηδεῖς, οὔτε i μήτε, οὔποτε i μήποτε itd.

1. Οὐ se upotrebljava u rečenicama kojima se izriče tvrdnja, — § 509. dakle u samostalnim i podložnim izričnim, uzročnim i upitnim rečenicama pa u onim relativnim i temporalnim rečenicama koje nemaju pogodbena smisla (§ 482; 488, 1).

Ἄνῆρ ἄριστος οὐκ ἂν εἴη δυσγενής. — Ἐρωτᾶς, εἰ οὐ καλή μοι δοκεῖ εἶναι ἡ ῥητορική. — Ἐπειδὴ οὐκ ἂν ἄλλως κρατήσαιμεν, νυνὶ φημι δεῖν προσέχειν τὸν νοῦν. — Ὅσ' ἂν οὐδὲ καταρώμενος εὐρέ τις αὐτοῖς, τοσαῦτα πεπόνθασι κακά.

Bilj. Pamti: μόνον οὐ, μόνον οὐχί *tantum non*, gotovo.

2. Μή se upotrebljava:

a) u rečenicama kojima se izriče zahtijevanje, — dakle, u samostalnim i podložnim zapovjednim, željnim, namjernim rečenicama i u rečenicama bojazni pa u dubitativnim pitanjima.

Ἐγὼ θρασὺς καὶ ἀναιδής οὐτ' εἰμι μήτε γενοίμην. — Μὴ φθόνει τοῖς εὐτυχοῦσι, μὴ δοκῆς εἶναι κακός. — Πότερον βίαν φῶμεν ἢ μὴ φῶμεν εἶναι; — Δέδοικα μὴ ἐπιλαθώμεθα τῆς οἴκαδε ὁδοῦ;

b) u pogodbenim rečenicama [i u relativnim i temporalnim rečenicama s pogodbenim smislom (§ 486; 488, 2), pa kod participa koji zastupa pogodbenu rečenicu (§ 503, 4)].

Οὐκ ἂν Ἀγαμέμνων τοσοῦτον ἐκράτει, εἰ μὴ τι καὶ ναυτικὸν εἶχεν. — Ἄ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἶσμαι εἰδέναί. — Ὅποτε τις μὴ προσέχοι τὸν νοῦν, ἐνοουθέτει αὐτόν. — Ὁ μῆδὲν εἰδῶς οὐδὲν ἔξαμαρτάνει. — Tako i: Τὸ μὴ δίκαιον ἔργον οὐ λήθει θεοῦς.

c) kod infinitiva kod kojega samo iza glagolâ *sentiendi* i *dicendi* redovno stoji οὐ (§ 493, 1).

Τὰς ὁμοίας χάριτας μὴ ἀντιδιδόναι αἰσχρόν. — Πέπεισμαι ἐκὼν εἶναι μῆδενα ἀδικεῖν. — Ali: Τολμῶσι λέγειν οὐδεμίαν μάχην γεγονέναί.

Bilj. 1. Pamti: οὐ φημι *nego*, οὐκ ἐῶ *veto*.

Bilj. 2. Iza negativnih glagola koji znače poricati, sumnjati, ima u podložnoj rečenici opet οὐ: Οὐκ ἂν ἀρνηθεῖεν ἔνιοι, ὡς οὐκ εἰσί τοιοῦτοι ne bi porekli da su takvi (tj. ne bi tvrdili da nisu takvi).

Bilj. 3. Iza glagola koji znače: smetati, zabranjivati, uzdržavati se, braniti se, poricati itd. pristupa k infinitivu μὴ; ako su negativni, μὴ οὐ: Ὁ φόβος τὸν νοῦν ἀπειρῆγει μὴ λέγειν ἃ βούλεται strah smeta razumu da kaže (= kazati) ono što hoće (tj. smeta mu te ne kaže). — Ἡρνοῦντο μὴ πεπτωκέναί poricahu da su pali (tj. tvrdahu da nisu pali), οὐκ ἥρνοῦντο μὴ οὐ πεπτωκέναί ne poricahu da su pali (tj. priznavahu da jesu pali).

§ 510. Ako iza negacije ima složena negacija iste vrste, poricanje se ne ukida, nego potkrepljuje; ako ima prosta negacija, poricanje se ukida.

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν κρεῖττον ἢ νόμοι πόλει ništa nije bolje nego zakoni. — Οὐδεὶς οὐκ ἀποθανεῖται svatko će umrijeti (nitko neće ostati bez smrti). — Οὐδεὶς πάποτε Σωκράτους οὐδὲν ἀσεβὲς οὐδὲ ἀνόσιον οὔτε πράττοντος εἶδεν οὔτε λέγοντος ἤκουσεν. — Οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίσει.

§ 511. Negacije οὐ i μὴ sastavljaju se u ovim slučajevima:

1. οὐ μὴ s konjunktivom (aor.) ili indikativom futura pokazuje potkrijepljeno poricanje za budućnost: doista ne (§ 471, B. 1. c). Ἐως ἂν ἐμπνέω, οὐ μὴ παύσωμαι φιλοσοφῶν. — Τοὺς πονηροὺς οὐ μῆποτε βέλτιλους ποιήσετε.

2. μὴ οὐ s konj. (ili opt.) iza izrazâ bojazni = *ne non*: da ne (ću) (§ 471). Οὐ τοῦτο δέδοικα, μὴ οὐκ ἔχω, ὅ τι δῶ ἐκάστῳ τῶν φίλων, ἀλλὰ μὴ οὐκ ἔχω ἱκανοὺς οἷς δῶ.

3. μὴ οὐ s infinitivom ako je (makar kakvi) glavni glagol negativan ili ima barem negativan smisao. Οὐχ ὄσιον ἔμοιγε εἶναι φαίνεται τὸ μὴ οὐ βοηθεῖν (= χρῆ βοηθεῖν). — Αἰσχρόν μὴ οὐ παντὶ τρόπῳ προθυμεῖσθαι (= χρῆ π. τ. προθυμεῖσθαι).

Bilj. Isporedi § 509, Bilj. 3.

Glava XXV

PARTIKULE

One partikule kojima se vežu rečenice ili članovi rečenica zovu § 512. se veznici (*coniunctiones*), a dijele se na usporedne (*coordinantes*) i zavisne (*subordinantes*).

Po mjestu razlikuju se prepozitivne partikule koje se uvijek u rečenici nalaze na prvom mjestu, i postpozitivne koje se uvijek u rečenici nalaze bar iza jedne riječi.

A. Usporedni veznici

I. Sastavni veznici (*c. copulativae*)

§ 513.

1. *καί* (*et, etiam*); i, također; (da)pače; kod kompt. još.

Pri nabranjanju veže *καί* sve članove (*polysyndeton*): (*καί*) στρατηγοὶ καὶ ταξίαρχοι καὶ λοχαγοί;

καί — *καί* i — i;

καί iza izrazâ jednakosti znači: kao; ὅμοιος, ὁμοίως, ὁ αὐτὸς καὶ: *similis, similiter, idem ac*;

καί — *δέ* a — i;

καί δὴ καὶ pa — i;

ἄλλως τε καὶ osobito;

ἤδη — καὶ već — a *evo, iam — cum (cum innesum)*;

οὐπω — καὶ još ne — a *evo, nondum — cum*;

οὐ μόνον — ἀλλὰ καὶ ne samo — nego (već) i.

2. *τέ* (enkl., postpoz. lat. *que*): i; u prozi veže

τέ — *τέ* i — i — redovno rečenice, a

τέ — καὶ ne samo — nego (već) i — pojedine pojmove.

3. οὐδέ (*μηδέ*): a) i (a) ne, ni(ti) (*neque*) iza negativnoga člana (iza pozitivnoga člana znači: i (a) ne καὶ οὐ); — b) ni (*ne quidem*);

οὐδ' ὡς § 222, 1; οὐδ' εἰ 480, B. 1;

οὐδέ — οὐδέ ni — niti.

4. οὔτε — οὔτε (*μήτε — μήτε*): ni(ti) — ni(ti) (*neque — neque*);

οὔτε (*μήτε*) — *τέ*: ne samo ne — nego (već) i (*neque — et*).

§ 514.

II. Rastavni veznici (*c. disiunctivae*)

1. ἤ: a) disjunktivno: ili (*aut, vel; an* § 520), ἤ — ἤ ili — ili;
 b) komparativno: nego (*li*) (*quam*) iza komparativâ i komparativnih pridjeva (*ἄλλος, ἕτερος, ἐναντίος*).

ἀλλ' ἤ iza negacije: osim; ἢ ὥστε s inf. § 473, B. 2. b.

Bilj. Iza πλέον (πλεῖν), ἔλαττον, μείον može se ἤ izostaviti kod brojeva: ἕτη γεγονώς πλείω ἑβδομήκοντα (*plus septuaginta annos natus*).

2. εἴτε — εἴτε: bilo (da) — bilo (da) (*sive — sive*).

Bilj. O εἴτε — εἴτε u indirektnom disj. pitanju (da li — ili) v. § 469.

§ 515.

III. Suprotni veznici (*c. adversativae*)

1. ἀλλά: ali, no; (iza negacije) nego, već (*at, sed*); — kod poziva i u odgovoru: τὰ (ἀλλ' ἔπεσθε);

εἰ μή — ἀλλά γε ako ne — a ono (*si non — at tamen*).

οὐ μὴν ἀλλά ali (pa) ipak (*verum tamen*).

2. δέ (postpoz.): a, pak (*autem*), često: i;

Μᾶλλον δέ ili bolje (*vel potius*). — A ne — ne znači οὐ δέ, nego ἀλλ' οὐ ili οὐ μέντοι. O οὐδέ v. § 513, 3. — Μέν — δέ § 519, 7.

3. αὖ (postpoz.): o pet.

4. μὴν, μέν-τοι (postpoz.): ali, ipak (*vero*) isp. § 519, 6);

ἀλλὰ μὴν : *at vero*,

καὶ μὴν : *et vero*,

οὐ μὴν ἀλλά: ali (pa) ipak (isp. 1).

5. καίτοι: pa ipak.

6. ὅμως: ipak (*tamen*) (isp. § 503, 5, B. 1).

7. ἀτάρ (hom. αὐτάρ): ali.

§ 516.

IV. Zaključni veznici (*c. conclusivae*)

1. ἄρα (postpoz.): dakle;

εἰ ἄρα, ἐὰν ἄρα: ako (da li) doista;

εἰ μὴ ἄρα: *nisi forte, nisi vero* (isp. § 479, 3, d).

2. οὖν (postpoz.): dakle (*igitur*);

οὐκ οὖν (potkrijepljeno οὐκ): dakle ne (*non igitur*);

οὐκοῦν (potkrijepljeno οὖν): dakle (*igitur*),
u pitanju: ne li dakle? (*nonne igitur*)?

Bilj. O οὖν s relativima isp. § 218.

3. ὡν (enkl., postpoz.): dakle (ili se ne prevodi);
οὐίνων (postpoz.): po tom, dakle.

4. τοιγάρ ili τοίγαρ: zato, dakle;
τοιγάροι, τοιγαροῦν baš zato.

5. δῆ (postpoz.): tã, dakle (isp. § 519, 3).

V. Uzročni veznici (*c. causales*)

§ 517.

γάρ (postpoz.): jer (*enim*), tã;

u pitanju: τίς γάρ; tã tko? (*quisnam?*); πῶς γάρ οὐ; ta kako
ne?

ἀλλὰ γάρ: ali dakako (*at enim*);

εἰ γάρ, εἴθε γάρ: *utinam* (isp. § 461, 3; 464, 1);

ἤ γάρ ili οὐ γάρ; zar ne?

καὶ γάρ: jer (tã) i (*etenim, nam etiam*).

B. Zavisni veznici

1. izrični (deklarativni): ὅτι, ὡς: da;

§ 518.

2. vremenski (temporalni): ὅτε, ὁπότε, ἡνίκα, ὡς: kad (*cum*
s ind.); ἐπεί, ἐπειδῆ: kad, pošto (*cum* s konj.); ἐπεὶ (ἐπειδῆ) πρῶτον
(τάχιστα): kako, čim (*ubi, cum primum*); ἀφ' οὐ, ἐξ οὐ: otkako (*ex*
quo); ἐν ᾧ: dok (*dum*); ἕως, ἕστε, μέχρι (οὐ): dok (ne) (*dum, quoad*);
πρίν: prije negoli (*priusquam*);

3. namjerni (finalni): ἵνα, ὡς, ὅπως: da (*ut*); μή: da ne (*ne*);

4. posljedični (konsekutivni): ὥστε (ὡς): tako te, da (*ut*);

5. uzročni (kauzalni): ὅτι, ὡς: jer, što (*quod*); διότι: zato
što; ἐπεὶ: budući da, kad (*cum*); ἐπειδῆ: kad već (*quoniam*);

6. pogodbeni (hipotetički): εἰ: ako, da, kad (*si*);

7. dopusni (koncesivni): εἰ καὶ: ako i; καὶ εἰ iako.

Uzvične partikule

1. γέ (enkl. i postpoz.): barem; upravo, baš;

§ 519.

ἔγωγε, ἔμοιγε, ἐμοῦγε, ἐμέγε § 206, 2; ὅς γε § 443, B. 3.
ἐπείγε kad eno; ἀλλὰ γε a ono barem;

γούν (= γέ οὖν, postpoz.); barem, dakako (*certe*).

2. πέρ (enkl., postpoz.; od περί): upravo, baš;

ὅσπερ § 443, B. 3; ἐπίπερ kad upravo;

ὡσπερ upravo kao, kao; ὅτεπερ kad upravo; εἴπερ § 479, 3. c.

3. δῆ (postpoz.): već (*iam*), upravo, baš, dakako, dakle (§ 516, 5);

νῦν δῆ upravo sada; δῆλον δῆ ta očito je; λέγε δῆ tā reci.

Bilj. δῆπου (postpoz., slabije od δῆ) valjda (često ironički); δῆτα (postpoz., jače od δῆ) dakako (οὐ δῆτα ništa, τί δῆτα što to?); δῆθεν očividno, tobože.

4. ἦ: zaista.

5. τοί (enkl., postpoz.): zaista, ipak;

καίτοι § 515, 5; μέντοι 519, 7;

τοιγάρ § 516, 4; τοίνυν § 516, 3.

6. μὴν (postpoz., isp. § 515, 4); zaista.

7. μὲν (postpoz.): zaista;

καὶ (ἀλλά) μὲν δῆ i (ali) zaista (ipak);

οὐ μὲν δῆ zaista ne;

μὲν οὖν: dakako, pače;

μέντοι: dakako, zaista, ipak (§ 515, 4);

οὐ μέντοι: zar ne?

Često se pored μὲν u jednoj rečenici nalazi u drugoj δέ (§ 515, 2), μέν—δέ: doduše — ali (no μὲν se ne može svaki put prevesti).

Ο ὁ μὲν — ὁ δέ § 370, 1.

8. ναί u odgovorima: da; isp. 9.

9. μὰ i νή s akuz;. (§ 384, B.): μὰ τοὺς θεοὺς tako mi bogova; νή Δία tako mi Zeusa; ναὶ μὰ Δία dā, tako mi Zeusa; οὐ μὰ Δία ne, tako mi Z.

Partikule u pitanjima i odgovorima

§ 520. Upravno prosto pitanje počinje ili

a) s upitnim zamjenicama i priložima (§ 217, 219, 221; isp. i § 469) — pronominalno pitanje; ili

b) s upitnim partikulama — konjunkcionalno pitanje:

ἦ, ἄρα lat. *ne*.

οὐ, ἄρ' οὐ lat. *nonne* — οὐκοῦν *nonne igitur?* (§ 516, 2).

ἢ γάρ (§ 517.) i ἄλλο τι ἢ zar ne?
μή, ἄρα μή, μῶν (= μὴ οὖν) *num.*

Upravno rastavno (disjunktivno) pitanje počinje sa
πότερον (πότερα) — ἤ *utrum* — *an.*

Bilj. O neupravnim pitanjima vidi § 469.

Odgovor se izriče:

§ 521.

1. ponavljanjem naglašene riječi: Εἶδες τοίνυν ἄνδρα τοιοῦτον; Εἶδον.

2. riječima: φημί *aio*, ἔστιν οὕτως, ἔστι ταῦτα —

οὐ φημι *nego*, ψευδῆ λέγεις, οὐκ ἔγωγε itd.

3. partikulama: ναί *da*, πάνυ μὲν οὖν svakako, μάλιστα; — οὐ *ne*, οὐ δῆτα
nipošto, οὐδαμῶς *nikako*, ἤκιστα γὰρ *ni izdaleka* itd.

D O D A T A K

I. Epski heksametar

§ 522. Epski je heksametar sastavljen od šest daktila (— ∪ ∪) od kojih je posljednji spondejski. Zato se heksametar svršava sad spondejem (— —), a to biva češće, sad trohejem (— ∪), koji je na svršetku stiha s obzirom na metričku vrijednost jednak spondeju. Po dvije kračine u heksametru mogu se stegnuti u dužinu, tj. svaki se daktil može zamijeniti spondejem. Spondej umjesto petoga daktila je rijedak, a stih u kojem se to događa zove se *versus spondiacus* (σπονδειακός).

Prema tome je oblik epskoga heksametra ovaj:

— ∪ ∪ | — ∪ ∪ | — ∪ ∪ | — ∪ ∪ | — ∪ ∪ | — —

npr. Μῆνιν ἄ | ειδε, θε | ά, Πη | λειά | δεω ἼΑχι | λῆος.

§ 523. Najznatnije su cezure u epskom heksametru ove:

1. Cenzura iza treće jačine; npr.

ὡς φάτο Πηλεΐδης, || ποτι δὲ σκῆπτρον βάλε γαίῃ

— ∪ ∪ — ∪ ∪ — || ∪ ∪ — — ∪ ∪ — —

Cezura se zove *penthēmimerēs* (τομή πενθημιμερής = P).

2. Cezra iza prvoga sloga treće slabine; npr.

ἄνδρα μοι ἔννετε, Μοῦσα, || πολύτροπον, δς μάλα πολλά

— ∪ ∪ — ∪ ∪ — ∪ || ∪ — ∪ ∪ — ∪ ∪ — —

Cezura se zove trohejska (τομή κατά τρίτον τροχαῖον = Kt) jer se uzima da dolazi iza trećega troheja.

3. Cezura iza četvrte jačine. Zove se *hephthēmimerēs* (τομή ἑφθημιμερής = H), a dolazi sad kao glavni odmor, sad kao sporedna stanka u vezi s cezurom P ili Kt. Kao glavni odmor rado se veže s cezurom iza druge jačine (τομή τριθημιμερής = T); npr.

οὐρανόθεν || πρὸ γὰρ ἦκε θεά, || λευκώλενος Ἥρη

— ∪ ∪ — || ∪ ∪ — ∪ ∪ — || — — ∪ ∪ — —

Najobičnija je dijereza u epskom heksametru ona koja dolazi § 524. iza četvrtoga daktila. Zove se obično bukolska dijereza (διαίρεσις βουκολική = B) jer su je bukolski pjesnici (pjesnici pastirskih pjesama) vrlo mnogo upotrebljavali; npr.

ἦ τοι ὁ γ' ὧς εἰπὼν κατ' ἄρ' ἔξετο || τοῖσι δ' ἀνέστη

— ∪ ∪ — — — ∪ ∪ — ∪ ∪ || — ∪ ∪ — —

Druga, slabija dijereza, jest ona koja dolazi iza prvoga daktila (= D), a rado se nalazi pred cezuroom H; npr.

ὧς ἔφατ', || ἔδδεισεν δ' ὁ γέρων || καὶ ἐπειθετο μύθῳ

— ∪ ∪ || — — — ∪ ∪ — || ∪ ∪ — ∪ ∪ — —

Slog je po naravi kratak ako je u njemu kratak samoglasnik § 525. (ε, ο, ᾗ, ι, υ), a po naravi dug ako je u njemu dug samoglasnik (η, ω, ᾗ, ι, υ). Ali slog je dug i onda ako je u njemu kratak samoglasnik, pa ako za njim slijedi više nego jedan suglasnik ili sastavljen suglasnik (ζ = zd, ξ = ks, ψ = ps). Rimska metrika kaže u tom slučaju da je slog dug *positione*, tj. položajem. Sveza bezvučnoga suglasnika (*muta*) s tekućim (*liquida*) shvaća se sad kao dva, sad kao jedan suglasnik, pa po tom i slog pred njima može u metrici prema potrebi biti dug ili kratak (πᾱτ-ρός, πᾱ-τρός). Pozicija pred muta cum liquida zove se slaba pozicija (*positio debilis*).

Dugi završni samoglasnici ili diftonzi pokraćuju se pred po- § 526. četnim samoglasnikom ako je kraćina u metru potrebna. A potrebna može biti samo u slabini, dakle pokraćuju se u slabini, a dugi ostaju u jačini; npr.

ἡμετέρῳ ἐνὶ οἴκῳ ἐν Ἄργεϊ τηλόθι πάτρης

— ∪ ∪ — ∪ ∪ — ∪ ∪ — ∪ ∪ — ∪ ∪ — —

αἰδεῖσθαι θ' ἱερῆα καὶ ἀγλαὰ δέχθαι ἄποινα

— — — ∪ ∪ — ∪ ∪ — ∪ ∪ — ∪ ∪ — —

Radije se pokraćuju diftonzi nego dugi samoglasnici, jer npr. u navedenom stihu slogovi καὶ i θαι vrijeđe koliko: ἱερῆα καὶ ἀγλαὰ δέχθαι ἄποινα.

Bilješka. Ako se druga riječ u Homerovo doba počinjala s digamom (F), ostaje duljina:

μαῖ', ἄγε δῆ μοι Φοῖν' ἐν ἀμφιφορεῦσιν ἄφυσσον

— ∪ ∪ — — — ∪ ∪ — ∪ ∪ — ∪ ∪ — —

- § 527. Kratki završni slogovi (na samoglasnik ili na suglasnik) produljuju se u jačini ako je iza njih stanika (pred cezuro, pred interpunkcijom, u vokativu), a kod dativa sing. na -i i mimo toga npr.

Ξάνθε τε καὶ Βαλίε, τηλεκλυτὰ τέκνα Ποδάργης

— ◡ ◡ — ◡ ◡ — ^x — — ◡ ◡ — ◡ ◡ — —

ἀμφοτέρω, πατέρι δὲ γόον κτλ.

— ◡ ◡ — ◡ ◡ — ^x ◡ ◡ —

Kratki završni slogovi na samoglasnik mogu se pred nekim suglasnicima (λ, μ, ν, ρ, σ, Ϝ) produljivati i bez stanke. To je uistinu ponajviše prava, ali prikrivena pozicija, kod koje je jedan suglasnik tokom vremena nestao; npr.

εὖ μὲν τόξον οἶδα εὐξοον ἀμφαφάσθαι

— — — ^x — ◡ ◡ — ◡ ◡ — ◡ ◡ — —

slog σον u τόξον je dug jer je οἶδα nekada bilo Ϝοῖδα.

ἐν σπῆι γλαφυρῶ, περὶ δὲ ῥόος Ὀκεανοῖο

— — — ◡ ◡ — ◡ ◡ — ^x ◡ ◡ — ◡ ◡ — —

δέ je dugo jer su nekada bili iza njega suglasnici σρ (= ρρ); isp. ῥέω, ali ἔρρεον.

- § 528. Za zije (hijat) nije epska poezija tako osjetljiva kao lirski i dramski, pa ga donekle i dopušta. A dopušta ga u ovim slučajevima:

1. kad je prva riječ apostrofirana, jer se elizijom (§ 68) dvije riječi spajaju u jednu; npr. ἄλγε' ἔθηχεν.

2. iza riječi koje se otimaju od elizije: τί, τι, ἔτι i dr. (§ 68), pa u dativu sing. 3. deklinacije; npr. παιδί | ἔπασσεν.

3. kad iza dugoga ili kraćenog samoglasnika ili diftonga (§ 526) slijedi samoglasnik; npr.

ἀλλ' οὐκ Ἀτρεΐδῃ Ἀγαμέμνονι κτλ.

— — — ◡ ◡ — ^x ^x ◡ ◡ — ◡ ◡

4. Kod nekih odmora u stihu, i to kod trohejske cezure, bu-kolske dijereze i dijereze iza prvoga daktila; npr.

ἀλλ' ἀκέουσα κάθησο || ἐμῶ δ' ἐπιπέιθεο μύθο.
ἀλλ' ὅ γε μερμήριζε κατὰ φρένα, || ὡς Ἀχιλλῆα...
ἦ ἴνα || ὕβριν ἰδῆ κτλ.

Bilješka. Često je hijat u epskom heksametru samo prividan jer je druga riječ u Homerovo doba imala na početku glas F (σF); npr. ἦν Ἀγαμέμνονα | εἵπης (Φείπης); ἄνδρα | ἕκαστον (σFέκαστον).

II. Pentametar

Epski stih (heksametar) stari su metrici često označivali i riječju § 529. ἔπος, pa je po tom i onaj njegov dio što teče do cezure penthemimeres (μῆριν αἶιδε θεά) dobio naziv ἡμι-επές (hemiep), tj. polovina epskoga stiha. Spajanjem dvaju takvih hemiepa nastao je ovaj metrički oblik:

— ∪ ∪ — ∪ ∪ — || — ∪ ∪ — ∪ ∪ —

npr. πρεσβυτάτην ἔσορῶν || γαῖαν Ἰαονίας.

Taj se stih najprije nazivao ἐλεγεῖον jer se upotrebljavao u tu-žaljka za mrtvima (ὁ ἔλεγος); kasniji su ga metrici prozvali penta-metrom.

Bilješka. Naziv pentametar ne odgovara pravom stanju stvari jer mjereći kao kod heksametra, po stopama, nalazimo u njem doduše pet stopa, ali su od toga tri daktila + dva anapesta:

$\overset{1}{-} \cup \cup | \overset{2}{-} \cup \cup | \overset{3}{-} - | \cup \cup - | \cup \cup -$,

ili dva daktila + tri anapesta:

$\overset{1}{-} \cup \cup | \overset{2}{-} \cup \cup | - | \cup \cup - | \cup \cup - \overset{3}{-}$,

a takvo vezanje mjera, dakako, nije ovdje na mjestu.

U pentametru posljednji je slog prednjega hemiepa uvijek dug, § 530. pa se s njime svršava i riječ. Pored toga mogu se u prednjem hemiepu kraćine obiju slabina zamijeniti duljinom, u stražnjem ne mogu. Pentametar se javlja katkad i samostalno, ali ponajviše dolazi u vezi s heksametrom čineći s njime tzv. elegijski distih; npr.

ὄστέα δ' ἦμιν ἔχει Σαλαμῖς πατρις δὲ Κόρινθος
ἀντ' εὐεργεσίας || μνήμ' ἐπέδηκε τόδε.

Bilješka. Zbog česte upotrebe na natpisima elegijski se distih rado naziva i epigram; npr.

ᾠ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῆδε
κείμεθα τοῖς κείνων || ῥήμασι πειθόμενοι.

III. Jampski trimetar

§ 531. Jampski trimetar, kako i samo ime kaže, sastavljen je od tri jampska metra:

υ - υ - | υ - υ - | υ - υ -

τὸ γὰρ παλαιὸν Ἄργος οὐπόθεις τότε.

§ 532. U jampskom je pak metru prvi slog neodređen (*syllaba anceps*), pa ta mjera ima dva glavna oblika: jedan s jambom, a drugi sa spondejem:

υ - υ -   - - υ -

Iz tih su mjera rastavljanjem dužina (kako prvobitnih, tako i onih u neodređenom slogu) izišli ovakvi metri:

a) jampski metar u kojem se jedan jamb ili oba javljaju u obliku triju kračina (υ υ υ tribrah):

υ υ υ υ -   υ υ υ υ υ υ

b) jampski metar u kojem se umjesto spondeja javlja daktil (- υ υ daktil naoko):

- υ υ υ -

c) jampski metar u kojem se umjesto spondeja javlja anapest (υ υ υ -):

υ υ υ - -

§ 533. Jampski metar dolazi i samostalno, ali se ponajviše sastavlja u dimetre, trimetre i tetrametre. Najznatniji i najčešći je od tih stihova jampski trimetar u kojem lica u grčkoj drami govore i razgovaraju se. U metrima, od kojih je on sastavljen, mogu, prema onom što je rečeno u § 532. pod a), b), c), nastati u tragediji ove promjene:

Glavni oblici	1	2	3
	υ - υ -	υ - υ -	υ - υ -
Daktil	- υ υ	- υ υ	
Anapest	υ υ - υ υ -	υ υ - υ υ -	υ υ -
Tribrah	υ υ υ υ υ υ	υ υ υ υ υ υ	υ υ υ

Tablica pokazuje:

a) da je spondej u neodređenom slogu (*syll. anc.*) dopušten u sva tri metra, ali tri su spondeja u tragediji rijetka; npr.

ἀλλ' ὦ κρατύνων Οἰδίπους χάρας ἐμῆς

× — — — | — — — | × — — —

b) da je daktil umjesto spondeja u neodređenom slogu (*syll. anc.*) dopušten samo u prvom i drugom metru; npr.

οὐκ ἀριθμὸν ἄλλως, ἀλλ' ὑπερτάτους Φρυγῶν

— — — — | — — — — | — — — —

c) da je anapest umjesto spondeja u neodređenom slogu (*syll. anc.*) dopušten u sva tri metra, ali da se k tomu i svi ostali jambi, osim posljednjega, zamjenjuju anapestom. Uistinu je pak anapest u običaju samo na početku stiha, a na svim ostalim mjestima dolazi samo kod vlastitih imena; npr.

ποταμῶν τε πηγαὶ ποντίων τε κυμάτων

— — — — | — — — — | — — — —

ὦ φιλότατη, τὸ ποῖον Ἀντιγόνη; λέγε

— — — — | — — — — | — — — —

d) da je tribrah dopušten kod prvoga i drugog metra u oba jamba, a kod trećega samo u prvom; npr.

ὄξεϊαν ἀκοὴν τοῖς ἐμοῖς λόγοις διδούς

— — — — | — — — — | — — — —

Glavne su cezuré u jampskom trimetru ove:

§ 534.

a) cezura iza drugoga neodređenog sloga (τομή πενθημιμερής = P); npr.

Ἄγαμέμνωνος παῖ, νῦν ἐκεῖν' ἔξεστί σοι
παρόντι λεύσσειν, ὦν πρόθυμος ἦσθ' αἰεὶ

¹ — — — — | — — — — || — — — — | — — — —

— — — — | — — — — || — — — — | — — — —

b) cezura iza druge kračine (τομή ἐφθημιμερής = H);

ὦ τοῦ στρατηγῆσαντος ἐν Τροίᾳ ποτέ

— — — — | — — — — || — — — — | — — — —

IV. Najobičnije mjere, težine i novci

§ 535.

1. Mjere za duljinu

στάδιον (stadij)	πλέθρα (pletri)	ὄργυιαί (hvati)	πήχεις (lakti)	πόδες (stope)	metri
1	6	100	400	600	178
	1 πλέθρον	16 ² / ₃	66 ² / ₃	100	29,6
		1 ὄργυιά	4	6	1,78
			1 πήχυς	1 ¹ / ₂	0,44
				1 πούς	0,30

Parasanga = 30 stadija = oko 1 sat puta.

Olimpijski stadij = 192,27 m.

§ 536.

2. Šuplje mjere

za suhe stvari			za tekućine			
μέδιμνος (medimno)	χοίτικες (heniks)	litre	μετρητής (metret)	χόες (hoe)	κοτύλαι (kotile)	litre
1	48	52,5	1	12	144	39
	1 χοϊνίξ	1,1		1 χοῦς	12	3,24
					1 κοτύλη	0,27

τάλαντον (talenat)	μναί (mine)	δραχμαί (drahme)	όβολοί (oboli)	težina
1	60	6 000	36 000	26,2 kg
	1 μναί	100	600	436,6 g
		1 δραχμή	6	4,37 g
			1 όβολός	0,73 g

Zlato je vrijedilo deset do dvadeset puta više od srebra. Odnos antičkoga novca prema današnjim vrijednostima teško je tačno odrediti. Približna se vrijednost može izračunati po navedenoj tablici ako se vrijednost srebra u starini usporedi s njegovom današnjom vrijednošću.

Hrvatskosrpsko kazalo

(Brojevi pokazuju paragrafe; B znači bilješku, str. stranu, d. dalje.)

Ablativni genitiv 402 i d.

adjectiva, v. **pridjevi**

adverbia, v. **prilozi**

adverbnii participii 503

afereza 69

aktiv 447

akut. 17, 32, 33

akuzativ 380 i d.; izvanjega objekta 381 i d.; unutrašnjega objekta 385; dva akuzativa 389 i d.; prosti 289; obzira 389; protezanja 390.; smjera 390, B. 2; adverbni 391; apsolutni 505

akuzativ s inf. 491, 1

anapest u jampskom trimetru 581 c

anastrofa 37

anticipacija 466, 3

aorist jaki 254 i d.; bestematski 316; — **slabi** 267 i d.; sigmatski 269; naknadni oblik 270; — **pas. jaki** 292 i d.; **pas. slabi** 296 i d.; — značenje oblika aor. osnove 450, 2; indikativ 454; ingresivni a. 454, B. 1; gnomički 454, B. 2; u temp. i relat. rečenicama 454, B. 3; bez žv 461, 1, 2; u neispunjenim željama 461, 3; aorist sa žv 462, u irealnim pogodbenim rečenicama 478, 2 i B.

apodoza 474

apokopa 72

apostrof 15

apozicija kod lične zamjenice 371, B. 2

apsolutni genitiv 504; a. **akuzativ** 505

asibilacija 59

asimilacija sugl. 52. i d.; — asimilacija relativa 444, inversa 444, B. 1; asimilacija načinâ 470. B. 1

aspiratae v. **haknuti sugl.**

atička deklinacija 111; **reduplikacija** 275, 2

atone 38, naglašene 40, e

atrakcija 444

atributna composita 358; **položaj** 375; sad atributni, sad predikatni položaj 378, 379; **participii** 499

augment 234 i d.; silabički 234, a; temporalni 234, b, 235, 236; kod glag. složenih s prijedlozima 238; dva augmenta 240; u pluskpf. 283, B. 1

Baritone 21

bestematski aor. 316

bojazan, rečenice zavisne o izrazima bojazni 471

brojevi glavni, redni, priložni 223; i d. imenice 224, 5; glavni s članom 371, B. 3

Cezure u heksametru 523; u trimetru 534

cirkumfleks 20, 32, 34, 35

consecutio modorum 466, 2

Član 80; upotreba 370 i d.; kao pokazna zamjenica 370; član individualni 371, zastupa posvojnu zamjenicu 371, B 1; član generički 372; supstantiviranje 373; član ne stoji 374; član kod inf. 497; član kod part. 499, 2

čuvati se 472, B.

Daktil u trimetru 533, b

dativ 410 i d.; indirektnoga objekta 411; interesa 412; commodi ili incommodi 412, 1; posesivni 412, 2; etički 412, 3; relationis 412, 4; auctoris 412, 5; društva 413; instrumentalni 414; lokativni 415; temporis 415, 2; mjesto ὄνό s gen. 449, 2, B.; kod glag. prid. na τῆος 507, 2

decomposita, augment 241, 242

defektivni glagoli 372 b
deklinacija, razdioba 81; *α*-dekl. 90 i d.; *o*-dekl. 82 i d.; konsonantska dekl. 113 i d.; razdioba 113—114
deliberativna pitanja 463, 2
deminutiva 342
denominativa 335
dentali, v. **zubni suglasnici**
deponentia 225, 2; pasivna 328, 2; med. 328, 4
desiderativa 352, B
determinativna composita 356, 1
diftonzi v. **dvoglasnici**
digama 3, B.; od *υ* 60 b, B. 2, 179 i d. 248, B., 253, B.
dijereza 9, 22, B.; u heksametru 524
disimilacija sugl. 53; disimilacija aspiracije 56.
dopusne rečenice 480; **veznici** 480, 518, 7
dorski gen. 102
dualni oblici 187
duljina naravna 29; položajna 30, 525; stupnjevi duljine 49
dvoglasnici (diftonzi) 45
Elizija 68
enklitike 39; promjene naglasaka 40–42; zadržavaju naglasak 43
epenteza 57 e
eventualni oblik pogodbenih rečenica 476; ev. protaza sastavljena s potencijalnom apodozom 479; ev. konjunktiv 476, 1
Figura etymologica 385, 1, B.
futur 258 i d.; sigmatski 260; f. contractum 262; f. atticum 263; f. doricum 264; *-σ-* u fut. među samoglasnicima 265; f. egzaktni 291; f. pasivni jaki 292 i d., slabi 296 i d.; f. medialni s akt. znač. 328, 1; — značenje futura 450, 2, 455; značenje fut. egz. 458; f. u rečenicama zavisnima o glagolima: starati se, truditi se 472; f. u posljedičnim rel. reč. 484; u namjernim rel. reč. 485
Genitiv dorski 102; sint. 392 i d.; prvi 393 i d.; ablativni 402 i d.; subjektni (possessoris, auctoris) 393; gen. pos. u atributnom položaju 375, 3. objektni 394; partitivni 395 i d.; gen. part. u predikatnom položaju

377, 3, 395, B. 4; qualitatis 399; memoriae (curae) 400; potentiae 401; separationis 402; copiae et inopiae 403; comparationis 404; materiae 405; causae 406; criminis 406, 2; pretii 407; temporis 408; uz glagole složene s prijedlozima 409; gen. apsolutni 504
gentilia 344
glagoli na *μ*, razdioba 304, oblici po 1. konjugaciji 307; glagoli s osobitim oblicima 320 i d.; glagoli izvedeni 352; glagoli složeni 355
glagolska osnova 227, 7, 245 i 246 i d.
gnomički aorist 454, B 2
gravis 19, 37
grleni sugl. (gutturales) 46; pred *μ* 54
gurali, v. **grleni**
Hak, v. **spiritus**
haknuti suglasnici (aspiratae) 46; od tvrdih 74; u dva sloga ne podnose se 56; aspiracija premješta se 56
heksametar 522 i d.
hifereza 71
hijat, v. **zijat**
hipotetičke rečenice, v. **pogodbene rečenice**; hipotetičke relativne rečenice 486
Imenice, kako postaju 336 i d.
imperativ, naglasak 333, C; značenje 465
imperfekt 452; de conatu 453, 1; bez *žv* 461, 1, u neispunjivim željama 461, 3; s *žv* 462, u irealnim pogodbenim reč. 478, 1 i B.
indikativ 450, 2; 460 i d.
indirektni govor, v. **neupravni govor**
infinitiv, naglasak 333, A; značenje 459; upotreba 490 i d.; inf. (s *ὄσρε*) u posljedičnim rečenicama 473, B. 2; u nepravnom govoru 489, 1; inf. kao subj. 492; kao obj. 493; inf. s vrem. znač. 493, 1, B.; inf. apsolutni 496; inf. s članom 497; inf. s *žv* 506; negacija kod inf. 509, 2, c
ireal 460
irealnost izriče se preteritima s *žv* 462, 1; irealni oblik pogodbenih reč. 478
iterativni prez. 454, B. 2; it. konj. 476, 2; it. opt. 476, 2
izjednačivanje, v. **asimilacija**
izmetanje glasova 60

izmjena samoglas. 47–51

izrične rečenice 467; **i. veznici** 467 518, 1

Kauzativno značenje aktiva 447, 3

količina 14, 28–30; metateza količine 51

komparacija v. poređenje

kongruencija 361 i d.

konjugacije glavne 230; prva glavna 231 i d.; druga glavna 302 i d.

konjunkcije, v. veznici

konjunkcionalna pitanja 520 b

konjunktiv 228; kako se prevodi 463; adhortativni 463, 1; deliberativni 463, 2; prohibitivni 463, 3; u podložnim upitnim reč. 469; u namjernim rečenicama 470, 1; u podložnim rečenicama bojazni 471; u eventualnim pogodbenim rečenicama 476; konj. eventualni 476, 1; konj. iterativni 476, 2; u relativnim reč. 486, 2; u vremenskim rečenicama 488, 2

kontrakcija, v. stezanje

korelativne zamjenice 219; **prilozi** 221

korijen 245; korjenit glagol 245

koronida 16, 66

kraza 16, 66

kvalitativna izmjena samogl. 49

kvantitativna izmjena samogl. 49

Labijali, v. usnjeni suglasnici

lični izraz umjesto bezličnoga kod inf. 492, B. 2

liquidae, v. tekući sugl.

lišavati 403, 1, B. 2

lokativ 188 B.; lokativni dativ 415 i d.

Mediae, v. meki sugl.

medij 448; direktni 448, 1; indirektni 448, 2; dinamički 448, 3; kauzativni 448, 4

medijalni pasiv 328, 3

meki sugl. (mediae) 46

metateza 51 B; m. količine 51; m. aspiracije 56

mjere 535 i d.

mjesto, koji ga nastavci pokazuju 341

mutae, muta cum liquida 274, 2, 525

Načini 459; u samostalnim reč. 460 i d.; u podložnim reč. 466 i d.; konsekcija načina 466, 1; asimilacija načina 470, B. 1

naglasak 17–22, 31–43, **n. imenâ** u deklinaciji 84; **n. nepravilan** u deklinaciji 110, 112, 118, 136, 158; **n. pridjevâ** na *oç, η (α)*, *ov* 105; **n. stegnutih pridjeva** 110; **n. komparativa** na *tov* 201; **n. priloga** 204, 1; **n. složenih riječi** 358, B. 3; – **n. glagola** 229; u *j. aor.* 255; u *sl. aor.* 268, B. 1; u *perf. med.* 284; u *j. pas aor.* 293; **n. složenih glagola** 307. B., 332; 333, B.; pregled naglašavanja *glag. oblika* 331 i d.

naknadno produljivanje 50

namjerne rečenice 470 i d.; **veznici** 470, 518, 3; hipotetičke namjerne rečenice 479, 4

nastavci nalik na padežne 188; **n. lični** 226; **osobiti** kod glagola na *μ* 302; za imperativ 228; **n. za tvorbu imenicâ** 336 i d.; pridjevâ 345 i d.; **prilogâ** 353

nazali, v. nosni sugl.

negacije 508 i d.; više *neg.* 510

neupravni govor 489

nizina u prijevoju 49 B.

nomina agentis 336; *actionis* 337

nominativ s. inf. 491, 2

nosni sugl. (nasales) 46; **n. slogotvorni** (sonantski) 63

novci 537

Objekt izvanji 380, 381 i d.; unutrašnji 380, 385

objektna composita 359, 3

odgovori 521

oksitone 17

optativ 464; kako se na *hs.* prevodi 464; *opt. fut.* 459, B.; *opt. sa žv* 464, 2 i B. 1; *opt. obliquus* 466, 2; *opt. u podložnim izričnim reč.* 467, sa značenjem prošlosti 467, B. 1; *opt. u podložnim uzročnim reč.* 468; u podložnim upitnim reč. 469, i B. 2; u namjernim reč. 470, 1 i B. 1; u rečenicama bojazni 471; *opt. iterat.* 476, 2; *opt. sa žv u potencijalnim pogodb. reč.* 477; u relativnim reč. 486, 3 i B.; u vremenskim reč. 488, 2 i B. 2; u indirektnom govoru (*opt. obliquus*) 489, 2, b

ortotoniranje enklitika 43

oruđe, koji ga nastavci pokazuju 340

osnovni samogl., v. tematski vokal osobitosti u deklinaciji 122, 128, 138, 150, 152, 171, 172, 178, 180

Padeži 380 i d.

paratetičke relativne rečenice 482

paroksitone 17

particip, naglasak jednosložnih participa 118; tvorba žen. roda kod part. perf. na vr 145, kod part. perf. akt. 130; naglasak participa 229, 333, B.; značenje 459; poraba 498 i d.; atributni i predikatni položaj 498, B., atributni p. 499; predikatni p. 500 i d.; adverbni part. 503; part. prez. i aor. kao adv. part. 503, B. 2; apsolutni part. 504; part. s članom 499, 2; part sa živ 506

partikule 512 i d.; uznosne 519; u pitanjima i odgovorima 520—521

pasiv 449; medijalni pas. 328, 3

patronymica 343

pentametar 529 i d.

perfekt 272 i d.; jaki 277 i d.; haknuti 279; slabi 280 i d.; medijalni i pasivni 284 i d.; mješoviti 317; značenje 450, 2, 456

perispomene 20

pitanja i odgovori 520—521; podl. up. reč. 469

pluskvamperfekt akt. 283; med. i pas. 290; značenje 457

podložne rečenice 466 i d.

pogodbene rečenice 474 i d.; u indirektnom govoru 479, 2; **pogodbeni veznici** 474, 518, 6

pokraćivanje završnih samoglasnika i dvoglasnika u heksametru 526

položajna duljina 30, 525

ponavljanje u sadašnjosti 476, 2, a; 488, 2; u prošlosti 462, 3, 476, 2, b.; 488, 2

poređenje (komparacija) 197 i d.

posljedične rečenice 473; **veznici** 473, 518, 4

postanje riječi 334 i d.; imenicâ 336 i d.; pridjeva 345 i d.; glagola 352; priloga 353

postpozitivne partikule 512

potencijal prošli 460, 462, 2; sadašnji 460, 464, 2

potencijalni oblik pogodbenih rečenica 477; pot. apodoza sastavljena s realnom ili eventualnom protazom 479, 1

predikat potpumbeni 369; proleptički 369, B.; predikat nema člana 374, 1; pr. kod infinitiva 491

predikatni part. 500 i d.

predikatni položaj 376, 377; pred. i atr. položaj 378, 379

predušni sugl. (spiranti) 46

prelazno i neprelazno značenje 329

prepozitivne partikule 512

preteriti u neispunjivim željama 461, 3; pr. sa živ 462, u irealnim pogodbenim reč. 478; pr. u namjernim reč. 470, 1, B. 1

prezent 231 i d.; značenje 450, 2, 451; pr. historicum 451, B. 1.; pr. de conatu 453, 1

prezentske osnove, razlika od glagolske 236 i d.

prezentski proširci 246

pridjevi, deklinacija 189 i d.; pridjevi o- i a-deklinacije 103; stegnuti pridjevi 107; pridjevi na -ων, -ov 131, 136, 193, 1; pridjevi na -ου, -ετα, -υ 167, 191; pridjevi na -ης, -ες 153, 155, 2; ženski rod pridjeva 3. deklinacije 170; tvorba 345 i d.; pridjevi glagolski 300, 412, 5, a, 507, pr. relativni s inf. 494

prijedlozi kod elizije 68 B.; pred augmentom 238, 239; kako se slažu s glagolima 355, s imenicama 355, B.; glagoli složeni s njima prelazni su 384; glagoli složeni s prijedlozima slažu se s gen. 409, s dat. 416; upotreba prijedloga 417 i d.; pr. nepravi 417; pregled prijedloga 418, prijedlozi s ak. 419. i d., s gen. 422 i d., s dat. 426 i d., s gen. i ak. 428 i d., s gen., dat. i ak. 432 i d.

prijevoj, prijevojni redovi 49

prilozi 204; od komp. i superlativa 204, 3; tvorba 353; u atribut. položaju 375, 5; korelativni 221 i d.

primarni nastavci 226

pripadanje, kako se kazuje 440

usporedni veznici 512, 513 i d.

produljivanje u nominativu 132; na knadno 50; glagoli koji ne produljuju samoglasnika 301; produljivanje kratkih završnih slogova u heksametru 527

prolepsa 466, 2

pronomina, v. zamjenice; pronominalna pitanja 520, a

proparoksitone 17
properispomene 20
protaza 474

Rastavljanje slogova 24—27
rastavni veznici 514
raširci prezentski 246
razgoci, v. rečenični znaci
razjednačivanje, v. **disimilacija**
razredi glagolski: I. 247, II. 248, III. 249, IV. 250—253, V. 321, VI. 324, VII. 325, VIII. 327
realni oblik pogodb. reč. 475; r. protaza sastavljena s potencijalnom apodozom 479
rečenični znaci 23
reduplikacija u perfektu 273 i d.; r. atička 275, 2; r. u prezentu kod glagola na -μι 308
relativne rečenice 481 i d.; r. zamjenice, v. **zamjenice**
rod, opća pravila 77—79, kod *o*-dekl. 83, kod *a*-dekl. 91, kod kons. dekl. 114 B.
Samoglasnici 41—45; kad se u riječi stječu 47; zamjenjivanje u istoj osnovi 49
sekundarni nastavci 226
sinalefa 67
siniceza 70
sinkopa 73
slabljenje suglasnika 59, 60, a
slogotvorne likvide i nazali 61—63
slova 1; izgovor 2—9
složene riječi 354 i d.
sonantske likvide i nazali 61—63
spiranti 46
spiritus asper 10, 74, 75, B. 1; od σ 60, a; lenis 11; kako se piše 12, 22
sastavni veznici 513
spondej u heksametru 522, u trimetru 533. a.
sprezanje (konjugacija) 225 i d.
sredina u prijevaju 49, B.
starati se 472
stegnute riječi vok. dkl. 107 i d.
stezanje (kontrakcija) 47—48; naglasak stegnutih slogova 48; verba contracta 243

stupnjevi prijevajni 49
subjekt kod inf. 491
suglasnici 46; kad se stječu 52 i d.
supplementa participii 503, 1 B.
suprotni veznici 515
svojestvo, koji ga nastavci pokazuju 339
svrha izrečena infinitivom 495
svršetak riječi 74
Tekući sugl. (liquidae) 46; slogotvorni (sonantski) 62 i d.
tematski vokal 230, 233, 1
tenues, v. **tvrđi suglasnici**
težine 537
trimetar jampski 531 i d.
truditi se 472
tvorba riječi, v. **postanje riječi**
tvrđi suglasnici (tenues) 46; postaju haknuti 74

Upitne rečenice 469
usneni sugl. (labiales) 46; pred μ 54
usporedni veznici 512, 518 i d.
ustručavati se 471, B. 3
uzročne rečenice 468; u. **veznici** usporedni 517, zavisni 468, 518, 5
uzvici, gen. u njima 406, 1, B. 1

Verba contracta 243 i d.
verbalia 335
versus spondiacus 522
veznik kod elizije 68 B.; usporedni 512, 513 i d.; zavisni 512, 518 i d.
visina u prijevaju 49, B.
vlastita imena, član kod njih 374, 2, B.
vokativ sg. kons. dekl. 135, 140, b; 147, b; 156; 157: 174, 3; 186, 2
vremena glavna i sporedna (historijska) 225, 466, 1; značenje i upotreba 450 i d.
vremenske osnove 227; **vr. rečenice** 487 i d.; **vr. veznici** 487, 518, 2
vrste glagolske 447 i d.

Zabrane 463, 3, 465, B.
zaključni veznici 516
zamjenice (pronomina) 205 i d.; upotreba 438 i d.; — **lične** 39, 2, 205 i d., kao gen. pos. 377, 2, upotreba 438, 1, **povratne** 208, položaj 375, 2, **direktne** 439, 1, a; **indirektne** 439, 1, b.; **posvojne** 210, položaj 375, 2, 394, 1, B.; **recipročna** 212; **pokazne** 213,

368, položaj 377, 1, upotreba 442;
relativne 215, 218, 6, 368, razlika
među prostima i složenima 443, upo-
treba 443 i d.; **upitne** 217, 446; **ne-**
određene 217; **korelativne** 219 i d.

zijeve (hiatus) 65 i d., 528

zubni sugl. (dentales) 46, 52, 53, 54, 55

Želje neispunjive 461, 3; ispunjive
464, 1

Grčko kazalo

- A privativum 64, 358, 2
 ἀγαθός kompt. 202
 ἀγαμαι 312, 4, 328, 2; — τινά τινος
 406, 1, τινός τι ili τινά ἐπί τινι 406,
 1, B. 2
 ἀγανακτέω s pred. part. 501, e
 ἀγαπάω τινί (τι) i τινά 414, 2, b
 ἀγγέλλω str. 118; perf. 282; aor. pas.
 298; — s pred. part. 502, b
 ἀγρυμι 319, 10
 ἀγοράζω τί τινος 407, 1
 ἀγορεύω 327, 7
 ἄγω str. 116; j. aor. 257; perf. 279,
 1; — prel. i neprel. znač. 447, 1
 ἀγωνίζομαι ἀγῶνα 385, 1, a, μάχην 385,
 1, b
 ἀδικέω aug. 242; fut. med. s pas. znač.
 328, 1, B. — znač. 453, 2; τινά 381,
 1; s pred. part. 501, d
 ἄδω fut. med. 266; 328, 1
 -αζω 352
 Ἄθηνᾶ 108, 1, b
 Ἄθῆνησι(v) 188; 415, 1
 ἀθυμέω aug. 242
 αἰδέομαι aor. pas. 299; 301, 1; 328, 2,
 τινά 383
 "Αἰδου (ἐν, εἰς) 393, 1, B.
 αἰδώς 163
 αἰνέω 301, 1
 -αινω 352
 αἰρέω 327, 1; τινά τινος 406, 2, a; —
 med. 448, 2; αἰρέομαι τινά τι 338
 αἶρω str. 118; fut. 262, 270, B. 2; sl.
 aor. 270, B. 2; perf. 282; prel. i
 neprel. 447, 1
 αἰσθάνομαι 322, 9; — τινός τι 402, 1, c;
 s pred. part. 502, a, ili inf. 502, B. 4
 αἰσχρός kompt. 200
 αἰσχύνω 328, 3, b. — αἰσχύνομαι τινά
 383; ἐπί τινι 414, 2, b; s pred. part.
 501, e; s inf. 501, e, B.
 αἰτέω τινά τι 386
 αἰτιάομαι 328, 4. — τινά τινος 406, 2, a
- αἰτιός τινος 406, 2, b
 ἄκληρός τινος 397
 ἀκολουθέω τινί 411, 2
 ἀκούω str. 116; fut. med. 266; 328, 1;
 perf. 275, 2; — τινός τι 402, 1, c, τι i
 τινός 402, 1, c, B.: znač. prez. 453, 1;
 s pred. part. 502, a, ili s inf. 502,
 B. 4
 ἀκρατής τινος 401, 1
 ἀκροάομαι fut. 260
 ἄκρος u at. i pred. pol. 378, 1
 ἀλίσκομαι 324, 15; aor. 316, 6; — τινος
 406, 2, a
 ἄλλά 515, 1, ἀλλά γάρ 517, ἀλλά γε 519,
 1, ἀλλ' ἢ 514, 1, ἀλλά μὲν δὴ 519, 7,
 ἀλλά μὴν 515, 4
 ἀλλάττω perf. 279, 1; aor. pas. 294
 ἄλλομαι aor. 270
 ἄλλος 212; ἄλλοι i οἱ ἄλλοι 371, B. 4;
 ἄλλο τι ἢ u pit. 520, b
 ἀλλότριός τινος 393, 3, τινι 413, 1, b
 ἄλλως τε καί 513, 1
 ἄμα 202; ἄμα τινί 413, 1, c; uz adv.
 part. 503, 1, B.
 ἁμαρτάνω 321, 10; — τινός 396, e; εἰς
 τινά 419 c, β
 ἀμείνων 202
 ἀμελέω τινός 400, 1, pas. 449, 1
 ἀμελής τινος 400, 2
 ἀμνημονέω τι 400, 1, B. 1
 ἀμνήμων τινός 400, 2
 ἄμοιρός τινος 397
 ἀμύνω osn. 253; med. 448, 2; — ἀμύ-
 νομαι τινά 383
 ἄμφι 432
 ἀμφιέννυμι 319, 5; — τινά τι 386; med.
 448, 1
 ἀμφῶ 319, 5
 ἀμφοτέρος u pred. pol. 377, 4
 ἀμφοτέρωθεν 417
 ἄμφω 224, 3; 362, B.; pred. pol. 377, 4
 ἄν privativum 64, 358, 2

ἄν s pret. 462; s opt. 464, 2 i B. 1; u namjernim reč. 470, 1, B. 2; s opt. u pot. pogodb. reč. 477; s pret. u irealnim pogodb. reč. 478; u relat. reč. 486; u vrem. reč. 488, 2; kod inf. i part. 506; pregled upotrebljavanja 489 b

ἄν (= ἔάν) 474

ἀνά 420; bez anastr. 37 B.

ἀναγκαῖον ἦν 461, 1

ἀνάγκη 414, 2, a; ἀνάγκη ἐστί s inf. 492

ἀνάγομαι aor. med. 328, 3, B. 2

ἀναίτιός τινος 406, 2, b

ἀνακράζω j. aor. 256

ἀναλίσκω 324, 6

ἀναμνησκω τινά τι 386; τινά τινος 386, B. 2, 400, 1 B. 2

ἀνάξιός τινος 407, 2

ἄνευ s gen. 417

ἀνέχομαι 327, 13; aug. 240; s pred. part. 501, c

ἀνὴρ 149

ἀνθρώπους kao subjekt inf. 491, 3

ἀνιά 328, 3, b

ἀνοίγω (ἀνοίγνυμι) 318; aug. 237, 2; pf. 279, 1

ἀντί 422; ἀντί τοῦ 497

ἀνύω per. pas. 288; aor. pas. 299, 301, 1

ἄνω kompt. 204, B. 2

ἄξιός τινος 407, 2; s inf. 494; ἄξιός ἐστι s inf. 492

ἄξιόω τινά τινος 407, 1

ἀπαγορεύω 327, 7; s pred. part. 501, c

ἀπαλλάττω 328, 3, c; τινά τινος 402, 1, a

ἀπαντάω fut. med. 328, 1

ἄπας 379

ἄπειμι 314, 1 B. 2

ἄπειργω s μή (μή οὐ) kod inf. 509 B. 3

ἄπειρός τινος 394, 2

ἀπεχθάνομαι 321, 12

ἀπέχομαι τινος 402, 1, a

ἀπέχω τινός 402, 1, a; τινά τινος 402, 1, a

ἀπό 423; genitiv uz glagole složene s ἀπό 409; ἀφ' οὐ 423, b, 487

ἀπογιγνώσκω τινός 409

ἀποδιδράσκω 324, 10; aor. 316, 1; τινά 382

ἀποδίδωμι 327, 11; τί τινος 407, 1

ἀποθνήσκω 324, 8; ὑπό τινος 447, 2; isp. θνήσκω

ἀποκρίνομαι dep. m. 328, 4 i B.

ἀποκρύπτομαι τινά τι 386

ἀποκτείνω str. 118; pas. 447, 2; isp. κτείνω.

ἀπολαύω aug. 241; fut. med. 328, 1; τινός 396, c

ἀπόλλυμι 319, 15; znač. 329

Ἀπόλλων 137

ἀπολογέομαι augm. 241

ἀπονοέομαι 328, 2

ἀπορέω τινός 403, 1

ἀποσβέννυμι 329

ἀποστερέω fut. pas. 328, 1, B.; τινά τι 386; τινά τινος 386, B. 2, 403, 1

ἀποτρέπω τινός 409

ἀποτυγχάνω τινός 396, e

ἀποφαίνο s pred. part. 502, b

ἀποφεύγω τινός 406, 2 a

ἄπτομαι τινος 396, d

ἄρα 516, 1

ἄρα 520, b; ἄρ' οὐ, ἄρα μή 520, b

ἄρέσκω 324, 3

-αριον (demin.) 342

ἄριστερά, ἐπ' ἀριστερά 374, 3

ἄριστος 202, 1

ἄρκέω 301, 1

ἄρμόττω str. 118, osn. 250; fut. 261; pf. 281; aor. pas. 298

ἀρνέομαι 328, 2; uz οὐ u podl. reč. 509, B. 2; uz μή (μή οὐ) kod inf. 509, B. 3

ἀρπάζω fut. med. 328, 1

ἄρχῆν (οὐ, μή), τὴν ἀρχῆν 391

ἄρχω str. 116, τινός 401, 1, 402, 1 b; s pred. part. 501, c, B. 1; - ἄρχομαι 448, 2; τινος 402, 1 b; s pred. part. 501, c i B. 1; s inf. 501, c, B. 1

ἄστήρ 148, B. 2

ἄστυ 167

ἄτάρ 515, 7

ἄτε uz adv. part. 503, 2, B.

ἄττα 217

ἄττα 218, 8

αὐ 515, 3

αὐξάνω 321, 11; fut. med. s pas. znač. 328, 1, B.

αὐτάρ 515, 7

αὐτίκα uz adv. part. 503, 1, B.

αὐτός 207; kao lična zamjenica 3. l. 207, 3; 438, 2; zastupa indir. refl. za 3. l. 439, 2, a; kao gen. pos. u pred. pol. 377, 2; u atr. i pred. pol. 378, 5; αὐτός u dat. 413, 3; ὁ αὐτός τινι 413, 3; καὶ αὐτός 441, 2; τρίτος αὐτός 441, 3

ἀφαιρέομαι τινά τι 386; τινός τι 386, B. 2, 403, 1, B. 2

ἀφικνέομαι 321, 8

ἀφίστημι (med.) τινος 409

ἄχθομαι 325, 12, 328, 2; τινι 414, 2, b; s pred. part. 501, e; ἄχθομένω μοι γίγνεται τι 412, 4.

ἄχρι bez elizije 68; s gen. 417

-άω (glagoli) 352

Βαδίζω fut. med. 328, 1

βαίνω 321, 6; aor. 316, 2

βάλλω str. 118; j. aor. 256, B.; perf. 282; sl. aor. pas. 299; glag. prid. 300

βασιλεύς bez člana 374, 2

βασιλεύω τινός 401, 1

βελτίων, βέλτιστος 202, 1

βίαι 414, 3

βιάζομαι 328, 4

βιβάζω fut. 263, 1

βιβρώσκω 327, 8

βιόω 327, 9; aor. 316, 7

βιάπτω str. 116; osn. 249; perf. 279, 1; j. aor. pas. 294; τινά 281, 1

βοάω fut. med. 328, 1

βοηθέω τινί 381, 1, B. 2, 411, 2

βουκολική (τομή) 524

βούλομαι 325, 13, 328, 2; 2 l. sing.

233, 3; aug. 234, B.; ó βουλόμενος 372, B., 499, 2, b; βουλομένω μοι γίγνεται τι 412, 4

βοῦς 180

Γαμέω 325; 1; τινά 411, 2; γαμέομαι τινι 411, 2

γάρ 517

γαστήρ 148

γέ 39, 5, 519, 1

γεγονώς τριάκοντα ἔτη 390, B. 1

γελῶ 301, 1; fut. med. 328, 1; sl. aor. pas. 299

γέμω τινός 403, 1

γεραιός kompt. 197, B. 1

γέρας 159

γεύω τινά τινος 396; c; γεύομαι τινος 396, c

γῆ, κατὰ γῆν και κατὰ θάλατταν 374, 3

γῆρας 159

γηράσκω 324, 1

γι = ζ 57, b

γίγνομαι 325, 11

γινώσκω 324, 12; aor. 316, 5; perf. 274. Iz.; s pred. part. ili inf. 502, a i B. 5

γόνυ 128

γοῦν 519, 1

γραῦς 183

γράφω str. 116; perf. 277; j. aor. pas. 294; γράφομαι γραφήν τινα 387; γράφομαι τινά τινος 406, 2, a; γράφω (νόμους) med. 448, 2

γυμνάζω str. 118; med. 448, 1

γυμνός τινος 403, 2

γυνή 122

Δ se umeće u ἀνδρός itd. 149

δάκνω 321, 3

δανείζω med. 448, 4

-δε 39, 5, 41, 188

δέ 515, 2

δέδια 317, 3, 327 b

δέδουκα 317, 3, 327 b; τινα 383

δεῖ 325, 14; δεῖ μοί τινος 403, 1, B. 1, a; δεῖ s infn. 492; δεῖ πολλοῦ (ὀλίγου) s inf. 403, 1, B. 1, a; isp. δέω

δείκνυμι 318; s pred. part. 502, b

δεῖνα 218, 11

ἐν δεξιᾷ 374, 3

δέρω str. 118; j. aor. pas. 295

δεσπότης vok. 101

δεύτερός τινος 404, 1, B.

δέχομαι 328, 4

δέω 325, 14; uz brojeve 403, 1, B. 1, b, a; δέω πολλοῦ (ὀλίγου, τοσούτου) s inf. 403, 1, B. 1, b, β; τοσούτου δέω s inf. i ὥστε s ind. 473, B. 3; — δέομαι 325, 15, 328, 2; τινος 403, 1, i B. 1, b, β; τινός τι 403, 1, B. 1, b, β; — isp. δεῖ

δέω (vezem) str. 116; 244, 301, 2

δή 218, 516, 5, 519, 3

δῆθεν 519, 3, B.

δῆλός εἰμι s pred. part. 501, b; δῆλον δῆ 519, 3

δηλῶ s pred. part. 502, b

Δημήτηρ 148, B. 1

δημοσίαι 414, 3

-δην 353

δήποτε 218

δήπου 519, 3, B.

-δης (patron.) 343

δῆτα 519, 3, B.

δι = ζ 57, b

διά 428; bez anastr. 37, B.; διὰ τό 497

διαβαίνω τι 384
 διαγίγνομαι s pred. part. 501, b
 διάγω s pred. part. 501, b
 διαλέγομαι 327, 7, 328, 2; τινι 413, 1, a
 διανοέομαι 328, 2
 διατελέω s pred. part. 501, b
 διαφέρω prel. i neprel. 447, 1; τινός 404, 2; διαφέρομαι τινι 413, 1, a
 διαφθείρω, v. φθείρω
 διάφορός τινος 404, 1, B.
 διδάσκω 324, 9; τινά τι 386
 διδράσκω 324, 10; aor. 316, 1
 δίδωμι 305; oblici po 1. konj. 307; redupl. 308; aor. 309; vremena 311
 διέρχομαι τι 384
 δικάζω med. 448, 4
 δίκαιόν ἐστι s inf. 492; δίκαιον ἦν 461, 1
 δίκην (τινός) 391
 διότι 468
 διπλάσιός τινος 404, 1 B.
 διψάω 244
 διώκω perf. 279, 1; fut. m. 328, 1; τινά τινος 406, 2, a; pas. 447, 2
 δοκέω 325, 2; δοκῶ μοι 439, 1, a, B. 2; δοκεῖ s inf. 492
 -δόν 353
 δόρυ 128
 δουλεύω δουλείαν 385, 1, a; τινί 411, 2; med. 448, 3
 δουλόω str. 116
 δραμοῦμαι 327, 4
 δρόμῳ 414, 3
 δύναμαι 312, 5, 328, 2; naglasak 312, B. 2; aug. 234, B.
 δυνατόν ἐστι s inf. 492
 δύο 224
 δυστυχέω aug. 242
 δύω 301, 2; aor. 316, 8; prel. i neprel. znač. 329
 δωρεάν 391
 δωροέμαι 328, 4
 Ἐάλων 316, 6
 ἔάν s konj. 476; kako se zamjenjuje u neupr. govoru 479, 2; ἔάν καί 480
 ἐάω aug. 236
 ἐγγύς kompt. 204; s gen. 417
 ἐγείρω str. 118; perf. 275, 2; 329
 ἐγκρατής τινος 401, 2
 ἐγωγε 206, 2; 519, 1
 ἔδει 461, 1; ἔδει ἄν 462, 1, B.
 ἐδήδοκα 327, 8

ἔδομαι 327, 8
 ἔδραμον 327, 4
 ἐθέλω 325, 4
 ἐθίζω aug. 236; perf. 278, 2, B.; 327, b
 εἰ u podl. uzr. reč. 468, B.; u podl. upit. reč. 469; s ind. 475; s opt. 476, 2, b, 447; s pret. 478; u neupr. gov. 479, 2. — εἰ ἄρα 516, 1; εἰ γάρ 517, s pret. 461, 3, s opt. 464, 1; εἰ δὲ μή 479, 3, b; εἰ — ἦ u podl. upit. reč. 469; εἰ καί 480; εἰ μή poslije neg. 479, 3, a; εἰ μή — ἀλλά γε 515, 1; εἰ μή ἄρα 479, 3, d, 516, 1
 -εια 336
 εἶδον 327, 3
 εἶθε s pret. 461, 3; s opt. 464, 1; εἶθε γάρ 517
 εἰκάζω τινί τι 411, 2
 εἰκός ἦν 461, 1
 εἶκω (nalikujem) perf. 278, 2, B.; 327, b
 εἶκω τινί τινος (ustupam) 402, 1, a
 εἰκός 278, 2, B.
 εἶλον 327, 1
 εἶμαρτα 274, B.; 327, b
 εἶμι 314, 1; fut. znač. 314, B. 1, 451, B. 2
 εἰμί enkl. 39, 3; 315, 2, s pred. part. 501, a; ἔστιν ὅστις, ᾧ, οἷ, ὅτε, οὐ 443, B. 2; ἔστιν οὕτως u odgov. 521, 2; ἔστι ταῦτα u odg. 521, 2; εἰσὶν οἷ 443, B. 2
 -ειον 341
 εἶπερ 479, 3, c, 519, 2
 εἶπον 327, 7
 εἶργω τινά τινος 420, 1, a
 εἶρηκα 327, 7
 -εις (f. εσσα, n. εν) 144, 193, 348
 εἶς 224
 εἰς 419
 εἰσβάλλω prel. i neprel. znač. 447, 1
 εἰσπράττω (-πράττομαι) τινά τι 386
 εἶσω s gen. 417
 εἶτα iza adv. part. 503, 1, B.
 εἶτε 41; εἶτε-εἶτε 469, 514, 2 i B.
 εἶωθα 278, 2, B., 283, B. 1, 327, b
 ἐκ, ἐκ i ἐξ 75, B. 2; ἐκ pred augm. 238; upotreba 424
 ἕκαστος 377, B.; ἐκάστου ἔτους 408, 1
 ἐκάτερος 377, 4
 ἐκατέρωθεν 417
 ἐκβάλλω τινά τινος 409; pas. 447, 2
 ἐκδύω τινά τι 386
 ἐκεῖ, ἐκεῖθεν, ἐκεῖσε 217; ἐκεῖνος 212, 438, 2, 442, 1

ἐκπίπτω τινός 409; pas. od ἐκβάλλω 447, 2
ἐκπλήττω 327, 10; fut. 261; ἐκπλήττω-μαί τινα 383
ἐκτός s gen. 417
ἐκὼν εἶναι 496
ἐλάττων, ἐλάχιστος 202, 4
ἐλαύνω 321, 7; prel. i neprel. znač. 447, 1
ἐλέγχω perf. 275, 2; perf. med. 286, 1, B.; s pred. part. 502, b
ἐλεῖν 327, 1
ἐλευθερός τινος 402, 2
ἐλευθερόω τινά τινος 402, 1, a
ἐλήλυθα 327, 2
ἐλθεῖν 327, 2
ἐλίσσω aug. 236
ἐλκω augm. 236, 301
ἐλπίζω osn. 251
ἐμβάλλω prel. i neprel. znač. 447, 1
ἐμένω τινί 416
ἐμός i ὁ ἐμός 371, B. 4
ἐμπευρός τινος 394, 2
ἐμπύπλημι τί τινος 403, 1
ἐμπίπτω τινί 416
ἐμπλεώς τινος 403, 2
ἐμποδίζω aug. 241
ἐμπροσθεν s gen. 417
ἐν pred aug. 238; upotreba 426; ἐν za vrijeme 415, 2, b; dat. uz glagole složene s njim 416; ἐν ᾧ 426, b, 487
ἐναντίον s gen. 417
ἐναντιόομαι aug. 240, B., dep. 328, 2
ἐναντίος τινί 411, 3
ἐνδεής τινος 403, 2
ἐνδύω 329; τινά τι 386
ἐνεγκεῖν 327, 5
ἐνεδρεύω aug. 241
ἐνεμι τινί 416
ἐνεκα ἕ(νεκεν) s gen. 417
ἐνήνεγμαί 327, 5
ἐνήνοχα 327, 5
ἐνθα καὶ ἐνθα 217, B.
ἐνθεν καὶ ἐνθεν 217, B., 417
ἐνθυμέομαι aug. 241; 328, 2
ἐννοέομαι 328, 2
ἐννυμι 319, 5
ἐνοχλέω aug. 240
ἐνοχός τινος 406, 2, b
ἐντέλλομαι 328, 4
ἐντός s gen. 417
ἐντυγχάνω τινί 413, 1, a, 416

ἐξ 75, B. 2; superl. 203; genitiv uz glagole složene s njim 409; ἐξ οὗ 424, b, 487
ἐξελέγχω s pred. part. 502, b
ἐξεστι 315, B. 2; s inf. 492; ἐξῆν 461, 1
ἐξετάζω aug. 241
ἐξίημι prel. i neprel. znač. 447, 1
ἐξικνέομαι τινος 396, e
ἐξίστημι τινά τινος (ἐξίσταμαι τινος) 409
ἐξω s gen. 417
ἔοικα 278, 2, B., 327, b; pluskvamperf. 283, B. 1; ἔοικώς (εἰκός) 278, 2, B.; ἔοικά τινα 411, 2
-εος (prid.) 346
ἐπαινώ, v. αἰνέω; fut. med. 328, 1
ἐπεὶ u uzroč. reč. 468; (πρῶτον, τάχιστα) u vrem. reč. 487
ἐπέιγε 519, 1
ἐπέιγω 328, 3, b
ἐπειδή u uzročnim reč. 468; (πρῶτον, τάχιστα) u vrem. reč. 487
ἐπέιπερ 519, 2
ἔπειτα iza adv. part. 503, 1, B.
ἔπεσον 327, 17
ἐπί 436; dat. uz glagole složene s njim 416; ἐπὶ τῷ 497; ἐπὶ τούτοις 436, B., c, δ; ἐπ' ὧτε 436, B., c, δ, s inf. ili ind. fut. 473, B. 2, d; τὸ ἐπ' ἐμοὶ εἶναι 496
ἐπιβουλεύω τινί 416
ἐπιθυμέω τινός 396, e
ἐπιλανθάνομαι τινος 400, 1
ἐπιλείπει τινά τι 382
ἐπιλήσμων τινος 400, 2
ἐπιμελής τινος 400, 2
ἐπιμέλομαι 325, 17, 328, 2; τινος 400, 1
ἐπιτορκέω aug. 247; θεόν 384, B.
ἐπίσταμαι 312, 6 i B. 2; 328, 2; s pred. part. ili inf. 502, a i B. 5
ἐπιστήμων τινός 394, 2
ἐπιτήδεις εἶς τι 419, 1, a
ἐπιτίθεμαι τινί 416
ἐπιτυγχάνω τινί 413, 1, a
ἔπομαι 327, 12; aug. 236; τινί 411, 2
ἔπορον 327, b
ἐπριάμην 312, B. 1, 2; 327, 6
ἔραμαι 328, 2
ἐράω τινός 396, e
ἐργάζομαι aug. 236, dep. m. 328, 4 i B.
ἔργω 414, 3
ἐρημός τινος 403, 2
ἐρίζω τινί 413, 1 a

ἔρω aug. 236
 ἔρωμένος kompt. 199, β
 ἔρχομαι 327, 2
 ἔρωτάω 325, 10; τινά τι 386
 ἐσθίω 327, 8; τινός 396, c
 ἐσπέρα, ἀφ' ἐσπέρας 374, 3
 ἔσταμεν 317, 1
 ἔστε 487
 -εστερος, -εστατος 199
 ἐστήξω 231, 2
 ἐστιάω aug. 236
 ἐστώς 317, 1
 ἔσχατος 203; u atrib. i pred. pol. 378, 3
 ἔσχον 327, 13
 ἔτλην 327, b
 εὐ λέγω τινά 381, 1; εὐ πάσχω ὑπό τινος
 447, 2; εὐ ποιέω τινά 381, 1 i B. 1,
 pas. 447, 2, s pred. part. 501, d; εὐ
 πράττω 381, 1, B. 1
 εὐδαιμονίζω τινά τινός 406, 1
 εὐεργετέω aug. 242; τινά 381, 1, τὴν
 μεγίστην εὐεργεσίαν 387
 εὐθύς uz adv. part. 503, 1, B.
 εὐλαβέομαι τινα 383
 εὐλογέω τινά 381, 1
 εὐνοῦς τινί 411, 3
 εὐπορέω τινός 403, 1
 εὐρίσκω 324, 7; s pred. part. 502, a
 -εὐς 336; (gent.) 344
 εὐτυχέω aug. 242
 εὐφραίνω 328, 3, b
 εὐχομαι τινι 411, 2, B.; θεοῖς τι 411, 2, B.
 -εὐώ (glag.) 352
 ἔφαγον 327, 8
 ἐφθημιμερής (τομή) u heksam. 523, 3
 u trimetru 534, b
 ἐφίεμαι τινος 396, e
 ἐφικνέομαι τινος 396, e
 ἐχθρα εἰς τινα 419, c, β; πρὸς τινα 435,
 C, c, α
 ἐχθρός kompt. 200, τινι 411, 3
 ἐχρῆν 461, 1
 ἔχω aug. 236; oblici 327, 13; prel. i
 neprel. znač. 447, 1; s pred. part.
 501, a; ἔχομαι τινος 396, d
 -έω (glag.) 352
 ἔως 112, 3; ἀμ' ἔφ 374, 3
 ἔως u vrem. reč. 487

 Z 57, b
 ζάω 244; 327, 9
 -ζε 188
 ζεύγυμι 319, 11

Ζεὺς (dekl.) 178
 ζηλόω τινά τινος 382, 406, 1
 ζημιόω fut. pas. 328, 1, B.
 ζώννυμι 319, 7

 Ἦ znač. 519, 4; u pit. 520, b; ἦ γάρ
 517, 520, b
 ἦ znač. 514, 1 i B.
 ἦ 415, 1
 ἠβάσχω 324, 2
 ἠγέομαι τινά τι 388; τινος i τινι 401,
 1 i B.; ὁ ἠγησόμενος 372, B.
 ἦδη — καί 513, 1
 ἦδομαι 328, 2; ἠδομένω μοι γίγνεται τι
 412, 4; ἦδομαι τινι 414, 2, b; s pred.
 part. 501, e
 ἠδύς kompt. 200; ἠδὺ γελᾶν 385, 2
 ἦμιστα 202, 2; ἦμιστά γε u odg. 521, 3
 ἦνω 453, 2
 ἦλθον 327, 2
 ἦμαι 315, b
 ἡμέρα, (τῆς) ἡμέρας 374, 3, 408, 1;
 razlika među (τῆς) ἡμέρας, (ἐν) τῇ
 ἡμέρᾳ i τὴν ἡμέραν 415, 2, b, B.
 ἡμέτερος αὐτῶν 440, 2, B. 1
 ἡμί 312, 9
 ἡμφίεσα 319, 5
 ἦν = ἐάν 474; ἦν ἄρα 516, 1
 ἦνεγκον 327, 5
 ἦνίκα 487
 ἠρόμην 325, 10; 327, b
 -ης (neutr. -ες) 351
 ἦτοι 41
 ἦττάομαι 328, 2, 453, 2; τινος 404, 2;
 s pred. part. 501, d
 ἦττων 202, 2

 Θάλαττα 97; κατὰ γῆν καὶ κατὰ θά-
 λατταν 374, 3
 θάπτω str. 116; osn. 249; fut. 261;
 j. aor. pas. 294
 θάττων 56, 200
 θαυμάζω fut. med. 328, 1; τινά τινος
 406, 1; τινός τι 406, 1, B. 2; τινά
 ἐπί τινι 406, 1, B. 2
 θέλω 325, 4
 -θεν 188
 θεραπεύω τινά 411, 2
 θέρους 408, 1
 θέω osn. 248; 327, 4
 θηράω (str. 116), θηρεύω τινά 382
 -θι 188
 θιγγάω τινός 396, d

θνήσκω 324, 8; fut. egz. 291, 2; perf. 317, 2

θριξ (τριχός) 56, 121

θυγάτηρ 148

θυμόβομαι fut. 328, 2

θύω 301, 2; sl. aor. pas. 299

I u savezu sa suglasnicima 57, 250 i d.

-ja (prid. fem.) 190 i d.

ἴαομαι 328, 4

ἴδια 414, 3

-ιδιον (dem.) 342

ἴδιός τινος 393, 3; τινι 473, 1, b

ἱερός τινος 393, 3

-ίζω 352

ἴημι 305.; redupl 308.; oblici 311.

ἱκανός εἰς τι 419, c, α; s inf. 494

ἱκνέομαι 323, 27

ἱλεώς τινι 411, 3

ἴνα (μή) 470, 1

-ινος (prid.) 346

-ιον nast. kompt. 200

-ιον (dem.) 342

-ιος (prid.) 345

-ισκος (dem.) 342

ἴσος τινί 411, 3

ἴστημι 305, 311, 2; redupl. 308; aor. 306, 310; perf. 311, 2, 317, 1; fut. egz. 291, 2; — med. 448, 1; — znač. vremena 311, 2, 329

-ιστο (nast. superl.) 200

ἴσχω 327, 13

ἴχθϋς 173

-ίων (patron.) 343

Καθαίρω str. 118

καθαρός τινος 402, 2

καθέζομαι 327, 14; aug. 240; osn. 251

καθεύδω aug. 240

κάθημαι 315, a

καθίζω 327, 14; aug. 240

καθίστημι τινά τι 388

καί 513, 1; s part. 480, B. 2, 503, 5, B. 1; καί γάρ 517; καί δὴ καί 513, 1; καί εἰ (ἐάν) 480; καί μὲν δὴ 519, 7; καί μὴν 515, 4; καί ὅς 370, 2; καί οὗτος 442, 3; καί τόν 370, 2

καίπερ s part. 480, B. 2, 503, 5, B. 1

καιρός ἐστί s inf. 492

καίτοι 41, 515, 5, 519, 5

καίω str. 116; osn. 253; fut. 261

κακηγορέω τινά 381, 1

κακός kompt. 200, 202, 2; κακῶς λέγω τινά 381, 1; κακῶς πάσχω ὑπό τινος 447, 2; κακῶς ποιέω τινά 381, 1 i B. 1; κακῶς ποιέω pas. 447, 2; κακῶς πράττω 381, 1, B. 1

κακουργέω τινά 381, 1

καλέω str. 116; 301, 1; fut. 263, 1; pf. m. 289; τινά τι 388; καλέομαι ἀπό τινος 423, c, β.

καλός komp. 200; καλόν ἐστί s inf. 492; καλῶς ποιέω s pred. part. 501, d

κάμνω 321, 4; κάμνω νόσους 385, 1 b; τὴν κεφαλὴν 389; s pred. part. 501, c

κάμπτω perf. med. 286, 1, B.

κἄν 480

κατά 429; gen. uz glagole složene s njim 409, B.; τὸ κατ' ἐμέ 391; κατ' ἀγροῦς 429, B. a; κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν 429, B. a; τομὴ κατὰ τρίτον τροχαῖον 523, 2

καταγελάω τινός 409, B.

καταγιγνώσκω τινός τι 409, B.

κατάγνυμι 319, 10

κατάγομαι aor. m. 328, 3, B. 2

καταδύω 329

κατακαίνω aor. 256

κατάκειμαι 314, 2, B.

καταλαμβάνω s pred. part. 502, a

καταλεύω v. λεύω

καταλύω prel. i neprel. znač. 447, 1

καταπλήττομαι τινά 383

καταφρονέω τινός 409, B.

καταψηφίζομαι τινός τι 409, B.

κατεῖπόν τινος 409, B.

κατηγορέω aug. 241; τινός 409, B.

κάτω kompt. 204, B. 2

κάω 244; isp. καίω

κεῖμαι 315, a

κελεύω str. 116; perf. med. 288; sl. aor. pas. 299; glag. prid. 300; τινά 411, 1, B.

κενός τινος 403, 2

κενόω τί τινος 403 1

κεράννυμι 319, 1; τινι 413, 1, a

κέρας 161

κερδαίνω sl. aor. 270

κερύττω perf. 279, 1

κινέω 328, 3, b

κλαίω osn. 253; fut. 261

κλάω 244, isp. κλαίω

κλάω 301, 1

κλείω sl. aor. pas. 299

κλέπτω str. 118; perf. 279, 2; j. aor. pas. 295; fut. m. 328, 1
 -κλής (vlastita imena na —) 157
 κλίνω perf. 282; sl. aor. pas. 299
 κοιμάω 328, 3, b
 κοινή 414, 3
 κοινός τινος 393, 3; τινι 413, 1, b
 κοινωνέω (τινί) τινος 396, b; 413, 1, a
 κοινωνός τινος 397
 κολακεύω τινά 381, 1
 κομίζω str. 118; fut. 263, 2; znač. aor. m. i pas. 328, 3, B. 1
 κόπτω str. 116; perf. 279, 1; j. aor. pas. 294
 -κος (prid.) 347
 κραζώ perf. 278, 2
 κρατέω τινός i τινά 401, 1 i B.; s pred. part. 501, d
 κράτιστος 202, 1
 κραυγή 414, 3
 κρέας 159
 κρείττων 202, 1
 κρέμαμαι 312, 7
 κρεμάννυμι 319, 2
 κρίνω str. 118; osn. 253; fut. 262; perf. 282; perf. med. 286, 1, B.; sl. aor. pas. 299; glag. prid. 300; κρίνω τινά τι 388; τινά τινος 406, 2 a
 κρύπτω osn. 249; τινά τι 386
 κτάομαι perf. 274, Iz.; konj. opt. perf. 289
 κτείνω perf. 278, 2
 κύκλω 415, 1.
 κύπτω perf. 278, 1
 κύριός τινος 401, 2
 κύων 138
 κωλύω τινά τινος 402, 1, a
 Λαγχάνω 321, 16
 λαμβάνω 321, 14; τινά τινος 396, d
 λανθάνω 321, 15; τινά 382; s pred. part. 501, b
 λέγω 327, 7; perf. 274, B., 279, 2; j. aor. pas. 295; τινά τι 388
 λείπω j. aor. 256; fut. 261; perf. 278, 2; aor. p. 298; λείπομαι τινος 404, 2; λείπομαι s pred. part. 501, d
 λεύω sl. aor. pas. 299
 λήγω s pred. part. 501, c
 λῆ = λλ 57, d
 λογιζομαι dep. m. 328, 4
 λόγῳ 414, 3
 λοιδορέω τινά, λοιδορέομαι τινι 411, 2

τὸ λοιπόν 391
 -λος (prid.) 351
 λούω med. 448, 1
 λυμαίνομαι d. m. 328, 4
 λυπέω 328, 3, b; λυπέομαι τινι 414, 2, b
 λυσιτελέω τινί 381, 1, B. 2, 411, 2
 λύω str. 108 i d; 301, 2; τινά τινος 402, 1 a
 λῶων, λῶστος 202, 1
 M, promijene sugl. pred njim 54
 μά 519, 9
 -μα (neutr.) 338
 μαίνομαι perf. 278, 2; j. aor. pas. 294; fut. 328, 2
 μακαρίζω τινά τινος 406, 1
 μακρᾶν 391
 μάλα 204, 3
 μάλιστα 204, 3; u odg. 521, 3
 μάλλον 204, 3; μάλλον δέ 515, 2
 μανθάνω 321, 17; 453, 2; s pred. part. 502, B. 5
 μάρτυς 152
 μάχομαι 325, 21; τινι 413, 1, a; σύν τινι ili μετά τινος 413, 1, a, B.
 μέγας dekl. 196, kompt. sup. 200, 7
 μέγα φρονέω 385, 2
 μεθύσκα 324, 4
 μείγνυμι 319, 12; τινι 413, 1, a
 μείων 202, 3
 μέλει μοι 325, 16; τινος 400, 1, 411, 2
 μέλλω 325, 15; aug. 234, B.; upotreba 455, B.
 μέμνημαι 274, Iz.; konj., opt. 289; s pred. part. ili inf. (ili ὅτε s ind.) 502, a i B. 5
 μέμφομαι 328, 4; τινί τι i μ. τινι 411, 2
 μὲν 519, 7; μὲν — δέ 519, 7; μὲν οὖν 519, 7
 μέντοι 515, 4, 519, 5, 519, 7
 μένω 325, 7; τινά 384
 μέσος u atr. i pred. pol. 378, 2
 μεστός τινος 403, 2
 μετά 430
 μεταδίδωμι (τινί) τινος 396, b
 μεταλαμβάνω (τινί) τινος 396, b
 μεταμέλει μοι τινος 400, 1.; s pred. part. 501, e
 μεταμέλομαι s pred. part. 501, e
 μεταξύ s gen. 417; uz adv. part. 503, 1, B.
 μεταπέμπομαι 328, 4
 μέτεστί μοι τινος 396, b

μετέχω (τινί) τινος 396, b; 413, 1, a
μέτοχος τινος 397

μέχρι bez elizije 68, s gen. 417; μέχρι
οὐ 487

μή razlika od οὐ 508; upotreba 509, 2
u namj. reč. 470, 1; u podl. reč.
bojazni 471; s konj. u samost. reč.
bojazni 471, B. 1, a; s ind. u podl.
reč. bojazni 471, B. 2; iza glagola
koji znače; čuvati se 472, B.; kod
infin. iza glagola koji znače: smetati,
zabranjivati itd. 509, B. 3; — u
pit. 520, b; u podl. disj. pit. 469, B.
1; — μη οὐ u podl. reč. bojazni 471,
511, 2; μη οὐ s konj. u samost. reč.
bojazni 471, B. 1, b; μη οὐ s inf.
511, 3

μηδέ 513, 3; μηδ' εἰ 480, B. 1

μήν 515, 4, 519, 6

μήτε 41, 513, 4; μήτε — τε 513, 4
μήτηρ 148

-μι glagoli na —, 302, i d

μαίνω str. 118

μειγνυμι v. μειγνυμι

μικρός kompt. 202, 3; μικροῦ s aor.
461, 2; μικροῦ ἐδέησα s inf. aor. 461,
2; μικροῦ δεῖν 496

μυέομαι 328, 4 i B.; τινα 382

μυμήσκει 324, 11; 328, 3; perf. 274,
Iz.; τινός 400, 1

Μίνως ak. 112

μισθῶ τινά τινος 407, 1; med. 448, 4

μνημονεύω τί 400, 1, B. 1

μνήμων τινός 400, 2.

μόνος u atr. i pred. pol. 378, 4; μόνον
, οὐ 509, 1, B.

-μος (prid.) 351

-μος (mask.) 337

-μων (neutr. -μων) 349

μῶν u pit. 520, b

Ν ἐφελευστικόν 75, 244, 4

v pred. sugl. 58, vt, vδ, vθ pred σ 58,
B. 1

ναί 519, 8; ναί μὰ Δία 384, B., 519, 9

ναῦς 180

νέμω 325, 6

νέω osn. 248

νή 519, 9; νή Δία 384, B.

νικάω 453, 2; μάχην, Ὀλύμπια 385, 2;
s pred. part. 501, d

νομίζω fut. 263, 2; τινά τι 388

νόμος ἐστί s inf. 492

-νος (prid.) 351

νοσέω νόσον 385, 1 a

νοκτός 374, 3, 408, 1

νῦν, τὸ νῦν 391; τὸ νῦν εἶναι 496; νῦν
δῆ 519, 3

νύν 516, 3

Ἔνν = σύν

Ὁ μὲν — ὁ δέ, τὸ (τὰ) μὲν — τὸ (τὰ)
δέ 370, 1; ὁ δέ 370, 2; καὶ τὸν 370,
2; τοῦ μηγός 408, 1; isp. ἔlan.

ὄδε 213, 1, 438, 2, 442, 1

ὄζω osn. 251

οἱ zastupa indir. refl. 3 lica 439, 2, b

οἴγω v. ἀνοίγω

οἶδα 317, 4; s pred. part. ili inf. 502, a
i B. 5

οἴκαδε 188

οἴκατός τινος 393, 3; τινι 413, 1, b

οἴκέω fut. m. s pas. znač. 328, 1, B.

οἴκοι 188, 415, 1

οἰμάζω osn. 251; fut. m. 261, 328, 1

οἶομαι 325, 18; 328, 2

οἶος s inf. 473, B. 4; οἶός τέ εἰμι 473,
B. 4, s inf. 494, οἶόν τέ ἐστί s inf.
492; οἶον (οἶα) δῆ uz adv. part. 503,
2, B.

οἶσω 327, 5

οἴχομαι 453, 2; s pred. part. 501, b

ὀλίγος kompt., sup. 202, 4; ὀλίγον 414,

4, B.; ὀλίγου 407, 1, B. 1; ὀλίγου s aor.

461, 2; ὀλίγου ἐδέησα s inf. aor. 461,

2; ὀλίγου δεῖν 496; ὀλίγω 414, 4;

ὀλίγοι i οἱ ὀλίγοι 371, B. 4

ὀλιγωρέω τινός 400, 1

ὀλλυμι 319, 15; prel. i neprel. znač. 329

ὀλος 379

ὀμιλέω τινί 313, 1, a

ὀμνυμι 319, 16; τοὺς θεοῦς 384, B.

ὀμοίος τινι 411, 3

ὀμολογέω τινί 413, 1, a

ὀμονοέω τινί 413, 1, a

ὀμοῦ τινι 413, 1 c

ὀμως iza adv. part. 502, 5, B. 1

ὀναρ 177, 9

ὀνίνημι 312, 1 i B. 2; aor. med. 312,

B. 2; τινα 381, 1; ὀνίναμαι τινος
396, c

ὀνομά μοί ἐστί 411, 2, B.

ὀνομάζω τινά τι 388

τῶ ὄντι 413, 3

ὀπισθεν s gen. 417

ὀπλίζομαι aor. m. 328, 3, B. 2
 ὅποτε u uzr. reč. 468; u vrem. reč. 487
 ὄπωπα 327, 7
 ὄπως (μή) u namj. reč. 470, 1; iza gla-
 gola sa značenjem: starati se, truditi
 se 472; ὄπως μή iza glagola koji
 znače čuvati se 472, B.
 ὀράω 327, 3; aug. 237, 2, s pred. part.
 502 a
 ὀργίζω 328, 3, b; ὀργίζομαι τι 411, 2
 ὀρέγομαι τινος 396, e
 ὀρμάω 328, 3, b; prel. i neprel. 447, 1
 ὀρμίζομαι aor. m. 328, 3, B. 2
 ὀρύττω perf. 275, 2
 -ος (neutr.) 338
 ὄς, ἦ, ὄ 215; ὄς s pokaznim znač. 214,
 5; καὶ ὄς 214, 5; ἦ δ' ὄς 214, 5;
 ὄς γε 443, B. 3, 519, 1; οὗτος ὄς
 442, 4
 ὄς, ἦ, ὄν 210, B. 3
 ὄσος s inf. 473, B. 4; ὄσφ — τσοσούφ
 414, 4.
 ὄσπερ 443, B. 3, 519, 2
 ὄστις, ἦτις, ὄ τι 41, 217
 ὄτε u uzr. reč. 468; u vrem. reč. 487
 ὄτεπερ 518, 2
 ὄτι u izričnim reč. 467 i B. 2; u izr.
 reč. 468; u neupr. gov. 489, 1, a i B.
 οὐ, οὐκ, οὐχ 75, B. 1; razl. od μή 508;
 upotreba 509, 1; u podl. reč. iza gla-
 gola koji znače poricati, sumnjati
 509, B. 2; u pitanjima 520, b; οὐ
 γάρ 517; οὐ δῆτα 519, 3, B.; οὐ (δῆτα)
 u odg. 521, 3; οὐκ ἔργαγε u odg. 521,
 2; οὐ μὰ τοὺς θεοὺς 384, B.; οὐ μὰ
 Δία 519, 9; οὐ μέντοι 519, 7; οὐ μή
 s konj. ili ind. fut. u samost. reč.
 bojazni 471, B. 1, c, 511, 1; οὐ μὴν
 ἀλλά 515, 1, 4; οὐ μόνον — ἀλλὰ καὶ
 513, 1; οὐκ ἐθέλω, οὐκ ἐῶ, οὐ φημι
 509, c, B. 1; οὐκ ἔστιν ὄστις (οὐ) 443,
 B. 1, 484, B.; οὐκ ἔστιν ὄπως (οὐ)
 484, B
 οὐδαμοῦ 219
 οὐδαμῶς 219; u odgov. 521, 3
 οὐδέ 513, 3; οὐδ' εἰ 480, B. 1
 οὐδεὶς 222, 4, 224, 2; οὐδεὶς ἔστιν ὄστις
 443, B. 1, 484, B.; οὐδεὶς ὄστις οὐ
 444, B. 2; οὐδέν 391, 414, 4, B;
 οὐδὲν κακόν 395, B. 1
 οὐδέτερος 222, 4
 οὐκοῦν znač. 516, 2; u pit. 520, b
 οὐκουν znač. 516, 2

οὐν 516, 2; uz rel. 218
 οὐπω — καὶ 513, 1
 οὐς 128
 οὔτε 41, 513, 4; οὔτε — τε 513, 4
 οὔτις 222, 4
 οὔτος, αὐτή, τοῦτο 213, 2; 442, 1; kao
 lična zamjenica 3, 1, 438, 2; καὶ
 οὔτος 442, 3; οὔτος ὄς 442, 4
 οὔτοσί 214, 2
 οὔτως i οὔτω 442, 2
 ὀφείλω 325, 19; 253; j. aor. 256
 ὀφλισκάνω 321, 13
 ὄψε τῆς νυκτός 398, b
 ὄψομαι 327, 3
 -οω (glag.) 352

Παῖς 127; ἐκ παίδων 374, 3
 παιδευτέον ἦν 461, 1
 παῖω 327, 10
 παλαιός kompt. 197, B. 1
 πάνυ μὲν οὐν u odg. 521, 3
 παρά 434, dat. uz glagole složene s njim
 416
 παραβαίνω τι 384
 παραπλέω τι 384
 παραπλήσιός τι 411, 3
 παρασκευή εἰς τὸν πόλεμον 419, c, a
 πάρειμι 315, 2, B. 3; τι 416
 παρέχω ἑμαυτόν τι 388
 παρίσταμαι τι 416
 πᾶς dekl. 193 znač. 379 (τὰ) πάντα;
 391; πᾶς ὄστις, πάντες ὄσοι 443, B.
 1; παντὶ σθένει 414, 3; πάση τέχνῃ
 καὶ μηχανῇ 414, 3
 πάσχω 327, 15
 πατήρ 148
 παῦω τινά τινος 402, 1, b; s pred. part.
 500, 2, 501, c, B. 2; παύομαι 448,
 1; παύομαι τινος 402, 1, b; παύομαι
 s pred. part. 501, c
 πείθω str. 118; πείθω perf. 281, 282;
 πείδομαι perf. 278, 2; aor. p. 298;
 328, 3, b; prel. i neprel. znač. 329
 πείθω τινά 411, 2; πείδομαι τι 411, 2
 πεινάω stezanje 244
 πειράομαι 328, 2; τινος 396, d
 πειστέον znač. 507 B.
 πέλευς 167
 πέμπω str. 116; perf. 279, 2
 πένης kompt. 199, B.; τινός 403, 2
 πενήθμιμερής (τομή) 523, 1; u trim.
 534, a
 πέπωται 327, b

πέπτωκα 327, 17
 πέπωκα 327, 16
 πέρ 519, 2; uz relat. 213, 443, B. 3
 πέρα s gen. 417; kompt. 204, B. 2
 πέραν s gen. 417
 περί 433; bez elizije 68; pred. aug. 239; dat. uz glagole složene s njim 416; περι πολλοῦ 407, 1, B. 2

περιγίγνομαι τιнос 404, 2
 περιεμί τιнос 404, 2
 περιοράω s pred. part. 502, a
 περιπίπτω τινί 416
 πεσοῦμαι 327, 17
 πετάννυμι 319, 3
 πέτομαι 325, 20
 πῆ enkl. 39, 4
 πήγνυμι 319, 13; 328, 3; 329
 πηνίκα τῆς ἡμέρας 398, b
 πῆχυσ dekl. 167
 πίμπλημι 312, 2; redupl. 312, B. 3
 πίμπρημι 312, 3; redupl. 312, B. 3
 πίνω 327, 16; τινός 396, c
 πίομαι 327, 16
 πιπράσκω 327, 11; τί τιнос 407, 1
 πίπτω 327, 17
 πιστεύω τινί pas. 349, 1
 πλανάω 328, 3, b
 πλάττω osn. 250
 πλέω str. 116; osn. 248; fut. 261, 264; perf. 281; τὴν θάλατταν 384

πλήν s gen. 417
 πλήρης τινός 403, 2
 πληρῶ τινός 403, 2
 πλησιάζω τινί 411, 2
 πλησίον s gen. 417
 πλῆττω 327, 10; j. aor. pas. 295
 πνέω osn. 248; fut. 261
 ποθέν 39, 4
 ποί 39, 4
 ποιέω str. 116; πόλεμον 448, 3; ποιέομαι περι πολλοῦ 407, 1, B. 2, 433, A; ποιέομαι πρὸ πολλοῦ 425, c, a
 πολεμέω πόλεμον 385, 1, a; πολεμέω τινί 413, 1, a; πρὸς τινα 435, C, c, a; σύν τινι ili μετὰ τιнос 413, 1, a, B.
 πολιορκέω fut. med. 328, 1, B.
 πόλις 165
 πολιτεύω med. 448, 3
 πολύς 196; πολύ 391, 414, 4, B.; πολλοῦ 407, 1, B. 1; πολλῶ 414, 4; πολλοί i οί πολλοί 471, B. 4; (τὰ) πολλὰ 391 kompt. 202, 5; πλείονες i οί

πλείονες 371, B. 4; πολλοῦ (πλείστου) χρόνου 408, 2; ispr. i ποιέω

πορεύω 328, 3, b
 πέρρω s gen. 417
 ποτέ 39, 4
 πότερον (πότερα) — ἢ 469, 520
 ποῦ τῆς γῆς 398, a
 πού enkl. 39, 4
 πούς 126
 πρᾶος 196, B.
 πράττω str. 116; perf. 278, 1; aor. p. 298; prel. i neprel. znač. 447, 1
 πρέπει μοι 411, 2
 πρέσβυς 171
 πρίασθαι 312, B. 1, 2; 327, 6
 πρίν 487, 488, 2, B. 1; τό πρίν 391
 πρό 425; kompt. 203; pred. aug. 239; genitiv uz glagole složene s njim 409; πρὸ τοῦ 370, 3, 425, b

προαιρέομαι τιнос 409; προαιρετέον ἦν 461, 1

προέχω τινός 404, 2
 προθυμέομαι 328, 2
 προίστημι τιнос 409
 προκινδυνεύω τινός 409
 προκρίνω τινός 409
 προνοέομαι 328, 2
 πρὸς 435; dat. uz glagole složene s njim 416; πρὸς δέ 417; πρὸς τό 497; πρὸς τῷ 497

προσέχω (τὸν νοῦν) τινι 416
 προσήκει μοι 411, 2; τιнос 396, b; s inf. 492; προσῆκεν 461, 1

πρόσω s gen. 417
 προτίδημι τιнос 409
 προτιμάω τινός 409
 προφάσει 414, 3; πρόφασιν 391
 πρῶτος superl. 203; (τὸ) πρῶτον, (τὴν) πρῶτην 391

πυνθάνομαι 321, 18; τινός τι 402, 1, c; s pred. part. ili inf. 502, B. 4

πῶ 39, 5
 πωλέω 427, 11; τί; τί τιнос 407, 1
 πῶς ἔχεις τῆς δόξης 398, c; πῶς γὰρ οὐ; 517

πῶς 39, 4

ῥάδιος kompt. 202, 6; s inf. 494
 ῥέω 325, 8; osn. 248
 ῥήγνυμι 319, 14; 328, 3; 329
 ῥίπτω str. 118, pf. 279
 ῥώννυμι 319, 8

Σ, promjene sugl. pred njim 55; od zubnih pred zubnima 53; prelazi u spiritus asper 60, a; od τ pred ι 59; izmeće se 60, b; umeće se u perf. med. 288, u sl. aor. pas. 299, u glag. prid. 300

σαλπίζω osn. 251

σβέννυμι 319, 6; aor. 316, 4; prel. i neprel. znač. 329

σε 188

σειώ perf. med. 288; sl. aor. pas. 299

-σια 337

σιγάω τι 384

σιγή 414, 3

-σιμος (prid.) 351

-σις (fem.) 337

σιωπάω τι 384

σκάπτω perf. 278, 1; j. aor. pas. 294

σκαδάννυμι 319, 4

σκέπτομαι 327, 18

σκοπέω 327, 18; med. 448, 3

σπανίζω τινός 403, 1

σπάω str. 116; 301, 1; perf. med. 288; sl. aor. pas. 299

σπείρω str. 118; j. aor. pas. 295

σπένδω str. 118; fut. 261; perf. med. 286, 1, B.; σπένδομαι τινι 413, 1, a

σπεύδω τι 384

σπουδάζω fut. med. 328, 1; τι 384

σσ 57, a

στέλλω str. 118; perf. 282; j. aor. pas. 295

στενάζω osn. 251

στέρομαι τινος 403, 1

στίζω osn. 251

στόρνυμι 319, 9

στοχάζομαι τινος 396, e

στρατηγέω τινός 401, 1

στρέφω str. 118; perf. 278, 2; perf. med. 285; j. aor. pas. 295; znač. 328, 3, a.

στρώννυμι 319, 9

στυγνός s inf. 494

συλλέγω 327, 7; v. λέγω

συμβαίνει s inf. 492

συμμαχέω τινί 416

σύμπας 379

συμπονέω τινί 416

συμπράττω τινί 416

συμφέρεi τινί 381, 1, B. 2, 411, 2.

σύν 427; pred aug. 238; dat. uz glagole složene s njim 416

σύνειμι τινι 416

(ώς) συνελόντι ειπεῖν 412, 4

-συνη 339

σύνουδα s pred. part. 502, B. 3

σφάλλω perf. 282; j. aor. pas. 294; 328, 3; σφάλλομαι τινος 396, e

σφάπτω j. aor. pas. 294

σφέτερος 210, B. 3

σφίσι(ν) zastupa indir. refl. 3. 1., 439, 2, b

σχεῖν 327, 13

σχολαῖος kompt. 197, B. 1

σφάζω str. 118; sl. aor. pas. 299; znač. aor m. i pas. 328, 3, B. 1

T pred ι prelazi u σ 59

τάλλα 391

ταράττω 250; fut. m. s pas. znač. 328, 1, B.

-τατο nast. superl. 197

τάττω str. 116; osn. 250; perf. 279, 1

ταύτη 416, 3, 415, 1

τάχα 204, 2, B.

ταχύς kompt. 56, 200, 2; τὴν ταχίστην (ὁδόν) 391

τέ 39, 5, 513, 2

τεθνήξω 291, 2

τείνω str. 118; perf. 282; perf. med. 286, 1, B.; sl. aor. pas. 299; glag. prid. 300

-τειρα 336

τὸ τελευταῖον 391

τελέω str. 116; 301, 1; τελέω fut. 263, 1; perf. med. 288; sl. aor. pas. 299; gl. pr. 300

τέλος 391

τέμνω 321, 5

-τερο nast. kompt. 197 i d.

τέτταρες 224

τῆδε 414, 3; 415, 1

τήχω (τήκομαι) fut. 261; perf. 278, 2; j. aor. pas. 294; 328, 3; 329

τηλικούτος, τηλικόσδε 213, 4

-τηρ 336

-τηριον 341

-της (gen. -τους) 336; gent. 344

-της (gen. -τητος) 339

-τι (prilozi) 353

τί v. τίς

τίθημι 305; obl. po 1. konj. 307; redupl. 308; vremena 311; aor. 309; perf. pas. 315, b, B. 4; τίθημι τι ἔν τινι τόπω 426, a; τίθημι (νόμους) med. 448, 2

τίκτω osn. 249; j. aor. 256; perf. 278, 2
τιμάω str. 116; fut. pas. 328, 1, B. τινά
θανάτου 407, 1, B. 1
τιμωρέω τινί 411, 2; τιμωρέομαι τινα
383
τινώ 321, 1; med. 448, 4
τίπτε 73
τίς, τί (τίς, τί) 217; τίς, τί enkl. 39, 1;
τινά kao subjekt infin. 491, 3; τίς
ἔστιν ὅστις 443, B. 1; τίς γάρ 517
τί, τί adv. ak. 391, 414, 4, B.; τί;
κλαίεις 385, 2; τί δῆτα 519, 3, B.;
ἀγαθόν τι 395, B. 1
-τις (gen. -τιδος) 336, 343, 344
-τις (fem.) 337
τιτρώσκω 324, 13
τλήναι 327 b
τοί (partikula) 39, 5, 519, 5
τοιγάρ (τοιγάρτοι, τοιγαροῦν) 516, 4,
519, 5
τοῖνον 516, 3, 519, 5
τοιόσδε ἰ τοιοῦτος 213, 4, 442, 2
τολμάω, ὁ τολμήσων 372, B
τοσόσδε ἰ τοσοῦτος 213, 4, 442; 2;
τοσοῦτω — ὄσω 414, 4
τότε ἰza adv. part. 503, 1, B.
τοτέ 221, 2
τοῦ = τίνος 218, 3
τοῦναντίον 391
τρεῖς dekl. 224
τρέπω str. 118; aor. 257, 271; perf.
279, 2; perf. med. 285; aor. pas.
295
τρέφω str. 118; fut. 261; perf. 278, 2;
perf. med. 285; j. aor. pas. 295; fut.
m. s pas. znač. 328, 1, B.
τρέχω 327, 4
τρέω 301, 1
-τρια 336
τρίβω perf. 279, 1; j. aor. pas. 294
τριδημιμερής (τομή) 523, 3
-τρον 340
τρόπος, τρόπω (τοῦτω τῶ —, οὐδενί —)
414, 3; τρόπον (τοῦτον τὸν —) 391
τυγχάνω 321, 19; τινός 396, e; s pred.
part. 501, b; ὁ τυχών 372, B., 499,
2, b
τύπτω 327, 10
τῶ = τίνι 218, 3
-τωρ (gen. -τορος) 336
Υ postaje od F 60, B. 2, 175, 180, 248,
B., 253, B.

ὕβριζω τινά 381; ὕβριζομαι δεινά 385, 2
ὔδωρ 128
υἱός 172
ὕμετερος αὐτῶν 440, 2, B. 1
-υω (glag.) 352
ὕπαρχω s pred. part. 501, a
ὕπέρ 431; kompt. 203
ὕπερβállω τινός ἰ τι 431; τινά 431
ὕπερέχω τινός 404, 2; τινός ἰ τινί 431;
τινός ἰ τι 431
ὕπεροράω τινός ἰ τινά 431
ὕπερφρονέω τινός ἰ τινά 431
ὕπηρετέω τινί 411, 2
ὕπισχνέομαι 327, 13
ὕπό 437; s gen. kod pas. 449, 2; umj.
toga dativ 412, 5, b
ὕπόδικός τινος 406, 2, b
ὕπομιμνήσκω τινά τι 386
ὕποπτέω aug. 241
ὕστερέω τινός 404, 2
ὕστερος, ὕστατος 203; ὕστερός τινος 404,
1, B.
ὕφισταμαί τι 384
Φαγεῖν 327, 8
φαίνω str. 118; fut. 258, 262; sl. aor.
267; j. perf. 278, 2; sl. perf. 282;
perf. med. 286, 1, 3, 4, 291 b;
aor. pas. 294, 298, 299, 328, 3, c;
329; φαίνομαι značenje 448, 1; φαίνω
s pred. part. 502, b; φαίνομαι s pred.
part. 501, b ἰ B.; φαίνομαι s inf. 501,
b, B.
φανερός εἰμι s pred. part. 501, b
φείδομαι τινος 402, 1, a
φέρω 327, 5; 328, 3
φέυγω str. 116; j. aor. 256; fut. 261
ἰ 264; perf. 278, 2; τινά 382; τινός
406, 2, a; pas. od διώκω 447, 2
φημί 312, 8; 327, 7; enkl. 39, 3; u
odgov. 521, 2
φθάνω 321, 2; aor. 316, 4; τινά 382;
s pred. part. 501, b
φθείρω str. 118; j. perf. 278, 2; sl.
perf. 282; j. aor. pas. 295; glag.
prid. 300
φθονέω τινί pas. 449, 1; τινί τινος 406,
1, 411, 2
φθόνω 414, 2, a
φιλία εἰς τινα 419, c, β; πρὸς τινα 435,
C, c, α
φίλος kompt. 197, B. 2; τινί 411, 3

φοβέομαι 328, 3, b; φοβέομαι τινα 383;
φοβέομαι s inf. 471, B, 3
φόβω 414, 2, a
φρονέω μέγα ἐπί τι 436, B, c, γ
φροντίζω τινός 400, 1
φυλάττω osn. 250; perf. 279, 1; fut.
m. s pas. zn. 328, 1, B.; φυλάττομαι
znač. 448, 2; φυλάττομαι τινα 383
φύω aor. 316, 9; prel. i neprel. znač.
329

Χαίρω 326, 9; τινί 414, 2, b; s pred.
part. 501, e
χαλεπός s inf. 494; χαλεπῶς φέρω τινί
(τι) 414, 2, b
χαμαί, χαμαῖζε, χαμαῖθεν 188
χαρίεις kompt. 199, B.
χαρίζομαι τινί s pred. part. 501, d
χάριν φέρω τινί s pred. part. 501, d;
χάριν (τινός) 391
χειμῶνος 408, 1
χεῖρ 150
χειρέομαι 328, 4
χείρων, χείριστος 202, 2
χέω str. 116; osn. 248; fut. 261; sl.
aor. 269; perf. 281; sl. aor. pas. 299
χράομαι str. 116; stezanje 244; fut.
260; sl. aor. pas. 299; χράομαι τινί
τινι ili πρὸς, εἰς τι 414, 1, B., 419, c, α
χρή 315, B, 4; s inf. 492
χρήσιμος εἰς τι 419, c, α
χρίω sl. aor. pas. 299
χωρέω τινός ili τινί 402, 1, a
χωρίζω τινά τινος 402, 1, a

Ψάω τινός 396, d
ψεύδω str. 118; aor. pas. 298; znač.
aor. m. i pas. 328, 3, B, 1; ψεύδομαι
τινός 396 e

Ψῶδε 442, 2
-ωδης prid. 158
ὠθέω 325, 3; aug. 237, 1
ὄμμαι 327, 3
ὠνέομαι 237, 1; 327, 6; dep. m. 328,
4, B; τί τινος 407, 1
ὠνητός τινος 407, 2
ὠνιός τινος 407, 2
ὦρα ἐστίν s inf. 492
ὦς (prijedlog) 421
ὦς s pret. 461, 3; s opt. 464, 1; u
izričnim reč. 467; u uzročnim reč.
468; (μῆ) u namj. reč. 470, 1; (μῆ)
iza glagola sa značenjem starati se,
truditi se 472; u posljedičnim reč.
473; u vremen. reč. 487; u neupr.
govoru 489, 1, a i B.; (ὥσπερ) uz
adv. part. 502, 2, B, 502, 3; ὥς ἔμοι
δοκεῖν 496; ὥς ἔπος εἰπεῖν 496; ὥς
συνελόντι (συντόμως) εἰπεῖν 496
ὦς (ὥς) 222, 1
ὥσπερ 519, 2; ὥσπερ ἂν εἰ 479, 3, e
ὥστε 41; u posljed. reč. 473; ὥστε
zato, dakle 473, B, 1; s infin. u po-
sljed. reč. 473 i B, 2; ὥστε: pod
pogodbom da 473, B, 2, d; s ind.
poslije τοσούτου δέω s inf. 473, B,
3; ἢ ὥστε 514, 1
ὠφελέω τινά 381, 1; fut. 328, 1, B.
ὠφελον 256; s inf. za neispun. želje
461, 3, B.
ὠφθην 327, 3